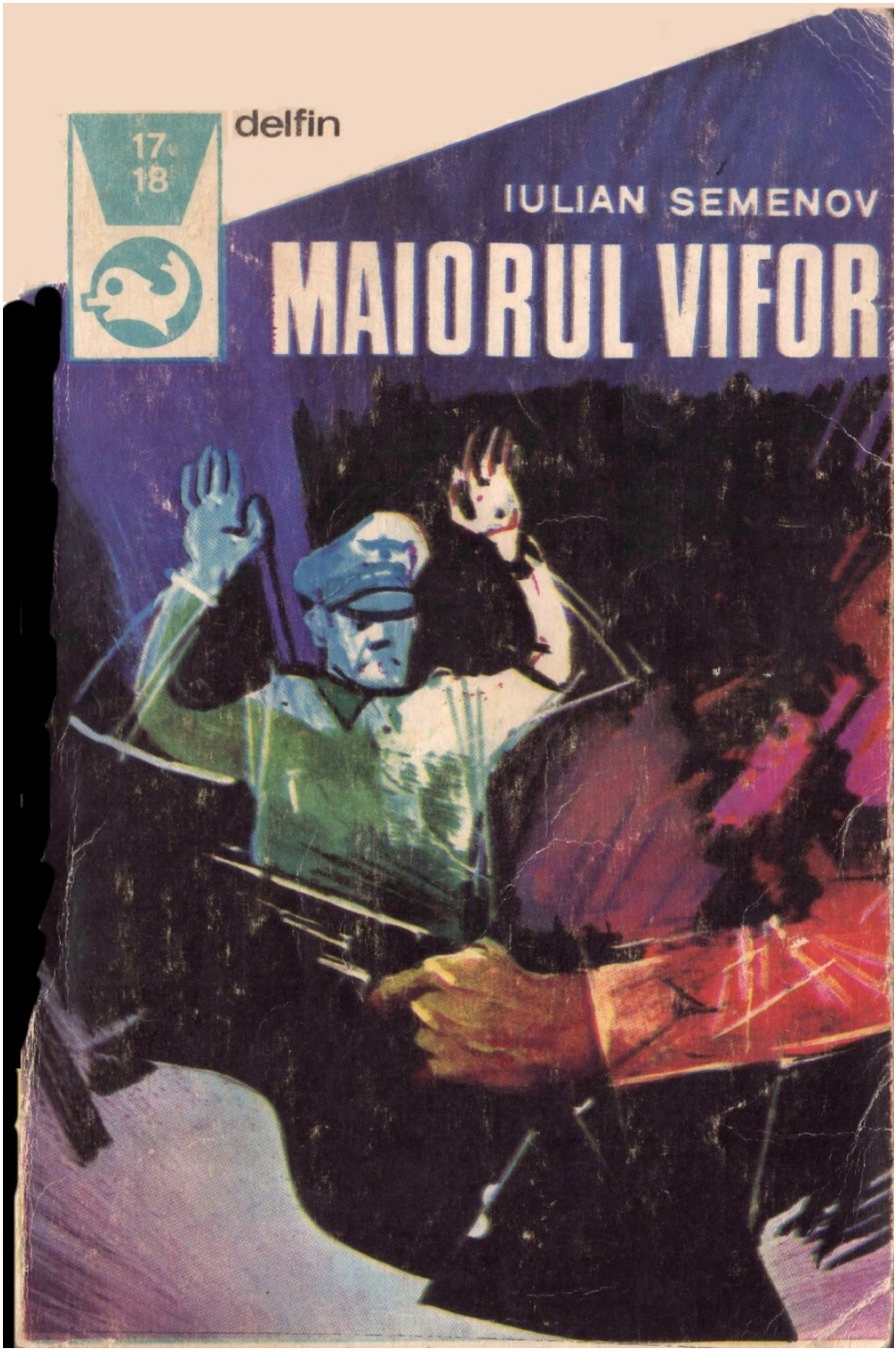

Iulian Semionov

MAIORUL VIFOR

Versiune românească de
Penke Muşatescu

VOLUMELE I şi II

EDITURA MERIDIANE
Colecţia DELFIN, nr. 17-18
Bucureşti, 1973

Coperta de EUGEN PALADE

Dedicat agenţilor de informaţii ai armatei sovietice care au acţionat în anii războiului, pe teritoriul ocupat temporar de hitlerişti.

VOLUMUL I

PROLOG

Freissler, preşedintele tribunalului popular al Reichului izbucnea tot timpul în răcnete. Nu mai era în stare să asculte depoziţia acuzatului. Îl întrerupea, bătea cu pumnul în masă şi simţea cum din pricina mâniei îi îngheaţă picioarele.

— Nici măcar porc nu te poţi numi! striga el. Eşti o corcitură de măgar şi porc! Răspunde clar: pe ce considerente te-ai bazat când le-ai transmis informaţii de importanţă statală?

— Doar un singur considerent m-a călăuzit – dragostea de patrie, răspunse acuzatul, – numai dragostea de patrie…

— Eşti impertinent! Să nu-ndrăzneşti să-mi vorbeşti mie de dragoste de patrie! N-ai patrie!

— Îmi iubesc nespus de mult patria…

— Ce fel de dragoste? De homosexual! Ai?! Cui ai transmis datele? Răspunde!

— Problema nu mai prezintă interes pentru dumneavoastră… Cei cărora le-am transmis informaţiile sunt în afara zonei dumneavoastră de influenţă…

— Nu eşti numai o corcitură homosexuală, de măgar şi porc! Mai eşti şi prost pe deasupra! În munţii Bavariei a şi fost creată o armă de distrugere extraordinară care îi va nimici pe duşmanii Reichului!

— Nu vă amăgiţi cu iluzii. Suntem în aprilie o mie nouă sute patruzeci şi cinci, şi nu în iunie patruzeci şi unu, domnule preşedinte…

— Nu, nu eşti numai prost! Eşti un prost neghiob! Răzbunarea care se pregăteşte este tot atât de necruţătoare ca şi răsăritul soarelui, soarele purpuriu al victoriei noastre! Numai indivizi descompuşi de teapa ta nu văd asta! Spune tribunalului tot adevărul – este unica posibilitate de a-ţi izbăvi viaţa ta împuţită, laşă şi trădătoare!

— N-am să mai răspund nimic.

— Îţi dai seama ce te-ameninţă astfel?

— Nimic nu mă mai ameninţă. Eu dorm liniştit. Însă dumneavoastră nu.

— Duceţi-l de-aici pe ticălos! Luaţi-l! Mi-e silă să-i mai văd mutra scârboasă!

După ce-l evacuară pe acuzat, Freissler îşi puse toca de magistrat, îşi îndreptă mantia şi spuse:

— Declarăm pauză pentru pronunţarea sentinţei!

Totdeauna anunţa o pauză cu zece minute înainte de masa de prânz: preşedintele tribunalului popular al Reichului suferea de ulcer, şi medicii îi prescriseseră nu numai să respecte cu stricteţe o dietă severă, ci să şi mănânce la ore fixe.

*

Faptul acesta care se petrecea în martie 1945, era unul din deznodămintele poveştii începute cu o vară în urmă…

„Consfătuirea de la statul-major de campanie a lui Himmler, din 12 mai 1944, a fost întreruptă din pricina chemării Reichsführerului SS la Hitler. Totuşi, parte din problemele incluse pe ordinea de zi a consfătuirii au fost luate în dezbatere. Problema trecerii în ilegalitate a conducătorilor de partid din Prusia Orientală, legată de acţiunile armatelor ruseşti, s-a amânat pentru consfătuirea următoare, pe care Himmler a stabilit-o la 24 mai.

S-a analizat în schimb soarta rezervată celor mai mari centre ale civilizaţiei slave. Citez mai jos notele luate cu prilejul discuţiilor în această problemă:

Himmler. – Una din gravele noastre greşeli, şi sunt convins de asta, a constat în atitudinea extrem de liberală faţă de slavi. Rezolvarea problemei slave ar fi fost copierea celei evreieşti, ce-i drept întrucâtva corectată. Din păcate, concluziile mele n-au fost luate în seamă. A învins punctul de vedere al lui Rosenberg.

Kaltenbrunner. – Nu-i niciodată prea târziu ca o propunere bună să fie tradusă în viaţă; am această fermă convingere.

Himmler. – Dragă Kaltenbrunner, şi drumul spre iad este pavat cu bune intenţii. Deşi, de altfel, şi eu sunt de acord cu tine. Dar dacă am fi iniţiat rezolvarea activă, energică a problemei slave cu doi ani în urmă, n-am mai fi fost nevoiţi acum să ne pregătim pentru trecerea în ilegalitate. Hai să privim lucrurile realist. În clipa de faţă trebuie să ne înzecim eforturile pentru a ne strădui să rezolvăm într-un termen extrem de scurt ceea ce nu s-a realizat până-n prezent.

Kaltenbrunner. – Consider că propunerea noastră pentru nimicirea totală a focarelor panslavismului istoric – Cracovia, Praga, Varşovia, şi a altor centre asemănătoare – va pecetlui clar eventuala renaştere (iau cazul extrem) a acestei naţiuni. Prin natura sa, slavul este nu numai mărginit, ci şi sentimental. Privelişte a mormanelor de cenuşă va modela, în consecinţă, viitoarele generaţii de slavi. Lichidarea focarelor de cultură istorică reprezintă o formă de lichidare a spiritului unei naţiuni.

Himmler. – Totul este foarte frumos. Însă armata nu va fi de acord cu distrugerea imediată a tuturor centrelor prevăzute în proiectul tău. Armata nu poate lupta în pustiu. Dacă intenţionăm o rezolvare, de comun acord cu ei, probabil că problema lichidării centrelor panslavismului se va putea pune ori după victoria noastră definitivă, ori, în cel mai rău caz, în ultimele zile înaintea retragerii armatei din oraşele enumerate de tine.

Breutigam. – Ar merita să se analizeze evacuarea parţială a câtorva monumente, din cele mai preţioase.

Kaltenbrunner. – Breutigam, e ridicol să te ascult. Eşti diplomat, dar spui prostii. Cui îi sunt necesare aceste nepreţuite monumente?

Himmler. – Există o oarecare raţiune în propunerea lui Breutigam. Dar vom reveni asupra acestui punct săptămâna viitoare. Din păcate, trebuie să vă părăsesc, dragii mei prieteni. Aşadar, Kaltenbrunner, iei legătura cu Keitel sau cu Jodl; poate ar fi mai bine cu Jodl, e-un politician inteligent, cu toate că-i general. Discută cu el etapele şi detaliile. Alege câteva din centrele cele mai importante – sunt de acord cu tine: Cracovia, Praga, Sofia, Bratislava…

Kaltenbrunner. – Splendid oraş – Bratislava. Se pot organiza în împrejurimi nişte vânători minunate de capre…

Himmler. – Uneori nu ştiu cum să reacţionez la deducţiile tale: râzând sau luându-te la înjurături. Am să rup hârţoaga acordului cu Slovacia la ora care îmi va conveni. Doar nu vă-nchipuiţi că un tratat cu slavii – indiferent de forma lor naţională – poate fi ceva serios?

Kaltenbrunner. – Deci, pentru acţiunea de lichidare a acestor centre trebuie să obţin acordul de principiu al armatei?

Himmler. – Da, neapărat, căci altminteri vor face scandal la statul-major general. Ce nevoie avem de zâzanii inutile! Suntem cu toţii obosiţi de moarte din pricina lor! La revedere, prieteni…

Breutigam. – Cu bine, domnule Reichsführer.

Kaltenbrunner. – La revedere. Heinrich, ţi-ai uitat stiloul.

Himmler. – Mulţumesc, m-am obişnuit foarte mult cu el. Elveţia fabrică nişte stilouri excelente. Bravo! «Montblanc» – firmă de mare prestigiu, din toate punctele de vedere…”

*

„După cum am aflat, Kaltenbrunner a şi căzut de acord cu Jodl în privinţa unei acţiuni comune (Gestapo, SS, SA şi armata) pentru nimicirea celor mai importante centre ale culturii slave. Deciziile ulterioare, în această problemă, mă voi strădui să le transmit la Berna. Stabiliţi prin radio detaliile, locul conspirativ de întâlnire şi parola. Maxim Isaiev. Berlin, 19 mai 1944.”

*

Acest mesaj cifrat a fost recepţionat din Elveţia la statul-major general al Armatei Roşii, la 21 mai 1944. În aceeaşi zi a fost transmis, prin curieri speciali, tuturor comandanţilor de front.

Iar peste o săptămână, la serviciul de informaţii al statului-major de front, au fost depuse la dosar o serie de documente cu următorul conţinut: „Grupul de informaţii militare, compus din trei oameni: comandant – Vifor, locţiitor pentru acţiunile de informaţii – Kolea şi radio-operatoare-cifratoare – Ania, însărcinat de marele stat-major al RKKA cu executarea unei misiuni speciale, a terminat instrucţia pregătitoare pentru regimul actelor de identitate din Guvernământul General şi – în special – din Cracovia; au fost precizate legendele hărţilor, cifrurile, timpul şi locul legăturii prin radio.

Obiectivele grupului – depistarea metodelor, a datei, precum şi a persoanelor responsabile cu distrugerea Cracoviei. Modalitatea executării a fost stabilită cu colonelul Borodin, conducătorul centrului pentru îndeplinirea misiunilor speciale.

Acţiunea: după lansare şi aterizare – adunarea. Semnalizare cu lanterne. Centrul adunării: Ania. Diferenţele de semnalizare luminoasă: radio-operatoarea – culoare albă, comandantul – roşie, locţiitorul – verde.

Imediat după aterizare se vor îngropa paraşutele şi va începe deplasarea spre nord – exact trei kilometri. Aici – haltă:

schimbarea îmbrăcămintei şi stabilirea legăturii prin radio cu Borodin. Apoi aparatul de emisie-recepţie trebuie îngropat, doi din grup rămân în pădure lângă el, iar locţiitorul comandantului se îndreaptă spre satul Rybna. Acolo trebuie să constate prezenţa patrulelor germane. În cazul când în sat nu există armată şi patrule, Vifor se deplasează în oraşul Zlobnuw, pe strada Gruszowska nr. 107, la Sigismund Palek şi îi transmite salutări din partea fiului său Ignacy, colonel în armata poloneză, Sigismund Palek, prin oamenii săi, îl pune pe Vifor în legătură cu radiotelegrafistul Muha. Vifor îl trece pe Muha sub ordinele sale. Dacă, indiferent din ce motive, grupul nu se întruneşte după aterizare, sau casa lui Palek este ocupată de nemţi, se stabileşte drept loc de întâlnire biserica catolică din Rybna: în fiecare zi, între douăzeci şi douăzeci şi cinci ale lunii, de la orele zece la orele unsprezece dimineaţa. De comandant se va apropia Muha – un tânăr într-o uniformă germană ponosită, fără epoleţi. Vifor trebuie să fie îmbrăcat în costum albastru, ţinând şapca în mâna, dreaptă, iar în stânga – o batistă albă cu care îşi va şterge iute fruntea, de la dreapta da stânga. Parola: «Scuzaţi, vă rog, n-aţi văzut o bătrână cu doi saci?» Răspuns: «Mi se pare c-a plecat adineauri c-o maşină de ocazie»”.

*

Într-un dosar subţire, anexat la materialele operaţiei „Vifor”, au fost introduse următoarele fişe biografice:

„Burlakov Andrei Feodorovici, rus, născut la Tambov, 1917, celibatar, membru al PCUS (b) din 1939. În 1935 intră la Institutul pedagogic, facultatea de filologie şi istorie. După absolvirea institutului pedagogic, tov. Burlakov A.F. este numit învăţător în comuna Şapovalovka. Participă la războiul cu finlandezii albi. Fiind rănit, este demobilizat şi se întoarce la Tambov, unde începe să lucreze ca instructor al comitetului regional de partid. După declanşarea Marelui Război pentru Apărarea Patriei pleacă voluntar pe front. Apoi este trimis la şcoala specială a Marelui Stat Major al RKKA. La terminarea şcolii este îndrumat spre Dnepropetrovsk, unde devine şeful serviciului de informaţii din localitate. Timp de un an activează ilegal, iar timp de trei luni – trece în legalitate, angajându-se ca

traducător la organizaţia Todt, obiectivul 45/22. Pentru îndeplinirea cu succes a misiunilor este decorat cu ordinul Steagul Roşu şi cu ordinul Marelui Război pentru Apărarea Patriei, gradul I. Stăpânit, ferm din punct de vedere moral. Devotat fără preget cauzei partidului".

„Isaiev Alexandr Maximovici, rus, celibatar, născut la Vladivostok, 1923, membru PCUS (b) din 1943. În 1940 intră la facultatea de fizică a Universităţii de stat din Moscova. În iunie 1941 pleacă voluntar pe frontul Marelui Război pentru Apărarea Patriei. Recunoscându-i bărbăţia dovedită în luptele de la Gjatsk, i se acordă medalia «Pentru vitejie». Este trimis la şcoala specială a Marelui Stat Major al RKKA. După terminare, este lansat de trei ori în spatele frontului cu misiuni speciale. Decorat cu ordinele «Steaua Roşie» şi «Marele Război pentru Apărarea Patriei» gradul II. Stăpânit, ferm din punct de vedere moral. Devotat fără preget cauzei partidului."

„Lebedeva Evghenia Sergheevna, rusoaică, membră în komsomol, necăsătorită, născută în oraşul Taişet, 1923, ţinutul Krasnoiarsk. În 1940 absolvă şcoala medie. Lucrează în calitate de colector la Direcţia lucrărilor de prospecţie a filialei Iujsib. În 1941 depune o cerere la Comisariatul militar raional. Este trimisă în cadrul unităţilor de apărare antiaeriană a Leningradului. De acolo, după o şedere în spital, este repartizată la şcoala de radiotelegrafişti. Este lansată în spatele frontului cu o misiune specială. Decorată cu ordinul «Steaua Roşie». Nu posedă cazier judiciar. Stăpânită, fermă din punct de vedere moral. Devotată cauzei partidului."

În acelaşi dosar se păstrau şi textele autobiografiilor, prelucrate pentru infiltrare şi legalizare, cât şi pentru cazul unui eşec.

„Subsemnatul, Popko Kirill Avksentievici, ucrainean, m-am născut la 24 octombrie 1917, Dneprodzerjinsk, în familia unui institutor. Mama, membră în biroul raional de partid, a fost împuşcată de NKVD în toamna anului 37. Am lucrat ca încărcător la staţia de cale ferată Krivoi Rog. Serviciul militar l-am îndeplinit în rândurile RKKA, regiunea militară Kiev,

regimentul 1 de puşcaşi al diviziei speciale de cavalerie, dislocată în raionul Belaia Ţercov. În timpul luptelor de lângă Kiev m-am constituit prizonier. După verificarea din lagărul de filtrare nr. 56/a am fost eliberat şi am obţinut să lucrez ca ajutor de şef de atelier la întreprinderea de morărit din Dnepropetrovsk. Peste puţină vreme am trecut ca administrator la şcoala unde tatăl meu era director. Cu prilejul înaintării unităţilor Armatei Roşii, tatăl mi-a pierit în timpul unei incursiuni aeriene. M-am retras la Lvov odată cu unităţile armatei germane, unde am lucrat ca dispecer la depoul staţiei de cale ferată. În momentul de faţă am părăsit Lvov-ul din pricina ofensivei bolşevice. Ausweis nr. 7419, eliberat de primăria oraşului Lvov."

„Subsemnatul, Grişancikov Andrei Iakovlevici, rus, m-am născut la 9 mai 1922, la Moscova. Am studiat la Institutul pedagogic, facultatea de fizică. În septembrie 1941 am fost trimis la săpat de tranşee, lângă Moscova. În octombrie m-am predat prizonier. Am fost trimis la Minsk unde, la început, am muncit în construcţii, iar apoi – ca frizer la prăvălia lui Ereminski de pe strada Ugolnaia, nr. 7. M-am retras împreună cu trupele germane, iar acum plec la Cracovia. După cum mi s-a spus în trenul militar, acolo există un centru pentru acordarea de ajutor persoanelor fugite din calea terorii bolşevice. Ausweis nr. 12/299, eliberat la 22 iulie 1942 de primăria oraşului Minsk."

„Subsemnata, Grudinina Elisaveta Rodionovna, rusoaică, m-am născut la 16 august 1924 în comuna Vîselka, regiunea Kursk. Părinţii mei au fost deschiaburiţi în 1929 şi deportaţi pentru stabilire definitivă în regiunea autonomă Hakassă, satul Divnoe. Cu o lună înainte de război, după absolvirea clasei a noua, am plecat în vizită la o mătuşă din Kursk. Războiul m-a surprins la mătuşa mea, pe strada Voroşilov nr. 42, apartamentul 17. După părăsirea oraşului de bolşevici, am început să lucrez la clubul ofiţerilor, ca ospătară. Apoi am fost secretară-dactilografă la spitalul orăşenesc. Împreună cu familia mătuşii mele – Lakurina Praskovia Nikolaevna m-am retras la Kiev, unde m-am angajat ca fată în casă la vice-procurorul Sturmer. De la Kiev, despărţindu-mă de familia mătuşii, m-am mutat la Ujgorod. Aici l-am întâlnit pe Şevţov Grigorii, ofiţer în

armata rusă de eliberare, cunoscut de-al meu din Kursk, care mi-a spus c-a văzut-o pe mătuşă-mea la retragerea din Lvov, pregătindu-se să plece în Germania prin Cracovia. De aceea plec la Cracovia, pentru a mă adresa autorităţilor cu rugămintea de a fi ajutată. De asemenea mă pregătesc să plec şi eu în Germania împreună cu familia mătuşă-mi. Ausweis nr. 7779, eliberat la 3 august 1942."

Următoarele trei bileţele erau scrise de mână.

„Subsemnatul, Burlakov Andrei Feodorovici, maior în Armata Roşie, rog ca salariul cuvenit să fie transmis părinţilor mei pe adresa: Astrahan, strada Abhazkaia, 56, Burlakov Feodor Feodorovici şi Tamara Mihailovna."

„Subsemnatul, Isaiev Alexandr Maximovici, locotenent major în Armata Roşie, rog ca salariul cuvenit să fie transmis mamei mele, Gavrilina Alexandra Nikolaevna, la adresa aflată la dosarul meu personal."

„Subsemnata, Lebedeva Evghenia Sergheevna, sublocotenent în Armata Roşie, rog a mi se depune salariul pe un carnet de economii, deoarece după decesul părinţilor n-am niciun fel de rude. Anexez carnetul de economii."

Şi ultimul: „Astăzi, 8 iunie 1944, ora 23,45 minute, în sectorul 57, a fost efectuată lansarea a trei paraşutişti. Din cauza plafonului coborât al norilor şi a vântului puternic este posibilă o mică deviere de la raionul stabilit. Căpitan Rodionov".

*

Aviatorul Rodionov avea dreptate susţinând că plafonul norilor era coborât, iar vântul puternic. Greşise din alt punct de vedere: devierea rezultată era mult mai mare. Grupul a fost lansat la 75 de kilometri distanţă de locul stabilit pentru aterizare, Paraşutiştii au fost dispersaţi de vânt. La luminile albe de semnalizare ale Aniei n-a răspuns nimeni – nici roşu, nici verde. Deşi era plină vară, pământul se vădea rece. Ploaia răscolea băşici pe suprafaţa băltoacelor. Pădurea mirosea a frunziş de toamnă. Din depărtare se auzeau lătrând câinii. Ania

îşi îngropă paraşuta, aparatul de radio şi se spălă pe mâini într-o băltoacă. Apoi se pieptănă şi porni spre miazănoapte.

POPKO

Spre dimineaţă, Vifor ieşi la şosea. Pe asfalt se aşternuse o rouă lăptoasă, de parcă ar fi fost prima brumă de toamnă. Norii se ridicaseră, acum nu se mai destrămau ca peste noapte. Era o linişte neclintită, aşa cum se întâmplă la revărsatul zorilor, când bezna încearcă zadarnic să mai lupte cu dimineaţa.

Vifor mergea pe lângă drum, prin lăstăriş. Frunzele îi mângâiau blând chipul, iar el de fiecare dată zâmbea. Îşi amintea de copacii pe care-i sădise taică-său, îngrijindu-i ca pe nişte făpturi omeneşti. Dar amintirile nu-l împiedicau să se gândească la cele petrecute noaptea trecută cu tovarăşii lui. Trecea în revistă toate variantele posibile – la început pe cele mai neplăcute, iar apoi, treptat, pe cele mai prielnice membrilor grupului pe care-l conducea.

„Se vede că ne-a dispersat vântul – cugeta Vifor. Dacă ar fi fost întâmpinaţi cu împuşcături, ar fi trebuit să le aud, deoarece vântul bătea spre mine. Însă ei s-au lansat primii, aşadar au aterizat în direcţia din care sufla acesta. Vifor, zâmbi, el a dezlănţuit viforul... Un nume conspirativ tâmpit, pur şi simplu ca-n «Ivanhoe», zău aşa... Trebuia să-mi iau ca nume conspirativ «vânt» – măcar sună mai puţin pretenţios.”

Se opri locului – ca trăsnit – şi încremeni, înaintea lui, două rânduri de sârmă ghimpată baricadau asfaltul, chiar până lângă bariera vărgată de frontieră. De-a lungul barierei se deplasa o patrulă germană. Lângă liziera pădurii, ca o pată întunecată se zărea ghereta de pază. Pe burlan năvălea un fum albastru, în rotocoale, aşternându-se la pământ. Pesemne că abia acum aprindeau focul în sobă.

Vifor înlemni pentru câteva clipe, simţind cum trupul i se îngreunează treptat din pricina tensiunii. Apoi se ghemui încetişor. Cunoştea tainele codrului. Înţelesese încă din copilărie că nimic nu se observă mai uşor în pădure decât o mişcare bruscă. O jivină goneşte prin hăţiş, – şi o vezi, – dar iat-o că înţepeneşte, – atunci piere. Piere până când se trădează din nou printr-o mişcare.

Vifor se culcă la pământ. Încremeni iarăşi. Şi stătu, aşa culcat, încă vreun minut. Apoi începu să se depărteze târâş în pădure. Aciuat într-un tufiş, se întoarse pe spate, îşi aprinse o ţigară şi

privi îndelung la ciudata împletire a crengilor întunecate de deasupra capului.

„Pesemne c-am răzbit până la frontiera Reielîului cu Guvernământul General al Poloniei. Altminteri de unde să fi răsărit bariera asta de graniţă? Se vede c-am fost lansaţi mult mai spre vest de Cracovia. Înseamnă că patrulele forfotesc cu nemiluita. Ei, drăcia dracului!”

Scoţându-şi harta, Vifor o întinse pe iarbă şi urmări cu unghia degetului mic drumurile naţionale care pornesc din Cracovia: unul spre răsărit, altul spre Zakopane. al treilea spre Silezia. al patrulea spre Varşovia.

„Întocmai. Ăsta-i drumul spre Silezia. La un kilometru de aici – teritoriul celui de al III-lea Reich, mama lui, atunci... Trebuie să merg înapoi. Cel puţin vreo 70 de kilometri.”

Vifor îşi scoase din buzunar un baton de ciocolată pe care o mestecă alene. Bău din bidon puţină apă rece, după care porni să se târască mai departe prin tufişuri, oprindu-se din când în când şi plecându-şi urechea la liniştea fragilă şi jilavă a dimineţii.

Vifor apreciase corect că se află lângă frontieră. Dar nu putea să ştie că zborul avionului lor fusese reperat de staţiile radiogoniometrice. De aceea şeful Gestapo-ului din Cracovia ordonase comandantului secţiei a III-a să pieptene pădurile din sectoarele unde se presupunea că fuseseră lansate baloturile ruşilor, sau paraşutişti.

Vifor înainta prin pădure, hotărât să nu intre prin sate, cu toate că vorbea destul de bine poloneza.

...Nu merită, – decisese el, – mai ales că las şi urme. Prefer să rătăcesc zece kilometri în plus. Oricum, voi ieşi din încurcătură cu ajutorul busolei.”

Spre seară se simţi cuprins de-o oboseală cumplită. Nu din pricina celor 40 de kilometri parcurşi, ci pentru că mersese prin pădure, cu ochii în patru, tăcut: fiecare trunchi îi era duşman, fiecare poiană o poteră, fiecare râu un baraj de sârmă ghimpată.

Când se întunecă, Vifor se abătu de la drumul de pădure şi se îndreptă spre muşchiul jilav, moale, de pe malul râului ce se auzea vuind. Hotărâse să înnopteze acolo. Pe măsură ce cobora, cu atât îi era mai greu de mers: începea mlaştina. Renunţă să-şi lumineze calea cu lanterna. Putea fi zărit.

Făcu cale întoarsă. N-avea niciun rost să intre în Rybna cu pantalonii mânjiţi de glod. Imediat s-ar fi dedus că vine din pădure.

Apoi ieşi din nou la drum, îşi curăţă îndelung pantofii, – Gestapoul cercetează cu minuţiozitate fiecare lucru al arestatului, – şi se mai orientă o dată pe hartă. Îi plăcea pădurea noaptea. Spre deosebire de cei care caută şi scormonesc prin toate ascunzişurile, cei ce se pitesc noaptea în pădure se tem mai puţin.

Fără să mai aprindă focul, îşi aranjă culcuşul la poalele unui brad uriaş; se tolăni trosnindu-şi oasele şi nici nu observă când adormi, cufundându-se într-un somn greu, cu vise urâte.

Se trezi de parcă ar fi fost lovit. I se păru că aude lângă el o suflare greoaie. Ba chiar îşi dădu seama că respiră cineva care se procopsise cu un guturai; la fiecare inspiraţie îi smiorcăia nasul.

KOLEA, DAR ŞI GRIŞANCIKOV

Trăise într-un lagăr pentru persoane evacuate din pricina „terorii bolşevice”. Era posibil să fi rătăcit mai mult decât ceilalţi în jurul punctului de aterizare – la început în cercuri mici, iar apoi din ce în ce mai mari, – dar fără niciun rezultat. Nu descoperise nicio urmă de-a tovarăşilor săi.

Spre dimineaţă, Kolea ieşi la drumul de ţară. Lângă răscruce se afla o micuţă capelă. Deasupra intrării atârna o iconiţă a preacuratei fecioare Maria, iar pe policioara de sub cruce o candelă în care ardea, pe sfârşite, flăcăruia plăpândă şi neliniştită a feştilei.

Gândindu-se la locurile străine pe care le colinda, Kolea tresări auzind pe cineva tuşind la spatele lui. În uşă se afla o bătrână. Acoperea cu mâna lumânarea pe care abia o aprinsese.

— Bună dimineaţa, pani! – spuse Kolea.

— Bună dimineaţa, panie, bună dimineaţa.

Bătrânica aruncă feştila din candelă şi-o înlocui cu-o lumânărică nouă. Kolea îşi scoase bricheta şi aprinse fitilul.

— Mulţumesc, panie.

— N-aveţi pentru ce.

— Nu sunteţi polonez, panie?

— Sunt rus.

— Se bagă de seamă după accent. Sunteţi din lagărul de la Medowy Priszliez?

— Nu, Dar ce lagăr se află acolo?

— Pentru ruşii care au plecat cu nemţii.

— Dar mi s-a povestit că lagărul acesta se găseşte în preajma Rybnei.

— Nu vi s-a spus adevărul, panie.

— Nu mă îndrumaţi cum să ajung acolo?

— Ba da, am să vă călăuzesc, – răspunse bătrâna, după care îngenunche înaintea crucifixului. Se ruga în linişte, şopocăind repede numai din buze. Din când în când bătea mătănii adânci, până la pământ.

După ce-şi isprăvi rugăciunea, poloneza se ridică şi spuse:

— Să mergem, să vă arăt cum ajungeţi la Medowy Priszliez.

Kolea scoase din buzunar un pachet de biscuiţi nemţeşti şi zise:

— Ia, măicuţă. Pentru nepoţei.

— Mulţumesc, panie, – răspunse bătrâna, – dar nu mâncăm dintr-âştia nemţeştii...

Păşea alături de bătrână pe drumeagul ce şerpuia printre ogoare. În depărtare, spre miazăzi, se întrezăreau munţii învăluiţi de ceaţa liliachie a dimineţii. Când ajungeau pe cuşma vreunui dâmb, Kolea şi bătrâna aveau în faţă o privelişte imensă, desfăşurându-se fără margini. Câmpuri vrâstate de păduri sinilii, acoperişuri ţuguiate de biserici minuscule, ca nişte jucării, totul se vedea pe distanţă de kilometri, văzduhul fiind limpede ca apele pârâiaşelor dimineaţa.

— Chiar atât de fioroşi sunt bolşevicii, încât panie fuge de ei? – întrebă bătrâna.

— Îmi caut logodnica. A plecat cu părinţii. Plecau toţi, au plecat şi ei.

Bătrâna se uită la Kolea şi spuse:

— Ştie panie că i s-a rupt vestonul la spate?

— Ştiu, – răspunse Kolea, deşi habar n-avea de asta. Pesemne că-l sfâşiase în pădure.

— Nemţilor le plac panii îngrijiţi şi dichisiţi – rosti bătrâna privind iscoditoare la Kolea.

— Şi mie îmi place să fiu pus la punct, – răspunse el –. Când ajung la lagăr mi-l cos.

Din drum se desprindea o potecuţă, îndreptându-se spre o cojmelie de lângă geana pădurii.

— Trebuie s-o iau într-acolo, – spuse bătrâna. – Rămas bun, panie.

— Toate bune, pani. Mulţumesc. Dar spuneţi-mi, v-aţi dus anume la capelă ca să aprindeţi lumânarea?

— Nu. Veneam de la Cracovia. Băiatu-mi zace în temniţa de-acolo.

— De ce l-au închis?

— Pentru tot felul de pricine, – răspunse bătrâna. – Avea o seamă de prieteni… care mai târziu s-au dus la partizani…

— Dacă doriţi, vă pot da o mână de ajutor la gospodărie, – spuse Kolea –. Mai e mult de aici până la lagăr?

— Vreo cinci kilometri. Nu vă deranjaţi. Am doi nepoţi şi ne descurcăm şi noi cum putem. Însă neapărat să vă coaseţi vestonul, căci nemţilor nu le plac oamenii neglijenţi.

La Medowy Priszliez. Kolea a fost interogat de-un neamţ hodorogit, Într-o uniformă mototolită. L-a descusut vreo patru ceasuri în şir. Apoi l-a pus să scrie amănunţit povestea păţaniilor sale. I-a luat ausweisul şi l-a vârât într-o odaie micuţă, fără ferestre.

Kolea avea cunoştinţă despre lagărele în care erau grupaţi cei care plecaseră cu nemţii. Începuseră să fie organizate abia de vreo trei-patru luni, aşa că încă nu reuşiseră să introducă în ele meticulozitatea germană. Traficul era uriaş, personalul nu prea calificat. De fapt, în lagărele astea se scurgeau credincioşii fasciştilor: poliţişti, funcţionari de primărie, negustori. Verificarea avea un caracter superficial. Nemţii nu pridideau să se ocupe ca lumea de duşmanii lor învederaţi, darmite de slugoi.

Kolea socotea că actele pe care le avea îi erau de ajuns pentru a trece cu bine verificarea. Apoi nădăjduia să primească un post şi astfel să se legalizeze. Era lucrul cei mai important în activitatea unui agent de informaţii. Cunoştea din materialele de la statul-major general că persoanele trecute prin aceste lagăre erau trimise, în special, la construcţiile de apărare, fără escortă şi cu dreptul de a fi cazate liber la gazde civile.

„Desigur, există un oarecare risc, – gândea Kolea. – dar este un risc raţional. Oricum mult mai raţional decât să stai la Rybna în piaţă, lângă biserică, sau să înnoptezi în pădure.”

Îi era greu să aştepte în bezna odăii. Fel şi fel de nelinişti îi frământau mintea.

„Poate că ar merita, totuşi, să aştept două zile, iar apoi să mă duc la întâlnirea de la biserică. Dar ar fi o decizie lipsită de iniţiativă. Cu poloneza mea, este prostie curată să colind locurile de pe aici. fără să am vreo legătură. Iar să stau în pădure, asta înseamnă să-mi irosesc timpul de pomană. Aşa cum procedez acum, am o şansă. Şi neapărat trebuie să fie în favoarea mea.”

Îl ţinură în întunericul odăii, – după părerea lui, – vreo câteva ceasuri, nu mai mult. Se înşela. Stătuse peste douăsprezece ore. Bătrânul ofiţer care-l interogase îi spuse:

— Acum te duci la baracă şi poţi să te culci. O să-ţi verificăm actele. Ce să-i faci: războiul e război.

— N-am nicio pretenţie, – rosti Kolea, – dar e jignitor să vă purtaţi cu mine de parcă v-aş fi duşman. Au început să mă doară ochii din pricina întunericului.

— Bine, bine... du-te la baracă, mâine se decide totul... Sentinelă, ia-l pe dumnealui şi condu-l în zonă.

Acesta îl însoţi până la barajul de sârmă ghimpată, iar de acolo îl lăsă să plece singur.

Pe când Kolea se îndrepta prin curtea întunecoasă spre baraca cu bec albastru deasupra intrării, cineva ieşi din baraca învecinată.

Kolea se opri sub becul albastru, în pridvor, să-şi aprindă o ţigară. Şi deodată auzi un glas nespus de cunoscut:

— Sanka!

Kolea înmărmuri, îşi ascunse bricheta şi, fără să se întoarcă, vru să intre în baracă.

— Sanka, – repetă încet vocea din beznă. – Ce, ai înnebunit?

De Kolea se apropie un om, încă tânăr, dar cu părul încărunţit. Kolea îl privi indiferent şi simţi că i se pune un nod în gât: în faţa lui se afla Stepan Bogdanov, prietenul lui din Moscova, din aceeaşi casă cu el. Dispăruse fără veste în 41 – aşa spunea tatăl lui.

— Greşeşti, – zise Kolea, – mă confunzi cu altcineva. Nu mă cheamă Sanka, ci Andrei. Noapte bună...

— Stai, – spuse Bogdanov, luându-l pe Kolea de mâneca vestonului, – Nu fă pe nebunul, mă-nţelegi? Nu fă pe nebunul!

ANIA

Ania dovedi să ajungă la Rybna, a treia zi spre seară. Îşi tăvălise bluza de lânică în praful drumului, îşi mânjise chipul cu noroi şi, încovoiată ca o bolnavă, lăsa să i se scurgă saliva pe la

colţul buzelor, – nemţii nu se legau de săracii cu duhul, – şi păşea agale prin satul acesta mare. Mai întâi dădu un ocol, pe ulicioarele mărginaşe, apoi prin centru, pe lângă biserică, prin preajma clădirii de piatră, cu trei etaje, a administraţiei săteşti, prin jurul magazinului principal şi pe lângă indicatoarele din piaţă. Săgeţile lor albastre menţionau distanţele până la Cracovia şi Zakopane.

Apoi Ania ieşi din Rybna şi porni prin crâng spre sud-est, către şiragul siniliu al pădurilor carpatice. Hotărâse să înnopteze în pădurea din apropiere, pentru ca peste două zile să se ducă în faţa bisericii din piaţă să-l aştepte pe Vifor sau să încerce singură să ia legătura cu Muha: n-avea altă soluţie, centrul aştepta.

După ce-şi alese un loc mai adăpostit, Ania aprinse un foc de găteje. Când porni să ardă frumos, sfârâind şi sâsâind, scoţând un fuior subţire de fum, Ania procedă ca în taigaua ei de la Taişet, întorcându-se când cu-o parte când cu alta a trupului, să şi-l încălzească pe rând. Abia la urmă, strângându-şi pleoapele, îşi expuse şi chipul la dogoarea focului.

„Pesemne că oamenii primitivi nu făceau rău închinându-se focului, – gândea Ania. – Degeaba ne-am creştinat. Era mai bine să-ţi aprinzi un rug şi să te rogi. Ce-mi mai trece şi mie prin cap… Acum mă rog şi pădurii, şi cerului, şi râului…”

Ania îşi adună vreascuri uscate, le strânse lângă foc şi-şi înjghebă un aşternut. Se culcă, trăgându-se cât mai aproape de foc, şi simţi că-i gata să aţipească. Se strădui să-şi deschidă ochii şi să privească la rug: o să ţină oare toată noaptea? Îşi meşterise un foc de tabără ca în Siberia: găsise un brad doborât, îi curăţase crăcile cu bărdiţa, adusese nişte coajă de mesteacăn şi aprinsese trunchiul de brad. După fiecare trei ceasuri trebuia să se trezească şi să-l mai apropie de vatra focului. În felul ăsta ardea uniform.

După ce împinse din nou buşteanul, focul se înteţi, împroşcând cu scântei. Ania se înfăşură în paltonaşul ei roşu şi peste câteva clipe aţipi.

ABIA ÎNCEPUTUL

„Vise prosteşti”, gândea Vifor, vrând să se liniştească. Din aceeaşi pricină nu-şi deschidea nici ochii. Aşa îşi explica, în orice caz, ceea ce se întâmpla. De fapt, fiinţa lui nu era influenţată de aceste gânduri sau de nasul prins de guturai, – pe care-l visase

sau se găsea undeva lângă el, – ci de acţiunea instinctului. Noaptea în pădure, pentru a supravieţui şi a învinge, omul este obligat să aibă reacţii de jivină, – adică mai întâi s-asculte de instinct şi-abia apoi de raţiune. Acum instinctul hotăra în locul lui: sau să deschidă ochii, sau să nu se încreadă în smiorcăitul pe care-l auzea şi să se-ntoarcă pe cealaltă parte, ca-n somn, – dar în aşa fel ca mâna dreaptă să simtă pielea genţii în care se aflau grenadele şi parabellum-ul. Totdeauna îşi aranja geanta la îndemână, în dreapta, sub coastă: e foarte greu să scoţi din buzunar o armă, în clipa în care te trezeşti din somn.

Dar geanta nu se afla lângă el.

Auzi şi mai clar smiorcăiala.

„Pesemne că-i o capră, – îşi spuse Vifor, – nedeschizându-şi încă ochii. – Capra s-a oprit şi ascultă, mai înainte de-a trece drumul pentru a coborî spre râu, la adăpost.”

Aşa îşi spunea, dar îşi dădea foarte bine seama că se minte singur.

— Zdravăn le mai doarme flăcăul ăsta, – auzi el vorbindu-se în germană, deasupra capului său.

Vifor îşi desprinse pleoapele. Lângă el erau trei gestapovişti. În mâinile celui ce stătea mai la o parte, către drum, se afla geanta lui galbenă.

— Cine eşti? – îl întrebă pe Vifor civilul de la sediul comandamentului Gestapo-ului din Cracovia, unde-l duseseră în după-amiaza aceleiaşi zile.

Fereastra odăii era zăbrelită cu ornamente din fier forjat. Geamurile fuseseră spălate atât de straşnic încât căpătaseră reflexe de oglindă. Afară era soare şi linişte – ca ieri în pădure.

Vifor înţelese întrebarea, căci ştia germana, dar nu răspunse nimic; zâmbi slugarnic şi dădu din umeri nedumerit. Atunci al doilea gestapovist, lunganul vânjos care-i luase geanta în momentul arestării din pădure, coborî de pe prichiciul ferestrei şi, apropiindu-se de Vifor, îl întrebă pe ruseşte:

— Ai nevoie de-un translator?

— Nu pricep nemţeşte, – spuse Vifor, – mai drept spus, înţeleg foarte puţin.

— Şeful întreabă cine eşti.

— Un om ca toţi oamenii, – zâmbi Vifor la fel de slugarnic, – Popko, Kirill Avksentievici.

Lunganul traduse. Atunci şeful secţiei a III-a îl rugă:

— Povesteşte-mi ce-i eu dumneata.

— Te roagă să-i spui povestea dumitale.

— Păi cum nu… Gata mi-s. Popko mă cheamă, Kirill, îs ucrainean… Îmi daţi s-aprind o ţigară? Că pe-ale mele mi le-au confiscat…

— Poftim.

— Mulţumesc. Bun tutun. De unde-aveţi ţigări turceşti?

— Le furăm, – zâmbi lunganul. – Zi-i mai departe.

— Sunt din Dneprodzerjinsk. Tata propovăduia înţelepciunea şi veşnicia, iar mama era membră în biroul comitetului raional. Au împuşcat-o în 37.

— O clipă, – spuse lunganul, şi-i traduse şefului tot ce-i comunicase Vifor.

Vifor îşi dădu seama că neamţul traducea exact – cuvânt cu cuvânt, fără nicio greşeală.

— Continuă.

— Am lucrat ca încărcător, fiindcă la Institut n-au vrut să mă primească, vă daţi seama şi singur. Apoi m-au luat la armată. M-am predat în timpul luptelor de lângă Kiev. Am fost internat în lagărul de filtrare 56/a. Apoi am lucrat la întreprinderea de morărit. M-am retras cu unităţile germane din Lvov. Acum mă duc la Cracovia, unde vreau să mă angajez la căile ferate.

— Un moment, – îl rugă lunganul şi iarăşi traduse şefului.

Acesta asculta zâmbind.

— Foarte bine, – spuse el. – Să mai povestească o dată, dar mai amănunţit.

Vifor repetă totul, cu belşug de amănunte.

Şeful îl ascultă, îi făcu un semn cu mâna lunganului, chipurile că nu mai avea nevoie să i se traducă, – apoi îl rugă pe Vifor:

— Ia mai povesteşte o dată trista dumitale istorie. Deocamdată te simţi prea stingherit şi repeţi prea zelos textul învăţat pe dinafară.

Lunganul traducea spusele şefului, iar Vifor, în clipele cât acesta îşi executa misiunea, se chinuia să găsească o explicaţie pentru întrebarea cea mai importantă, pe care încă nu i-o puseseră, dar pe care neapărat aveau să i-o pună: de unde avea grenadele şi parabellum-ul din geantă.

— Nu mă credeţi? – întrebă Vifor, după ce lunganul termină de tradus.

— Dar dumneata crezi ce spui? – rosti lunganul.

— Nu-nţeleg… – zâmbi Vifor. – Pesemne bănuiţi c-am săvârşit ceva pus mai dinainte la cale. Ausweisul este în regulă, în geantă trebuie să fie şi referinţele semnate de oamenii dumneavoastră…

Pomenise de geantă, aşteptând să-l întrebe despre conţinutul ei. Dar se înşelase.

— Bine, bine, – rosti şeful, – mai aşteptăm. Repetă-ţi povestea, mi se pare amuzantă.

— Sunt gata s-o repet şi de-o sută de ori – dar n-o să sune altfel, oricât aş dori-o.

— Sincer, mi-e milă de adevăratul Popko, – spuse şeful. – Ausweisul este autentic, l-am verificat. Şi istoria lui Popko este reală. Dar mă interesează altceva: ce legătură ai dumneata cu domnul Popko? Adevăratul Popko locuieşte acum la Breslau, pe strada Mozart, nr. 24, la căminul muncitorilor fabricii de piane.

„E tâmpit, – decise Vifor, – Popko se află la noi.”

— Sau are acelaşi nume cu-al meu, – spuse Vifor, – sau aţi fost indus în eroare. Vă stau la dispoziţie, pentru o confruntare.

— Oho!

— Bineînţeles… N-am de ce mă teme. Am fost totdeauna loial faţă de noile autorităţi.

— Ascultă, – zise şeful, – văd c-aştepţi încordat momentul să te întreb de parabellum şi de grenade. Pesemne c-ai şi pregătit o versiune verosimilă: pistolul l-ai găsit în timpul retragerii, iar grenadele aşijderea. Ai să-mi spui, desigur, că armele îţi erau necesare pentru apărarea personală – totul îmi este limpede. N-am să te bat la cap. Dar am să-ţi arăt numaidecât paraşuta purtând amprentele dumitale.

— Este o eroare, domnule şef.

— Lasă chestiile astea. Ai fost lansat noaptea, şi ai îngropat paraşuta la doi kilometri de cazărmile noastre. O întâmplare, – nu contest, – dar o întâmplare ce ţi se dovedeşte fatală.

— Să mergem, – spuse lunganul, – să-ţi arătăm paraşuta pentru recunoaştere.

— N-am ce să recunosc…

— Lasă… Ai îngropat-o sub doi pini, nu? Totodată ai distrus şi un muşuroi de furnici. Se vede că al căzut pe întuneric drept peste furnicar.

Vifor simţi că-i înţepenesc mâinile. Chiar aşa era: căzuse peste un furnicar.

— Să mergem, haide…

Şi plecară, străbătând un şir de odăi, spre sala cea mare. Pe parchetul ceruit zăcea paraşuta lui. Vifor dădu din umeri şi începu să zâmbească.

— Nu-i a dumitale? – întrebă lunganul. – Sigur nu-i a dumitale?

— Bineînţeles că nu-i a mea.

— E clar.

Se întoarseră în cabinetul şefului. Acesta se plimba în jurul biroului, vorbind la telefon. Ţinea receptorul lipit de ureche, presându-l cu umărul. Îi făcu lui Vifor un semn cu capul, arătându-i câteva file de hârtie cu amprente digitale. Vorbea probabil cu-o femeie, deoarece din când în când zâmbea şi juca din sprâncene. Vifor examină filele şi-i spuse lunganului:

— Nu-nţeleg nimic din vicleşugurile astea.

— Nu ţi se cere nimic. Dar uită-te: astea-s concluziile experţilor noştri. Suficient ca să te-mpuşcăm pe loc, chiar azi.

— Cu glume dintr-astea simt că mi se-ncrâncenează carnea pe mine.

— Nu ne arde de glume.

Şeful puse la loc receptorul, îşi aprinse o ţigară şi, aşezându-se în fotoliul din faţa lui Vifor, începu să vorbească:

— Ascultă-mă atent: nu mai suntem în primul an de război, ci în al patrulea. Timpul ne presează, n-avem posibilitatea să te închidem şi să te anchetăm pe îndelete. Pentru noi este clar c-ai fost lansat. Toată povestea asta cu Popko ar fi fost o bază de discuţie, dacă nu găseam – absolut întâmplător – paraşuta. Continuă să mă asculţi: în general n-am nevoie de dovezi pentru a stabili vinovăţia dumitale şi să-ţi tragem un glonte în frunte, e de ajuns că eşti slav. Dar acum sunt pe deplin edificat: nu eşti numai slav, ci şi paraşutist rus. Aş încerca prelucrarea dumitale: vreo două zile de tortură, – mai mult n-am timp, – şi-atunci ori vei ceda, ori te vom lichida. Ăsta-i adevărul gol-goluţ. Suntem la ananghie, avem prea puţin timp şi prea mult de lucru. Aşa că hotărăşte singur ce-i de făcut. Nu există decât o unică alternativă: colaborarea cu noi. Dacă ne vei dezvălui adevărul, asta-i suficient ca să-ţi garantezi viaţa. În general vorbind, e-o prostie să mai tăgăduieşti: jocul este pierdut, în viaţă se mai întâmplă şi-aşa, oricât ar fi de regretabil.

Vifor îşi trosni degetele.

— Permiteţi-mi o ţigară…

— Fumează, fumează, – spuse lunganul, ţigările astea-s într-adevăr bune.

— Mulţumesc.

Lunganul ţăcăni din brichetă şi-i dădu lui Vifor să-şi aprindă ţigara, după care se îndepărtă spre fereastră. Aşezându-se pe prichiciul ei, deschise canaturile. Aerul proaspăt năvăli în cabinet, făcând să fluture hârtiile de pe birou.

Lunganul vorbi:

— Într-adevăr, e-un caz nespus de rar: totul este clar de la început. Nici n-ai ce dovedi.

— Bine, – spuse Vifor, – fie. Dacă am pierdut, – înseamnă c-am pierdut şi gata. Nu sunt nici Popko, nici ucrainean, ci maior în serviciul de informaţii şi contra-informaţii al Armatei Roşii…

AVOCATUL TROMPCINSKY ŞI FIUL

Ca totdeauna, la micul domeniu din pădure al lui Trompcinsky, dincolo de Rybna, se întâlneau pan Rogalsky, fostul editor al ziarului „Życie Krakowskie”, Herr Traub, un scriitor german, corespondent de război pe lângă statul-major al grupului de armate „A” din cetatea Wawel, vechi cunoscut de-al lui Keitel, încă de pe vremea când era în graţiile ministrului propagandei Reich-ului, Goebbels, şi pan Feoktistov-Niemuer, un sânge amestecat – mama nemţoaică şi tatăl rus – actor foarte cunoscut, cântăreţ de muzică de gen, sosit în turneu la trupele germane.

Avocatul Trompcinsky îşi primea oaspeţii, oferindu-le câte o gustare cu ce se nimerea, beau basamac schimbat pe hârtie şi peniţe, iar după aceea se aşezau la preferans.

Jozef, fiul lui Trompcinsky, făcea cafelele, iar când taică-său se ducea la bucătărie să vadă de gustări, îl înlocuia la masa verde.

Avocatul ţinea vreo treizeci de găini. Erau considerate o avere. Le prepara oaspeţilor o omletă extraordinară – a cărei reţetă era celebră nu numai la Cracovia. Omletele avocatului Trompcinsky, înainte de război, erau cunoscute şi la Varşovia şi la Paris, unde călătorea des pentru afacerile firmelor pe care le reprezenta la diversele întâlniri comerciale.

— Domnilor, – spuse Trompcinsky, dând cărţile, – ieri m-am delectat cu Cicero. Îmi voi permite să vă citez un mic fragment. – îşi privi fugitiv cărţile şi rosti scurt: „pas”. – Ascultaţi, vă rog… – Şi, mijindu-şi ochii, începu să recite din memorie: – „Dacă

vitejia sufletească a împăraţilor, şi îndeobşte a oricărui conducător, ar fi aceeaşi pe timp de pace ca-n vreme de război, relaţiile omeneşti ar avea un caracter statornic şi cumpănit, şi n-ar mai fi nevoie să asistăm la înlocuirile de putere, şi nici la dezlănţuirile violente ale revoluţiilor care schimbă şi răstoarnă totul. Căci este lesne să se menţină autoritatea în condiţiile de conservare a principiilor sub a căror influenţă a luat naştere la început. E de ajuns, în societate, să prindă rădăcini deşertăciunea în locul hărniciei, samavolnicia şi aroganţa în locul fermităţii şi dreptăţii, pentru ca odată cu moravurile să se modifice radical şi condiţiile exterioare ale vieţii…”

Jozef se încruntă: nu-i plăcea când taică-său făcea caz de memoria lui profesională de avocat.

Scriitorul Traub bombăni:

— Fleacuri. Cicero – nu-i istorie, ci contemporaneitatea cea mai pătimaşă. Tiradele lui îmi sună ca editorialele din „Das Schwarze Korp”. Julius Streicher are pasiunea digresiunilor astea, în stil antic, mai înainte de-a trece la frazele mobilizatoare împotriva scârboşilor de americani şi a bolşevicilor însetaţi de sânge.

Trompcinsky zâmbi subţire: îi plăcea să discute în contradictoriu, simţindu-se destul de capabil pentru a-l înfrânge pe adversar prin eleganţa argumentaţiei.

— Dragul meu, – spuse el îndreptându-şi ochelarii, – Cicero afirma: „Succesele au o influenţă negativă chiar şi asupra filozofilor”.

— Pe dracu, ce fel de succese? – se miră Traub. – Ne bat pretutindeni, iar dumneata îmi vorbeşti mie de succese.

Deodată tăcură cu toţii. Numai un neamţ putea vorbi despre eşecurile nemţilor. Ceilalţi erau obligaţi să nu audă aşa ceva.

— Am nişte cărţi nenorocite, o adevărată mizerie, – spuse Rogalsky, şi-şi frecă mâinile micuţe şi pistruiate, – o adevărată mizerie, domnilor, nu-i nevoie să vă mai uitaţi unul la altul.

— Am să rămân pe nouă pici, – zise Feoktistov-Niemuer.

— În cazul ăsta nu mai cer cărţi, joc cu nenorocitele astea.

Traub hâmâi:

— Slavii au pornit gâlceava, aşa că arienii n-au decât să se pricopsească. Ce zici, Jozef?

— Zic c-ar fi bine ca arienii să se pricopsească cu nişte pici.

— Mereu vă înfuriaţi, mereu vă înfuriaţi, – suspină Traub. – Şi bine faceţi. Abia la bătrâneţe, naivul scriitor german ce sunt a ajuns să-şi dea seama că naţionalismul este o otravă pentru artă,

— Domnilor, – declară Rogalsky, – m-apucă durerea de cap cu politica voastră. Mi-e lehamite de politică, fiindcă mă tem de mijloacele care-o susţin.

— Gestapoul stă prost cu benzile pentru dictafoane, – spuse Traub, – apoi nici n-avem curent electric aici. Dacă va turna careva, din cei de faţă – pe mine au să mă creadă, iar nu pe voi. Just, Jozef?

— Cunoaşteţi mai bine Gestapoul, domnule scriitor.

— Ce, vă zgândără? – întrebă Traub. – Vi s-a făcut poftă de gâlceavă? Ai? – şi-şi aruncă pe masă cărţile. – Herr-tovarăşul actor l-a prins la înghesuială pe panul editor? – întrebă el. Mor de plăcere când îi văd pe intelectuali certându-se. La începuturile oricărei istorii, totdeauna a fost o gâlceavă. Când social-democraţii bâtâiau din fund şi se încăierau cu comuniştii – a luat naştere fascismul. Când se încaieră intelectualii – sporeşte aparatul poliţiei secrete.

— Jozef, – spuse Trompcinsky, – fii drăguţ şi joacă în locul meu, trebuie să mă ocup de ouă şi de lapte. Domnilor, peste o jumătate de oră omleta va fi servită.

Feoktistov-Niemuer îl urmărea pe Rogalsky.

Traub, rezemat de spătarul scaunului din lemn roşu, privea îngândurat pe lângă Jozef, undeva în perete – între două vechi portrete cu strămoşii lui Trompcinsky. – Ce părere ai, Jozef, ce-o să fie în viitor? – întrebă el.

— Dreptate!

— Lasă prostiile. Te-am întrebat serios.

— Şi eu tot serios am răspuns, domnule scriitor.

— Termină o dată să-mi spui domnule scriitor, te-am rugat de-o sută de ori. Nici eu nu-ţi zic pianist fără conservator sau, bunăoară, domnule ofiţer…

— De ce? N-aveţi decât să-mi spuneţi şi-aşa.

— Mare brânză: ofiţer fără armată. În privinţa asta, voi polonezii, sunteţi nişte nebuni voluntari.

— Nu chiar atât de nebuni, – se posomorî Rogalsky. – după cum vi se pare.

— Nebuni, nebuni, – repetă Traub, – şi nu numai nebuni, ci nebuni, voluntari. Ăsta-i un compliment. Noi, de pildă, noi suntem nişte cretini raţionali. Nu de nemţi e vorba. Ci de mine şi de cealaltă jumătate a lui Feoktistov. Mare naţiune, domnule, mare naţiune! Dar o naţiune nu poate fi mare, dacă îi obligă pe toţi să creadă în măreţia ei cu ajutorul lagărelor de concentrare. Recunoaşterea măreţiei trebuie să fie un act voluntar. Ca alegerile. Ca alegerile noastre, cele mai libere din lume, în statul nostru, cel mai fericit din lume, al celor mai buni oameni şi al celui mai mare Führer.

— Domnule Traub, nu te porţi cinstit cu învinşii, – spuse Rogalsky. – Zău aşa, nu te porţi cinstit. Dumneata ai să te alegi cu un blam, iar noi cu spânzurătoarea.

— Dar ce-am zis? – se miră Traub. – Că suntem cea mai măreaţă naţiune, cel mai mare stat al celui mai bun şi înţelept Führer.

— Tonul contează, – precizează Rogalsky.

— Ei, lasă, lasă... Încă nu se procedează la arestări pentru intonaţii. Dacă aş fi declarat că suntem o naţiune de cretini, un stat nenorocit, căzut pe mâinile unui idiot, aş fi primul care aş vota pentru arestarea mea! – dar am afirmat exact contrariul.

— Pe zi ce trece, e mai greu de discutat cu dumneata, – spuse Jozef, – ce se petrece cu dumneata, dragă scriitorule?

— Nu-s scriitor! Ci un bătrân prost şi-un mercenar voluntar, cu suflet de slugă!

Traub se ridică de pe scaun şi păşi spre măsuţa încărcată cu sticle de basamac. Jozef se luă după el şi-i spuse:

— Domnule corespondent de război, îmi trebuie un Ausweis curat pentru un prieten...

— Prostuţule, – îi răspunse Traub, blând, – dacă-mi beştelesc statul şi conducătorii, nu-nseamnă să-mi vând şi poporul care a nimerit în labele lor.

— Orice popor îşi are guvernul pe care şi-l merită.

— Aiureli. Adică, în situaţia actuală, voi aveţi ceea ce meritaţi? Nu mă comport urât cu voi, dar n-am nicio putere să vă salvez de la spânzurătoare: nu mai sunt în graţiile lui Goebbels. Nu vă băgaţi în porcăria asta. Supravieţuiţi, asta vă e datoria faţă de patrie. De vreţi s-o serviţi, trebuie să ştiţi să supravieţuiţi. Supravieţuitorul învinge. Eroul căzut este sortit uitării, laşul care scapă cu viaţă are şansa de-a deveni un erou viu.

— Vorbe frumoase, Traub, – răspunse îngândurat Jozef, – însă numai noi luptăm împotriva conducerii voastre, în vreme ce poporul german îşi susţine guvernul său blestemat.

— Totdeauna am eliminat din proza mea epitetele. „Blestemat” – ăsta-i un epitet. Secolul XX l-a înfrânt pe om. Acum totul va fi hotărât, fără voia noastră, de marele necunoscut care se cheamă – „timp”. Sunt convins de asta, să nu discutăm de pomană.

— Jozef, – strigă din bucătărie Trompcinsky, – Jozef s-au terminat lemnele.

— Mă scuzaţi pentru o clipă, – spuse Jozef şi ieşi din sufragerie.

În uşa bucătăriei stătea Zajacki.

Pentru pan Trompcinsky-senior, acesta, era doar Zajacki – ceasornicar şi fabricant de basamac. Pentru Trompcinsky-junior, el se chema tovarăşul Căruntul. În realitate era Zbigniew Seczykowski – şeful grupului de informaţii al Comitetului ilegal de partid din Cracovia.

Jozef şi Căruntul ieşiră în curte. Noaptea rece şi înfiorată de vânt părea mai degrabă o noapte de noiembrie, şi nicidecum de iunie.

— Jozef, – îl întrebă Căruntul, – când l-ai văzut ultima oară pe Andrzej?

— Pe Andrzej? Alaltăieri. Dar ce s-a-ntâmplat?

— Stai niţel. Unde l-ai văzut?

— În oraş.

— Bun. Şi unde anume?

— Lângă magazinul lui pan Aloys.

— La ce oră?

— La trei.

— Era băut?

— Ce tot vorbeşti… nu…

— Câţi bani i-ai dat?

— O mie de zloţi, după cum am făgăduit.

— Apoi unde s-a dus?

— Nu ştiu. Eram atent să nu fiu urmărit. Dar după el, fireşte, nu m-am mai uitat. Însă despre ce-i vorba?

— Ascultă. Cum era îmbrăcat? Nu cumva într-o uniformă germană fără epoleţi?

— Nu. Era într-un costum gri.

— Cămaşă gri, cu cravată roşie?

— Cam aşa ceva… Sigur că da…

— Ia te uită, ce mai chestie…

— Dar ce s-a întâmplat?

— La cinci a fost văzut intrând la Abwehr. A ieşit pe la nouă.

— Imposibil… Doar e trimis de roşii… Este agent de informaţii rus.

— Până la unu noaptea a băut la cazinoul ofiţerilor germani cu colonelul Berg, de la Abwehr,

— Ce-i de făcut, a sosit momentul să mă topesc în pădure?

— De două ori i-ai dat bani?

— Da.

— Dar nu ţi-a spus cine este?

— Nu. Numai că vine din partea ta.

— Pentru familia voastră nu-s numai ceasornicar, ci şi fabricant de basamac. N-ai vorbit nimic cu el?

— Niciodată.

— Deci n-ar fi cazul să-ţi schimbi domiciliul… Nu eşti în cauză, nu ştie cine eşti şi nici unde stai. I-ai dat omului meu nişte bani, pentru basamac – e destul de convingător. Ah, ah, ah, ce mai încurcătură…

— I-ai întrebat pe roşii?

— Celor din pădure li s-a consumat bateria de alimentare a aparatului de radio. Bun, du-te şi pierde ceva bani în favoarea neamţului. Mâine dimineaţa vin la tine, până atunci poate se lămuresc lucrurile. În orice caz: omului meu i-ai dat banii pentru basamacul furnizat de mine. Drept acoperire, am să-ţi expediez chiar astăzi un bileţel în care am să te rog să-i transmiţi datoria lui pan Andrzej, e clar?

— Bun.

Căruntul strânse mâna lui Jozef şi porni spre pădure.

Jozef stătu în pridvor până ce auzi plecarea motocicletei. Îşi aprinse o ţigară. Băgă de seamă că-i tremură mâinile.

Însă nici Jozef şi nici Căruntul nu ştiau că Andrzej, agentul de informaţii roşu, trimis aici acum trei luni, avea numele conspirativ de „Muha”, şi că grupul lui Vifor fusese lansat anume pentru a realiza întâlnirea cu el.

ODISEEA ÎN ANUL 1944

— Era pentru cea de-a suta oară când evadam, – spuse în şoaptă Stepan Bogdanov. Kolea îl asculta cu ochii închişi. – Fugeam spre vagonete, mă aruncam culcat pe mormanul de cărbuni, mă târam lipindu-mă de rampa de descărcare, aşteptam să treacă dâra aceea blestemată de lumină a proiectorului, apoi mă azvârleam în vagonet şi începeam să mă acopăr cu cărbuni.

Evadasem de vreo sută de ori – în gând. Acum urma s-o fac în realitate. În sân aveam o bucată de placaj, pentru a mă acoperi cu cărbune. Exista numai o singură şansă de salvare – vagonetul cu cărbune, apoi un drum de o sută de metri pe rampa de descărcare ce se întinde peste reţeaua electrică şi peste pază – spre buncherul căii ferate, unde urmau să mă răstoarne odată cu cărbunele din vagonet.

Acum nu mă mai gândeam la cei trei metri înălţime de la care trebuia să mă prăbuşesc. Aveam nevoie de clipa aceea când paznicii îşi aprind ţigările şi sunt atenţi la flacăra chibritului. Atunci nu mai văd nimic. O clipă sau câteva clipe. Destul pentru a fugi până la cel mai apropiat morman de cărbune.

Aşa s-a şi întâmplat. Când au scăpărat chibritul să-şi aprindă ţigara, am luat-o la goană. Am stat pitit până a trecut raza de control a proiectorului. Convoiul din care fugisem se depărtase. Ajung în fugă la vagonete şi mă arunc într-unul din ele. Apoi încep să mă îngrop sub cărbuni. Gata. Acum trebuie să aştept până ce schimbul doi va porni să livreze cărbunele şi să răstoarne vagoneţii peste buncher.

Plouă. Ploaie de noiembrie, rece. Trebuie să mă ghemuiesc cât mai mult. În curând vagonetele vor porni să lunece spre buncher. Gata, au pornit. Trebuie să am grijă să nu mă lovesc la tâmplă în cădere. Se aude din ce în ce mai aproape bubuitul prelung al cărbunelui ce se răstoarnă din vagonete. Până să-mi dau seama, mă pomenesc cu o lovitură în ceafă. Nu mai văd şi nu mai aud nimic. Când deschid ochii, m-apucă groaza. Nu mă pot mişca. Sunt îngropat de viu sub cărbuni. În vreme ce depun eforturi disperate să mă eliberez, simt că buncherul lunecă pe şine. Trenul a pornit. Acum călătoresc spre libertate. Nu contează că sunt anchilozat, blocat de cărbuni. Când am răzbit la suprafaţă, eram asudat leoarcă. Deasupra mea zăream cerul cu stele. După ce mi-am recăpătat suflul, m-am culcat pe spate şi, privind la puzderia de stele am început să cânt.

Când s-a oprit trenul, se făcuse de ziuă. M-am îngropat din nou sub cărbuni şi am adormit, Când m-am trezit, nu mi-a venit să cred. Cărbunele albise. Ninsese.

Peste noapte, la o haltă, am ieşit din buncher şi m-am îndreptat spre cea mai apropiată pădure.

Mi se părea că merg spre răsărit. Nu ştiu de ce eram atât de convins de asta.

Zile de-a rândul am mers în neştire. Cuprins de febră, clănţănindu-mi dinţii în gură de frig, mergeam într-una. Fără pic de vlagă în mine, dormeam pe unde apucam. Mort de foame, am furat o bucată de cârnat dintr-o cămară. Nu era nimeni în casă. Dar era să-mi pierd viaţa. Cârnatul gras mi-a făcut rău. Abia după trei zile mi-am venit în fire. Slăbisem de puteri, mă zgâlţâiau frigurile. Trebuia neapărat să ies la o şosea, să aflu unde mă găsesc.

La o răspântie de drumuri, noaptea, pe lumina lunii, am putut descifra indicatoarele: „Berlin – 197 km, Dresden – 219 km.” Am înţeles. Mă aflam în centrul Reichului.

M-am înfricoşat de moarte. Pentru prima oară mi-a dat în cap gândul: „N-am să mai ajung...” Dar nu mi-am îngăduit să gândesc astfel. Deznădejdea-i soră cu laşitatea.

Bogdanov tăcu. Kolea îl auzi cum se duce după ţigări. În depărtare, dinspre biserică, ceasul din turlă bătu de trei ori.

— Se face dimineaţă, – spuse Kolea. Peste puţin o să răsară şi soarele.

— Vrei să dormi?

— Nu. Dă-mi nişte chibrituri, ale mele s-au umezit. Poate mai tragem un pui de somn? Ce zici? Ticăloşii, te cheamă la interogatoriu de la şase, cu punctualitatea lor blestemată.

CASTELUL WAWEL DIN CRACOVIA

„Strict secret!
27 august, 1944
Wawel
telef. A. 7 flora 0607
Extrem de urgent!

Document cu importanţă
de stat!
Dactilografiat în 4 exemplare
Exemplarul nr. 2

Reichsführerului SS Himmler

Reichsführer!

Vă transmit stenograma consfătuirii de la generalul-colonel Neubut, destinată rezolvării problemei centrelor de cultură slavă din Europa.

Neubut. – Pare-se că esenţa chestiunii este cunoscută tuturor celor de faţă. De aceea mă voi dispensa de dificila obligaţie de a formula şi argumenta teoretic necesitatea acţiunilor planificate, aşa cum se complace s-o facă propaganda noastră oficială. Rog să vă expuneţi consideraţiile.

Müller. – Am ordonat coloneilor Dornfeld şi Krauch efectuarea lucrărilor practice.

Neubut. – Mi-e teamă că n-am să le reţin numele.

Müller. – I-am convocat pe Dornfeld şi Krauch. Sunt gata de raport.

Neubut. – N-are sens. Pesemne că dumneata, în calitate de comandant al serviciilor de geniu, vei avea posibilitatea să ne explici toate detaliile. Desigur că problemele ce vor apărea pe parcurs le vei rezolva ulterior.

Müller. – Sunt gata.

Neubut. – Poftim, prietene, sunt atenţia personificată.

Müller. – Am amenajat fortul Pasternyk, situat la nouă kilometri de oraş, – uitaţi-l aici pe hartă, – pentru a fi folosit ca stat-major al acţiunii. Aici vom conecta cablurile reţelei electrice. Urmează a fi dărâmate Oraşul vechi, cetatea, catedrala, Piaţa veche, Universitatea şi toate celelalte clădiri de oarecare importanţă.

Neubut. – Nu, nu, Müller. Precis că această formulă va fi respinsă de cartierul general al Reichsführerului. E vorba de toate clădirile, de toate, ţin să subliniez. Sunteţi soldaţi, şi nicidecum cercetători ştiinţifici, nu noi apreciem valoarea monumentelor istorice. Acţiunea va fi eficace doar în cazul unei distrugeri totale, şi nu numai a unor obiective selectate. Altminteri, dacă vom nimici cele mai valoroase monumente istorice, operând o alegere, generaţiile viitoare ne vor acuza de vandalism. Distrugerea totală este justificată de logica războiului.

Brigadeführer SS Birghoff. – Domnule general consider că justificarea acţiunilor noastre, pentru viitorime, trebuie să constituie o preocupare pentru departamentul domnului doctor Goebbels.

Neubut. – Birghoff, câţi ani aveai la terminarea primului război mondial, zece sau mai mult?

Birghoff. – Şapte ani, domnule general, dar în faţă perspectiva viitorului, nu trecutul.

Neubut. – Meritai să te naşti pe Insula Paştelui, ca om primitiv, nu să devii activist de partid în armata noastră. Consider inutilă continuarea discuţiei.

Birghoff. – Mi-am exprimat punctul meu sincer de vedere.

Neubut. – Ai două? Sau mai multe… Continuă, Müller.

Müller. – Vom introduce corectivele indicate. Se vor mina toate clădirile. Centrul din Pasternyk, a cărui pază va fi asigurată de trupele SS, poate arunca Cracovia în aer la momentul necesar. Pentru camuflare vor fi executate săpături de şanţuri – ca şi când am avea de gând să reparăm canalizarea şi conductele reţelei electrice. Astfel vom induce în eroare posibilii agenţi roşii, precum şi organizaţia naţionalistă ilegală locală.

Neubut. – Între altele fie spus, Birghoff, am lăcrimat de emoţie la Luvru. M-aş opune acestei acţiuni, dacă n-aş avea convingerea că-i necesară din punct de vedere militar.

Brigadeführer SS Birghoff. – Ce fel de mine aveţi intenţia să utilizaţi? Nu cumva ne vom pomeni cu oraşul sărind în aer tocmai când soldaţii noştri vor dormi în paturile lor?

Müller. – Polonezii nu vor accepta autodistrugerea.

Neubut. – Prost îi mai cunoşti pe polonezi.

Birghoff. – După părerea mea, uităm că avem la dispoziţie o organizaţie de tipul Gestapoului.

Müller. – Plus serviciul de contraspionaj al armatei.

Birghoff. – Serviciul de spionaj şi contraspionaj – este o instituţie destul de labilă, nu mi-am ascuns niciodată scepticismul în privinţa acestei organizaţii.

Neubut. – Te-ntreci cu gluma, Birghoff.

Birghoff. – Mă scuzaţi, domnule general, dar partidul m-a învăţat să văd adevărul în faţă. Şi nu intenţionez să vă amăgesc chiar pe dumneavoastră – un mare conducător de oşti.

Müller. – Nu sunteţi de acord ca serviciul de contraspionaj al armatei să se ocupe de această operaţie?

Birghoff. – Nu. Am convingerea că sarcina este de resortul Gestapoului şi al SS-ului.

Neubut. – Bine, sper că Gestapoul colaborează cu trupele de geniu?

Müller. – Da, prietenii noştri de la poliţia secretă primesc zilnic informaţiile necesare şi ne acordă un sprijin de importanţă majoră.

Neubut. – Consideraţiile lui Müller mi se par extrem de serioase. Aşadar, maximum de colaborare cu Gestapoul.

Müller. – Da, domnule general, neapărat.

Neubut. – Cum va fi asigurată securitatea celor nouă kilometri, de la fort până la oraş? Ar fi ridicol să postaţi acolo soldaţi.

Müller. – Pe această distanţă au fost montate şapte canale de reţea electrică: cinci – pentru camuflaj, unul – pentru alimentare, şi celălalt – cu izolaţie ecranată – pentru declanşarea exploziei.

Neubut. – Inteligent, dar e păcat să iei atâtea măsuri de siguranţă, de parcă am fi în spatele frontului inamic şi nu al nostru. Altceva?

Müller. – Priviţi soluţiile grafice ale acţiunii – schemele, hărţile, calculele – şi o estimare destul de interesantă: pentru reclădirea Cracoviei vor fi necesare peste o sută de milioane de dolari.

Birghoff. – Bizar, de ce s-a efectuat calculul în dolari? S-ar crede că Reichsmarkul nu-i valută forte.

Neubut. – Birghoff, te strădui să fii cel mai credincios fiu al Germaniei, din toţi cei de faţă. Zău că-i ridicol, şi nu prea inteligent. Pe om îl înfrumuseţează modestia, umorul şi abţinerea. Ascultă de sfatul unui bătrân soldat. Invitaţi-i pe coloneii Dornfeld şi Krauch, aş vrea să le urez succes.

Müller. – Domnule general, ne-aţi promis că nu le veţi reţine numele. (Animaţie, râsete).

Neubut. – Asta-i viciul ofiţerului de stat-major – memoria.

Mesajul cifrat de mai sus sosi la Himmler în aceeaşi zi în care unul din ofiţerii SS, cunoscut la statul major general al Armatei Roşii sub numele de colonelul Vladimirov sau Maxim Maximovici Isaiev, plecă în Elveţia cu o misiune specială din partea lui Kaltenbrunner: să-i ajute pe agenţii de la secţia a VI-a a Direcţiei siguranţei Reichului, întru iniţierea unor contacte cu occidentul, folosindu-se de calităţile de mediator ale reprezentantului ordinului iezuiţilor. Aşa că stenograma consfătuirii de la Neubut, precum şi planurile şi schemele de minare a Cracoviei nu-i

ajunseră la cunoştinţă. Imediat după aceea, au fost depuse în seifurile de oţel ale arhivei personale a lui Himmler.

IATĂ CINE-I MUHA!

— Unde-ţi sunt tovarăşii?

— Am fost lansat de unul singur, pentru executarea unei misiuni speciale.

— Haide, povesteşte-ne detailat, care sunt sarcinile ce ţi-au fost încredinţate de comandamentul vostru.

— Mă miră maniera dumneavoastră de-a mă interoga, – spuse Vifor, întinzându-se după ţigările ce zăceau într-o cutiuţă metalică plată, – sau nu credeţi nimic din cuvintele mele, sau nu doriţi să m-ascultaţi cu atenţie. V-am mai spus că, începând de la cincisprezece iunie, în fiecare joi şi sâmbătă, am obligaţia de-a mă prezenta în piaţa oraşului, la parcela unde stau precupeţii cu grăunţe pentru porumbei. Trebuie să fac drumul de la fântâna arteziană până la prăvălia cu articole bisericeşti din clădirea triunghiulară a halei. Iar duminicile, de la orele unu la trei, lângă casele de bilete ale gării...

— Adu-mi fotografiile pieţii, – îl rugă şeful, după o oarecare pauză, pe adjunctul său cel lungan.

Lunganul îl privi cu atenţie. Acesta insistă:

— Da, da, doamne dumnezeule, ce, ai uitat unde sunt?

Lunganul ieşi din cabinet. Şeful, după o clipă de aşteptare, se luă după el. Se întoarse imediat.

— Scuză-mă, spuse el, – era ceva în legătură cu numerotarea seifurilor noastre.

Când lunganul se întoarse, răspândi în faţa lui Vifor, ca un cartofor îndemânatic, câteva fotografii de mari dimensiuni. O catedrală înaltă, o piaţă cuprinzătoare, o fântână arteziană, precum şi precupeţii de grăunţe pentru porumbei.

— Poftim, – spuse şeful, – iată Piaţa Veche, arată-mi itinerarul pe care trebuie să-l parcurgi.

Vifor îşi orândui cu grijă fotografiile în faţă, se uită îndelung la fiecare, apoi, ridicând mirat din sprâncene, zise:

— Ori aveţi nişte fotografii necorespunzătoare, ori vreţi să mă duceţi. Asta nu-i Cracovia.

— Dar ce, ai mai fost pe-aici?

— Nu.

— De unde ştii că nu-i Cracovia?

— Pentru că m-am pregătit destul de serios în vederea executării misiunii. Mi-aţi vârât sub nas nişte falsuri, ceea ce mi se pare mai curând o naivitate, decât cine ştie ce deşteptăciune.

— Günther, – întrebă şeful, – nu cumva le-ai încurcat?

Lunganul începu să întoarcă fotografiile. Privi cu atenţie numerele de pe spatele lor.

— Ce neghiobie… – exclamă el. – Probabil că asta-i piaţa Sfântului Paul din Bratislava. Îndată aduc fotografiile Cracoviei.

— Nu merită, – spuse Vifor. – La urma urmei, vă pot desena schema pieţii, pe care s-o verificaţi apoi cu originalul.

— Bine, bine, – rosti şeful, scoţând o scobitoare. – Hai să continuăm. Numai c-am să te rog să vorbeşti mai rar, deoarece colegul meu traduce destul de dificil, iar eu rămân în urmă, din pricina grabei dumitale.

— Joia şi sâmbăta, începând de la cincisprezece iunie, în fiecare dimineaţă trebuie să umblu printre precupeţii de grăunţe şi să-l întreb pe-un tânăr cu veston negru de velur şi cu pantaloni gri: „N-ai ceva grăunţe alese pentru curci?” Omul nostru trebuie să-mi răspundă: „Grăunţele pentru curci sunt acum extrem de scumpe; pesemne că le doriţi pentru puii de curcă…” Dacă întâlnirea va avea loc lângă casele de bilete de la gară, am să fiu eu întrebat: „N-aţi văzut pe-aici un invalid cu un câine?” Am să răspund: „N-am văzut decât un orb, dar n-avea niciun câine”. Iar omul va trebui să-mi spună: „Nu, cel pe care-l caut nu-i orb, ci un invalid, fără amândouă picioarele, cu o traistă”. Înseamnă că acesta-i omul ce-mi va transmite parolele, legăturile şi adresele radiotelegrafiştilor.

— Care-i numele conspirativ al omului de legătură?

— N-are niciun nume conspirativ, va fi identificat prin parolă şi prin cuvântul de ordine.

— Stai puţin, n-are cumva numele conspirativ de „Muha”?

— Cum, cum?!

— Era cazul să îngălbeneşti la faţă, – spuse lunganul. – Deşi alţii roşesc. Dar nu culoarea prezintă importanţă, ci reacţia.

— Din păcate nu cunosc niciun „Muha”.

— Sigur?

— Mai mult ca sigur.

— Ce să-i faci… Nu-i greu de verificat. Peste o jumătate de ceas, Muha va fi aici.

„Am procedat corect, – gândi Vifor, după ce-l duseră la subsol şi-l cazară într-o cămăruţă fără ferestre. – N-aveam altă ieşire. Aşa a scăpat Vaska la Kiev, când l-au dus în centrul pieţii oraşului, să realizeze contactul cu „legătura”. Acolo organizau razii cel puţin o dată pe săptămână, dacă nu şi mai des. La fel şi în gări, nu numai în pieţe. Era unica mea şansă. Aşa a scăpat şi Vaska, datorită raziilor care au alertat legăturile. Ei nu se pot descurca fără razii. Aşa-s instrucţiunile. Iar neamţul fără instrucţiuni, e ca şi copilul fără mamă. Pesemne că Gestapoul nu ţine legătura cu organele de poliţie, ca să anuleze raziile din pieţe şi gări. Fiecare instituţie cu instrucţiunile ei – în ce mă priveşte, asta înseamnă că mai am o şansă. Dar Muha… Dacă a căzut cumva, atunci urmează o cădere generală. Acum două zile, când au luat contactul cu el, prin radio, mai transmitea încă informaţii la centru, lui Borodin. Dacă l-au înhăţat imediat după convorbire, să fie oare posibil să fi cedat doar după trei zile? Numai eu şi cu Borodin îi cunoşteam numele conspirativ. Cheia codului? E foarte puţin probabil ca Gestapoul să ne fi descifrat codul; este exclus. Mai bine zis, absolut exclus. Muha nu mă cunoaşte la faţă. Stop! Nu ştia decât că trebuie să se apropie de el un om într-un costum albastru, cu şapca în mână şi cu o batistă albă în cealaltă. Costumul albastru, îl am pe mine. Precis că batista au găsit-o în geantă. Şapca… Unde mi-e şapca? M-au adus aici fără şapcă. Şi nici în geantă nu era. Să mi-o fi pus sub cap când m-am culcat? Nu. Sub cap îmi ghemotocisem balonzaidul. Ia aminteşte-ţi, – îşi porunci Vifor, – aminteşte-ţi, pe minute, ce-ai făcut în noaptea aceea? Am pornit pe drum la vale, având în gând să înnoptez lângă malul gârlei. Am căzut într-un fel de gropan, de unde începea mlaştina. După ce m-am sculat, am făcut cale întoarsă, hotărât să trec drumul la deal, acolo fiind mai uscat şi, deci, un loc prielnic pentru dormit. Cred c-am ajuns fără şapcă la locul unde am fost prins. Pesemne c-o pierdusem, nedându-mi seama când mi-a căzut de pe cap. Aşa să fie? Precis că-i aşa. Mă obişnuisem cu cascheta militărească; îţi apasă fruntea, o simţi tot timpul. Se vede că n-am observat când mi-a zburat şapca de pe cap. Spre norocul meu… Cum să procedez oare, dacă omul pe care mi-l prezintă este într-adevăr chiar Muha? Totuşi, întrucât ei nu-l cunosc pe autenticul Muha, n-o să-i nimerească „portretul”. Îi ţin foarte bine minte

fotografia. Un flăcău înalt, frumos, oacheş, cu maxilare puternice şi sprâncene mari, împreunate la rădăcina nasului…”

Vifor nu mai apucă să se gândească la toate amănuntele, deoarece îl chemară la interogatoriu după cincisprezece minute, nu după o jumătate de ceas, cum făgăduiseră.

— Îl cunoşti pe omul acesta? – întrebă şeful, arătându-i-l pe Muha. Vifor îşi dădu numaidecât seama că persoana din fotoliu e Muha. Un tânăr înalt, sprâncenat, îmbrăcat într-un costum modern – cu buzunare aplicate, din homespun, cu umeri largi, căptuşiţi cu vatelină, cu gaică la spate, iar în buzunarul de la rever o batistă.

— Nu, nu-l cunosc.

— Dar dumneata? – i se adresă şeful lui Muha.

— Nu l-am întâlnit niciodată, – răspunse Muha tărăgănat. – După câte îmi amintesc nu l-am văzut pe-acolo.

— Cine trebuia să vină pentru stabilirea legăturii cu dumneata, şi unde? – îl întrebă din nou şeful.

— La Rybna, lângă biserică.

„E-n regulă, – se gândi liniştit Vifor. – Canalia, s-a vândut…”

— Cum trebuia să fie îmbrăcat?

— Cine?

— Omul trimis de Borodin.

„Gata, – gândi iarăşi Vifor. – Este total descompus, dacă le-a vorbit şi de Borodin. Canalia, vrăjmaşul, creatură infamă şi coruptă… Dar dac-o fi fost de-al lor şi mai înainte?”

— Într-un costum albastru, cu şapcă şi o batistă albă în mâna stângă.

Şeful îi făcu cu ochiul lui Vifor şi-i spuse:

— Totul coincide, ai? Costum albastru, batistă curată în geantă…

Vifor răspunse:

— Aveam şi-o şapcă în clipa lansării. Castanie, cu dungă roşie. Ce culoare trebuiau să aibă pantofii celui care sosea pentru stabilirea legăturii? – îl întrebă Vifor pe Muha.

— Nu mi s-a spus nimic de culoarea pantofilor.

— Atunci?

— Nu, nu mi s-a spus nimic.

— Ce grad ai? – îl chestionă Vifor.

Îi punea întrebările nespus de repede, iar Muha îi răspundea la fel.

Gestapovistul cel lungan abia de izbutea să-i traducă şefului său.

— N-am grad.

— Cum aşa?

— M-au lansat pentru că aveam legături cu ilegaliştii din Lvov, eram la dispoziţia lor.

— Umbli cu şoalda, dragule, – spuse Vifor. – Nu-s de ieri de azi în serviciul de informaţii, dar după câte ştiu comandamentul nostru nu expediază civili în spatele frontului. Asta-i una la mână. Iar în al doilea rând, nu-mi vine a da crezare datelor dumitale în privinţa costumului albastru. Oare numai atât să fie? Suntem totdeauna foarte minuţioşi cu descripţia datelor exterioare ale unui agent sau rezident din afară. De pildă, eu ştiu că persoana cu care trebuie să iau legătura va fi îmbrăcată într-un veston de velur negru, cu pantaloni gri, băgaţi în cizme nemţeşti din pânză de cort, cu carâmbii lărgiţi ca o pâlnie…

Şeful interveni:

— Rândul trecut nu ne-ai precizat detaliile cu cizmele.

— Nu cred că am de-a face cu nişte începători în activitatea de contraspionaj…

Lunganul şi şeful se uitară unul la altul.

— Cu atât mai mult… – întări şeful. – Omul dumitale de legătură te cunoaşte la faţă?

— Probabil.

— Ce te face să gândeşti astfel? Dacă Muha nu ştie cum arată la faţă conducătorul său, de unde şi până unde este obligat „vestonul de velur” să-ţi cunoască mutra?

— Pentru că „vestonul de velur” este ofiţer în Armata Roşie, iar comandamentul nostru are o totală încredere în el.

Vifor risca un joc periculos, încercând să genereze neîncrederea gestapoviştilor în Muha. Juca la sigur totuşi, deşi nu cunoştea toate resorturile ascunse care aveau să-l ajute la reuşita acestei unice posibilităţi. Atuul consta în vechea vrajbă dintre serviciul de spionaj al armatei, condus de amiralul Canaris, şi departamentul lui Kaltenbrunner, fapt mai de mult cunoscut. Iar Muha nimerise tocmai între aceste două pietre de moară: agenţii colonelului Berg de la serviciul de contraspionaj al Abwehrului îl socoteau omul lor, în vreme ce Muha, fără să aibă cunoştinţă despre toate detaliile vechii rivalităţi dintre Abwehr şi Gestapo, considerându-i pe nemţi organizaţi într-o

formulă unică şi perfect pusă la punct, venise la Gestapo – în afara întâlnirilor pe care le avea cu Berg. Colonelul Berg nu umbla niciodată în uniformă. Vorbea ruseşte ca un rus, deoarece în 1932 absolvise facultatea de chimie a Universităţii din Moscova. Fireşte că Gestapoul aflase de întâlnirile lui Berg cu Muha, de aceea compromiterea agentului intra în vederile lor pentru viitor; în cazul când vor avea nevoie să-l compromită şi pe Berg, era suficient să-i pună în cârcă faptul că se foloseşte de un dezinformator, sau că – din punct de vedere operativ – omul folosit nu reprezintă nicio valoare, fiind mediocru şi fără perspective,

— Şi eu mă bucur de încrederea comandamentului! – spuse Muha jignit. – Borodin m-a însoţit. personal la plecare!

— Cum îl cheamă pe Borodin? – întrebă Vifor calm şi zâmbitor.

— Cum vrei să-l cheme? Borodin.

Şeful şi lunganul se priviră iarăşi în ochi.

Vifor pufni în râs.

— Dragule, – spuse el, – un agent de informaţii nu poate avea un singur nume.

— Dar care-i numele adevărat al colonelului Borodin? – îl întrebă şeful pe Vifor.

Cu şase zile în urmă, într-un bombardament întâmplător, pierise colonelul Valeev, locţiitorul lui Borodin. Toate firele care ar fi putut duce la el fuseseră rupte prin moartea sa, cu atât mai mult cu cât nu condusese niciuna din misiunile în străinătate ale serviciului de informaţii şi contrainformaţii. Valeev răspundea numai de pregătirea, instruirea şi lansarea agenţilor în spatele frontului. Dar lui Vifor nu-i era îngăduit să-i rostească numele aşa din senin: care era garanţia că Gestapoul nu dispunea de cel puţin câteva nume precise ale oamenilor din statul major? A-l considera pe duşman prost – înseamnă să te condamni la moarte înainte de vreme.

— Pe Borodin îl cheamă Valeev. Valeev Alexei Petrovici. Colonel, absolvent al Academiei statului-major general.

— Du-te în sala de aşteptare, – îi spuse şeful lui Muha.

După plecarea lui Muha, şeful îi întinse lui Vifor ţigările şi bricheta.

„În zilele care urmează Muha ar trebui să fie cu mine, – se gândi Vifor, – ferească dumnezeu ca-n timpul ăsta să pândească

pe lângă biserică. Kolea sau Anuşka s-ar putea îndrepta spre el, pentru stabilirea legăturii…”

— N-ar fi rău dacă Muha ăsta al dumneavoastră ar merge cu mine prin piaţă şi la gară.

— Dar cine-a spus c-ai să te duci pe-acolo? – întrebă şeful.

— Nu vă interesează omul de legătură în haină de velur?…

— Bineînţeles. Dar de ce-ţi închipui că n-o să-l putem prinde şi fără ajutorul dumitale?

— Aţi fost la gară sau prin Piaţa Veche? – întrebă Vifor.

— Am fost.

— Mai duceţi-vă o dată şi număraţi-i pe toţi cei întâlniţi acolo în veston de velur negru, cu pantaloni gri şi purtând cizme nemţeşti militare, cu carâmbii în formă de pâlnie; sper că oamenii pe care îi trimiteţi la noi nu-s îmbrăcaţi ca nişte papagali, ci astfel încât să semene cu miile de cetăţeni din jurul lor. Nu-i aşa?

— Ce te face să fii atât de sincer cu noi?

— Faptul c-am pierdut partida.

— Oamenii, voştri, când pierd partida, obişnuiesc să zbiere, se răţoiesc la noi şi încearcă să ne scuipe în obraz.

— Vreţi să mă jigniţi prin spusele dumneavoastră? Sau să-mi respingeţi colaborarea?

— N-am înţeles, – spuse şeful, şi-l rugă pe lungan: – Ce vrea să zică, să explice mai amănunţit.

— Totu-i foarte simplu, – declară Vifor. – Dacă voi tăcea, după cuvenita tortură, am să fiu lichidat. Dac-am să vorbesc – am şansa să mor netorturat. Dar dacă indicaţiile în privinţa omului de legătură şi a parolelor se vor confirma – atunci voi fi util serviciului dumneavoastră de siguranţă. Asta-i tot. Muha îmi este necesar numai pentru dobândirea unei certitudini: dacă s-a întâlnit sau nu cu omul în veston de velur, cine ştie?

— Muha îşi are misiunea lui, – spuse şeful, – aşteaptă oaspeţi simandicoşi!

„Înseamnă că-i pândeşte pe-ai noştri lângă biserică, – îşi dădu seama Vifor. – Întâmplarea va hotărî totul. Ce prostie: se zice că nu există şi întâmplare. Mai mult ca sigur că mă vor lăsa să umblu prin piaţă – li se iveşte foarte rar prilejul de-a recruta oameni de-ai noştri. E limpede că începe să se lase prins în jocul pe care l-am iniţiat. Dar am şi câştigat, acum trebuie doar să-mi joc ca lumea cartea, cât mai rezonabil”.

— Hai să facem o digresiune, – propuse şeful, – să discutăm despre viaţa dumitale, începând din ’41.

Lui Vifor îi pieriseră mulţi prieteni în lupte. Cunoştea activitatea ilegală din sectorul Dnepropetrovskului şi al Krivoi-Rog-ului. Reţinuse numele celor lichidaţi de Gestapo. Înseamnă că şeful avea posibilitatea să le verifice, cerând relaţii oficiale arhivelor. Pieriseră mulţi din tovarăşii lui Vifor care lucraseră în serviciul de contrainformaţii al frontului, dar rămăseseră numele conspirative şi parolele. Aşa că Vifor se hotărî să apeleze la prietenii săi căzuţi în luptă. Prietenii, chiar şi morţi, sunt obligaţi să dea ajutor celor vii.

— Cum doriţi, – încuviinţă Vifor. – Să povestesc, sau mai bine să aştern pe hârtie?

— Scrie, – spuse şeful. – Va fi un material folositor pentru propaganda prin radio împotriva Armatei Roşii.

— În felul ăsta, mai întâi mă veţi anihila pe mine, ca posibil agent al dumneavoastră. Iar în al doilea rând, le veţi pricinui mari necazuri apropiaţilor mei.

— Despre ei vom vorbi mai târziu, când îmi vei da şi adresele, numele părinţilor şi anul naşterii. Iată hârtie şi un stilou. Colegul meu te va conduce într-o odaie liniştită, unde nu vei fi deranjat de nimeni. Din păcate, stenografele noastre nu cunosc limba rusă, aşa că sunt lipsit de posibilitatea de a-ţi uşura munca. Pe diseară.

CONTINUAREA ODISEEI

— Peste vreo zece zile ajunsesem la treizeci de kilometri de Berlin. Mergeam numai noaptea, iar în restul timpului dormeam prin tufişuri, pe lângă lacuri, pentru ca în caz de ceva să am unde mă refugia de câini. Deşi, ce-i drept, tovarăşii de lagăr îmi spuseseră că apa nu te scapă de ei: fasciştii slobozesc dulăi pe ambele maluri şi te încolţesc la iuţeală, tocmai acolo unde ai de gând să ieşi din apă.

În zece zile am străbătut o sută şi şaizeci de kilometri. Un rezultat mulţumitor pentru unul ca mine. Mai ales că nu-mi întărisem forţele înfulecând ciocolată, aşa cum fac sportivii, ci mă rezumasem la cartofi şi sfeclă. Ştiam că nu-mi mai rămăsese cale lungă până în Polonia. Acolo aveam să dau de partizani, urmând să mă simt ca printre ai mei.

În dimineaţa aceea, devreme, mă ascunsesem, într-o şură. Afară când burniţa, când ploua cu găleata. Hotărâsem să mă

îngrop în fânul din pod, iar pe înnoptate să plec liniştit mai departe.

Fânul era cald şi aromea a soare şi vară.

Am dormit cum de multe luni nu mi se mai întâmplase. M-am mai trezit de vreo câteva ori, ascultând ţârâitul ploii pe acoperişul de ţiglă, apoi adormeam din nou.

La un moment dat mă trezeşte un glas de femeie. Apoi aud tropotul unei vaci, zgomot de găleţi, lipăitul unor paşi mărunţi, şi cuvintele liniştitoare şi mângâietoare ale femeii. Începe să mulgă, şi ascult cum şiroieşte laptele în găleată. Deodată femeia întreabă speriată:

— Fritzi, bist du hier?

„Acuşi o să se ivească şi Fritzi, gândesc eu, şi-atunci adio cu Polonia!”

— Mammi, Mammi! – răsună de undeva, de departe, un glăscior de copil.

Dacă ăsta-i Fritzi, lucrurile nu stau chiar atât de rău. Aud pe cineva fugind spre şură. Aud o respiraţie de copil, râsete şi o întrebare pe care n-o înţeleg. Femeia răspunse numaidecât, iar băieţelul o luă la fugă. Apoi aud iarăşi cum şiroieşte laptele în găleată.

Femeia a plecat de mult. Vaca rumegă fânul şi răsuflă greoi, omeneşte. Din nou mă trage spre somn…

Când deschid ochii, văd deasupra-mi un chip de femeie. Frumoasă, deşi nu prea tânără. Visez. Închid ochii, mă-ntorc şi-ncerc să îndepărtez vedenia cu mâna. Dar mâna dă peste un umăr: îngenunchiată lângă mine se află o femeie. Nu în somn, ci în realitate.

— Ce s-a-ntâmplat?! – întreb eu.

Femeia se pune pe plâns.

— Dragule, nu eşti cumva de-al nostru?! – şopteşte ea.

De mult n-am mai auzit glas de femeie. Şi încă grăind ruseşte.

— Vorbeşte mai încet! o rog eu.

— Dorm.

— Cine?

— Stăpâna mea şi copiii.

— Dar ce faci aici?

— Ea m-a trimis.

— De ce?

— Să car nişte fân uscat din şură.

— Nu mă minţi?

Femeia nu răspunde. Se lasă alături de mine, închide ochii şi se înghesuie lângă trupul meu. Când tunica pe care-o poartă i se desface, dându-i la iveală corpul, simt cum mă răscoleşte un tremur nebun, de parcă aş îngheţa. Şopteşte ceva repede, mă îmbrăţişează şi mă strânge din ce în ce mai tare.

O cheamă Nadia. Acum un an au ridicat-o din Briansk şi-au adus-o în Germania. Îi rămăseseră în Rusia, mama, doi fraţiori şi bărbatu-său, Kolea, care era plecat la armată.

Stă culcată lângă mine şi-mi povesteşte toate astea în şoaptă.

— Nemţoaica e femeie de treabă, nu mă bate. Băieţelul mai aruncă uneori cu pietre după mine. Doar aşa, în glumă. La alţii e mai rău. Hai să nu vorbim despre ei, – mă roagă ea, potolindu-se din plânsul care-o podidise, – să vorbim despre noi, despre ale noastre.

— Fie.

— Despre casele noastre.

— Bine.

— Ai şi tu flori?

— Am. Nişte aloeşi.

Nadia zâmbeşte.

— Ce-i aia aloes?

— O plantă cu ghimpi. Ajută la toate bolile.

— Zău?

— Pe cuvântul meu.

— Te cred. Eşti însurat?

— Nu.

— Ai lăsat acasă vreo logodnică?

— Nu.

— Kolea-l meu îi bărbat frumos. Cu părul încârlionţat şi bălai. Tare-i moale din fire. De-aia îi moale – fiindcă-i bun la suflet.

Spre dimineaţă, am plecat mai departe. Nadia mi-a arătat calea cea mai scurtă până la o răspântie de drumuri, unde trebuia să mă orientez. M-a sărutat şi mi-a zâmbit printre lacrimi.

— Ştii cum te cheamă? – am întrebat-o eu.

— Cum să nu ştiu! Nadia, doar ţi-am spus.

— Nu. – Iar eu îi mângâi capul, umerii şi mâinile aspre, trudite. – Nu, nu te cheamă Nadia. Numele tău este Nadejda. Mă-nţelegi – Speranţa?

Acum, după toate păţaniile astea, până la graniţa poloneză mai sunt vreo cincizeci de kilometri, în cel mai rău caz o sută. De o zi întreagă merg de-a lungul unui râu, o apă largă, fără nicio barcă la mal. Rătăcesc mult, până să dau de un vad. Spre dimineaţă, în ceaţa zorilor, zăresc în faţă un pod. De cealaltă parte a râului, un orăşel.

Mă apropii şi mai mult de pod şi văd o căsuţă. Este ghereta de pază. Mă târăsc spre gheretă. Din fericire, o tufă ajunge până lângă zidul ei. Stau pitit în tufă, hotărât să aştept un ceas sau două, până aflu ceva.

N-am adăstat degeaba. Peste câtva timp aud cum se deschide uşa, apoi paşi. Paşii unui bătrân. Are o carabină. Merge agale spre pod şi se pierde în ceaţa plumburie ce se lasă din ce în ce mai deasă. Peste un sfert de ceas se întoarce, intră în casă şi-l aud cum trage zăvorul.

Mă ridic din tufă şi pornesc ghemuit spre pod. Iată-mă pe pod. Merg repede, aproape în fugă. Bine că s-a lăsat ceaţa. Mai am puţin până la capul podului. De-ar fi şi-aici un paznic bătrân. Stop! La doi metri de mine – un neamţ. Se uită la apă. Lângă el, pe parmaclâc, arma. Mă trag îndărăt, încercând să nu răsuflu.

— Hei! – mă strigă paznicul, nu prea tare.

Păşesc de-a-ndărătelea tăcând şi calculând: nu-i mai bine să fug înapoi? Pesemne că nu. Astfel o să-i atrag şi mai mult atenţia şi-o să dea alarma. De altfel, nici faptul că mă tot trag îndărăt, nu pare să-i fie pe plac paznicului. Îl văd cum întinde mâna spre armă. Atunci mă întorc şi-o iau la fugă.

— Halt!

Zbor cât mă ţin puterile. În spate-mi răsună o împuşcătură. Apoi a doua…

Trec podul şi mă năpustesc spre ghereta de pază. Bătrânul aleargă în întâmpinarea mea şi gesticulează cu carabina. Îl ajung şi-l pocnesc zdravăn la rădăcina nasului. Bătrânul se prăbuşeşte, scăpând din mână carabina.

În urmă răsună împuşcături. Stau o clipă în cumpănă, încotro să fug.

Până să mă hotărăsc, îmi dau seama că sunt încercuit. Un băieţandru c-un pistol în mână, îmi strigă: „Hände hoch!”. Sar într-o parte. Trage două focuri bubuitoare. Dar mă înhaţă ceilalţi oameni care i-au sărit în ajutor. Băieţandrul mă izbeşte cu ţeava pistolului peste obraji şi mai trage de două ori, drept în ochi.

…M-au dus într-o odaie unde se afla o mulţime de lume. Râd cu toţii de mine, fiindcă băieţandrul avusese în mână un pistol cu dopuri, iar eu leşinasem când îmi trăsese în ochi. Numai bătrânul nu râde. Îmi întinde două ţigări şi-o brichetă. Îl refuz, bănuind cine ştie ce mârşăvie pusă la cale.

— Ei? Şi mai departe… – îl întrebă Kolea, – ce-a fost mai departe?

— Mai rău. M-au ţinut la Gestapo vreo trei luni. Anchetatorul penal care se ocupa de mine, Schulz, era un fălcos şi roşcovan… Îl pusese într-o mare încurcătură costumul pe care-l furasem. Era confecţionat într-o fabrică germană, iar materialul provenea de la noi. Şi-au început să mă sucească pe toate părţile, – chipurile, tu eşti cechist, lansat pentru stabilirea de legături. Schulz ţinea cu orice preţ să apar într-un proces, înscenat de ei, în calitate de ofiţer sovietic, agent de informaţii…

— Dar aici cum ai nimerit? – întrebă Kolea, după o îndelungată tăcere.

— Stai să-ţi povestesc… Dar tu cum ai ajuns? Doar ai acte de identitate şi documente… Ce cauţi aici?

„Dacă oamenii sunt în stare să mintă în halul ăsta – atunci merită un glonţ în frunte, – gândi Kolea, – este imposibil să se fi schimbat chiar aşa, Doar îl cunosc de la Moscova. Zece ani la rând, nu mai puţin…”

— Din prostie, – îl minţi Kolea.

N-avea puterea să-i mărturisească lui Stepan adevărul. Datoria dăinuia în el, mai presus de orice. Poate că nici nu-i vorba de datorie, – cugetă Kolea, – poate că eu sunt cel care mă port acum mişeleşte. Dar cum să joci în meseria noastră, dacă nu te încrezi în nimeni, mai cu seamă în prieteni.

— Mi-e teamă c-au să mă tortureze, numai dacă n-ai vrea să…

— Cum adică?

— Dacă n-ai vrea să le spui că-l cunoşti de mult pe Rodion Matveevici Toropov…

— După actele de identitate te cheamă Toropov?

— Da.

— Dar dacă-s false?

— Asta mi-e temerea cea mare – să nu te bag şi pe tine la apă. De tine nu mă feresc, – zâmbi Stepan, – mi-am dat seama

de unde vii. Cum te-am văzut la faţă, numaidecât mi-am dat seama.

— Ai înţeles de minune. – spuse Kolea, răsuflând uşurat. – Ai înţeles totul, dragă Rodka... Ce mai stă scris în actele de identitate?

— Mai nimic. E-un Ausweis din Kiev – si-atâta tot.

— Atunci ascultă... Ai să le spui că de la Kiev ai plecat la Minsk... Încă nu te-au interogat până acum?

— Nu...

— Bine. Ia să facem o încercare.

Kolea ştia prea bine că săvârşeşte o crimă. Dar nu putea proceda altfel. Era silit să procedeze în chipul acesta, şi numai aşa, deoarece n-avea dreptul să semneze cu propria-i mână condamnarea la moarte a prietenului cu care crescuse împreună, în aceeaşi curte, în acelaşi cartier şi cu care învăţase în aceeaşi clasă.

— Ai locuit la Minsk, pe Hitlerstrasse, nr. 4, după care te-ai mutat pe strada Ugolnaia, nr. 7. În clădirea asta era frizeria lui Ereminski, dar să nu spui totul dintr-o dată. Au să te întrebe singuri despre asta, deoarece au la dosar adresa mea, mă-nţelegi? Mai mult ca sigur c-au să te confrunte cu mine. Dar nu te cunosc – mi-au trecut atâţia clienţi pe sub mână! Ai să le spui că patronul lucra lângă fereastra cea mare, deasupra căreia se afla firma „Frizeria Ereminski”, el era un bărbat cu luleaua veşnic între dinţi, iar nevastă-sa o paţachină ondulată ca o oaie. Am să confirm apoi indicaţiile tale. E clar?

— Sunt o canalie, nu mai încape nicio îndoială, – spuse Stepan. – Sunt un ticălos, n-aveam dreptul să-ţi cer ajutorul.

— Văd că eu n-aveam dreptul să mă învoiesc la asta, – răspunse Kolea.

— Stai puţin, dar cum te cheamă acum?

— N-are importanţă... Pentru ei, în orice caz, nu trebuie să ştii cum mă cheamă. Detaliile de prisos trezesc şi ele bănuieli, întocmai ca şi bâjbâiala prin beznă.

— Dar dacă n-o să reuşesc să-mi interpretez rolul? – întrebă Stepan. – Ce-o să fie, dacă pe neaşteptate, n-o să intru în rol?

ÎNTÂLNIREA

Era o zi însorită. Nori prelungi şi alburii dădeau şi mai puternic la iveală albastrul violent al boltei cereşti. Stoluri de rândunele

negre brăzdau clăbucii norilor. Iar dangătul molcom al unui clopot se pierdea în înălţimile nemărginite.

„Cu totul alt sunet – cugeta Ania, ascultându-l, – parc-ar fi al unei jucării, nu-i ca la noi, ci sună mai curând ca o cutie muzicală. Însă oamenii arată la fel, doar că bărbaţii poartă pălării, iar femeile ciorapi tricotaţi. Numai clopotele sunt cu totul altele".

Când uşile bisericii, mari şi ferecate, de pe acum ruginite, se deschideau niţel, lăsând să treacă oamenii, sunetele adânci şi răscolitoare, pline de măreţie ale orgii, răzbăteau până la Ania.

Stătea adăpostită sub streaşina unei dughene: o streaşină lată, ca un cozoroc, care-o ferea de soare. De-aici putea observa piaţa fără să fie văzută.

Venise de pe la nouă, cu un ceas mai devreme de ora stabilită. Ania ştia că trebuie venit mai din timp la locul de întâlnire: îi îngăduia să depisteze dacă era ceva suspect: o ajuta să se pregătească în linişte pentru clipa când se va apropia de ea acel tânăr în uniformă germană ponosită, fără epoleţi, şi care o va întreba: „Vă rog să mă iertaţi, n-aţi văzut pe-aici o bătrână cu doi saci?"

Ania îşi făcuse planul să nu se apropie de omul în uniformă, în cazul când va observa că mai sunt pe-acolo şi alţi oameni, doi sau trei, care fie că se vor plimba prin diferite puncte ale pieţii, fie că vor aştepta în căruţe în faţa bisericii, sau se vor plimba fără rost, pur şi simplu. Ania era conştientă de faptul că optase pentru trei variante de asigurare, absolut superficiale. Înţelegea foarte bine că gestapoviştii puteau fi ascunşi şi în biserică, şi în clădirile din preajma pieţii, ba chiar şi în maşinile Gestapoului, aşteptând un semnal convenţional să-i aresteze pe ea şi pe Muha, de îndată ce se vor întâlni. Înţelegea toate astea, dar considera că trebuie să se asigure, cel puţin, în limitele posibilităţilor pe care le avea, şi în limitele experienţei ei personale. N-avea de unde să presupună că nemţii reuşiseră să-l recruteze pe Muha, că el va veni la întâlnire singur, pentru ca apoi s-o conducă la o gazdă sigură, că îi va ajuta să dezgroape şi să care aici aparatul de emisie-recepţie – şi asta nu din capul lui, ci în conformitate cu un plan dinainte stabilit de colonelul Berg.

La zece fără un sfert, Ania zări un flăcău într-un veston de piele descheiat. Păşea prin piaţă ca un plimbăreţ, cu şapca dată

pe ceafă, cu un buchet de flori de câmp în mână. Mergea agale, privind din când în când în jur. La un moment dat dispăru pe-o ulicioară, aceeaşi pe care sosise Ania în Rybna. După câteva clipe se ivi din nou. Şi iar dispăru, pornind înapoi pe gârliţă. Ania aşteptă până la zece. Apoi ieşi de sub streaşina dughenei şi se luă fără grabă pe urmele flăcăului. Acesta înainta pe trotuarul de macadam, mirosindu-şi bucheţelul de flori. Lângă frizerie se opri vreme de un minut, apoi se întoarse şi se îndreptă în întâmpinarea Aniei. Când uşa frizeriei se deschise, şi dinăuntru ieşi un bărbat într-o uniformă germană ponosită, fără epoleţi, flăcăul, ca şi cum l-ar fi zărit cu ceafa, stătu locului şi se plecă să-şi strângă jambieră de piele. Stătu aşa până ce omul în uniformă trecu de el, îndreptându-se spre piaţă.

„Este urmărit, – îşi zise Ania, – e Muha, şi-i urmărit. Ce-i de făcut? Dacă mă apropii de el, înseamnă c-or să ne aresteze pe amândoi”.

Peste cinci minute, un băiat pe bicicletă se îndreptă spre flăcăul cu jambiere de piele. După ce-şi dădură bineţe, băiatul coborî de pe bicicletă, iar flăcăul urcă în locul lui. Apoi puştiul încalecă pe portbagaj, în spate, şi plecară amândoi din piaţă.

„Iar eu îmi ieşisem din minţi, – îşi spuse Ania, – ce nebună!”

Între timp, îl ajunsese din urmă pe tânărul în uniformă.

— Mă iertaţi, – şopti Ania şi tuşi, de parcă i se pusese o durere în gât, n-aţi văzut pe-aici o bătrână cu doi saci?

— Cum? – se miră tânărul. – N-am văzut nicio bătrână…

Ania i se uită câteva clipe în ochi, apoi se întoarse şi porni prin piaţă spre biserică.

„Nu vrea să stabilească legătura cu mine. De ce tocmai cu mine, de vreme ce-l aşteaptă pe rezident, iar acesta trebuie să fie într-un costum albastru. Ce să fac? Să-i explic? Dar dacă nu-i el? Ba el e. Precis că-i el. Mi-a răspuns ruseşte. Prostul! De ce mi-a răspuns ruseşte, dacă se fereşte?”

— Pani! – o strigă tânărul din spatele ei. – Stai, pani!

Fugea gâfâind spre Ania. Pălise la chip.

— Mi se pare c-a plecat acum câtva timp, cu-o maşină de ocazie – spuse tânărul. A plecat, mă-nţelegi? Cu-o maşină de ocazie…

Porniră repede înainte.

Tânărul se ţinea la un pas de Ania. Se uita la ea ca beat, uimit de frumuseţea ei. Încerca să-şi imagineze ce se va întâmpla cu

chipul acesta, când fata se va pomeni acolo unde îi era dat să se pomenească.

Străduţa părea pustie. Doar o fată, foarte tânără încă, mai mergea pe urma lor. Aniei i se păru c-o mai văzuse. Parcă pe ulicioara unde se afla frizeria. N-avea de unde să-şi închipuie că de fata aceasta va depinde viaţa ei.

Muha o conduse într-o căsuţă de la marginea Rybnei. N-avea decât două odăi. Într-una, cu-o ferestruică dând la stradă, trăia o bătrână tare de ureche, iar în odaia mai mare. cu trei ferestre acoperite de iederă şi de viţă sălbatică, era dereticat şi pustiu, ca după mort.

— Aici ai să locuieşti, – îi spuse Muha. – Vezi ce pătuţ ai? Cu droturi, ai să dormi în el ca la mama acasă. Te culci, sau mai stăm de vorbă? Unde-s ceilalţi?

Ania se aşează pe marginea patului şi spuse:

— Ştii ce, am să mă odihnesc vreo jumătate de ceas; sunt obosită moartă, de cât te-am aşteptat.

După ce-şi scoase pantofii, se culcă trăgându-şi perna sub cap.

„Nu-i nimic, – gândea ea, – acum suntem doi, totul e-n ordine”.

Şi adormi numaidecât. Muha stătea lângă fereastră şi privea la fată, la picioarele ei zdravene, la chipul frumos şi liniştit, la sânii ce-i săltau sub bluză; se uita la omul pe care-l condamnase.

Muha încremenise, de parcă era o statuie. Trebuia să stea aici, până ce fata se va trezi şi-i va spune unde se află aparatul de emisie-recepţie şi care-i cifrul. Apoi vor căra totul aici, iar el îi va aduce informaţiile false pe care Ania urma să le transmită la centru, lui Borodin. După aceea, trebuia să-l identifice pe comandantul grupului lansat o dată cu ea, şi să aranjeze în aşa fel lucrurile, încât acesta să fie surprins de colonelul Berg în „flagrant delict”. Ce va fi mai departe, asta nu-l tulbura prea mult pe Muha. Au să-l trimită în spatele frontului, în Germania, cât mai departe de război, de orori şi de sânge. Îi era lehamite. Lehamite de tot ce văzuse. Îi erau de ajuns atâtea nopţi nedormite, atâtea spaime şi iluzii pierdute. Acolo nu i se mai poate întâmpla nimic. Va avea un mic atelier de reparaţii auto, o vilişoară unde nu miroase a Primus şi a ciorbă de varză acră, şi o maşină DKW. Nu-i trebuia nimic mai mult. Nimic. Altminteri îi

cedau nervii, De-aia se şi lăsase recrutat de ei. Fiindcă nu-l mai ţineau nervii. Se săturase, se săturase!

ÎNTÂIA SÂMBĂTĂ

Piaţa Veche, de o frumuseţe fără seamăn, se află în centrul Cracoviei. Două biserici, dalele de piatră ale pavajului, iar de jur împrejur clădiri cu două şi trei caturi, cu acoperişuri ţuguiate de ţiglă. Casele au fost zugrăvite încă înainte de război în felurite culori – galben, roşu, cenuşiu, dar acum zugrăveala şi-a pierdut din prospeţime, iar pe alocuri s-a coşcovit. Din această pricină piaţa nu mai arată ca o jucărie medievală, ci pare adusă aici în chip artificial, din cine ştie ce veacuri incerte.

În acea dimineaţă Piaţa Veche vuia. De fapt se transformase într-un talcioc uriaş: se schimbau costume de haine pe slănină, tablouri de Matejko pe ouă, briliante pe basamac, mărci de ocupaţie pe zloţi antebelici, cizme pe tutun – ce nu se tranzacţiona în anul acela!

Şi în mijlocul vacarmului, – răcnetele precupeţilor, şoaptele iuţi ale speculanţilor, plânsetele copiilor rătăciţi, – numai vânzătorii de icoane şi de grăunţe pentru porumbei erau tăcuţi şi liniştiţi.

Sâmbăta aceea nu se deosebea prin nimic de celelalte zile ale săptămânii. Era la fel de populată, plină de larmă şi de zăduf. Cerul incandescent, alb, fără pic de nor, era înăbuşitor.

Era atât de cald, încât Vifor, croindu-şi drum prin mulţime, văzu că un băieţaş desculţ, care încerca să schimbe, nişte pantofi de damă pe pâine, nu mai era în stare să îndure dalele fierbinţi – stătea când pe-un picior, când pe celălalt, străduindu-se să-şi menţină trupul mai mult pe călcâie.

Vifor păşea agale, cercetând oamenii adunaţi aici. Alături de el era un gestapovist deghizat în orb – îmbrăcat numai în negru şi cu ochelari întunecaţi pe nas.

Când îl văzuse la Gestapo, Vifor se bucurase. „Proştii, – gândise el, – un orb nu poate arăta niciodată ca ăsta, îmbuibat şi sătul. Orbirea aşterne totdeauna pe chipul nevăzătorului amprenta tragicului şi a bunătăţii. Sunt nişte proşti!”

Al doilea gestapovist mergea în dreapta lor, mai la distanţă. Se îmbrăcase în haine ţărăneşti. Al treilea păşea în frunte, uitându-se mereu în jurul lui, de parcă ar fi căutat pe cineva prin mulţime. Alţi cinci agenţi ai Gestapoului ocupaseră poziţii cheie în preajma pielii – la încrucişările de străzi, astfel încât să se

poată vedea unul pe altul şi să poată asigura urmărirea rusului în cazul când va încerca să fugă de lângă însoţitorii lui. Vifor îşi dăduse seama că piaţa trebuie să fie încercuită, deşi nu-i spuseseră nimic, după cum era şi firesc, despre cei cinci agenţi.

Precupeţii de grăunţe erau de fapt nişte băbuţe pricăjite care ţineau în degetele lor gălbejite şi deformate săculeţele cu hrana destinată porumbeilor.

Deasupra talciocului se roteau stoluri de porumbei. Înainte de război, în Piaţa Veche se aflau tot băbuţele astea. Lumea cumpăra de la ele câte un pumn de grăunţe şi ospăta porumbeii din căuşul palmei. Erau domesticiţi; se aşezau pe umerii oamenilor, pe mâini, pe cap, gungureau tainic şi ciuguleau agale boabele măşcate. Acuma nu mai era loc pentru ei, – piaţa era ocupată de forfota talciocului, de mulţimea flămândă, sărăcită, sălbăticită. Numai pe înserate îşi găseau şi ei un loc în piaţă. Aceasta se înalbăstrea de mişunarea lor, iar bietele păsări se înfruptau lacome din bălegarul cailor.

Aproape nimeni nu mai cumpăra grăunţe pentru porumbei, şi nici icoane. Băbuţele şi moşnegii se adunau mai departe în Piaţa Veche, pentru că aici neguţătoriseră toată viaţa. Dacă li se interzicea această îndeletnicire – însemna că viaţa lor nu mai avea niciun rost. Noroc că ofiţerii germani mai cumpărau din când în când ceva grăunţe şi se duceau la fotograful de lângă biserică, să rânjească în obiectiv, acoperiţi de mulţimea porumbeilor ce tremurau flămânzi şi lacomi.

Preoţii catolici mai cumpărau şi ei, dar rareori, pentru copiii din cor.

Însă icoane nu mai lua nimeni: fiecare şi le avea acasă pe-ale sale. Doar câte-o vădană se oprea uneori înaintea chipului Maicii Preciste sau a bunului Isus, îşi ştergea o lacrimă şi se închina la iuţeală, grăbindu-se mai departe pentru a-şi oferi basmaua pe-o bucăţică de brânză de vacă, atât de preţioasă vreunui copilaş bolnav.

Vifor asculta uimit şi încântat glasurile oamenilor. Privea pierdut pe gânduri la mulţimea din talcioc, când „orbul” îi făcu un semn cu cotul. Vifor se întoarse încet către el. Orbul îi arătă cu capul un tânăr cu veston de velur negru şi cu pantaloni cenuşii, vârâţi în cizme. Ţinea în mână nişte săculeţe cu grăunţe.

CONFRUNTAREA

Bătrânul în uniformă militară nu mai era singur. Lângă el se afla un civil într-un costum gri Kolea îşi dădu seama că trebuie să fie de la Gestapo. Nu se înşela. Bătrânul ofiţer îi spuse:

— O să stai de vorbă cu domnul de la strămutarea forţelor de muncă străine.

„Cunosc eu forţele astea de muncă, – gândi în sine Kolea”.

— Mă bucură foarte mult, fiindcă de-atâta aşteptare sunt numai nervi.

— Nu-i bine să te enervezi, – spuse civilul, – dăunează sănătăţii, mai ales că pari un tânăr destul de zdravăn.

— M-apucă fără să vreau, – zâmbi Kolea.

— Atunci, din vina noastră? – zâmbi aşijderea şi civilul.

— În orice caz nu dintr-a mea.

— Ei bine… Să lăsăm astea. Unde ai vrea să lucrezi? În ce ramură a economiei?

— Cum să vă spun, am deprins multe meserii în anii din urmă. Le-am mai arătat de câteva ori, în scris.

— Da, sunt la curent. Ai întrerupt cursurile de la facultatea de fizică. Nu mai aveai mult până să termini, sau erai abia pe la mijloc?

— La mijloc. Da, cred că pe la mijloc.

— Dar cum stai cu limbile străine?

— Mai mult prost, decât bine. Şi-n şcoală eram mediocru la limba germană.

— Da?

— Acum îmi pare rău. Dar nu se pricepeau să ne-o predea.

— Absolut adevărat. Mi s-a povestit că-n şcolile voastre nu vă-nvăţau pronunţia corectă. Or la noi există o pronunţie berlineză, alta bavareză, una nordică, ba şi elveţiană şi austriacă.

— Aşa-i. Iar ca să-nvăţ de unul singur îmi era peste mână, nu-mi ajungea timpul, mi-era foame, iar dacă nu lucrezi – nu mănânci.

— Eşti un tânăr vesel. Cum te cheamă?

— Andrei… Iakovlevici…

— Iakovlevici… Îndeobşte un nume destul de evreiesc. Nu?

— Iakov? Cum se poate… şi la dumneavoastră sunt o mulţime de Jacobi. Am avut un cunoscut german pe care-l chema Jacob Reun, era plutonier major.

— De unde era Reun ăsta?

— După mine, cred că din Berlin. Nu-mi amintesc prea bine.

— Dar numele bunicului dumitale?
— Ivanovici. Iakov Ivanovici.
— Unde s-a născut?
— Moscovit get-beget.
— Unde-a locuit?
— Cine?
— Tatăl dumitale.
— Împreună cu familia.
— Asta ai mai scris-o o dată. Dar mă interesează unde a locuit înainte de a vă stabili la Moscova?
— Nu-mi aduc aminte… Undeva la Paliha, dar nu-mi amintesc cu precizie, nu m-a interesat.
— Iată ce vreau să ştiu, – rosti gestapovistul prelungind vocalele, – unde ai lucrat la Minsk?
— La frizeria lui Ereminski.
— Descrie-mi amănunţit interiorul prăvăliei.
— Păi cum să nu… O cameră lunguiaţă, cu câteva fotolii – şi-atât…
— Câte fotolii aveaţi?
„L-au interogat pe Stiopka, acum îl verifică prin mine. Dar Stiopka mi-a spus c-a fost interogat de-un bătrân, de ce-o fi venit acum civilul ăsta? Mai mult ca sigur că l-or fi închis într-o odaie întunecoasă – fir-ar ai dracului de psihologi. Dar de ce-o fi venit ăsta de la Gestapo? Nu cumva s-o fi demascat Stiopka? Sau m-oi fi demascat eu? Imposibil! Nu putea să mă vândă. nu putea!” – gândi la iuţeală Kolea, răspunzând maşinal:
— Trei.
— Trei, – repetă îngândurat gestapovistul, – e bine, trei fotolii… E foarte bine că aţi avut trei fotolii…
Deschise o mapă groasă, pe-al cărei cotor era scris în nemţeşte „MINSK”, şi porni să răsfoiască distrat printre hârtii.
„La noi nu se prind chestiile astea, cugetă Kolea. – numai pe copiii de grădiniţă îi sperii astfel…”
— E pur şi simplu minunat, că aţi avut numai trei fotolii, – repetă iarăşi gestapovistul, – dar la care din ele ai lucrat?
— Când şi cum…
— N-ai avut un fotoliu al dumitale?
— De cele mai multe ori mă instalam lângă fereastra cea mare: vedeam strada… ştiţi, e mai interesant…
— Fetişcane, picioruşe, fustiţe…

— Întocmai.

— Cât te plătea pe lună?

— Se plătea săptămânal. Patronul ne dădea banii în fiece sâmbătă. Aşa ordonanţase primarul – să plătească săptămânal, n-aţi auzit de ordonanţa asta?

Gestapovistul zâmbi subţire, şi Kolea înţelese că-şi cunoştea meseria: îl încolţeau din toate părţile, dar nu din faţă, ci pe ocolite, prin amănunte.

— Spune-mi, te rog, – îl întrebă gestapovistul, tărăgănându-şi vorba, aşa cum făcuse mai înainte, – n-aveaţi niciun fel de tablou la fereastră?

— Erau două tablouri, – răspunse sec Kolea. N-acordaţi încredere documentelor mele?

— Ce fel de tablouri?

— Aşa cum sunt la toate frizeriile. Un bărbat şi o femeie, ca modele de tunsoare şi coafură.

— Bun... Cu ce fel de maşină lucrai? Rusească sau nemţească?

— Mai întâi cu una rusească, apoi am făcut rost de-o alta nemţească, din oţel „Solingen”.

— Care-i mai bună?

— Bineînţeles, cea nemţească.

— De ce „bineînţeles”?

— Fiindcă aveţi mărci renumite.

Gestapovistul îşi desfăcu servieta neagră şi scoase dinăuntru o pereche de foarfeci, un pieptene şi o maşină de tuns.

— Acum să ne demonstrezi măiestria dumitale, – spuse gestapovistul, – de acord?

Şi, fără să mai aştepte răspunsul lui Kolea, îi porunci ofiţerului:

— Pofteşte-l pe domnul Toropov.

— Numaidecât, Herr Schulz, răspunse bătrânul ofiţer, ieşind din birou.

Kolea simţi că-ncremeneşte: Schulz! La început nu înţelese pricina. Apoi, însă, îl auzi limpede pe Stiopka, povestea lui despre anchetatorul Gestapoului Schulz – cel cu mutra roşcovană şi zdravănă, care-l sfătuia să apară într-un proces, ca agent de legătură al ruşilor.

UNDE-I APARATUL DE RADIO?

Ania se trezi peste un ceas. Avea impresia că închisese ochii doar un singur minut. Zări tavanul necunoscut de deasupra capului, şi simţi cum totul se învârte cu ea. Dar numai pentru o clipă, până ce-l văzu pe Muha lângă fereastră. Stătea în aceeaşi poziţie, ca şi acum o oră, – cu mâna rezemată de prichiciul ferestrei.

— Ei, – o întrebă el, – te-ai odihnit?

— Tare bine.

— Mă uitam la tine: eşti frumoasă. De ce-or fi trimiţând asemenea fete? Se putea găsi şi una urâtă…

— De ce?

— Uite-aşa… Dacă-i una mai urâtă – nu-ţi pare rău după ea.

— Omul e om, oricum ar arăta… Şi-apoi nu firma e totul.

— Lasă chestiile astea, nu mă prelucra pe mine cu latura sufletească, – am fost şi eu la şcoală. Unde-i aparatul de radio? Trebuie să ne ducem la oamenii noştri, în pădure, la partizanii locali. Li s-a consumat bateria, şi-acum au amuţit.

— E ceva cale de bătut până la el.

— L-ai ascuns la oameni de încredere?

— L-am îngropat.

Muha fluieră.

— Ai să mai găseşti pe dracu!

— Îl găsesc, – spuse Ania liniştită, – chiar mâine îl găsesc. Mergem împreună?

— Nu, o să mergem în trei. Mai iau cu mine un localnic.

— Cine e?

— Un flăcău din grupul meu.

— Nu-i de-ai noştri?

— De vreme ce mă ajută, înseamnă că-i de-ai noştri.

— Se-nţelege. Dar vroiam să-ntreb dacă a fost şi el lansat, sau e dintre localnici…

— E din partea locului. Aici l-am recrutat.

— Cum să-ţi spun? Nu-ţi cunosc decât numele conspirativ: „Muha” şi-atât.

— Andrei. Dar pe tine cum te cheamă?

— Ania.

— Şi-n realitate?

— Eu nu ţi-am cerut să-mi spui numele adevărat…

— Andrei mă cheamă, de-adevăratelea.

Ania se uită iute la el şi-şi spuse: „Ce-i cu el, e nebun – îşi dezvăluie numele adevărat?” Nu-i mai zise nimic, se aşează la măsuţă şi, scoţându-şi oglinda, porni să se pieptene.

— De ce nu te ondulezi? – o întrebă Muha. – Acum e la modă permanentul.

— Am încercat, dar nu-mi şade bine.

— S-ar zice că te-au înţolit frumuşel, – continuă Muha.

— Şi ce-i cu asta?...

— Pe comandant l-au lansat în costumul albastru?

— Dar de unde. S-a lansat în combinezonul de zbor.

— Dar ce încălţăminte avea? Nu-ţi aminteşti, ce culoare?

— N-am reţinut...

— Nu ţi-ai însemnat pe hartă locul unde al îngropat aparatul de radio?

— Şi harta-i tot îngropată.

— Unde?

— Aici, pe-aproape.

— Să mergem după hartă.

— Mai bine pe seară. E mai multă linişte. O găsesc şi pe întuneric, am lăsat semne în pădure.

— Ce semne?

— Uite-aşa, nişte semne. O crestătură în coaja unui copac, câteva vreascuri care închipuiesc o linie spre potecuţă. Ca la noi în Siberia, doar mă pricep.

— Eşti siberiană?

— Aproape.

— Ia te uită ce precaută eşti, – zâmbi Muha – tot pe ocolite-mi răspunzi. Ascultă, Ania, cum este îmbrăcat al doilea din grup? Asta pentru orice eventualitate, în cazul c-o fi pierit comandantul...

— Tot în combinezon de zbor, – răspunse Ania. – Ai să-l recunoşti după parola.

— Cum adică, n-ai încredere în mine?

— De ce să n-am? – se miră Ania

— Sunt singur aici, de trei luni! Mi-am înjghebat un grup! Transmit informaţii, v-am pregătit o bază! Nu dorm, nu mănânc! Ce mai vreţi de la mine?

— Nu te mânia, Andriuşa, ce-i cu tine?... Cu nervii ăştia nu te duci la întâlniri conspirative. Pot să mă duc eu, doar îi cunosc cum arată...

— Bine, o să hotărâm acolo… Iartă-mă, mi-am ieşit din pepeni: dar sunt cu nervii făcuţi praf. Să mergem acum după hartă.

— De ce acum? Avem mai multă siguranţă seara. Să mergem diseară, ai?

Pe diseară, Muha avea întâlnire cu Berg. De aceea insistă:

— Nu, Anecika, n-o să ne ducem diseară. Forfotesc patrulele. Mai dăm peste cine ştie ce drăcie, mai ştii.

Era obligat să prezinte colonelului Berg harta, – aşa îi ordonase. Şi mai voia să prezinte harta şi celor de la Gestapo: se simţea înjosit după confruntarea cu agentul – se vedea de departe că nu mai aveau încredere în el. Dacă le va înfăţişa harta – îşi va recâştiga atuurile.

— Bine, – se învoi Ania, – dacă găseşti de cuviinţă că trebuie mers acum, să mergem, sunt gata.

— Aşteaptă puţin, – zise Muha, – ţi-am pregătit ceva de mâncare.

— Îţi mulţumesc, – zâmbi Ania, – sunt flămândă ca o lupoaică.

Muha se duse până în tindă şi se întoarse cu o farfurie în care erau nişte cartofi fierţi, o grămăjoară de sare grunjoasă şi câteva fire de ceapă verde timpurie, pesemne smulsă chiar din răzor.

— Vai, mulţumesc, – se bucură Ania, – ce frumuseţe!…

— Stai niţel, – zise Muha, – ţi-am pus deoparte şi-o ulcică cu lapte covăsit.

— Mulţumesc, Andriuşa, dar nu-mi priieşte.

— Cum aşa? Ce poate fi mai gustos ca laptele covăsit?

— Nu-l pot suporta… Încă din copilărie, când m-a înspăimântat mama, spunându-mi că se pun broaşte în el, pentru răcire. De-atunci să nu-l mai văd înaintea ochilor, mai bine mor de foame.

— Aşa-s femeile! – se miră Muha. – Poftim, de le mai trimite să şi lupte… Atunci mănâncă pe pofta inimii. Iar mâine îţi fac eu rost de lapte fiert, au pe-aici nişte lapte gras, ce nu s-a pomenit…

Peste zece minute ieşiră din casă.

— Ascultă, Ani, – o-ntrebă Muha, – nu ştii care ni-i misiunea?

— Ba ştiu, – răspunse Ania, – o misiune de însemnătate neobişnuită. Detaliile ţi le va explica Vifor. Însă nu te supăra pe

mine, e bine? Nici eu nu te întreb de legăturile şi de întâlnirile tale conspirative. Când va veni Vifor – ai să te-nţelegi cu el

— Dar ce-i cu tine, cum să mă supăr?... Vifor e-un vlăjgan cu ochi albaştri, nu-i aşa?

Ania privi în jurul lor. Pe drum, venea o fată pe bicicletă. Nimeni altcineva. Ania se mai uită o dată în jur: bicicleta i se păru cunoscută – arăta la fel cu bicicleta băieţaşului care venise după flăcăul cu jambiere, din piaţă.

— Aveţi multe biciclete pe-aici? – întrebă Ania.

— Fiecare casă are câte una. Dar de ce mă-ntrebi?

— Uite-aşa, mă interesează pentru orice eventualitate.

Şi o cotiră spre pădure.

PIAŢA VECHE

„E-un şiretlic, – gândi Vifor, – e-un şiretlic cusut cu aţă albă, vor să mă ducă. Ăsta-i omul lor. Vor să mă supună unei probe suplimentare: ori voi încerca să strig „Fugi!”, ori mă voi apropia de el! Întocmai. Prostuţii de ei! În felul ăsta mă ajută fără vrerea lor. Se vor convinge singuri de devotamentul meu. Stop! Dar dacă-i o coincidenţă întâmplătoare? Îl deconspiră pe flăcău, îl vor deconspira de pomană. Să fie chiar aşa?... Nu, nu-i ceva întâmplător. Prea joacă la precizie”.

Păşea agale în urma flăcăului care se preumbla printre ceilalţi precupeţi – cinci paşi înainte, cinci paşi îndărăt.

— N-aveţi cumva ceva grăunţe mai de soi, pentru curci? întrebă Vifor, plecându-se spre omul cu veston de velur.

Acesta se întoarse pe neaşteptate, îl examină o clipă pe Vifor, apoi pe orbul care stătea în spate, după care răspunse, de parcă şi-ar fi stors din el cuvintele:

— Grăunţele pentru curci sunt extrem de scumpe acum... Pesemne că le doriţi pentru pui de curcă...

Şi-şi întinse mâna spre Vifor. Vifor i-o strânse călduros.

„Prea-i naiv totul. Probabil că mă va duce la întâlnire, – se gândi Vifor. – Să fug? Imposibil.” Întorcându-se, îi spuse orbului:

— Faceţi cunoştinţă, acesta-i prietenul nostru.

Apoi porniră pe strada Sfântul Andrei, o cotiră spre universitate, ieşiră la grădina Oraşului vechi, – un pâlc de plopi bătrâni, – şi se îndreptară spre râu, mergând de-a lungul şinelor de tramvai.

Era lume puţină. Pe bănci şedeau câteva femei cu copii. Feţele acestora erau pământii, cu pielea zbârcită la tâmple,

bătrânicioasă. Copii de război. Nu se jucau, nu alergau, nu strigau. Stăteau amorţiţi lângă mamele lor, cu minutele uitate pe genunchii mari şi umflaţi.

„Totu-i ţinut sub observaţie. E-un fleac pentru ei să mă înhaţe aici, – gândi Vifor, – n-are niciun rost. Nu-i mare lucru să pieri inutil".

— Fă-te că te-mpiedici niţel, – îi şopti el orbului, când flăcăul cu vestonul de velur se întoarse într-o parte.

Orbul dădu din cap, dar continuă să meargă ca unul care vede foarte bine, întinzând pasul şi călcând cu încredere, ca la paradă.

Lângă o clădire înaltă, învecinată cu hotelul „Varşovia", flăcăul cu veston de velur se opri, privi la tăbliţa cu numărul casei, dădu din cap abia perceptibil şi deschise uşa de la intrare. Vifor şi orbul se luară după el.

„Dar ce-ar fi dac-aş lua-o îndărăt la fugă? – se gândi Vifor. – Nu. Acolo-s oamenii lor. Precis că mi-au întins o cursă. Pierd totul. Nu, nu se poate".

La etajul al treilea, în faţa apartamentului cu nr. 5. se opriră. Flăcăul, după ce ascultă un timp foarte atent, deschise pe neaşteptate uşa.

În odaia mare, aproape pustie – mobilată doar cu-o măsuţă şi două fotolii, iar într-un colţ un divan terfelit – lângă fereastra cât tot peretele, se afla şeful secţiei a III-a. Zâmbea.

— Scuză-mă, dar în munca noastră trebuie să jucăm uneori şi teatru.

Vifor era pregătit. Se arătă atât de uluit, încât gestapoviştii – mai întâi şeful, apoi orbul care-şi ascunse ochelarii într-un toc, iar apoi flăcăul cu veston de velur – izbucniră în hohote de râs.

GUSTUL SCHNAPSULUI

Se dovedi că Schulz era acelaşi Schulz despre care pomenise Stiopka. Kolea îşi dădu seama de asta. În clipa când îl introduseră pe Bogdanov. Stepan juca totul la perfecţie – după cum repetaseră în baracă. Kolea îl tunse artistic. Ţăcănea straşnic din foarfeci, în jurul capului lui Stepan, întrebându-l într-una, prosteşte:

— Vă jenează cumva? Vă jenează?

Pe seară le dădură câte cinci sute de mărci: fiecărui cetăţean care se evacua cu trupele germane în faţa ofensivei Armatei

Roşii, i se dădea această compensaţie materială, mai înainte de definitivarea locului de muncă.

Kolea fu repartizat la frizeria ofiţerilor, iar pe Stepan îl trimiseră la atelierul de reparaţii auto al unei unităţi de tancuri, aflată în dislocare, la şapte kilometri de Cracovia.

După ce-şi primiră banii, Kolea şi Bogdanov se duseră la magazinul militar cu mărfuri raţionalizate. Pe baza unui bileţel, din partea bătrânului ofiţer, li se vândură o cutie de carne de porc conservată, o franzelă, o sută de grame de margarină şi o sticlă de schnaps. Înfăşurară toate acestea într-un ziar şi se duseră în pădure. Acolo îşi aprinseră un foc de vreascuri şi se puseră pe chefuială. Stepan se chercheli chiar după primul păhărel, şi începu să plângă. Plângea cu sughiţuri, lacrimile rostogolindu-i-se pe obrajii gălbejiţi. Nu şi le ştergea; i se prelingeau pe buzele arse, şi-abia atunci îşi zvânta buzele cu dosul palmei, surâzând vinovat şi dând din cap.

— Ştii ce-i mai groaznic? – spunea el. – Cel mai groaznic o să fie, ceea ce se va întâmpla cu noi mai departe. Vom fi în stare să ne înăbuşim ura care s-a născut în noi? Vom fi capabili să ne înfrângem frica, mai ales că zac în noi, laolaltă, disperarea şi curajul? Ne vom putea astâmpăra ura faţă de cei care vorbesc nemţeşte?

Sorbi cu sete din schnaps, adulmecă pâinea uscată şi, apropiindu-se şi mai mult de foc, începu să vorbească:

— Pal Palîci – aşa-l cheamă pe anchetatorul meu. Pleşuv, bătrân şi bolnav. Îmi dau seama că-i bolnav, deoarece mereu are spume la colţurile gurii, iar chipul îi este gălbejit şi nespus de slab.

— Ia cască-ţi mestecătoarea, – îmi spune Pal Palîci.

— Ce anume?

Înjură murdar şi repetă:

— Cască-ţi râtul! Gura, nu-nţelegi?

O deschid şi mi se uită la alveola dentară, după cum spun doctorii.

— Ce, ţi-au scos fritzii salba din gură?

Nu-nţeleg nimic.

— Coroana! Ce, ţi-au scos-o fritzii? Coroana de aur, nu-nţălegi?

— Acum înţeleg. N-am avut nicio salbă de aur.

— Ai trăit pe sponci?

— N-am avut ce să economisesc.

— Nu te-au îndopat bolşevicii tăi cu mâncăruri alese? Te-au ţinut numai pe post negru?

— Cum adică?

— Post negru! – răcneşte Pal Palîci. – Eşti bolând, sau ce dracu ai?

— Mă simt foarte sănătos…

Pal Palîci dă ocol mesei în fugă, ca o mâţă, şi mă loveşte uşurel peste obraz.

— Faci pe cuminţelul, – zâmbeşte el, – îţi arde de glume. Vrei să te ţii tare, sau ai să bâţii curând din fund… ?

— Nu-l mai am. Au rămas numai oasele.

— Să-ţi plâng de milă?

— Ai văzut vreodată miel cruţat de lup?

— Ce, tu eşti miel? De-un miel mi-ar fi milă. Dar tu eşti om. Fiara cea mai înfricoşătoare de pe pământ. Ce număr porţi la pantofi?

— Patruzeci şi doi.

— Ce talie ai la costum?

— Care costum, cel care l-am furat?

— Nu-mi întoarce vorba! Ce măsură aveai la hainele de-acasă?

— Habar n-am.

— Cum n-ai habar?

— N-am avut decât un singur costum de haine. Mi-l dăruise taică-meu de ziua mea.

— Zi, zi mai departe, moacă Cekistă! „Mi l-a dăruit taică-meu”! Mie să nu-mi îndrugi verzi şi uscate! Ştim foarte bine câţi bani vă băgau pe gât; sugeau sângele poporului ca să vă îndoape pe voi… la treci la perete!

— Vrei să mă-mpuşti?

— Să-mi mânjesc mâna cu tine!… Pentru aşa ceva avem executanţi.

Mă apropii de perete. Îmi măsoară înălţimea cu un metru, de parc-ar fi negustor de stofe.

— Aşa cum bănuisem, – spune el, – cincizeci, talia III.

Apoi ia receptorul telefonului, formează un număr şi vorbeşte:

— Allo, Vasili Ivanovici, noroc! Cincizeci, talia III. Patruzeci şi doi. Aha. Ce mai e pe la tine? Aud, aud… Gălăgie mare. – Pal

Palîci mă cheamă la el. Mă apropii. Îmi întinde receptorul şi şopteşte: – Ascultă, prietenii tăi dau un concert.

În receptor răsună un urlet deznădăjduit, neomenesc, râsete de om beat, strigăte. Pal Palîci mă priveşte curios.

— Te-apucă groaza?

— Ba bine că nu.

— Şi pe mine.

— Ai şi de ce. Eşti laş.

— Cum adică, – se miră Pal Palîci. – Sunt neînfricat, să ştii. Îmi aştept liniştit răsplata – crezi că nu simt funia de cânepă gâdilindu-mi noaptea grumazul? Dar sug într-una la coniac, – mă trezesc, nu mai pot dormi, mă sugrumă frica. Dar cum se face dimineaţă, sunt altul! Ziua sunt aici, la postul de luptă, ziua stau pe baricadă, ca un ostaş.

— Ce fel de ostaş poţi să fii? Un călău, asta eşti!

— Ce te-apucă, nenorocitule! Eu. călău? Ţi-am fărâmat oare degetele? Ţi-am jupuit fundul? Mă port cu tine ca de la ostaş la ostaş – cinstit, ăsta sunt. Nu te-am supus la torturi, de ce-ndrugi minciuni?

— Pesemne c-ai să mă şi jupoi, şi torturezi…

— Ţi-e teamă? N-am s-o fac. Dar nu răspund de ceilalţi. Fiecare face după cum îl taie capul.

Se aduce o uniformă de vlasovist. Ce vor cu ea, aici în birou? Pal Palîci ia tunica şi, ca un negustor de haine, o măsoară din ochi şi mi-o întinde:

— Cincizeci, talia III. S-o porţi sănătos.

— Mulţumesc, dar nu mă bag la aşa ceva.

— N-o să fie bine, băiete. O să te doară, o să-ţi sfârteci beregata de-atâta urlat; când ai s-ajungi pe mâna lor o să te-nvoieşti… La Gestapo doar te-au bătut. Nu-i cine ştie ce grozăvie; lucrează acurat fritzii. Nişte împuţiţi acuraţi, aşa sunt ei. Te-au bătut – mare brânză! Noi, ăştelalţii, trecem prin suferinţe mult mai crunte decât fritzii; în fiecare din noi mocneşte o durere nespusă. Când bat, fritzii îşi fac datoria, însă noi când îi prelucrăm pe de-alde voi, încercăm să ne-alungăm aleanul nostru rusesc, căutăm adevărul. Asta-i muzica, asta cântăm, aşa că ia aminte!

— Bine, am să mă gândesc.

Pal Palîci vorbeşte într-una:

— Priveşte pe ferestruică. Nu te teme, nu te teme, e zăbrelită, n-ai să poţi face nimic. Vezi clădirea cu etaj? Aia-i puşcăria, iar dincolo de împrejmuire – lagărul special pentru cei care îşi iau nasul la purtare şi dau din copite. Ştii ce-i aia un lagăr special? Să-ţi spun eu: nemţii sunt pricepuţi la chimie, uneori născocesc nişte bazaconii cumplite pe care le probează pe evrei, ori evreul este viclenia întruchipată, în vreme ce omul de rând e altfel făcut şi nu se ştie cum acţionează asupră-i leacurile astea nemţeşti. Şi iată că pe-ăi din lagărul special îi asimilăm cu evreii, iar când nemţii noştri atât de acuraţi au nevoie de cobai – atunci le trimitem câte unul sau doi nenorociţi la labolatoare.

— Se zice „laboratoare”, nu „labolatoare”…

— Grozav mai eşti. Îţi înăbuşi frica din tine, prin obrăznicie? Grozav mare! Cum facem? Te laşi torturat sau cazi la bună-învoială?

— N-am să cad la bună-învoială.

— Prostule, iar azvârli din copite. Ascultă-mi sfatul: îmbracă uniforma, cizmuliţele – şi du-te pe front, iar acolo pâş-pâş, tuleşte-o la ai tăi. Şi-o să le spui că te-a silit Pal Palîci, şi-aşa şi pe dincolo.

— Dar care-i numele lui Pal Palîci?

— Abramson îl cheamă! Abramson, Evreu Ivanovici! Hai, îmbracă-ţi uniforma, nătărăule!

— Nu-mi convine preţul, Pal Palîci. Nu mă aranjează!

Pal Palîci formează numărul şi vorbeşte în receptor, zâmbind:

— Vasea, salutare, dragule! Iar te deranjează Bakanov. Am la mine un individ tare zglobiu, chiar prea zglobiu. Vino, să mai tăifăsuim niţel. Poate că-l lămureşti tu, şi-atunci stabilim totul pe loc, să nu strângem prea tare şurubul. Bine. Aştept. Ce se-aude cu-al tău? Am înţeles. Ei, nu-i nimic, nu-i nimic, dumnezeu să-l ierte…

Vasili Ivanovici suge într-una bomboane mentolate, aşa că gura lui duhneşte a dugheană de dulciuri. Îşi ţine mâinile vârâte adânc în buzunare, ca un huligan. Are sprâncene stufoase, mari, împreunate la rădăcina nasului. Fruntea îi este înaltă şi netedă, fără o cută.

— Ăsta-i? – îl întreabă el pe Pal Palîci.

— Da, să trăiţi, – răspunde Palîci, luând poziţie de „drepţi”.

— În poză arăta mai frumos, – declară Vasili Ivanovici, şi se răsteşte la el: – Stai jos!

Pal Palîci se aşază pe marginea scaunului şi se uită plin de admiraţie la Vasili Ivanovici.

Vasili Ivanovici îşi curăţă unghiile cu un chibrit, îndelung şi meticulos, după care începe să mă dădăcească răbduliu:

— Caraghiosule, ia aminte: numai supravieţuitorul învinge, cel care moare de bătrâneţe. Bătrânilor li se mai iartă, plus că şi timpul este cel mai bun tămăduitor. Ţine minte, ce-ţi spun. Cine va fi peste zece ani cel mai bun prieten al nemţilor? Rusul. Führerul o să-şi bage minţile în cap, o să-nţeleagă că fără noi este un zero absolut. N-ai cum s-o suceşti, asta-i dialectica. Asta avem, asta fumăm, fratele meu... Pe Pal Palîci îl folosim în munca cu intelectualii, îl cunoaşte pe de rost pe Dostoievski, l-a studiat şi pe Auerbach. Pari un om cu doxă la cap, chipul tău o mărturiseşte, de-aia ţi l-am repartizat pe Palîci. Văd că ne-am înşelat. Cinstit vorbind, nu ne eşti de niciun folos! Dar Gestapoul şi-a pus ochii pe tine, bănuiesc c-au plănuit un proces răsunător împotriva comuniştilor, vor să-i acuze de spionaj, iar tu să le serveşti o chintă regală la mână. Învăţătura te-a pierdut, vorbeşti fluent şi corect, iar pentru proces eşti o comoară. Ai înţeles? Asta-i tot! Iar pe noi ne-au obligat să punem lucrurile la punct, Gestapoul nu glumeşte... Oricum ai suci-o şi-ai învârti-o, de noi nu mai scapi, c-altminteri vom fi nevoiţi să ne scuipăm şi măselele din gură. Aşa că pune-ţi creierii la contribuţie, judecă şi tu cum se cuvine. Atunci nu te vom mai trece prin filieră. Căci după ce treci prin ea, ai să recunoşti singur totul, ai să iei totul asupră-ţi, numai c-ai să te alegi cu mintea scrântită, ai să ajungi o zdreanţă de om, ai să-ţi distrugi sănătatea. Gândeşte-te.

Eu dau din cap.

Vasili Ivanovici încetează să-şi mai cureţe unghiile, îşi vâră iarăşi mâinile adânc în buzunare şi mă roagă:

— Ia arată-mi pălmuţele, ştiu să ghicesc. Nu te teme, nu te teme, n-o să te mănânc, caraghiosule.

Se uită de departe la palmele mele, strâmbă din nas şi-mi spuse:

— Pune-le pe masă, ai linii interesante, lungi, nu-ţi stă scris să mori.

Pun mâinile pe masă, cu palmele în sus. Vasili Ivanovici se pleacă deasupra lor, face o mişcare rapidă şi pe dată orbesc. Când izbutesc să-mi recapăt vederea, zăresc oscioarele

degetelor, iar masa e toată împroşcată cu sângele ce-mi şiroieşte din palme. Îmi sfărâmase degetele cu un box de fier.

— Deschide dulapul, – îi porunceşte el lui Pal Palîci, scoţându-şi boxul de la mână.

Palîci deschide uşile unui dulăpior şi mă îmbrâncesc amândoi înăuntru. Apoi închid uşile. Din degetele zdrobite ţâşneşte sângele. Vreau să-mi ridic mâinile la gură, să opresc sângele, dar nu mă pot mişca, n-am loc.

— Nenorocitule, – aud eu glasul lui Pal Palîci, – n-ai ce face, nu fi supărat pe mine... El a plecat, iar eu te-am prevenit cu binişorul. Când ai să te hotărăşti – strigă, paznicul o să te-audă şi-o să te ducă numaidecât la doctor. Dar dacă nu te-nvoieşti, mai bine să nu strigi... c-o să fie şi mai rău...

De nimic să nu te temi în viaţă. De nimic, în afară de fascism. Oamenii au obligaţia să-l nimicească din faşă, oriunde s-ar ivi.

Pe bătrân îl cheamă Serghei Dmitrievici. Se spune că-i ofticos. După cum îmi povesteşte marinarul rus capturat în Belgia, bătrânul a reuşit cu mare greutate să fie transferat la munca cea mai binecuvântată – la curăţenia hârdaielor.

— Docent Serghei Dmitrievici, – mi s-a recomandat el a doua zi, când ne mânau la barăci. – Car hârdaiele cu fecale.

Pe toţi ceilalţi ne silesc să îndeplinim o singură treabă: să înmuiem cizmele ofiţereşti. Din pricina asta avem picioarele însângerate, vinete, umflate. Dimineaţa se pun cu bătaia pe noi, deoarece este o imposibilitate să-ncalţi cizmele. Atunci biciuiesc. Pentru înmuierea unei perechi de cizme – o oră. Norma – cincisprezece perechi pe zi. Cincisprezece ceasuri de alergătură în pas de paradă. După ce se lărgesc şi se mai înmoaie, cizmele sunt trimise pe front. Unii izbutesc să vâre nisip sub branţuri. Dacă îi prind, se pedepseşte cu spânzurătoarea. Nu spânzură mai mult de doi oameni pe zi. Alţii doi-trei dispar fără urmă, la laboratoare. Mai sunt unii care şi înnebunesc. Cât am stat acolo, doar unul singur a cedat şi s-a încorporat la vlasovişti.

Serile, când ne prăbuşim pe paturile de lemn, marinarul începe să aiureze cu Belgia lui. Luptase la partizani.

Serghei Dmitrievici, care ziua cară hârdaiele şi curăţă closetele, ne ţine în fiecare seară prelegeri. Ne predă un curs de literatură, cu ochii pe jumătate închişi. Îl ascultăm însetaţi şi înfioraţi, până ce începe să urle caporalul de pază.

— Linişte! Flecarilor!

Nimeni nu mai crâcneşte. Într-un târziu docentul mă-ntreabă:

— Cum te cheamă?

— Stepan.

— Pe mine, ţi-am spus, Serghei Dmitrievici, Docent. Docent şi cumulard. Dimineaţa predam la universitate, iar seara conduceam un curs la Şcoala securităţii de stat…

— Dumneavoastră?!

— Da, de ce te miri?

— Fiindcă sunt acuzat de spionaj, spun c-am absolvit Şcoala securităţii…

— Şi tu? Care-i adevărul…

— Păi ăsta-i necazul, că nici n-am trecut pe-acolo.

Docentul tace îngândurat. Apoi se întoarce cu spatele spre perete.

Marinarul îmi şopteşte la ureche:

— Ascultă, trebuie să evadăm, altminteri pierim cu zile.

— Cum să evadăm? Nu vezi ce pază-i aici? Împrejmuirea-i mai înaltă decât barăcile. N-avem cum să fugim, mai curând să chibzuim cum să supravieţuim.

— Aiurezi, – îmi spuse marinarul. Nu simţi un miros dulce? Ştii ce-i asta? Fac focul la crematoriu, ard trupurile morţilor.

Peste noapte s-a dat alarma. Fără să ne mai îngăduie să ne-mbrăcăm, ne-au scos în curtea lagărului. Ne-au încolonat câte patru şi ne-au ordonat să alergăm spre porţi. La porţi ne aşteptau vlasoviştii, aranjaţi pe două rânduri, cu bice şi bâte în mâini.

— Mai repede, mai repede! – ni se strigă din urmă.

Intrăm în coridorul viu al vlasoviştilor. Ne bat de ne zvântă, cu bice, cu bâte, cu sârme de plumb. Totu-i să-ţi fereşti capul. Vlasoviştii urlă beţi, râd, bat fără noimă. Serghei Dmitrievici aleargă înaintea mea. Strigă continuu: „Domnilor, domnilor, staţi puţin, să ne-nţelegem!”

A doua zi, dimineaţa, m-au dus în biroul lui Pal Palîci. Dar în locul lui dau peste Vasili Ivanovici. Îşi curăţă unghiile concentrat. Din când în când îmi aruncă întrebări netoate: „Te-a durut vreodată măseaua de minte?”

Răspund după îndelungi pauze, neştiind ce cursă îmi întinde.

Vasili Ivanovici oftează din greu, îşi pipăie pulsul şi, înfuriat, strânge din buze şi dă din cap.

— Am băut cam mult ieri, – spuse el, – am tensiune. În special minima nu-i bună. Iar doctorii noştri de cai nu-s buni de nimic. Nu-s în stare să trateze decât blenoragiile. Şi-acum să trecem la desert, tovarăşe Stepan Bogdanov.

Se vede că m-am schimbat atât de izbitor la faţă, încât Vasili Ivanovici se pune pe-un râs nebun, cu hohote nesfârşite, de parcă n-ar fi zărit nimic mai hazliu în toată viaţa lui.

— Ce-i cu tine? Ţi-ai adus aminte de bolşevicii tăi, Stiopuşka? – îmi strigă zâmbitor din pragul uşii Pal Palîci.

„S-a zis cu mine, – înţelesei eu foarte liniştit. – Au aflat de condamnarea pe care-am ispăşit-o la mina „Maria”. Pesemne că mă vor expedia în Bavaria, la mină…”

— Şi-ai suferit atâtea chinuri, prostule! – continuă Pal Palîci, intrând în odaie. – Ce rost a avut?

— Ce-a fost, a fost, – răspunde în locul meu Vasili Ivanovici. – Dar ce te faci mai departe. Iar ai să zvârli din copite? Iar ai să taci? Banii pentru călătorie îi avem, aşa că te expediem acolo la iuţeală. Ori taci, ori nu taci, la mină or să te recunoască numaidecât, drăguţule!

— Ce vreţi de la mine?

— Ce holbezi ochii? – zâmbeşte Pal Palîci, – ştim totul despre tine, nenorocitule.

— Gata, s-a terminat cu grozăviile tale, – conchide Vasili Ivanovici, – acum îţi ai soarta în mâini. Vrei să trăieşti, trăieşte – dacă te-ai săturat de viaţă, taci. Nu mai prezinţi niciun interes pentru noi. Ştim totul. Dacă vrei să rămâi în viaţă, atunci va trebui să apari în faţa microfonului sub numele pe care ţi-l va da Gestapoul. Vei povesti vitejilor ostaşi roşii despre traiul Cekiştilor, vei spune c-ai renunţat la stindardul Ceka şi că vei îmbrăca uniforma armatei eliberatoare ruse a generalului Vlasov.

— Iar nu mă bag.

— Prostule. Precis c-ai să te-angajezi la noi. Altminteri îl împroşcăm cu noroi pe taică-tău. Ce, e puţin lucru, să ai un fiu trădător? Mai ales că bătrânul este şi invalid din războiul civil, erou roşu.

Deodată mi se făcu lumină în cap – docentul Serghei Dmitrievici! El! Care altul? Nimeni altcineva nu-mi cunoştea povestea.

— Respiră, respiră pe nas, – mă sfătuieşte serios Vasili Ivanovici, – nu te înfuria. Când ai pierdut jocul, furia-i cel mai prost sfetnic. Uite, răsfoieşte Codul Penal al RSFSR; articolul 58 arată destul de limpede cum se procedează cu familiile trădătorilor de patrie. Fotografiile tale le avem, îţi desenăm o caschetă şi-ţi vom redacta şi un text: „Dragă tată! parcă te văd la Moscova, în locuinţa noastră de pe strada Usacevka, – invalid din războiul civil, părăsit în voia soartei de roşii. Aici, în rândurile armatei de eliberare, lupt împotriva comuniştilor şi-a evreilor care mi-au înrobit patria! Prieteni soldaţi, treceţi în rândurile noastre!” – şi aşa mai departe, şi alte multe asemenea braşoave, că nu eu le scriu, ci avem un serviciu special care se ocupă de ele. Ce mai calea-valea! Te îmbrobodesc – întocmai ca-n nuvela aia a lui Ehrenburg: nu crezi o boabă din ce spun, dar tot îţi vine să lăcrimezi.

— Trebuie să mă gândesc, – rostesc eu buimăcit. Ştiu ce-am de făcut. Să mă duc la baracă şi să-l strâng de gât pe docent. E-un provocator, nu merită să trăiască.

— Să te gândeşti aici, băiete, – îmi propune Pal Palîci.

— Nu, este o problemă mult prea serioasă, nu pot chiar aşa.

Vasili Ivanovici purcede să zâmbească, încetişor şi plin de precauţii.

— Nu, – râde el, – nu, Stiopa. n-o să-ţi reuşească figura, nu ţine... Nu-i ruşinăm, cu una cu două, pe prietenii noştri, – să-ţi intre bine-n cap.

— De multă vreme aţi pus gajba pe el?

— Pe Serghei Dmitrievici? De peste un an.

— Dar ieri l-au bătut de l-au zvântat...

— Nu face nimic, azi îl hrănesc cum se cuvine.

— De ce nu-l eliberaţi? Nu i-aţi făgăduit să-i daţi drumul, aşa cum îmi spuneţi şi mie?

— Tu ai un avantaj faţă de el, băiete, – spuse Pal Palîci, – eşti tânăr, iar el e bătrân. N-are căutare în vremurile de-acum. Soldatul în stare să fugă şi să scoată tunul din nămol, ăsta are preţ.

— Nu pot acum, daţi-mi răgaz o zi. Internaţi-mă undeva unde să fiu singur. N-am cum să evadez din mâinile voastre.

Vasili Ivanovici întoarce o filă a calendarului şi însemnează cu creion roşu: „Stepan Bogdanov”.

— Fie, – consimte el, – numai să nu faci vreo poznă. Îţi dăm o zi. Prezinţi o oarecare importanţă pentru noi. Nu-nţelegem de ce şi-au pus ochii pe tine ăia de la Gestapo, zău aşa. Însă, ordinele-s ordine. Pas de nu le execută. Ce zici de Serioja – lucrează frumuşel, nu-i aşa? A trimis o mulţime de lepre pe lumea ailaltă! Pe voi, intelectualii, vă încântă cu poezelele, cu literatura.

— Dă-mi Codul Penal, să mă uit o clipă la el.

— Na. Cinci ani cu deportare şi pierderea drepturilor. Îi ia şi carnetul de partid. Precis c-o să-şi dea duhul bătrânul tău tată!…

M-au închis într-o cameră separată. E linişte, nu răzbate niciun sunet până la mine. Sus, lângă tavan, o ferestruică zăbrelită. Prin ea zăresc o fărâmă de cer. E plumburiu. Apoi se înnegreşte de-a binelea. Dar când răsare luna, se albeşte ca luminat de proiectoare.

Nu sunt în stare să gândesc la nimic. Parcă mă striveşte greutatea întregului pământ. Să-mi trădez patria, să-mi vând tatăl. Sunt nişte fiare. Nişte fiare cumplite, bolnave, şi fără leac. Numai glonţul şi funia le poate veni de hac.

În odaie se furişează un sunet subţire, ca un ţiuit. Acum bâzâie. Din ce în ce mai insistent. Nu-i un ţânţar, ci avioanele ce se apropie duduind uniform, apoi din ce în ce mai puternic.

Prin orificiul ferestruicii, pe fondul alburiu al nopţii cu lună, disting zece avioane minuscule, cât nişte furnici. Dar pe măsură ce se apropie, devin din ce în ce mai mari. Mai întâi ca nişte gândaci, apoi ca nişte păsări. Şi deodată se transformă în avioane de picaj. Urlă bezmetic, şi nu le mai văd. Unde-s avioanele? Să nu le fi reuşit oare redresarea din picaj?

Peste o clipă orbesc şi asurzesc. O explozie fără culoare – galbenă, roşie, neagră, plină de pulbere – aşa mi-a rămas pentru totdeauna în memorie. Totul s-a petrecut într-o fracţiune de secundă, dar mi s-a întipărit în minte pentru veşnicie. La început a fost o explozie fără culoare. Dar când au început să se prăbuşească pereţii odăii, atunci a devenit galbenă, neagră, plină de pulbere. Iar după ce se aşază praful, zăresc înaintea privirii, departe de tot, dunga albăstruie a pădurii, şi nimic altceva. Deasupra mea, revin iarăşi bombardierele în picaj. Sub aripi, disting descărcarea unor puncte negre. Se transformă în creioane, se răstoarnă de-a latul, dispar, iar eu simt cum mă saltă ceva în văzduh, mă împrăştie, mă trânteşte de pereţi. Apoi asurzesc şi orbesc de larma şi lumina din jur.

„Trebuie să fug. – îmi zic pe neaşteptate, deodată liniştit. – N-au ce să-mi facă acum, sunt vârâţi în adăposturi”.

Sar peste mormanele de cărămidă fărâmată, zăresc cazărmile în flăcări, turnurile de pază goale, îmi lepăd uniforma dungată şi alerg spre pădure. Ca fiarele: la pădure, mai mult din instinct.

Mă-mpiedic de-un cadavru. Mă aplec şi-l dezbrac. Hainele abia mă-ncap, cizmele mi-s mici, căciula aşijderea – dar nu mai contează, mă scol şi fug mai departe, din răsputeri, spre pădure, între explozii, aud urletele de bucurie ale celor din lagăr. Parc-ar fi o nuntă în locuinţa de-alături.

S-au întors târziu de tot. Era noapte. Kolea îl căra pe Stepan în cârcă; adormise. Ca să nu atragă atenţia, cânta un marş banderovist – nu prea tare, ci doar atât cât să-i audă vlasovieştii şi naţionalieştii ucrainieni din pază. Unul din aceştia se întoarse şi-l întrebă:

— Gata? S-a-mbătat?

— Da, numai oleacă.

— Să nu faceţi zgomot în baracă, c-altminteri ne iau nemţii la rost.

— Nicio grijă, fraţilor, păşim încetişor, – făgădui Kolea, – îi tragem un pui de somn până dimineaţa, apoi ne vedem de treburi…

CE ÎNSEAMNĂ A FI POLONEZ?

Traub se duse la Trompcinsky pe seară, în clipele când apusul îşi aşternea ultimele scăpărări stacojii, de-o uimitoare frumuseţe. Bătrânul nu era acasă. Jozef se afla în odaia scufundată în beznă şi cânta din Chopin, la lumina unei lumânări. Flacăra jucăuşă a lumânării îi reliefa chipul, făcându-l să arate ca o gravură în alb şi negru.

— Numai Chopin îţi place? Nu te-am auzit niciodată interpretând altceva.

— Ţin mai mult la Chopin decât la ceilalţi.

— Vrei să-ţi evidenţiezi astfel patriotismul tău de polonez?

— Nu aşa se arată patriotismul…

— Arta, – poate fi cea mai grăitoare manifestare de patriotism, sau cel mai îndârjit vrăjmaş al acestuia…

— Adică?

— Artistul ori preamăreşte stăpânirea pe care-o slujeşte, ori îşi manifestă împotrivirea: prin tăcere, prin tematică, sau emigrând.

— Consideri că artistul din a doua variantă nu-i patriot? După mine, este mai patriot decât cel care-şi slugăreşte stăpânii. Mă refer la stăpânirea voastră, bineînţeles că…

— Ascultă, Tromp, de ce vorbeşti aşa c-un neamţ, nu-ţi dai seama că rişti?

— Fiindcă dumneata eşti un intelectual.

— Da, dar sunt neamţ.

— Chiar şi-aşa. Însă un neamţ intelectual.

— Oare puţini să fie nemţii intelectuali care lucrează ca informatori la Gestapo?

— Intelectuali? Niciunul. Intelectualul nu-i capabil s-ajungă delator.

— Ai o concepţie învechită despre intelectualitate.

— Nu există concepţii învechite.

— Eşti un exemplu amuzant. Am notat eu câte ceva despre tine. Niciodată n-ai să fii în stare să devii un creator, fiindcă te striveşte logica. Cel mai temut duşman al creaţiei – logica. Logica, dar şi tirania statului. Deşi, îndeobşte, asta-i cam acelaşi lucru.

— Nicidecum. Logica respinge tirania, dintr-o repulsie… tot logică.

— Stop, stop, stop… Logica – este ea însăşi tiranică; oprindu-se asupra unui singur fapt, elimină restul.

— Dar nu anihilează. Asta-i diferenţa cea mare.

— Dacă porneşti de la logică, atunci a nega – înseamnă a condamna la anihilare.

— Asta nu-i logică, ci sofistică. Dar ce se întâmplă cu dumneata, dragul meu ziarist inamic, de ce eşti întors pe dos?

— Se observă?

— Ba bine că nu.

— Uneori începe să mă înăbuşe ura faţă de ce se petrece, iar din pricina laşităţii mele simt că mă cretinizez. Ne-au silit să devenim laşi, laşi, odioşi, mă-nţelegi?

— Ajunge, Traub. Un om nu poate fi forţat s-ajungă laş, dacă n-a fost şi mai înainte.

— Ei, opreşte-te! Abţine-te de la aforismele astea de predicator. Avem destui, şi fără tine. Se poate, totu-i posibil. Omul te lasă să faci din el tot ce pofteşti. Se lasă dresat mai lesne decât o maimuţă.

— Ce se-ntâmplă Traub? Văd că nu eşti deloc în apele tale.

— Parcă m-ai rugat să-ţi fac rost de-o hârtie…

— Şi?

— Încă nu ţi-am făcut… Nu promit nimic, mi-e silă să promit. A făgădui înseamnă a te subjuga unei servituţi. Pe scurt, dacă o să reuşesc ceva, am să mă străduiesc să te-ajut… Ia uită-te la asta, – spuse el şi-i întinse lui Jozef un manifest tipărit la Berlin.

„Reichsführerul SS şi Comandantul poliţiei germane, din însărcinarea Reichsmareşalului Goering, dispun ca toţi muncitorii şi muncitoarele de naţionalitate poloneză să poarte la loc vizibil, în partea dreaptă a pieptului, pe orice îmbrăcăminte, un semn din pânză în mărime naturală. Semnul trebuie cusut cât mai trainic.

În clipa de faţă participăm cu toţii la construirea statului nostru popular şi recunoaştem că, în viitor, în spaţiul nostru vital vor coexista o mulţime de elemente aparţinând unor populaţii străine. În afară de aceasta, ca rezultat al admiterii muncitorilor agricoli şi industriali polonezi pe teritoriul Reichului, problema naţională a devenit şi ea de actualitate. Statul popular va putea dura numai în cazul când fiecare german va cunoaşte interesele naţionale şi va fi capabil să rezolve, de sine stătător, orice probleme legate de acestea. Poporul german trebuie să-şi dea seama de primejdia pe care-o comportă viaţa în comun cu alte naţionalităţi.

De aceea se cere o neîncetată muncă de lămurire, cu fiece prilej, demascându-se în permanenţă acţiunile mişeleşti ale polonezilor, săvârşite faţă de germanii care vieţuiesc în Polonia. Acestora li se cere o cât mai mare vigilenţă faţă de muncitorii polonezi.

Popor german! Nu trebuie să uiţi niciodată că purtarea mişelească a polonezilor l-a obligat pe Führer să recurgă la forţa armată pentru apărarea compatrioţilor noştri din Polonia! În septembrie 1939 au pierit în Polonia 58 000 de germani. Bărbaţi, femei şi copii, bătrâni lipsiţi de apărare şi bolnavi au fost supuşi unor chinuri de moarte, cu prilejul convoaielor de strămutare. În închisorile poloneze, germanii au fost siliţi să îndure torturi inumane, rod al unor înclinaţii sălbatice. Flămânzirea, bătaia, loviturile cu patul armei, împuşcarea fără motiv, violurile – n-a existat nicio samavolnicie care să nu li se fi aplicat.

În prezent, elemente aparţinând acestui popor se află pe teritoriul nostru ca muncitori agricoli, industriali şi ca prizonieri de război, deoarece avem nevoie de braţe de muncă. Cei care lucrează alături de ei, trebuie să înţeleagă că ura polonezilor a sporit mai mult ca oricând, că polonezii au o mai mare experienţă de luptă naţională decât noi, că mai nădăjduiesc, cu ajutorul ţărilor vrăjmaşe nouă, să renască o Polonie mai trainică şi mai mare.

Nu poate exista nimic comun între germani şi polonezi. Popor german, fii mândru şi nu uita silniciile săvârşite de polonezi. Polonezul nu trebuie să-ţi fie niciodată prieten! Nu uita că eşti un popor de stăpâni!

Armatele germane cuceresc pentru noi pacea în Europa. Suntem răspunzători de pacea Germaniei mari.

Uniunea populară a germanilor
de peste hotare.

Berlin, Mosstrasse, 46”.

Trompcinsky îi restitui lui Traub manifestul.

— Ce zici, te-apucă groaza, ai? – spuse acesta.

— Nu, nu mă îngrozeşte, ci mai degrabă mi-e…

— Ţi-e silă?

— Nu, nu-i vorba de asta… Mi-e greu să suport jignirea adusă poporului german. O jignire cumplită la adresa germanilor. Să-ţi vină să plângi, nu altceva. În ceea ce priveşte promisiunea, dacă vei putea, fă-o. E necesară. Întrucâtva cred în promisiuni. Mulţumesc, Traub. Vrei să-ţi cânt ceva?

— Tare mult!

Jozef se aşează la pian şi cântă o *partită* de Bach.

BUCHETUL DE ROMANIŢE

Ania şi Muha înaintau prin pădure. Mergeau încet, deoarece Ania privea atentă la trunchiurile copacilor, căutând nişte „semne” numai de ea cunoscute. Uneori încremenea locului, ascultând îndelung freamătul pădurii, închizând ochii şi surâzând unor amintiri.

La început, uitându-se neîncrezător la ea, Muha dădea din cap. Apoi, sătul să tot aştepte, porni să strângă un buchet, în vreme ce Ania se învârtea pe loc, tatonând încotro să meargă

mai departe. Muha făcu un buchet de toată frumuseţea, şi adeseori, când Ania cobora pe cărare, o examina iscoditor.

„Ar trebui s-adune şi ea flori, – gândea el, privind chipul fetei, – dar muierea-i tot muiere, stăruie să lupte-n război. Şi ce trupşor are. Tocmai bun de dragoste. Ce-aş mai petrece cu ea!”

— Aici, – spuse Ania, – sub aninul ăsta.

— Lasă acum…

— Sucit mai eşti, – zise Ania, – n-auzi că-l aici?

Îngenunchie şi trase de iarbă cu degetele, de parc-ar fi apucat de blana unui pisoi. Ridică un pătrat de iarbă cu pământ, pe care-l decupase atunci cu pumnalul, şi Muha zări ceva alb. Era o bucată de pânză, semănând cu un şervet. Ania o desfăcu şi scoase o hartă, un revolver şi câteva grenade.

— Cum aşa, la întâlnirea cu mine ai venit neînarmată?

— Da de unde, – răspunse Ania, şi se bătu cu palma peste buzunar, – am aici o lămâiţă clasa-ntâi. Sfârtecă patru găligani deodată.

— Dă-mi mie armele, – spuse Muha, – n-are rost să le ţii tu, eşti fată frumoasă, se leagă cineva de tine, şi-atunci demaşti totul dintr-o prostie.

Ania îi întinse armele.

— Dă-mi şi lămâiţa.

— Dar e micuţă de tot…

— Ce te-a apucat? Dă-o, Ania, dă-o, nu fă prostii.

Ascunse grenada de buzunar, apoi desfăşură harta şi spuse:

— Ei, acum arată-mi, unde-i?

— Uite, lângă Wysznicz.

Muha fluieră uluit.

— Ai înnebunit? Păi sunt o sută şi ceva de kilometri!

— Ei, şi ce dacă?

— Ai trecut graniţa!

— Ce graniţă?

— Dintre Reich şi Guvernământul General.

— Am trecut eu pe sub un baraj de sârmă ghimpată, dar n-am crezut că-i frontieră.

— Şi-n două zile ai străbătut o sută de verste?

— De ce nu?

— Să nu-ţi vină să crezi î

— Nici c-am să găsesc harta n-ai crezut…

— Bravo ţie, – spuse Muha, – dacă-i aşa, bravo ţie; la graniţă mişună patrulele cu nemiluita, cum de te-ai strecurat printre ele? Tot acolo-s şi cifrurile?

— Bineînţeles.

— Povesteşte-mi unde.

— N-ai să izbuteşti să le găseşti singur,

— N-avea grijă, le găsesc.

— N-ai să le găseşti, Andriuşa. E-un loc năpădit de stuf, numai eu-s în stare să le dau de urmă.

— Bine, acum să mergem. Am să mă gândesc de unde să fac rost de nişte cai. De fapt, ar fi mai bine cu-o maşină, în trei ceasuri ajungem la frontieră… Dar pe unde-o să le cărăm?

— Pe-acolo, pe unde le-am transportat şi eu. Am să te călăuzesc, Andriuşa, mă pricep la treaba asta, de parc-aş fi la noi în Siberia.

Porniră la drum de-a dreptul, orientându-se după soare. După un ceas de mers, ochii le fură orbiţi de-o vie scânteiere albă. Ania zâmbi, iar Muha încremeni locului, privind întrebător la fată.

— Apa lacului, – nu vezi că sclipirea-i nemişcată?…

După cinci minute se găseau lângă un lac. Înconjurat de tufăriş şi de pini mărunţi, lacul era acum aproape negru, şi nu scânteietor cum se văzuse de la distanţă.

— Andriuşa, du-te mai încolo, aş vrea să mă scald, cred că n-ai nimic împotrivă…

— Poate ar fi fost mai bine să-ţi fi încălzit nişte apă acasă, – propuse Muha plecând ochii.

— Nu, mi-e dor să mai înot, – îi răspunse Ania, – termin repede, mergi mai departe şi aşteaptă-mă.

Muha se aşeză pe iarbă şi porni să privească la buchetul de flori. Apoi o zări pe Ania în mijlocul lacului: înota iute, bărbăteşte. Îşi dădu seama că înota goală.

„S-o ia dracu’, – cugetă el, simţind cum îi năvăleşte sângele în obraji, – încercarea moarte n-are”.

Se ridică şi se îndreptă spre locul unde o lăsase pe Ania. Mergea ţinând buchetul strâns. Ajunse acolo chiar în clipa când fata ieşea din unda lacului. În timp ce Ania se apropia de rochia întinsă pe nisipul mărunt şi galben, Muha se ivi dintre tufe. Păşi

de-a dreptul spre fată, zvârli buchetul la picioare şi-o îmbrăţişă cu patimă. Cu o mână o strânse, iar cu cealaltă îi mângâie sânii.

— Sunt de-atâta vreme singur, singur, singur, – şoptea el, încercând s-o culce la pământ, – mereu sunt singur... Nu mă chinui, lasă-mă... lasă-mă, te rog, nu mă chinui.

— Nu se poate, Andriuşenka. – răspunse Ania încet şi nespus de calmă, – te-nţeleg, dar nu putem trăi ca nişte animale.

Dacă ar fi pornit să strige, dacă ar fi încercat să fugă de el, sau să-i zgârie obrajii, Muha şi-ar fi pierdut minţile şi nu s-ar mai fi putut stăpâni. Dar glasul domol şi liniştit al fetei îl pătrunse ca o durere mocnită, desperată, de mult uitată. Răsuflă din greu, zgomotos, după care se trânti pe spate.

— Îmbracă-te, – îi porunci el răguşit.

După ce-şi trase rochia, Ania se aşeză lângă el. Muha deschise ochii, luă de jos buchetul, îl scutură şi i-l întinse fetei, spunându-i:

— Ia-l. Ţi-l dăruiesc. Ia-l.

Şi respiră adânc, trăgând aerul pe gură, de parcă atunci ar fi ieşit din apă.

Seara, târziu, după ce se întunecase de-a binelea, Muha îi spuse Aniei că pleacă la Cracovia, la oamenii lui, să facă rost de cai sau, şi mai bine, de-o maşină. Îi făgădui că se va înapoia a doua zi dimineaţa. De fapt era convins că Berg îl va sili să se întoarcă numaidecât, ba chiar, aşa cum se întâmplase ultima oară, să-l trimită la Rybna cu „Horch”-ul său. Dar Muha era decis să-şi găsească o târfă pentru o noapte, să-şi înăbuşe nălucirea ce nu-i mai dădea pace: vedenia lacului negru, a soarelui, a florilor împrăştiate pe nisip, şi-a fetei atât de frumoase, cum nu-i mai fusese dat să vadă în viaţă.

— Te-nchid în casă, – îi spuse Muha la despărţire, – aşa vei fi mai liniştită. Am să trag şi obloanele; în casele părăsite nu se bagă nici patrulele, îi interesează numai locuinţele unde zăresc că s-a făcut focul în sobe.

Noaptea, pe la unu, cineva se caţără la ea, până în dreptul oblonului. Ania încremeni în pat. Se gândi că Muha ascunsese armele. Oblonul se deschise scârţâind. La geam zări un bărbat cărunt. Acesta îi făcu semn cu degetul să vină lângă fereastră. O vedea foarte bine pe Ania, deoarece patul era scăldat de lumina domoală şi argintie a lunii.

Ania se sculă şi, zvârlindu-şi pe umeri bluza, se apropie de fereastră.

— Fetiţo, – murmură căruntul, – sunt trimis de Andrzej.

Vorbea cu un puternic accent polonez.

— Care Andrei?

— Deschide fereastra, nu te teme; dacă eram neamţ, intram pe uşă.

Ania deschise.

— Fetiţo, – îi spuse omul, – Andrzej mi-a ordonat să te duc urgent la o gazdă de rezervă. Aici nu mai eşti în siguranţă. Haide, să mergem.

Ania se îmbrăcă la iuţeală şi sări peste prichiciul ferestrei.

RĂMÂNEŢI CU BINE!

Acum, după o zi de interogatorii interminabile, răzbătând prin mulţimea din piaţa gării, Vifor simţea – cu spatele, cu urechile, cu ceafa – că orbul nu mai este atât de încordat şi că nu-şi mai strânge în mână parabellumul din buzunar. Vifor îşi dădea seama, – atât după ritmul interogatoriului care avusese loc, cât şi după felul întrebărilor, mai puţin întortocheate şi nu prea variate, – că Gestapoul înclină să-l creadă. Mai ales după examenul cu falsul veston de velur.

Străbătând cu greu prin mulţime, Vifor avea convingerea că-i va fi mai uşor acum să întreprindă o tentativă de evadare. Paznicul de-alături se obişnuise cu prezenţa lui, atenţia îi era mai puţin activă.

Vifor păşea înainte, uitându-se la oamenii care-l înconjurau. Le privea chipurile cu atenţie, întrebându-se cum se vor comporta în clipa când îl vor vedea năpustindu-se printre ei.

„Ori se vor culca cu toţii la pământ, când vor începe împuşcăturile, ori se vor împrăştia în toate direcţiile, – iar eu am să mă pomenesc singur în bătaia tirului, – ori orbul va porni să tragă la nimereală pe urmele mele, la fel ca şi lunganul care păşeşte în faţă. Deşi cu lunganul o să fie mai lesne: până să se-ntoarcă, apuc s-ajung destul de departe, iar dacă o să mă aplec, n-o să mă mai poată zări prin mulţime. Dar vor începe totuşi să tragă, şi-atunci or să nenorocească o seamă de oameni… ”

Sus, pe bolta cerului, porni să bâzâie un ţânţar.

Privind în sus, Vifor observă o sumedenie de puncte negre: o armadă de avioane străbătea cerul de la apus spre răsărit – să-i bombardeze pe ruşi. Vifor oftă adânc, îşi coborî privirea şi băgă

de seamă că gestapovistul care mergea înainte se uită peste capetele negustorilor de icoane, înălţându-se pe vârful picioarelor; Vifor îşi plecă pe neobservate grumazul, străduindu-se să vadă încotro priveşte lunganul. Zări un băieţaş care se târa în genunchi, adunând chiştoacele de ţigări şi resturile de mere aruncate de oamenii ce aşteptau pe bănci trenul. Băieţaşul era oacheş, cu nasul lung, cu părul lucios şi neted.

„E-un ţigănuş, – înţelese Vifor, – pentru nemţi ei-s ca şi evreii. Ia te uită la lunganul ăsta – arată ca un dulău întărâtat! Ce se petrece oare în fiinţa lui? Ce bestie."

Lunganul se întoarse, răzbătu prin grămada celor ce aşteptau la casa de bilete, îmbrânci un bătrân, dădu la o parte cu cotul pe-un soldat german, şi-l izbi pe ţigănuş în coaste cu botul cizmei. Ţigănuşul îşi ridică faţa, îl văzu pe lungan şi ghicind, parcă instinctual, pericolul, începu să se retragă de-a buşilea. Apoi se ridică şi-o zbughi în uriaşa mulţime de oameni.

„Acu-i momentul! – îl străfulgera un gând pe Vifor. – Acu-i momentul!"

— A-a-a! – porni el să urle din răsputeri, lovind în ochelarii orbului şi repezindu-se în direcţia opusă celei în care fugise ţigănuşul. Împinse cu mâinile şi picioarele oamenii cu boccele şi geamantane, încercând să stârnească o învălmăşeală. Gara se umplu de larmă: ţignalele poliţiei fluierau strident: cineva porni să urle răsunător în spatele lui; un strigăt prelung şi deznădăjduit izbucni din piepturile tuturor – era panica. Un cal speriat necheză. O împuşcătură, a doua, apoi alta…

Vifor fugea încovoiat, smulgându-şi din mers vestonul albastru – semnalmentul cel mai lesne de identificat.

Îşi înălţă capul pentru o clipă: voia să aprecieze direcţia în care se scurgea mulţimea. Poate că fiecare ar voi să fugă de unul singur. În altă parte, dar gloata îl sileşte să se supună. Gloata îşi are legile ei necunoscute. În faţa pieţii gării se afla strada Hitler, o gârliţă gătuită. tocmai bună pentru ieşirea din vălmăşag. Vifor smulse pălăria unui bătrân ce alerga lângă el, şi-o înfundă pe cap, apoi o zbughi pe stradă în sus, trecând liniile de tramvai. Auzi pârâitul motocicletelor poliţiei. Aceasta îi bara drumul şi pe strada ce ducea spre gară, şi pe cea ticsită de căruţe.

„Ticăloşii! S-au pus în mişcare! – gândi străfulgerător Vifor: – Mă-ncercuiesc, n-am cum să străpung barajul!"

Privi în dreapta. Un camion era dezvelit de prelată: pâlcuri negre de poliţişti se revărsau din el.

În stânga se afla intrarea principală a hotelului „Varşovia”. Şi-atunci îi licări înaintea ochilor o firmă: „Frizerie”.

Lucid, îmboldit de forţa disperării, Vifor împinse uşa. Clopoţelul zăngăni argintiu. Frizerul, palid la chip, îi ieşi în întâmpinare.

O clipă, Vifor stătu în prag, apoi rosti tărăgănat:

— Am fugit de la Gestapo. Pe mine mă caută.

LA PALEK

Căruntul o transferă pe Ania la Palek. Aici o conduse în încăperea băii vechi, unde mirosea a doage de stejar, a fuior de cânepă şi a ceva deosebit, îndepărtat, dar binecunoscut Aniei: parcă a dohot, parcă a peşte pus la uscat de anul trecut, ca-ntr-o colibă de pescar. Aromele astea, pe care Ania le ştia din taiga, o liniştiră numaidecât: aşa era şi-n adăposturile de iernat? unde mâna peste noapte cu tatăl ei, când se duceau la vânat de veveriţe.

— Stai jos, fetiţo, – îi spuse Căruntul, scoţând o batistă mare cu pătrăţele şi ştergându-şi chipul.

— Stai jos, – mai spuse el o dată, aprinzând feştila unei luminări subţirele, de biserică.

Ania privi de jur împrejur şi tresări: lângă perete se aflau o femeie, flăcăul cu jambiere şi fată cu bicicleta, cea care se luase pe urmele ei, când se dusese în pădure cu Muha.

— Stai jos, – mai spuse el o dată, aprinzând feştila, – aşează-te şi te odihneşte. Aici te afli printre prieteni, dacă tu eşti cea care trebuia să fie lansată cu aparatul de radio.

— Nu-nţeleg despre ce vorbeşti! – dădu din umeri Ania. – Mă confundaţi cu altcineva.

— Bine, – spuse Căruntul, – ascultă puţin. Nu-i cunoşti pe oamenii ăştia, dar ei te ştiu foarte bine.

— Unde-i Andrei?

— Andrzej al tău s-a dus la Gestapo.

Ania se ridică şi-şi duse mâinile la piept.

— Cum?

— Aşa cum auzi, la Gestapo, – repetă Căruntul.

— L-au arestat?

— Nu. Acum e prietenul lor.

Ania zâmbi.

— Parcă tot nu-nţeleg ce vorbeşti. Care Andrei, şi ce-i cu Gestapoul? Pe cuvânt de cinste că mă confunzi. Eu îmi caut mătuşa. Pe mătuşa-mea din Kursk, înţelegi?

— Încetează cu prostiile astea. Nu ne arde de glumă, – stărui Căruntul, – îţi suntem prieteni. Te aşteptăm de mult, Andrzej ne-a vorbit despre tine când a fost lansat. Aici e locuinţa lui Palek. Asta-i şi parola. Îţi suntem prieteni, prieteni adevăraţi, înţelege odată.

— Zău că mă confundaţi cu altcineva, pe cuvântul meu, – porni să râdă Ania, – n-am unde să locuiesc, deoarece îmi caut mătuşa, iar Andrei m-a găzduit.

— Nu fi mărginită. Împreună cu ceilalţi membri ai grupului trebuia să vii la locuinţa lui Sigismund Palek, din strada Gruszovvska, şi să-i transmiţi salutări din partea fiului său Ignacy, colonel în armata poloneză.

— Eu sunt băiatul lui, – spuse flăcăul cu jambiere. – Băiatul lui Ignacy şi nepotul lui Sigismund. Acum te afli în casa noastră.

Ania îi examină cu atenţie pe toţi cei adunaţi în odăiţa de baie. Îşi aminti de teoriile despre fizionomie ale căpitanului Vîsokovski, şi rosti încăpăţânată:

— Nu vă cred, ştiţi o mulţime de lucruri, dar totuşi nu vă cred. Andrei nu poate fi trădător!

— N-ar fi putut fi, dar a devenit, – îi răspunse Căruntul.

— Nu se poate!

— De ce?

— Pentru că-i de-al nostru!

— Dar noi ai cui suntem? – întrebă flăcăul cu jambiere. – Ai cui socoteşti că suntem?

Căruntul vorbi mai departe:

— Trebuie să intrăm urgent în legătură cu centrul vostru: să ştim ce-avem de făcut cu Andrzej! Să-l capturăm în viaţă, sau să-l lichidăm chiar aici, până n-apucă să săvârşească crime şi mai înfricoşătoare.

„Se cuvine oare să nu le acord încrederea mea acestor oameni, numai pentru faptul că vorbesc stricat ruseşte. În vreme ce Muha-i de-al nostru? – gândea Ania în sinea ei, ascultând când pe Cărunt, când pe băiatul colonelului Ignacy, nepotul lui Palek. – dacă-i aşa, e-o grozăvie. Nu-mi rămâne decât să mă înscriu în Uniunea Arhanghelului Mihail. Muha era mereu în legătură cu Borodin. La centru se bucura de toată

încrederea. Ne-au trimis la el. Şi-anume pentru asta ne-au trimis, deoarece conform celor transmise de el, era în legătură cu reprezentanţii mişcării ilegale locale. De Palek ştiu totul, aici nu mă mint. Lucrul acesta era cunoscut numai de Muha, de Vifor, de Kolea şi de mine. Dar dacă legăturile noastre prin radio au fost interceptate? Dacă mi se joacă teatru, de nişte figuranţi ai Gestapoului?”

— Ia aminte: tărăgănarea-i sinonimă cu moartea, – îşi termină spusele Căruntul, – mai ales acum.

— Sunt la voi, – se învoi Ania, – sunt în mâinile voastre. Puteţi face cu mine tot ce doriţi. Nu vă cred! Mă-nţelegeţi?! Nu vă cred!

SEARA ŞI NOAPTEA

Dacă Muha n-ar fi fost prevenit de Berg, s-ar fi dus direct la Gestapo – să le destăinuie că radiotelegrafista se află la el. Dar Berg îl rugase să ţină legătură numai cu el, spunându-i că, după ultimele indicaţii ale comandantului, el răspundea de grupul lui Muha.

— Prietenii mei de la Gestapo. – spuse Berg, – sunt ocupaţi acum cu alte probleme, aşa că-ţi interzic să-i deranjezi. E clar?

— Foarte clar, – răspunse Muha, – dar, s-ar putea considera jigniţi…

— Noi nu suntem copii sau femei chinuite de gelozie, – insistă Berg, – ca să ne considerăm ofensaţi din pricina unui fleac. Fie că-i lichidăm pe cei care ne pun beţe-n roate, fie că-i susţinem, pe cei ce-şi manifestă dorinţa de-a ne ajuta, – în asta nu-i prilej de gâlceavă. Agenţii de informaţii au alte preocupări.

— Oamenii dumneavoastră au supravegheat contactul stabilit de mine?

— De ce? se miră Berg. – Nu ţi-e bine, ai înnebunit, amice? Nădăjduiesc că nu ne-au trimis nişte începători, ci oameni experimentaţi. Oricât de grijuliu am organiza supravegherea, oamenii cu experienţă o vor observa fără greş. Sau ai comis vreo prostie? Nu cumva te-ai apucat să trăncăneşti fetei cine ştie ce?

— Nu mai vorbiţi aşa… M-am împrietenit cu ea la toartă.

— Nu bănuieşte nimic?

— N-are de unde.

— Ei, atunci, slavă domnului. Când se vor ivi şi ceilalţi, ne vom întâlni o dată pe lună – undeva la un restaurant, printre oameni, să nu trezim vreo bănuială.

Berg îi spuse lui Muha planul pentru a doua zi. La nouă dimineaţa, prin piaţa centrală a Rybnei, pe lângă biserică, va trece o maşină hodorogită, cu câţiva pasageri în ea. Muha va trebui să ridice mâna. Şoferul va frâna şi va cere zece mărci de ocupaţie, pentru Ania şi Muha. După o mică tocmeală, – Muha îi va plăti doar opt mărci. Vor merge cu maşina până la locul unde fusese lansată Ania. După ce vor intra în pădure şi vor dezgropa aparatul de radio, seara, pe şosea, va trece o altă maşină, iar şoferul îi va transporta până la Rybna.

Berg îi dădu lui Muha o sumă de bani şi telefonă la Cazinou, să-i permită intrarea acolo. Muha bău zdravăn, – nu se îmbăta niciodată, – şi privi la târfe, zâmbind timid chelneriţelor ce i se adresau în limba germană.

„Ducă-se totul dracului, – îi vuia în cap, – la dracu, la dracu, la mama dracului!”

Nu-şi putea explica pe cine dădea dracului. Pur şi simplu, încerca să alunge din sine, prin acest „la dracu, la dracu” fără sfârşit, simţământul apăsător şi tulbure care-l frământa, îndeosebi în dimineţile când era mahmur, sau când Căruntul îi aducea slănină pentru hrană, sau cel care îl cuprinsese atunci când Ania îi spusese că nu pot trăi ca nişte animale.

Pe la douăsprezece din noapte, căzu la învoială cu-o băbătie veştejită şi sulemenită, care aduna cănile de bere de pe mese.

Când se întâlniră afară, pe stradă, femeia îi spuse temătoare:

— Eşti atât de tânăr, panie, încât mi-e frică să merg cu matale.

— Ţine-ţi fleoanca. – o bruftului Muha pe ruseşte, – dacă-ai zis că mergi cu mine, păi mergi. Numai ţine-ţi fleoanca!

Reichsführerului SS Himmler.

Strict secret!
Document cu importanţă de stat!

Heil Hitler!
Reichsführer!

„Astăzi dimineaţă am fost vizitat de Obersturmführerul Schweizer. Potrivit indicaţiilor dumneavoastră, i-am predat planurile provizorii referitoare la acţiunea Cracovia. Întrucât avea misiunea de-a vizita şi Praga şi Bratislava, mi s-a părut raţional a-l consilia să nu preia ad literam lucrările geniştilor noştri, deoarece Bratislava se află într-o altă situaţie, radical diferită, de cea a Cracoviei; plus că este şi capitala Statului Slovac, aliat al Germaniei.

Consider c-ar fi indicată delegarea la Praga a colonelului Krauch – minimum pentru o lună – în calitate de consilier operativ al lui Schweizer. Cred că voi putea convinge forţele armate de necesitatea acestei măsuri, deşi Schweizer, după părerea mea, nu prea pare dispus să-mi accepte propunerea, în ciuda faptului că experienţa lui Krauch merită preluată şi aprofundată în numele interesului nostru general.

În esenţă planul constă în următoarele. Ca o concluzie a studiilor întreprinse de Krauch şi Dornfeld, cu prilejul victoriei noastre strategice – indiferent dacă aceasta va fi impusă fie de forţele noastre armate, fie de acţiunile diplomatice, fie prin folosirea noii noastre arme supersecrete. – lichidarea Cracoviei, ca apoteoză a triumfului asupra slavismului, va fi executată de trupele de geniu sub protecţia SS-ului, ca o operaţie de front normală. În cazul unei întorsături, nedorite şi puţin probabile, Cracovia va fi pregătită pentru lichidare în decursul proximelor luni. Declanşarea prematură a giganticei explozii, datorită acţiunii vreunui psihopat sau panicii stârnite de evenimente, – este exclusă, întrucât în bunkerul special amenajat de la Pasernyk se vor afla doi ofiţeri SS. Astfel vom avea posibilitatea să controlăm situaţia până în ultimele secunde, permiţând mai întâi intrarea trupelor inamice în oraş, pentru ca după aceea să aruncăm în aer Cracovia, înmormântând sub dărâmături toate forţele armate aflate acolo. Bineînţeles că pentru alegerea candidaţilor ne vom adresa aparatului de partid local, care va aviza asupra oamenilor propuşi de noi.

Anexez lista candidaţilor posibili: în total douăzeci, adică zece variante pentru fiecare post. De asemenea anexez şi schemele şi planurile de execuţie recunoscute de noi ca definitive.

Al dumneavoastră, Birghoff”

Muha se întoarse acasă dis-de-dimineaţă. Descuie uşa şi-l zări pe Cărunt. Nici urmă de Ania.

— Unde-i radiotelegrafista? – întrebă Muha.

— Hai să mergem, că-i la noi, – spuse Căruntul, – peste noapte a avut loc o razie, aşa c-am dus-o mai departe de aici. Să mergem.

Când Căruntul îl introduse pe Muha în încăperea băii, începuse să amurgească. Muha îl rugă:

— Aprinde ceva, că nu văd nici pe dracu!

— Numaidecât.

Căruntul scăpără un chibrit şi-l apropie de fitilul lămpii. Fitilul pârâi, fâsâi, apoi izbucni cu-o flacără gălbejită şi murdară. Căruntul ridică fitilul. Muha privi împrejur şi deodată se simţi uşor ca un fulg, întocmai ca-n noaptea trecută, după întâile clipe petrecute cu femeia aceea. Totodată îi apărură înaintea ochilor nisipul mărunt şi gălbui, apa întunecată a lacului şi romaniţele împrăştiate pe jos.

În faţa lui stătea Ania, iar lângă ea, cu mâinile strânse între genunchi, flăcăul cu care fusese confruntat la Gestapo.

— Vă rog să ieşiţi, – spuse Vifor.

După ce plecară, Vifor rămase singur cu Muha. Ania şi Căruntul aşteptară lângă baie, în grădiniţă. Stătură aşa, mai mult de-o oră. Apoi în baie răsună o împuşcătură. Vifor se ivi în prag şi-i spuse Căruntului:

— Va trebui să-l îngropăm. Iar după aceea vom fi nevoiţi să plecăm. A trădat întâlnirea pe care-o avea cu Ania, precum şi locul din pădure pe care i l-a arătat.

— Care?

— Acela unde a îngropat aparatul de radio.

— Şi ce facem acum?

— Ne trebuie o maşină, Căruntule, – spuse Vifor, – scoate-ne din încurcătură, prietene.

— Trompcinsky are-o maşină. Aşa că vom avea mijlocul de transport. Nu l-a trădat cumva şi pe Trompcinsky?

— Nu ştia cum îl cheamă. Te-a vândut doar pe tine şi pe Ania. Ei, să mergem şi să săpăm groapa.

După ce-l îngropară pe Muha, Ania întrebă:

— Dar unde-ai umblat până acum? înnebunisem aşteptând…

Vifor îi răspunse zâmbind subţire:

— Aveam o altă întâlnire.

— Cu cine?
— Cu nişte buni prieteni de-ai noştri.

În zorii zilei, după ce se întorsese cu Trompcinsky, în maşina acestuia, cu aparatul de radio ascuns în port-bagaj, Ania intră în legătură cu Borodin şi transmise că grupul îşi începuse executarea misiunii.

...CONSFĂTUIRI

„Stenograma consfătuirii de la cartierul general al lui Hitler. Au participat Führerul, Himmler, Kaltenbrunner, Jodl.

Führerul. – Indiscutabil că, în principiu, ideea-i bună. O naţiune învinsă, este obligată ori să piară, ori să se lase asimilată – bineînţeles în măsura, şi în proporţiile strict dozate, care să nu ducă la alterarea sângelui învingătorilor. Când se pălăvrăgeşte despre superioritatea oamenilor cu sânge amestecat asupra celor cu sângele pur şi cert, nu mă miră deloc miopia acestor flecari. Ce iei de superioritate? În posibilitatea de adaptare? În priceperea de-a se descurca în viaţă? În aptitudinea de-a găsi sfere de activitate cât mai rentabile? Fireşte că, în aceste privinţe, oamenii cu sânge amestecat reuşesc mai rapid decât cei cu sânge pur, apropiindu-se într-o oarecare măsură de capacitatea de adaptare a evreilor. Dar priceperea de-a te adapta sau setea de-a găsi cele mai uşoare căi pentru a răzbi în viaţă – oare ele să constituie idealul generaţiilor viitoare de arieni? Totdeauna mi-au repugnat subterfugiile şi şiretlicurile. M-am înfăţişat naţiunii vorbind fără ocolişuri! Am păşit spre germani cu dreptatea în frunte. Asimilarea celor învinşi – iată o temă de studiu, deosebit de serioasă. Ideea lichidării focarelor panslavismului, ca garanţie împotriva unei posibile renaşteri a acestuia, se încadrează perfect în doctrina noastră. Dar, Himmler, n-am apelat la tine ca să-mi declami teorii, ci să-ţi cer un studiu raţional al aspectului economic al problemei. Mi-ai prezentat nişte planuri atrăgător concepute şi nişte rezolvări inginereşti calculate precis, te felicit pentru această lucrare efectuată cu inspiraţie şi scrupulozitate. Dar permite-mi să mă interesez: câte milioane de mărci va trebui să plătească poporul german? De câte detonatoare veţi avea nevoie? Dar trotil? Dar conducte de reţea ecranate? Ai avut în vedere studierea acestor probleme?

Himmler. – Mai întâi am vrut să obţin o aprobare de principiu, a ideii noastre...

Hitler. – Ai crezut cumva c-am să oftez din pricina bisericilor papistaşe din Cracovia şi Praga? Ţi-ai închipuit c-am să-i plâng pe bieţii slavi, rămaşi fără acoperiş? Führerul este obligat să-şi închine viaţa, – total fără nicio reţinere, – naţiunii care l-a născut, care a crezut în el şi i-a încredinţat tragica şi splendida misiune de-a conduce statul. Chezăşia iminentei noastre victorii se află în faptul că duşmanii noştri se prezintă ca un conglomerat de state, cu limbi diferite, constituite pe baza ideilor naive şi contradictorii ale unei democraţii muribunde. De pe acum întrezăresc izbânda noastră: căci ceea ce mi se opune, este o adevărată Arcă a lui Noe. N-am nevoie de nimic altceva, decât de timp. Iar acesta lucrează cu neînduplecare pentru mine!

Himmler. – Indiscutabil, mein Führer.

Kaltenbrunner. – În privinţa occidentalilor, continuăm sondările, încercând să obţinem o politică de dezbinare.

Hitler. – Ah, încetează o dată. Kaltenbrunner. M-am săturat să te-aud vorbind despre asta. Tu nu te pricepi să discuţi cu Occidentul. Îi sperii cu rigiditatea ta. Pentru ei e nevoie de-un limbaj aparte: n-ai de unde să-l ştii, nu eşti un om politic, ci doar un bun poliţist.

Himmler. – Politica, nesusţinută de un excelent serviciu poliţienesc – este un mit.

Hitler.- Kaltenbrunner n-are nevoie de apărători. Cunoaşte destul de bine atitudinea mea faţă de el. Cred că nu-i cazul ca-n discuţiile cu prietenii să apelez la epitete romantice! Prietenii trebuie să-şi arate lipsurile, nu să-şi evidenţieze într-una meritele care le-au făurit gloria. Aşadar, rogu-vă să-mi răspundeţi la întrebarea: cât mă va costa iniţiativa voastră?

Kaltenbrunner. – Mein Führer, nu sunt pregătit pentru a vă răspunde.

Hitler. – Iar tu, Heinrich?

Himmler. – Cred că mi-ar trebui o zi-două, pentru calcule şi consultaţii cu specialiştii din comandament.

Jodl. – Mein Führer, pentru realizarea operaţiunilor de la Cracovia, Praga şi Bratislava vom avea nevoie de tot trotilul pe care-l produce întreaga industrie chimică a Reichului în anul acesta.

Hitler. – Bravo! Splendid, Himmler, nu găseşti?!

Jodl. – Şi asta cu condiţia să nu tragem niciun proiectil împotriva duşmanilor noştri.

Hitler. – Felicitările mele, Himmler! Sunt încântat de programul tău. E strălucitor şi naiv, ca o joacă de copii! Iar naivitatea lui frizează trădarea. Trădarea intereselor naţiunii! De ce trebuie să mă gândesc eu la amănunte, în locul vostru?! De ce trebuie să-mi bat capul cu planurile voastre tâmpite?! La dracu! La mama dracului! Totul are-o limită! Vă declar, cu toată răspunderea, că în viitorul Cod Penal al Reichului voi introduce un capitol care să prevadă pedepsirea prostiei cu recluziunea în lagăre de concentrare!

Führerul iese din cabinet.

Kaltenbrunner. – Ce dracu te-a apucat cu calculele tale, Jodl?

Himmler. – Termină. Jodl a procedat corect, iar tu m-ai pus într-o situaţie imposibilă. Să ştii că vanitatea-i ca şi o rufă: trebuie s-o ai, dar nu e necesar s-o dai la iveală.

Himmler plecă după Führer.

Kaltenbrunner. – Iartă-mă, Jodl, dar suntem toţi cu nervii la limită.

Jodl. – Ei, fleacuri…

Kaltenbrunner. – Ascultă-mă, dar dacă-ţi fac rost de trotil?

Jodl. – Crezi în minuni?

Kaltenbrunner. – Acum, toată lumea crede la noi în minuni.

Jodl. – Pe mine, totuşi, exclude-mă de pe listă.

Kaltenbrunner. – Degeaba. Mi-aduc aminte că la Viena, în 1934, când am declarat greva foamei la închisoare, în cea de-a şaptea zi am asistat foarte clar la o minune: la marginea patului meu venise un dulău. Ţinea în bot o bucată de pâine. Mi-a dat-o şi-am înfulecat-o nesăţios. În ziua următoare s-a terminat şi cu închisoarea: m-au scos pe targă din celulă, iar lumea mi-a aruncat trandafiri.

Jodl. – Când soldaţii încep să creadă în minuni, războiul trebuie considerat ca pierdut.

Intră Führerul şi Himmler.

Hitler. – Jodl, să reţii această zi! Totdeauna am considerat că Himmler este cea mai raţională şi precisă minte, din toate minţile cu care m-a înconjurat providenţa!

Himmler. – Kaltenbrunner, care sunt rezervele noastre în dolari?

Kaltenbrunner. – Dolari, dolari, sau din cei care tipărim noi?

Hitler. – Mă interesează dolarii pe care-i tipăriţi voi.

Kaltenbrunner. – Rezervele de dolari nu-s prea mari. Am însă foarte multe lire sterline, verificate de oamenii noştri la Banca Angliei.

Hitler. – Ai putea să-mi cumperi trotil cu lirele astea?

Kaltenbrunner. – Din Argentina, sau din Brazilia?

Hitler. – Nu mă tulbură sursa! Poate să fie şi de la evreii din America!

Kaltenbrunner. – Mă tem că ne vom înţelege mai greu cu evreii americani.

Hitler. – Totdeauna am crezut în oamenii lipsiţi total de umor!

Kaltenbrunner. – Cred că există o unică şansă: să tatonăm republicile sud-americane, prin intermediul Spaniei sau al Portugaliei.

Himmler. – Sub pavilionul lor, putem aduce trotilul până în Bulgaria.

Kaltenbrunner. – M-ai luat în râs, când ţi-am pomenit de Slovacia şi de convenţia pe care-o avem cu ei. Îmi permit să-mi exprim o nelinişte mult mai serioasă: America de Sud nu-i Slovacia. Există posibilitatea să avem neplăceri destul de grave.

Hitler. – De-aia îl avem pe Goebbels. Va dovedi că doi ori doi fac patru, şi că toate astea sunt doar chiţibuşerii expansioniste de-ale anglo-americanilor, care încearcă să pună beţe în roate comerţului nostru. Fiţi liniştiţi. Oamenii voştri să trateze cu firmele din Argentina şi Chile... Nu ştiu care din ele au mai mult trotil. Mă rog, astea-s detalii. După părerea mea v-am dat o idee excelentă, acum ocupaţi-vă de transpunerea ei în viaţă... Întrebarea următoare: cum stăm cu ducele nostru? Ribbentrop n-a aterizat încă? L-am convocat pentru 13,40, dar mai are o jumătate de ceas până atunci. Cred că vom reuşi să bem o ceaşcă de cafea. Poftiţi cu toţii la mine...”

VERIGA LANŢULUI

În viaţa particulară, generalul Neubut părea un ascet. Şi nu era vorba de ascetismul de paradă, isteric al Führerului. Militar de carieră, – credincios la modul serios, din adâncul sufletului, – înţelegea să-mpartă cu ostaşii săi cel puţin o parte din poverile războiului. De aceea, venind la Cracovia, generalul nu trase la reşedinţa special amenajată de guvern, ci la casa de oaspeţi a ofiţerilor, de pe malul fluviului, aflată drept în faţa intrării vechiului castel al regilor şi episcopilor Poloniei.

Neubut ocupa un apartament la etajul al treilea. Apartamentul nu era prea mare, avea doar două încăperi. Aghiotantul generalului, maiorul von Stromberg, ordonase înaintea sosirii lui Neubut evacuarea mobilei de abanos pe care lingăii intendenţei din spatele frontului o căraseră aici din timp.

— Generalul nu va accepta acest lux, – spuse maiorul, – stilul de-aici corespunde mai mult gusturilor unei bătrâne stele de varieteu, decât cerinţelor unui simplu soldat. În sufragerie lăsaţi un birou şi-un singur scaun. Atâta tot. Măsuţa pentru telefon duceţi-o lângă ferestre. Generalul vorbeşte la telefon stând în picioare. Coşul pentru hârtii – sub birou. Din dormitor, daţi totul afară! Dulapurile din perete sunt destul de adânci? Bun. Aici, în nişă, puneţi un pat de campanie. Afară cu pilotele de puf. Generalul se-acoperă cu-o pătură.

Von Stromberg se aşează pe prichiciul ferestrei şi porni să supravegheze noua amenajare a apartamentului. Ofiţerul de gardă SS, plutonierul major de jurnă pe etaj, care era invalid, şi camerista poloneză, pani Zosia – o femeie în vârstă, cu şorţ alb scrobit şi-o boneţică pe părul încărunţit, bătând în albăstrui, – trebăluiau de zor.

„Bătrâna trebuie să fi fost o frumuseţe la viaţa ei, – gândea von Stromberg, uitându-se la pani Zosia, – chiar şi-acum are graţie.”

— Domnul general n-o să doarmă prea comod – spuse pani Zosia. Dacă aranjăm patul în nişă, o să-l bată lumina la ochi.

— Da?

— Întocmai, domnule ofiţer.

— Vorbiţi foarte amuzant germana. Mulţumesc pentru sfat. Puneţi patul lângă perete. Nu, nu, aici – ceva mai încolo de dulap. Şi, vă rog, să nu turnaţi apă fiartă în carafă. Numai proaspătă, numai proaspătă!

Neubut ateriză pe seară, când se întuneca. După ce pătrunse în apartament, stătu îndelung lângă fereastra cea mare, admirând monumentalul castel Wawel care se profila pe bolta plumburie a cerului. Apoi trase perdeaua de camuflaj, aprinse lumina şi se aşeză la birou. Examinând într-o clipită odaia, dădu mulţumit din cap către von Stromberg. Aghiotantul, ca şi cum ar fi aşteptat momentul acesta, puse pe birou o servietă cenuşie din piele groasă de porc. Înăuntru erau ultima corespondenţă sosită şi documentele pentru semnat.

— Mulţumesc, – spuse Neubut, – nu te mai reţin. Du-te şi te odihneşte.

— Noapte bună, domnule general.

— Mulţumesc. Cine-i astăzi de serviciu? Asta pentru orice eventualitate!

— Locotenent-colonelul Wolf.

— Bine. Să-mi dea legătura numai cu cartierul general, pentru ceilalţi m-am culcat. Zdravăn m-au mai hurducăit cu avionul lor. Vremea are o evoluţie absolut stupidă: când furtuni polare, când canicule tropicale.

— Pesemne că natura luptă şi ea.

— Cu cine? – zâmbi Neubut. – N-are cu cine lupta, este unică şi de neînvins.

Apoi deschise servieta, iar von Stromberg ieşi numaidecât din cameră, Neubut examină rapid documentele pregătite de ofiţerul de serviciu al statului-major. Hârtiile care nu prezentau vreun interes, le punea îndărăt în servietă, documentele importante le aşeza deoparte, sub un prespapier din carniol, primit în dar de la generalul Preide, când aterizase pentru o săptămână în Crimeea; iar pe cele de extremă însemnătate, Neubut le prindea cu-o clemă mare, în formă de ghiară de diavol.

Generalul lucră până la unu noaptea. Primul document pe care-l semnase, era un ordin de zi pregătit încă de-acum două zile, conform indicaţiilor lui, de către secretariat în colaborare cu ofiţerii de la contraspionaj.

„O veche dorinţă a Führerului, în cazul manifestărilor de nesupunere faţă de Reich sau faţă de autorităţile din teritoriile ocupate, este să se aplice criminalilor alte pedepse decât cele de până acum. Führerul rămâne la părerea că pedeapsa

privativă de libertate, sau cu muncă silnică pe viaţă, trebuie considerată ca o manifestare de slăbiciune. O intimidare eficientă şi mai de durată se poate obţine numai prin condamnări la moarte, sau prin măsuri care să creeze în rândurile populaţiei cea mai gravă nelinişte în privinţa soartei celor condamnaţi. Pentru atingerea acestui scop, cea mai indicată este deportarea în Germania. Directivele anexate, pentru sancţionarea crimelor de mai sus, corespund întocmai punctului de vedere exprimat de Führer şi au fost aprobate şi considerate ca avenite, personal de Führer.

Neubut”.

Documentul era redactat destul de clar, fără pălăvrăgeala politică utilizată de partidul nazist, care-l irita pe Neubut. De aceea îl semnă, după ce-l mai citi de două ori, schimbând virgulele în câteva locuri – şi-atât. Lui Neubut îi displăceau semnele de punctuaţie.

„Un ordin de zi – nu-i operă literară, – spunea el, virgulele te împiedică să-ţi însuşeşti esenţa problemei. Zgârie privirea ostaşului.”

Cu celelalte documente, Neubut îşi pierdu mai mult timp, făcu corecturi, transcrise paragrafe întregi. Şi cu cât lucra mai mult, cu atât mai greu înainta – fie din pricina oboselii de peste zi, fie din cauza enervării produsă de insuficienta calificare a cancelariştilor. De aceea nu mai insistă. Îşi făcu un duş, după care se frecă îndelung cu prosopul uscat şi bine încălzit. Se culcă. Închise ochii. De obicei, adormea imediat ce-şi trăgea pătura pe el. Dar azi, după vreun sfert de ceas, remarcă mirat că nu-i e somn. Neubut se-ntoarse pe dreapta şi, deodată, îşi aminti de maică-sa: îl obliga să doarmă numai pe partea dreaptă, cu amândouă mâinile sub obraz. Neubut zâmbi înduioşat şi oftă.

„Să fie oare insomnie? – cugetă Neubut. – Se spune că-i extrem de istovitoare. Care să fie cauza? Ce absurditate.”

Şedea mai departe culcat, strângând cât mai tare din pleoape. Mai întâi zări o pustietate verde, iar apoi, în această pustietate, distinse şirurile ordonate ale barăcilor unui lagăr de concentrare. Astăzi zburaseră pe deasupra unui lagăr de

prizonieri. Ofiţerul lui Himmler, din SS, îi strigase lui Neubut la ureche:

— Lagăr de gazare. Productivitatea cuptoarelor – peste o mie de oameni pe zi.

— Ce fel de cuptoare? – întrebase Neubut.

— De gazare, domnule general, de gazare, – explicase SS-istul, – igienice şi raţionale, excelente pentru lupta împotriva zvonurilor absurde.

„Se şi vede, – gândise Neubut. – Mereu ne amintesc, în ultima vreme, nouă soldaţilor, despre porcăriile astea ale lor. De ce? Să răspundă singuri, faţă de conştiinţa lor, pentru cuptoarele de gazare, dacă le sunt atât de necesare. Eu – sunt soldat. Patria m-a chemat să lupt, iar eu m-am prezentat, gata de război."

Neubut se sculă, coborî din pat, se apropie de fereastră şi privi multă vreme la oraşul care urma să fie distrus.

„Au stenografiat planul de distrugere al focarelor culturii slave, plan expus de mine, – îşi aminti el. – O, terifiantă putere a arhivelor, unde se păstrează ceea ce de mult am uitat! Şoarecii de arhivă păstrează liniştiţi, animaţi de-o bucurie răutăcioasă, ruşinea şi autoînvinuirea noastră. Ce-i drept, mulţi intenţionează să pătrundă în arhivele şi seifurile secrete şi să distrugă tot ce se referă la ei, la soarta, cuvintele, apelurile şi promisiunile lor!"

Neubut se duse spre birou şi începu să răsfoiască din nou documentele pe care le semnase. Asupra primului document, – ordinul de zi referitor la deportările în Germania, – stărui ciudat de mult.

„Sunt bătrân, – se gândi el cu amar. – Vor trebui să-nţeleagă că sunt un om bătrân şi soldat. Nimeni n-are dreptul să judece un soldat, în afară de patria lui. Nimeni nu va îndrăzni sa pună în cumpănă datoria faţă de popor."

Neubut redactă o completare la ordinul de zi: „Aplicarea acestui ordin de zi, sever, ca tot ce este generat de starea de război, va deveni necesară numai în cazul când se vor depune şi dovezile concrete ale crimei săvârşite".

Se mai plimbă prin cameră, se întoarse la birou, şi şterse cu osebită grijă completarea pe care-o făcuse.

„Să-l corijez pe Führer? – cugetă el. Cine ştie dacă imprudenţa mea va trece neobservată... Lui Halder şi lui Brauchitsch le convine. Au trecut de mult în opoziţie: şi li se iartă totul pentru faptele lor de arme anterioare. E prea târziu să mă dau cu

opoziţia – cu ei nu câştig nimic, iar aici pierd totul. Cândva, am uitat complet de un principiu capital al strategiei militare: «să te retragi la timp». M-am bazat pe logica frazelor sforăitoare şi gălăgioase ale Führerului, uitând că mai presus de orice trebuie apreciată logica, proprie, liniştită şi lucidă. Isteria general-naţională m-a cuprins şi pe mine. Asta-i evident.”

Neubut îl chemă pe locotenent-colonelul de serviciu Wolf şi-i ordonă:

— Adu-mi stenograma consfătuirii de pe data de trei.

Peste o jumătate de oră, Wolf depuse în faţa generalului stenograma referitoare la operaţiile de lichidare a focarelor de cultură slavă. Neubut şedea la birou – sever, în uniformă, cu centura strânsă reglementar.

Reciti atent stenograma şi puse ghilimele în dreptul cuvintelor sale: „De altfel, Birghoff, am lăcrimat de emoţie la Louvre. M-aş opune acestei acţiuni, dacă nu mi-aş da seama că este necesară din punct de vedere militar”.

Se rezemă de spătarul înalt şi cugetă: „Ei şi… După mine, cred că-i demn. Am vorbit ca un soldat.”

Apoi puse stenograma deoparte şi-şi întinse mâinile, cu degetele încleştate, pe birou. Zâmbi – lângă ele se afla clema în formă de ghiară de diavol, înşfăcând cele mai importante documente din corespondenţa zilei.

„Ia te uită, – se gândi Neubut. – Tot ce am mai însemnat şi mai înfricoşător este păstrat de încleştarea acestei ghiare. Mă aflam la Himmler, când vorbea despre intenţiile lor de-a nimici slavismul şi centrele lui culturale. Erau dictate de interese politice şi rasiale, şi nicidecum de necesităţile situaţiei militare. Şi-am fost de acord cu el. Nu se ştie ce-i mai groaznic: spusele mele din stenogramă, sau motivele expuse acolo, în cabinetul lui Himmler. Iar ceea ce va fi şi mai îngrozitor, este că voi apărea în faţa tribunalului urmaşilor noştri ca un saltimbanc de bâlci, ca un actor de mâna a doua, cu două feţe, şi nu ca un vrednic ostaş.”

Neubut îşi descleştă degetele care-i îngheţaseră, se ridică, bătu cu pumnul în masă, stinse lumina, deschise fereastra şi spuse:

— Nu mi-a rămas decât să lupt… Până la capăt…

Apoi se culcă. Şi adormi uşor.

O pală de vânt, strecurată pe fereastră, prefiră de pe birou câteva file. Fâlfâind prin toată camera, lunecară alene sub pat – în total doar două file din cele zece.

Neubut se trezi, ca de obicei, la şase dimineaţa. După exerciţiile de gimnastică, îşi făcu un duş rece ca gheaţa, se bărbieri singur, şi-l convocă pe Wolf.

— Să mi se schimbe clema asta, – rugă el, arătând cu ochii la gheara ce înşfăca strâns hârtiile. – E-o aiureală pe gustul unui cetăţean fricos, îmbogăţit prin codoşlâc.

Wolf plecă imediat să dea dispoziţiile necesare. Peste câteva minute, însoţit de aghiotanţii de serviciu, generalul ieşi din apartament. Trecând pe lângă ofiţerul de gardă SS, încremenit în poziţie de drepţi, pe lângă invalidul de jurnă pe etaj, şi pe lângă camerista poloneză, Neubut se opri şi spuse:

— Am lăsat o cămaşă pe noptieră. Rog să fie spălată. Dar să n-o scrobiţi, în niciun caz. Gulerul să rămână moale.

Îi întinse paniei Zosia nişte zahăr candel.

— Pentru nepoţii dumitale, – spuse generalul.

Primind darul, pani Zosia făcu o reverenţă adâncă şi răspunse încet:

— Vă mulţumesc, n-am nepoţi.

— Dă-i-l băiatului, – zâmbi Neubut, – să-şi întărească dinţii.

Pani Zosia făcu iarăşi o reverenţă:

— Sunt singură, domnule general. Am să-l mănânc eu.

Băiatul ei se afla în temniţă, aşteptând să fie împuşcat. Fusese condamnat la moarte de tribunalul popular al Reichului din Breslau. Era omul de legătură al Căruntului. Nu-şi divulgase numele, căci pani Zosia n-ar mai fi putut lucra aici. Pani Zosia nu-ncercă să intervină pe lângă general – deşi, poate, ar fi salvat viaţa băiatului. Organizaţia ilegală avea nevoie de pani Zosia la casa de oaspeţi a ofiţerilor.

Pani Zosia intră în apartamentul generalului, puse cămaşa în sacoşă, după care porni să deretice, Mai întâi făcu patul. Apoi începu să dea parchetul cu ceară. Zări sub pat două file dactilografiate, le luă şi le ascunse la iuţeală. După două ceasuri, când îşi termină orele de serviciu, pani Zosia ieşi din sufragerie, la braţ cu plutonierul major, care fusese de jurnă pe etaj. Acesta lua masa la ea.

LA UN PĂHĂREL DE BĂUTURĂ

După ce Neubut îl anunţase că-i liber, von Stromberg chemase maşina de serviciu, se urcase lângă şofer şi-i spusese:

— Ce crezi, unde gândeşti c-aş vrea să mă duci?

— Să luaţi puţin aer, domnule maior.

— Dragă Hans, eşti isteţ şi-un bun observator. Faptul că lucrezi ca şofer, dovedeşte, încă o dată, că nu suntem bine organizaţi. Locul tău ar trebui să fie la Berlin.

Şoferul râse şi răspunse:

— Nu mi-aş dori-o!

— De ce?

— Femeilor le plac şoferii, şi nu mai e nevoie să faci rost de ogeac. Scaunele maşinii sunt rabatabile.

— Ce vorbeşti?

— Păcat că husele-s reci. Unele femei chiar se plâng. O fată din Lodz, n-a vrut să se mai întâlnească a doua oară cu mine – i se redeşteptase o veche sciatică.

Von Stromberg râse cu lacrimi. Chiar fu nevoit să coboare din maşină, ca să poată râde în voie. Făcând cu mâna şoferului, îi îngădui să plece.

— Când să vin după dumneavoastră? – întrebă Hans.

— Nu-i nevoie... Rămân undeva, pe-aici.

Culcat pe divan, doar în indispensabili şi-ntr-un maiou de lână până la genunchi, Traub îl aştepta pe von Stromberg.

— Noroc, soldatele! – îi ură el maiorului, de îndată ce acesta pătrunse în odaie.

— Noroc, scriitorule! – îi răspunse von Stromberg. – Scoală-te, conte, te-aşteaptă fapte măreţe!

— De mult s-a terminat cu faptele măreţe.

— Câtă vreme sunt treaz, nu vreau să discut cu tine.

— Am nişte whisky în birou.

— De unde ai făcut rost de whisky?

— Mi-a dăruit o lădiţă, un băiat de la „Gazette de Lausanne”.

Von Stromberg scoase din birou o sticlă de „Scotch whisky”, îşi umplu un pahar şi, după ce-l bău, clipi din ochi fericit. Apoi spuse:

— Scriitorule, simţi că băutura asta aromeşte a pâine adevărată, ai? Nu pot să beau schnaps: am impresia că nu-i preparat din grâne, ci din urină autentică. Mai de vreme sau mai

târziu, chimia o să lichideze instituţia gurmanzilor. Omenirea va începe să înghită hapuri saturate cu calorii.

— Ce mai e nou?

— Nimic.

— Şi ce-o să fie mai departe?

— La ce fel de „mai departe” te gândeşti?

— Sunt curios să ştiu când începem s-o luăm din nou la sănătoasa?

— Nu depinde numai de noi, ci într-o oarecare măsură şi de roşii.

Traub zâmbi.

— Este ridicol, – declară el. – Unde ne ducem astăzi?

— Undeva unde să fie lume multă, şi muzică.

— La crematoriu atunci.

— Scriitorule, eşti groaznic, înrăit, respingător.

— Să ne ducem la cazinou, n-avem unde în altă parte.

— N-ai ceva mai nou?

— Te gândeşti la pipiţe?

— Nu te-am bănuit niciodată, cel puţin până acum, c-ai putea fi homosexual.

— Nu, n-am dat de nimic interesant.

— Eşti tare bun la suflet. Dar femeile ţi le doseşti, ca un egoist.

Traub isprăvi cu îmbrăcatul, făcu sunetul ceva mai tare şi se opri lângă voluminosul său aparat de radio.

— Hugo, nu te-apucă groaza când asculţi lada asta?

— De ce? Această minunăţie a tehnicii mă uimeşte – şi nimic mai mult.

— Te uimeşte, ca pe-un sălbatic: toată lumea îngrămădită într-o cutie, cu ajutorul a şase lămpi minuscule! Aşa-i!

— În general, ai dreptate.

— Asta din cauză că eşti un primitiv. Pe mine mă-ngrozeşte altceva, ascultă. – Traub întoarse butonul, săgeata roşie lunecă pe scală, trecând peste numele oraşelor: Londra, Madrid, Moscova, New York, Cairo. – Auzi? O lume alcătuită din două miliarde de păreri. Câţi oameni – atâtea păreri, destine şi adevăruri. La noi, unul, zece sau o sută de oameni cred că adevărul milioanelor de compatrioţi este cel al naţionalismului german. Dar cine poate stabili, despre ce vorbesc seara în pat, milioanele noastre de compatrioţi, atunci când sunt siguri că nu-

i înregistrează dictafoanele Gestapoului? În asta constă blestemul prăbuşirii noastre. Adevărul nostru nu purcede de la milioanele de unităţi ale poporului, ci invers, de la o singură unitate, adresându-se celorlalte milioane. Află că lumea-i condamnată. Probabil că-i o problemă doar de câteva decenii. Feluritele adevăruri, care pe vremea feudalismului puteau fi reduse la unul singur, acum sunt sortite autodistrugerii, deoarece se bazează pe ingeniozitatea oamenilor de ştiinţă şi pe puterea industriei.

— Atunci să rezolvăm problema capitală – unde ne petrecem noaptea?

— Suntem nişte şoareci nenorociţi, trebuie să ne-ndreptăm tirul în altă direcţie decât cea în care trag soldaţii pe front.

— Chestia asta n-am auzit-o, eram în baie, – spuse maiorul.

— Ne-am trădat singuri: crahul care ne pândeşte ne este clar, dar tăcem şi nu acţionăm, ne ascundeam capul în nisip, ca struţul. Ne temem să nu ne interneze Gestapoul în lagărele unde zac rudele noastre. Altminteri îi împuşcă beţivii ăia de cazaci. Dar noi tot nu acţionăm. Ne-am dezvăţat să gândim – suntem privaţi de fantezie, de aceea ne temem de Gestapoul care se află lângă noi, uitând de îndepărtata Cekă.

— Dar unde-i blondina aia de la Hamburg?

— Du-te dracului!

— Ce-i cu tine, scriitorule? De unde atâta venin şi deznădejde?

— De ce încurci noţiunile? Una-i veninul, şi alta-i deznădejdea – ba chiar se resping. Oamenii înveninaţi nu ştiu ce-i deznădejdea, în vreme ce deznădăjduiţii nu-nţeleg răutatea. Eşti un om cu scaun la cap, dar repeţi ce spune Goebbels al nostru – chiar cu cuvintele lui. „Scepticii veninoşi” – parcă aşa spunea, dacă-mi aduc bine aminte. Dacă înţelegerea lucidă a situaţiei actuale se poate chema scepticism veninos – înseamnă că ştabii au înţeles esenţa evenimentelor, inevitabilitatea catastrofei. Oamenii de pe stradă, care au îndrăznit să înţeleagă acelaşi lucru, sunt supuşi unui tratament de „antiscepticism” în lagărele de concentrare. Mi-am vândut pentru a doua oară sufletul, în 1939, când am înţeles foarte bine care-i situaţia, încă de-atunci mi-am dat seama că tot ce se petrece la noi este condamnat pieirii. Reichul celor o mie de ani putea fi realizat, dacă se baza pe fiecare cetăţean în parte, şi-abia după aceea pe naţiunea

întreagă. Trebuia pornit de la eliberarea individuală a fiecărui german, însă ei au pornit la subjugarea în masă. Am cunoscut o mulţime de ilegalişti – şi pe cei care priveau spre Komintern, şi pe cei care stabiliseră contacte cu Londra. Trebuia, aveam această obligaţie, să-mi plec urechea la programul lor de acţiune. Dar n-am făcut-o. I-am alungat din casă. Şi-n vreme ce-i dădeam pe uşă afară, ştiam în sinea mea că eram de partea lor. O, cât de rapid se face simţită educaţia prin frică, şi cât de mult timp vom avea de suferit de pe urma ei. Noi – naţiunea germană.

— Ascultă, scriitorule, nu procedezi corect.

— Cum adică?

— Foarte simplu. Suntem prieteni, dar de ce să mă pui într-o situaţie idioată. Sunt soldat. Tu – scriitor. Aşa că poţi să-ţi îngădui manifestarea opoziţiei faţă de regim: cel mult or să te-nchidă. Pe mine, în schimb, mă condamnă la tăierea capului. E dureros că-i aşa, dar asta-i viaţa. Şi apoi, suntem toţi ca nişte tuberculoşi. Ei nu se plâng, dacă au găsit în sine bărbăţia să se împace cu soarta. Nu se plâng şi nu se jeluiesc; ci trăiesc. Pur şi simplu trăiesc. Trăiesc furtunos – atâta cât le-a mai rămas de trăit. Asta-i tot. Mi-am spus părerea, hai să mergem la pipiţe.

— Să mergem pe jos: nopţile-s divine prin părţile astea.

— Ne-mpuşcă bandiţii.

— Nu face nimic. Mai bine să te-mpuşte acum; te-nmormântează cu onoruri, iar rudele vor şti unde ţi-i mormântul. Ştii, mi-e teamă c-am să mor în vălmăşagul răzbunării, atunci când va curge sângele a mii şi mii de oameni – vinovaţi şi nevinovaţi. Tare mi-e teamă c-am să pier în vârful baionetei vreunui cazac beat criţă, căruia puţin îi va păsa cine sunt – un intelectual măcinat de îndoieli, sau un activist din aparatul partidului nazist.

Când se aflară pe strada scăldată de liniştea nopţii, von Stromberg spuse îngândurat:

— Scriitorule, îţi dau un sfat. Ascunde-te sub adăpostul uniformei şi-al epoleţilor pe care îi porţi, Epoleţii – semnifică datoria faţă de patrie. N-o să-ţi fie chiar atât de greu – mai cu seamă faţă de conştiinţa ta, în primul rând. Iar faţă de învingători – cu atât mai mijit. Ţi-ai făcut datoria. Mă-nţelegi? Repetă asta-n fiecare dimineaţa, ca pe-o rugăciune: „mi-am îndeplinit datoria faţă de popor. Dacă n-o să-mi îndeplinesc

datoria, patria îmi va fi înrobită de americani şi de bolşevici". Încearcă – este singura salvare.

Porniră spre Piaţa Veche. Galeria prăvăliilor, casele, dalele de bazalt ale pavajului, turla semeaţă a catedralei, toate bătute de clarul de lună, semănau cu-o gravură medievală.

— Dumnezeiesc de frumos, – spuse von Stromberg, – şi totodată îngrozitor.

— De ce? Pe mine, dimpotrivă, mă linişteşte, simt că aparţin veşniciei.

— Îngrozitor, pentru că tot ce se vede aici e destinat distrugerii.

— Nu se poate. E ceva de neconceput. Asemenea frumuseţi nu pier. Bombardierele nu se vor atinge niciodată de ele.

— Nu eşti la curent. Himmler a ordonat începerea pregătirilor pentru lichidarea Cracoviei – va fi distrusă în întregime, ca focar de cultură slavă. Şi-a fost numit şi-un responsabil pentru nimicirea ei… numai că nu cunosc cine este… se păstrează un secret extraordinar asupra numelui său…

Traub se întoarse acasă în zori. Întâi băuseră la Cazinou, apoi fuseseră invitaţi la colonelul Krein, din divizia de tancuri SS, şi iarăşi băuseră în neştire, în locuinţa acestuia de pe malul Vistulei, apoi dăduseră năvală la târfe. Două din ele, erau nişte fete de la apărarea antiaeriană, iar cealaltă o specialistă în cifruri – o lunganănă deşelată, oacheşă şi durdulie. Era poreclită „Construcţia". Traub dormise cu ea. Mai întâi „Construcţia" îşi dăduse în petic, băuse mult, povestea anecdote fără perdea despre bărbaţi, iar când se culcaseră în pat, fu cuprinsă de frisoane, şi-i dezvălui lui Traub că era primul bărbat din viaţa ei. Traub zâmbise pe întuneric: de ce spuneau oare toate femeile că-i primul sau al doilea bărbat pe care-l cunoşteau. Numai o fată din regiunea sudetă îi mărturisise că-i al treisprezecelea. Traub se îndrăgostise de ea, şi voise s-o ia de soţie. Urma ca fata să vină la el, la Lvov, unde se afla unitatea lui. Dar eşalonul ei fusese bombardat. La început, Traub încercase să privească lucrurile cu nepăsare. Dar mai târziu, treptat şi din ce în ce mai des, îşi amintea de ea cu-o nostalgie apăsătoare, insuportabilă.

Traub se întoarse acasă gălbejit la faţă şi rău dispus. Nu-i era somn. Îşi prepară o cafea, iar când îşi turnă licoarea neagră în

ceaşcă, îşi aduse aminte de spusele lui von Stromberg: „Cracovia va fi distrusă”.

Simţi cum i se încrâncenează toată carnea pe el şi parcă se văzu: cărunt, deşelat, în uniforma lui verde. Şi deodată îşi imagină clădirea uriaşă a tribunalului. Iar el era în civil, fără cravată. Stătea în picioare înaintea mesei de judecată, în vreme ce din loja presei răzbăteau până la el şoaptele înfricoşate ale gazetarilor.

Traub luă receptorul telefonului şi formă un număr.

— Pan Trompcinsky? – întrebă el. – Unde-i Jozef? Cum? Bine. Să vină până la mine. Dar numaidecât.

Seara, Trompcinsky îi transmise Căruntului convorbirea cu Traub. Căruntul se întâlni în cursul nopţii cu Vifor. Îi comunică lui Vifor discuţia cu Traub, şi-i înmână şi filele aduse de pania Zosia, din camera lui Neubut.

— Totul corespunde, spuse Vifor. – Înseamnă că totul este adevărat. Deci, am venit la timp.

Întârzie vreo trei ceasuri cu Căruntul, chibzuind planul pentru viitor: stabilirea sectoarelor posibile de lucru, depistarea tuturor responsabililor însărcinaţi cu operaţia Cracovia, identificarea depozitelor şi dislocarea unităţilor de geniu.

Peste zi, Vifor se duse la Palek: Ania locuia la el.

La 3 şi 40 de minute, Ania intră în legătură cu centrul şi-i transmise lui Borodin prima informaţie mai amănunţită.

KRYSIA

Stepan Bogdanov îşi dăduse seama că pentru Lenz, mecanicul neamţ de la autobază, conta numai „faţa” – să fie frumos şi lustruit deasupra. Aşa-i intrase lui în cap: dacă-i lucios şi curat pe dinafară, e de la sine înţeles că şi pe dinăuntru-i totul în cea mai desăvârşită ordine. Lenz nu era în stare să-şi închipuie că o maşină spălată şi ferchezuită, lustruită ca o oglindă, poate avea vreun defect la punţi sau la motor.

Încă de pe vremea când lucrase la mina „Maria”, Stepan remarcase că maiştrii nemţi nu descoperă sabotajele, dacă uneltele-s şterse, unse şi cu o „faţă” aspectuoasă. Pesemne că numeroasele decenii de dezvoltare industrială îşi lăsaseră o amprentă de neşters pe întreaga naţiune germană. Era un soi de încredere oarbă în aspectul exterior al instrumentelor şi al maşinilor, o fetişcană copilăroasă a acurateţei în muncă.

Stepan găsise de cuviinţă să profite: la mină, totdeauna îşi freca pickhamerul de abataj sub ochii maiştrilor, iar când se întorceau cu spatele, îi slăbea şuruburile, mărind astfel posibilităţile de uzură de cel puţin zece ori.

Nemţii nu puteau concepe că atitudinea lor de adoraţie a uneltelor de lucru este cu neputinţă să fie însuşită de milioanele de strămutaţi, mânaţi în Germania de Saukel, pentru astuparea golurilor din frontul muncii. În întregul Reich se dezvolta şi se răspândea un autentic şi spontan protest de masă, manifestat la început printr-o pasivitate în muncă, iar apoi prin dezlănţuirea celor mai violente forme de sabotaj. Rapoartele pe care Saukel, conducătorul frontului muncii, le prezenta lui Martin Bormann, înfăţişau un tablou impresionant al succeselor lui: în Reich fuseseră aduse milioane de străini, din toate colţurile Europei. Dacă se compara însă productivitatea în muncă a muncitorului german cu cea a strămutaţilor, rezulta că primul dădea un randament, în cel mai rău caz, de-o sută, şi chiar de-o sută cincizeci de ori mai mare decât al străinilor. Neamţul lucra pentru el, ştia pentru ce anume lucrează: nu numai pentru victoria în război, ci şi pentru mărcile care-i vor da posibilitatea să-şi cumpere mobilă nouă, bicicletă sau automobil. Muncitorul străin era silit să lucreze pentru duşman, asta în primul rând, iar în al doilea rând, chiar când mai existau unii dispuşi să-şi dea snaga din ei pentru bani, primeau o nimica toată.

Mecanicul Lenz, îi spusese cândva lui Bogdanov:

— Dacă ar fi după voia mea, te-aş plăti ca pe germani: şi n-am mai avea îndoieli în privinţa victoriei. Cum şi-or fi închipuind ei că străinii au să lucreze pentru un dărab de ersatz? Cel puţin, tu poţi fi considerat o cioară albă, de freci totul cu atâta ardoare.

Bogdanov tăcea, continuându-şi lucru la „Opel-Kapitän”-ul ce-i fusese repartizat. În anii de prizonierat, învăţase o regulă de aur: taci, ascultă şi zâmbeşte. Atâta şi nimic mai mult.

Adeseori, Stepan era lăsat să lucreze singur în atelier. Atunci avea ocazia să slăbească buloanele motoarelor, să pună nisip în motor sau să desfacă niţel niplul. Însă când se văzuse ultima oară cu Kolea, acesta îi interzisese s-o mai facă.

— Te-nţeleg, – spusese Kolea, – te-nţeleg, Rodka. Dar stăpâneşte-te. În felul ăsta, riscăm să-mi compromiţi toate planurile. Nu foloseşte la nimic – să pieri dintr-o prostie.

— Dar ce să fac? Nu mai pot continua aşa. Explică-mi, ce-am de făcut?

— Ţi-am explicat: mă interesează cine umblă cu maşinile astea, unde se duce, numele şoferilor, numele comandanţilor lor. Mai ales al celor din unităţile de geniu, mai ales genieştii, Rodka. Mă interesează în chip deosebit genieştii şi SS-iştii.

Se întâlneau seara, în căsuţa Krysiei unde stătea în gazdă Bogdanov. Krysia, o fată slăbuţă, bălaie şi cu ochi albaştri, de vreo douăzeci de ani, era nespus de liniştită, timidă ca un şoricel. Aproape că nu ieşea niciodată din casă, umbla prin odăi fără s-o auzi, şi toate mişcările-i aveau în ele ceva bănuitor, neliniştit.

Devenise astfel, de când se încurcase cu neamţul. Îl chema Kurt Appel. Era şi el tot cu ochi albaştri, slăbuţ, bălai şi liniştit – aproape un băieţandru.

— Înţeleg totul, – spunea el, – am să vin la tine numai noaptea, când nu ne vede nimeni. N-am să te fac de ruşine, şoricelule.

Îi spunea „şoricelule”, iar chipul i se lumina ca al unui sfânt: devenea pur, duios, strălucitor.

Până să se-ncurce cu el, Krysia fusese în legătură cu oamenii Căruntului. Era veselă, vorbăreaţă, umbla ca toată lumea, nu ca acum, speriată şi crispată. După ce se ivise Kurt, încetase să se mai vadă cu tovarăşii ei din organizaţia ilegală – mai ales din ziua când Căruntul o rugase, prin oamenii de legătură, să obţină nişte informaţii de la neamţ.

— Dar îl iubesc, – le spusese ea atunci, – nu-s în stare să fac aşa ceva. Nu pot să-l trădez…

— Îţi dai seama ce vorbeşti? – o întrebase omul de legătură.

— Dacă nu mi-aş da seama…

— Adică îţi vinzi patria, din pricina unui dulău?

— Nu-l face dulău, e-un băieţandru nevinovat…

Omul de legătură avea doar şaptesprezece ani. Ridicându-se de pe scaun, o pălmui pe Krysia peste obraji, apoi scuipă la picioarele ei şi-i spuse:

— Otreapă… scârbă nenorocită, ai ajuns o saltea pentru nemţi!

Când află, Căruntul se înfurie nespus dar nu se mai duse la Krysia, deoarece nu ştia cum îl va întâmpina după cele întâmplate. Iar Krysia aştepta. Apoi încetă să mai aştepte.

Începu să urască lumina zilei. Adăsta înnoptarea. Kurt venea când se lăsa bezna. Iar Bogdanov îi auzea vorbind toată noaptea. Uneori vorbea neamţul, încercând să-i potolească lacrimile, alteori Krysia, mai spre dimineaţă, râzând încetişor – un râs ciudat, tremurat, încât nu se putea înţelege dacă râde sau plânge cu istericale.

Stepan îi asculta ceasuri de-a rândul. Îi auzea şoptind, chicotind. Şi cu timpul îşi formă impresia că vorbeau ca nişte copii, şi că se iubeau curat, copilăreşte – o dragoste cum nu se mai întâlnea în zilele tragice ale războiului, o dragoste din timpuri străvechi, scufundate în negura uitării.

Odată, Bogdanov stătea cu Kolea de vorbă, la un pahar de ceai. Nu era prea târziu; până la ora fixată de comenduire mai rămăseseră vreo patruzeci de minute. Deşi Kolea avea un Ausweis şi un bilet de liberă trecere şi pentru noapte, totuşi se întorcea acasă pe lumina zilei, indiferent dacă venea de la Bogdanov sau de la alte întâlniri, numai ca să nu stârnească bănuieli de prisos.

Krysia era la bucătărie. Spăla vasele. Când se deschise uşa de la intrarea casei, Stepan sări ca ars. Kolea continuă să şadă înaintea paharului de ceai, liniştit şi nemişcat, gândindu-se c-ar fi bine să-l prevină pe Bogdanov să-şi controleze reacţiile.

În prag stătea un neamţ. Era Kurt.

— Bună ziua, panilor, – rosti el într-o poloneză stricată şi se îndreptă spre bucătărie. Acolo porniră să vorbească repezit. Mai precis se-auzea vorbind Kurt, iar Krysia îi punea din când în când câte-o întrebare. Apoi tăcură îndelung.

Bogdanov îi făcu lui Kolea un semn cu capul, arătând spre bucătărie.

— Romeo şi Julieta.

— St – st – st… – îşi duse Kolea degetul la buze.

Kolea ascultase tot timpul conversaţia celor doi. Neamţul urma să fie transferat în Germania, da el nu voia să plece.

„Ne-ar fi de mare folos, – se gândi Kolea, – numai că-i un fel de papă-lapte.”

Peste puţin, neamţul se porni pe plâns. Plângea cu sughiţuri, ca un copil. Krysia încerca să-l domolească, şoptindu-i ceva repede, însă el plângea fără de istov, amestecând cuvinte nemţeşti cu poloneze.

— Ce să facem, – îi şoptea Krysia, – ce să facem, înseamnă că n-avem noroc.

— Nu plec de-aici nicăieri, – suspină Kurt, – nicăieri.

Kolea avea darul de-a gândi rapid şi precis, operând asociativ şi-n perspectivă. Dând crezare teoriei eredităţii, se putea spune că-l moştenise pe taică-său Vesvolod Vladimirovici Vladimirov, pe care maică-sa îl cunoştea sub numele de Maxim Maximovici Isaiev, iar Himmler sub cel de von Stirlitz.

Kolea se ridică de la masă şi se duse în bucătărie – la neamţ şi la Krysia.

LA CENTRU

Descifratorii îşi terminară lucrările abia pe la ora prânzului. Apoi predară lui Borodin textul celei de-a treia radiograme transmise de Vifor.

— Nu ne-a mai rămas ceva ceai? – îl întrebă colonelul pe căpitanul Vîsokovski. – Parc-am îngheţat, şi-aş vrea să mă mai încălzesc.

— Imediat pun reşoul electric în priză, – spuse căpitanul. Am şi un pic de rachiu de zmeură. Nu doriţi să fierb ceaiul cu puţin rachiu?

— Va fi ceva dumnezeiesc, – se entuziasmă Bodin, şi-şi întinse mâna după tutun. Lucrase câţiva ani cu mareşalul Budionnîi şi căpătase de la el obiceiul să fumeze tutun răsucit în foiţă de ţigară.

Vîsokovski se duse la bucătărie: serviciul de informaţii ocupa o vilişoară din apropierea Lvovului. Era comodă, cu o mulţime de cotloane şi cămări, în care aromea, parcă, a dulceaţă zaharisită de dinainte de război, a hribi uscaţi şi a coji de portocale: vila aparţinea proprietarului unei băcănii.

Borodin îl auzi pe căpitan zdrăngănind cu cratiţele în bucătărie.

„Este plăcut să ai în casă cât mai multe cratiţe – se gândi zâmbitor Borodin. – Asta înseamnă o familie mare şi belşug. Cuvântul ăsta li se pare unora burghez, nedemn de-un bolşevic, însă belşugul – reprezintă, mai înainte de toate, o formă de educaţie. Cu câtă duioşie îşi aminteşte omul de casa sa şi de teii de la fereastră, de lampa cu care s-a obişnuit, aflată la-ndemână, de poliţele de cărţi de deasupra capului... Patriotismul, odată cucerit şi născut în bătălii grele, trebuie neapărat susţinut şi întărit prin belşug. Patriot se cheamă omul

care apără conştient un întreg complex de noţiuni: râul, teatrul, oraşul, casa unui prieten, un copil străin, bucătăria. Neapărat şi bucătăria, cu cât mai multe cratiţe.”

Borodin îşi stinse ţigara răsucită în foiţă, ca un trabuc, după care privi la prima filă din textul radiogramei lui Vifor.

„După ce-au fost stabilite toate contactele, activitatea continuă. Până acum, reiese cu claritate că sectorul fortului Pasternyk reprezintă baza de atac a unităţilor germane care pregătesc executarea operaţiunii Cracovia. Prin Stepan, prizonierul de război sovietic evadat din lagăr, Kolea îl instruieşte pe salariatul militar Kurt Appel, şofer la statul-major al armatei, pe care l-a recrutat. Appel cere să-l ajutăm să rămână în Polonia cu Krysia Jiwulsky. Kolea i-a promis că-l vom ajuta, bineînţeles fără să se divulge, dar i-a cerut să culeagă toate informaţiile referitoare la unităţile de geniu. Kolea şi-a motivat cererea, spunând că are nevoie de-o partidă de lopeţi şi târnăcoape pe care vrea să le vândă moşierilor privaţi de inventar agricol.

Appel ne-a informat că lucrează ca şofer de cursă, fără să aibă un şef direct, de care să depindă. Are posibilitatea de-a ieşi, mai des decât alţii, în afara oraşului, deplasându-se în dispozitivul subunităţilor de geniu: regimentul 12 de geniu, batalionul 5, defalcat din divizia 17 a armatei de tancuri SS, precum şi batalionul 5, independent de geniu, dislocate pe o rază de 50 de kilometri în jurul Cracoviei.

Rugăm să ne furnizaţi date despre corespondentul de război Traub.

Kolea a format un grup de luptă, alcătuit din prizonieri de război, evadaţi din lagăre, aflat în momentul de faţă în pădurile din zona Zakopane. Numele şi datele complete ale oamenilor din grup le voi transmite în radiograma următoare.

Kolea colaborează cu intendentul în a cărui subordine se află. Acesta ne oferă documente, condiţionând plata lor. Numele intendentului: Kozycki Johann, gradul: locotenent-major, patruzeci şi trei de ani, originar din Köln, soţia sa se numeşte Mathilde, născută von Sassel. Documentele pe care le oferă sunt legate de procurarea trotilului şi a detonantelor. 14. 7. 44 – ora 22,46. Vifor.”

Crispat, Borodin corijă greşelile gramaticale cu creion roşu. Apoi menţionă pe marginea primei pagini: „învăţaţi să descifraţi fără greşeli gramaticale – e ruşinos ce se întâmplă”. Colonelul nu suporta lipsa de cultură. După aceea sublinie cu creion albastru numele transmise de Vifor, le extrase pe nişte cartonaşe separate şi le puse deoparte.

Vîsokovski se înapoie în încăpere şi aşeză înaintea colonelului o cană mare cu ceai, răspândind o aromă de zmeură.

— Mulţumesc, – spuse distrat Borodin, conţinându-şi extrasele.

— Se răceşte.

— Ce? – întrebă Borodin.

— Vi se răceşte ceaiul, tovarăşe colonel.

— A... Bine, bine.

Borodin scoase din seif radiograma primită acum câteva ceasuri de la Moscova, operă extrasul, puse la loc descifrarea, şi începu să redacteze răspunsul pentru Vifor.

„De la data de 26, trei zile la rând, dumneata sau Kolea, trebuie să fiţi prezenţi la toate vecerniile ce se oficiază la biserica din piaţă, în rândul al cincilea, primul loc din stânga, sau la restaurantul hotelului «Franţa». Atât dumneata cât şi locţiitorul dumitale trebuie să purtaţi costume albastre, la două rânduri, cu cravată neagră şi cu insigna partidului naţional-socialist la butonieră. La mâna stângă, pe degetul mijlociu şi pe inelar, va trebui să aveţi inele: o verighetă şi-o şevalieră. La intervale de timp egale, vă veţi acoperi ochiul stâng cu palma – din pricina unei contuzii. De voi se va apropia cineva care vă va întreba: «Vă rog să mă scuzaţi, e liber locul acesta?» Îi veţi răspunde: – «Vi l-aş fi oferit cu multă plăcere, pentru dumnezeu, dar aştept o doamnă». Veţi sta la dispoziţia persoanei respective, atât cât va considera necesar. Salutări. Asta-i tot. Borodin”.

Dar Ania nu izbuti să recepţioneze decât o parte din radiograma cifrată transmisă de Borodin. Se găsea, cu Vifor, într-o şură părăsită din pădure. Prin preajmă, nici ţipenie de om. În şură mirosea a fân şi a flori uscate: podul era îndesat cu fân proaspăt cosit. În vreme ce Ania recepţiona fraza „De la data de 26, trei zile la rând...” se auziră bătăi în uşă.

Vifor, înşfăcând fila cu textul, se repezi pe scară spre pod. Ania distruse aparatul de radioemisie cu un topor, după care porni să mestece în gură hârtiile rămase. Apoi trase scăriţa ce ducea la pod, şi-o ascunse sub fân. Iar după aceea, năvăliră soldaţii.

O DIGRESIUNE NECESARĂ

Von Stirlitz îşi montă centura de siguranţă, prinzând-o de spătarul fotoliului.

— Ia priveşte, – i se adresă însoţitorului său, Otto zu Uher, – ai observat că stau pe locul cu numărul 13?

— Mie îmi poartă noroc 13, zilele de luni şi de vineri, precum şi anii bisecţi. Vrei să ne schimbăm lucrurile?

— Da.

— Se vede că dumneata nu eşti zdravăn la minte.

— Probabil.

— Atunci treci pe locul meu.

— O faci sincer, sau în joacă?

— În joacă, – bombăni von Stirlitz, tare mi-e dor să mă joc.

Otto zu Uher luă locul ofiţerului SS, zâmbi şi porni să sugă o bucăţică de zahăr candel.

— Nu-mi place avionul, – mărturisi el, – nu pot să-l sufăr. Ştiu că pe şosele mor mult mai mulţi oameni, dar nu-mi place, şi n-am ce-i face.

— Dumneata eşti un om bogat, – spuse von Stirlitz, – ai ce pierde, de aceea ţi-e teamă.

Otto zu Uher era doctor în istoria artelor. Călătorea cu avionul pentru a depista câteva obiecte de artă, din cele mai preţioase, care să poată fi transformate oricând în valută. Himmler asculta de părerile lui Breugam – diplomatul vedea mult mai departe decât Kaltenbrunner. Lui von Stirlitz i se ordonase să aleagă, împreună cu doctorul zu Uher, cele mai interesante pânze semnate de maeştrii evului mediu şi să cerceteze biblioteca universităţii.

Încordându-se ca un sprinter, avionul porni pe pista de zbor betonată a aeroportului Tempelhoff. Fuzelajul tremura dezgustător, din toate măruntaiele lui de aluminiu. Avionul se cabra, vuietul motoarelor crescu în amplitudine, şi aparatul pluti în văzduh. Păru că stă pe loc; apoi botul Junckersului-52 se înălţă, după care porni să ia altitudine.

Otto zu Uher se lipi de fereastră. Von Stirlitz îi observă degetele subţiri, nervoase, încleştându-se de braţul fotoliului.

„Într-adevăr, chiar îi este frică, – cugetă Stirlitz. – Un om atât de inteligent, şi fricos! De fapt omul de artă este o făptură emotivă, cu fantezie nelimitat. Uher este invidiat – posedă vile, bani, onoruri. Sărmanii bogaţi, nenorociţii de ei, sunt nişte chinuiţi. În artă nu-s fanatici, ca-n politică. Acolo sunt mai largi în vederi, au un orizont mult mai deschis, pot să-şi îngăduie studierea esenţei fenomenelor. Chiar şi-un ticălos visează – undeva în adâncul lui – să scrie o carte despre puritatea iubirii, sau despre frământările lui interioare, care-l rod ca o rugină. Însă pentru un artist talentat şi cinstit – lucrul ăsta-i mai complicat. Feuchtwanger a emigrat, dar câte sute de oameni de cultură n-au rămas în Reich? Oameni care gândesc asemeni lui Feuchtwanger! Dar sunt siliţi să săvârşească exact contrariul a ceea ce gândesc, sau alteori, îşi vând conştiinţa, şi-n trădarea aceasta clocoteşte ura faţă de ceea ce-i înconjoară, precum şi dispreţul faţă de sine.”

În cele două decenii, petrecute ilegal în străinătate, după ce-şi părăsise patria pe vapoarele ce transportau din Vladivostok rămăşiţele gărzilor albe, mintea i se ascuţise ca un tăiş de brici: participa la făurirea evenimentelor, încercând să ghicească în ele dezvoltarea lor ulterioară, fără să-şi împovăreze gândirea cu meditaţii insomniace. Von Stirlitz avea acasă operele clasicilor elini şi latini, cărţi despre istoria inchiziţiei. Uneori se minuna de repetarea întocmai, în condiţiile Reichului, a acţiunilor şi răsturnărilor declanşate de tiranii Romei, în lupta lor pentru ambiţiile naţionale. Când larga democraţie populară era înlăturată de puterea personală, iar reprezentantul acesteia se urca la tribuna senatului şi se adresa înaltului for în numele naţiunii, crezând că numai el cunoaşte, simte şi prevede ţelurile, nădejdiile şi năzuinţele naţiunii, von Stirlitz făcea o analogie cu realitatea contemporană, pe deplin liniştit, şi nu se înşela niciodată în soluţiile sale de perspectivă, indiferent în ce problemă.

După doi ani de emigraţie în China – la Şanhai, iar apoi la Harbin, în mijlocul opoziţiei antisovietice albe, – pe atunci numindu-se încă Isaiev, – plecase în Europa. Mai întâi lucrase la Paris, iar apoi la Moscova. Berzin indicase infiltrarea lui în Germania, în cadrele armatei pe cale de refacere.

Operaţia durase trei ani: în primul rând se instalase într-o fostă colonie germană din Africa, de unde îşi procurase documentele necesare, apoi aderase la partidul naţional-socialist: presimţind că viitorul Germaniei actuale se afla, vai, în mâinile acestor huligani. Luptele intestine dintre forţele de stânga, îmbogăţirea oligarhiei vârfurilor industriale, – toate acestea alcătuiau un tunel prin care se putea înainta fără teamă: nu exista nicio rezistenţă.

Îşi precizase de la bun început comportarea. pentru viitor; tiranul se teme de prieteni. Dar, deşi nu îngăduie dezvoltarea celor care îi spun adevăruri supărătoare, crede mai mult în ei.

De aceea, folosindu-se de stagiul său în partidul nazist, îşi permise afişarea unor opinii care, fără să fie contrarii celor oficiale, într-o oarecare măsură frizau totuşi opoziţia. Faptul acesta nu-i îngăduise dobândirea unor succese răsunătoare pe planul carierei, în schimb câştigase încrederea tuturor: de la Kaltenbrunner şi Schellenberg, până la conducătorul de partid din serviciul său de la Gestapo. Comportarea pe care şi-o alesese cu atâta precizie, îi îngăduia să fie sincer până la gradul în care, o ruptură involuntară şi posibilă, să fie justificată şi înţeleasă pe temeiul întregii sale poziţii anterioare.

În 1941 fusese trimis la Tokio. Aici, la o recepţie oferită de consulul suedez, se întâlni cu Richard Sorge – se cunoşteau încă din 1926 – pe care-l preveni în privinţa planurilor de agresiune împotriva URSS, analizate în ultima vreme la Marele stat-major al forţelor armate germane. Sorge îi prilejui o întâlnire cu consilierul legaţiei sovietice. Acesta avea cunoştinţă despre sosirea lui von Stirlitz. Îi arătă o fotografie: la Isaiev privea un flăcău, chiar el, aşa cum arăta în 1923. De fapt era Alexandr Isaiev, băiatul său. Isaiev simţi o arsură cumplită. Ceva vâscos şi clocotitor i se revărsase în craniu. Apoi îi apăru înaintea ochilor chipul Saşei Gavrilina. Părea atât de aproape, atât de palpabil, încât Isaiev, sufocându-se se ridică de pe scaun, şi stătu aşa câteva clipe cu ochii închişi. După care întrebă grijuliu:

— Băiatul ştie tine-i taică-său?

— Nu.

— Dar Saşenka, ştie ce fac şi unde mă aflu? I-aţi comunicat?

— Nu.

— Când i-aţi găsit?

— În 1939, când băiatul a venit să ceară un paşaport.

— Ce face Saşenka?

— Ia şi citeşte, – îi spuse consilierul, – aici ai să găseşti totul despre ei.

Şi-i dădu lui Isaiev un text de câteva rânduri, dactilografiate des.

— A fost tot timpul singură?

— Da.

— Unde-i fotografia ei?

— Nu mi-au trimis-o decât pe cea a băiatului.

Amintirile năvăliră asupră-i, – clare, cu amănunte, ca şi cum nu s-ar fi petrecut în 1922, la Vladivostok, ci acum în 1941, la Tokio.

Atunci, în 1922, şeful serviciului de contrainformaţii al albilor, Ghianţintov, îi ridicase pe el şi pe Saşenka, şi-i dusese la Timoha; era ultimul act al dramei pe care-o trăise la Vladivostok, după căderea omului de legătură Mareikis, cu numele conspirativ Cen, iar el Isaiev, – de profesie ziarist, după cum sta scris în actele oficiale, dar în realitate şefului serviciului de informaţii bolşevice de la Vladivostok, – fusese nevoit să rămână singur în bârlogul duşmanilor…

Saşenka şi Maxim Maximîci şedeau lângă ferestruică. Geamul îngheţase, acoperindu-se c-un strat de flori de ger. Saşenka îşi lipi obrazul de geam şi-i şopti:

— Mai întâi parcă-i fierbinte, dar apoi te trec fiori.

— Când sunt lângă tine, Saşenka, parcă mă prostesc. Îmi vine să rostesc numai aforisme şi să discut despre lucrurile cele mai inteligente.

— Pesemne că ţi se transmite starea mea sufletească. Şi eu vreau să fac pe originala şi deşteapta, ca să nu-ţi dai seama, deodată, cât sunt de proastă.

— Ia priveşte în stânga ta, uite luna nouă. Ghici la ce mă gândesc.

— Am ghicit.

— Ai ochi de japoneză.

— Nu zău!

— Parcă nu ştii!

— Ba ştiu. Dar vreau să mi-o mai mărturiseşti o dată.

— De ce?

— Ca să te-ndrăgosteşti de mine.

Isaiev îşi lipi şi el obrazul de geamul îngheţat şi spuse:
— La început mi s-a părut de gheaţă, dar acum mă frige.
— Ţi s-au îmbujorat obrajii. Ba nu, ţi-au învineţit.
— Nu-ţi mai ţine degetele pe geam, au să-ţi degere.
— Nu le mai ţin.
Isaiev cuprinse mâna fetei.
— Hai să ne jucăm „de-a fripta”.
— Dar nu cunosc jocul.
— L-ai uitat. Dar te-nvăţ eu.
Şi Isaiev îi explică răbdător regulile „friptei”.
— N-o să mă loveşti tare?
— Nu.
— Hai să-i dăm drumul! – spuse Saşenka, fără să-şi ia mâinile de pe palmele reci ale lui Isaiev.
— „Bate palma, bate palma”, – începu să cânte îngânat Maxim Maximîci, – „Unde-ai fost?” „La bunici!” „Ce-ai mâncat?” „Cinci furnici” „Ce-ai băut?”
— Lapte bătut, – răspunse zâmbind Saşenka, lovindu-l pe Isaiev peste mână. – Nu joci cinstit, de ce te uiţi mereu în ochii mei?
— Fiindcă-mi place să-mi văd chipul în ei.

Soare rece de toamnă. Vânt. Oceanul agitat. Mii de oameni strigă înfricoşător. Saşenka, înghesuită lângă balustrada de metal de lumea înnebunită, priveşte la ultima ambarcaţiune de refugiaţi. Aceasta se îndepărtează încetişor de coastă. Ochii Saşei sunt scăldaţi de lacrimi, nu-s în stare să distingă mai nimic. Încearcă să meargă spre vaporul care se depărtează. Isaiev, strângând cu degetele-i îngheţate bordul vasului, cu părul răscolit de vânt, priveşte într-una la Saşa. Devine din ce în mai măruntă, până se pierde în ceaţa depărtării.

Isaiev i-a scris Saşenkăi, mult mai târziu.
„Dragostea mea! Îţi mulţumesc pentru ce-ai fost şi pentru ce eşti. Îţi mulţumesc pentru ce sunt eu – în varianta Moscova. Îţi mulţumesc pentru că-n toţi anii aceştia te-am simţit numai cu mine. Nu-ţi pot făgădui nimic, în afară de-un singur lucru – dragostea mea. Voi fi totdeauna cu tine, aşa cum am mai fost. Dacă nu vei fi alături de mine, înseamnă că lumea va pieri. Maxim”.

Avionul ateriză cu dificultate pe aeroportul Cracoviei.

— N-am schimbat degeaba locurile, – oftă uşurat Otto zu Uher, – treisprezecele meu s-a dovedit purtătorul dumitale de noroc: am ajuns cu bine, fără peripeţii.

— În aer nu prea au loc peripeţii, – răspunse von Stirlitz, – peripeţiile durează, însă un avion se prăbuşeşte exact într-un minut: iar în cea de-a doua secundă se declanşează drăcia aia care se cheamă infarct – cea mai bună garanţie împotriva peripeţiilor din văzduh.

Pe seară, la frizeria unde lucra Kolea, veni aviatorul care pilotase avionul cu care sosise von Stirlitz. Printr-un gest, îi arătă lui Kolea că vrea să fie bărbierit: pe mâneca halatului, acesta purta un mic semn „Ost”. Aviatorul consideră că frizerul n-avea de unde să priceapă germana – când s-o fi învăţat? – şi, zâmbindu-i lui Kolea, se bătu pe obraji. Kolea zâmbi şi el, dând din cap.

— Masaj, – spuse el pe ruseşte.

— O! O! Masaj, – încuviinţă aviatorul, închizându-şi ochii.

După pilot sosi şi mecanicul de bord.

— Ai venit aici să dormi sau să te bărbiereşti?

— Şi una şi alta, – răspunse pilotul. – După zborurile cu favoriţii lui Himmler, simt că-mi cedează nervii. Ferească dumnezeu, dacă se întâmpla ceva cu avionul?...

— Ce te face să crezi că von Stirlitz e favoritul Reichsführerului?

— Faptul c-a venit aici însoţit de Schellenberg, şeful serviciului de informaţii al partidului. Şi-n afară de asta, odată, l-am văzut vorbind cu Reichsführerul, ca de la egal la egal.

Pilotul era un tânăr căruia îi plăcea să fie informat despre tot ce se petrece, mai ales în sferele înalte. Oamenii cu mai multă experienţă îşi ascund această înclinaţie – necesară sau întâmplătoare. Ceilalţi, mai tineri şi-abia de curând iniţiaţi în viaţa „mărimilor”, dimpotrivă, nu se pot reţine să nu facă paradă de cunoştinţele lor deosebite, dându-şi un aer puţin obosit şi indiferent.

— Ce grad are?

Aviatorul nu ştia prea bine acest amănunt şi – vrând să-şi dea importanţă – răspunse:

— General SS, cu stagiu dinainte de război.

— S-a dus la Franck? La Wawel?

— Nu, a tras la hotelul „Franţa”. Von Stirlitz e-un mare amator de muzică de Bach – iar în biserica din faţa hotelului se află o orgă extraordinară.

— Când vă-napoiaţi?

— Peste vreo zi sau două. Mi s-a ordonat să-l aştept.

După ce-l bărbieri şi pe mecanicul de bord, văzând că se îmbulzeşte din ce în ce mai multă lume în frizerie, Kolea se tăie pe neobservate la deget cu briciul şi dădu numaidecât fuga la dispensar. De la dispensar se repezi la Vifor, să-i comunice sosirea importantei personalităţi din serviciul lui Himmler.

Fără întârziere, Vifor luă legătura cu Căruntul şi-l rugă să afle, prin oamenii lui de la hotelul „Franţa”, tot ce se poate afla despre von Stirlitz, şi, în special, itinerariile vizitelor sale, cine-l însoţeşte, cu ce se deplasează, la ce oră se trezeşte şi unde ia masa.

STILUL DE MUNCĂ

După dispariţia lui Muha, colonelul Berg, de la serviciul de contraspionaj al armatei, îşi pierduse tot echilibrul interior. O dată cu punerea în retragere, de către Führer, a amiralului Canaris – şeful, creatorul, dar mai presus de orice, creierul şi inima Abwehrului, – toate căderile colaboratorilor Abwehrului erau considerate de Gestapo ca o nouă confirmare a justeţei punctului lor de vedere pentru viitoarele divergenţe cu armata. Colonelul Berg era pregătit pentru orice eventualitate, fie ea cât de rea, deşi, la drept vorbind, ce putea fi mai rău decât să se afle în postul de şef al serviciului de contraspionaj al armatei. Şi asta, după zece ani de muncă susţinută, în clădirea de pe Tirpizufer, 74, Berlin, la arhivele centrale ale Abwehrului. Acolo erau fişate toate personalităţile politice ale lumii, economişti, scriitori, prostituate, prim-miniştri, dansatoare, generali, psihiatri, regizori, filozofi – într-un cuvânt toţi cei care prestaseră servicii celui de al III-lea Reich, sau care le prestau în prezent, indiferent în ce condiţii, voluntar sau involuntar, cu plată sau fără plată.

Lucrând cu Canaris, Berg fusese iniţiat în multe secrete, dar nu chiar în cele mai importante, deoarece amiralul îl considera un executant strălucit, – şi nimic mai mult. În special, îl pusese în gardă memoria uimitoare a lui Berg: acesta n-avea nevoie să

mai recurgă la un dosar citit cu zece ani în urmă, deoarece îl ştia aproape pe de rost.

— Memoria este caracteristica nedotaţilor, – spunea Canaris, – dacă-i vorba despre cei ce se consacră ştiinţelor umanitare, iar nu celor tehnice. Informaţiile, ca primă componentă a politicii, aparţin ştiinţelor umanitare, fiind chiar o strălucită modalitate de exprimare a esenţei problemelor respective. Îmi vine să zâmbesc când mi se spune că-n activitatea de informaţii reuşita operaţiei depinde de exactitatea matematică a unui calcul, deoarece este întruchiparea cea mai fidelă a unui fel de pat al lui Procust, în care raţionamentele noastre trebuie să-ncapă cu orice preţ. Spionajul mobilizează la maximum psihicul, stârnind pasiunile cele mai josnice sau cele mai pure năzuinţi. Aici se află raţiunea supremă a acestei activităţi umane.

Amiralului îi plăcea să vorbească în aforisme. Chiar când se adresa căţeluşului său favorit Seppl, îşi cizela formulările şi căuta, fără voia lui, să se exprime cât mai elegant şi fluent. Berg îl imita pe Canaris cu maximum de fidelitate, ca de altfel, majoritatea celor care lucrau în Abwehr, deoarece nu se puteau lăuda că-s atât de intimi cu amiralul, încât să-şi conserve personalitatea, ştiut fiind că diferenţierea personalităţii este cea mai trainică garanţie a prieteniei. Îl imita, până şi-n felul de-a vorbi – zâmbitor, binevoitor, zăbovind ironic asupra elementului cel mai însemnat al discuţiei; chiar şi-n maniera de-a se îmbrăca – puţin neglijent, dar numai atât cât această neglijenţă să pară elegantă; precum şi-n obiceiul de-a cultiva relaţiile cu colaboratorii – îngăduitor, dar cu un pic de aroganţă, având iarăşi grijă să nu jignească, lăsând totuşi să se observe diferenţa ierarhică.

Pe vremea când Berg trăise şi studiase la Moscova, la facultatea de chimie a Universităţii de stat, se arătase uimit de relaţiile existente în Rusia de după revoluţie. Atât comisarul poporului, cât şi muncitorul de rând, aveau aceleaşi haine, iar discuţiile pe care le purtau între ei erau tovărăşeşti. Berg, după ce începuse să lucreze în Abwehr, încercase să adopte obiceiurile practicate de ruşi, însă Canaris, mai pe ocolite, dându-şi prea bine seama de proveniența acestei înclinaţii la Berg, îi spusese:

— Dragul meu, e bine să apreciezi ceva văzut la alţii, dar e odios să imiţi.

Berg se înroşise ca para focului, şi de-atunci îl imitase pe amiral cu acribie, chiar până şi-n gesturi: când discuta cu colaboratorii, îi bătea pe umăr prieteneşte, plin de bunăvoinţă – dar gestul avea un aer de falsă îngăduinţă, frizând prefăcătoria.

Pe măsură ce situaţia lui Berg devenea mai echivocă, cu atât mai binevoitor discuta cu agenţii săi, glumind, râzând şi stând ceasuri în şir la birourile serviciului de contraspionaj, povestindu-le întâmplări hazlii şi anecdote evreieşti.

Berg aştepta clipa când asupra capului său se va abate furtuna dezlănţuită de dispariţia lui Muha. Cercetările pe care le întreprinsese arătaseră că Muha dispăruse după ce-o condusese la întâlnire pe radiotelegrafistă. Berg n-avea informatori în rândurile populaţiei poloneze, dar chiar dacă i-ar fi avut, tot n-ar fi considerat că-i posibil să le acorde o încredere nelimitată: de la polonezi te poţi aştepta la orice, – dezinformări sau acţiuni de „intoxicare”.

Berg se linişti numai când află de eşecul Gestapoului în cazul maiorului sovietic – agent de informaţii; Gestapoul nu va mai îndrăzni să-i impute dispariţia lui Muha, din moment ce scăpaseră din mână un personaj de-o mult mai mare însemnătate. După fuga maiorului rus de la gară. Berg presupuse că era pe deplin logic, mai mult decât sigur, să admită posibilitatea unei evidente legături între Muha, radiotelegrafistă şi maiorul rus. În orice caz, Berg nu respinse această probabilitate, şi porni să acţioneze în consecinţă. Gestapoul opera pe căile obişnuite: razii în masă, arestări, înregistrarea convorbirilor telefonice, urmărirea insistentă a polonezilor suspecţi. Berg porni pe alt drum: elimină investigaţiile din centrul oraşului, concentrându-şi-le, în schimb, în regiunea suburbiilor Cracoviei. Cinci automobile, cu instalaţii radiogonometrice, patrulau zi şi noapte pe şoselele şi drumurile de ţară, acoperind o rază de cincizeci de kilometri în jurul oraşului. Zece grupuri mobile, înzestrate cu goniometre transportabile, începură „pieptănarea” sistematică şi minuţioasă a pădurilor şi dealurilor din împrejurimile Cracoviei. Berg nu se grăbea: era convins că transmisionista va încerca, fără îndoială, să intre în legătură cu centrul. Mai cunoştea şi faptul că transmisioniştii sovietici obişnuiesc să vorbească mult în eter – aşa că avea timp destul s-o surprindă.

Fiind un om cu-o deosebită experienţă în meserie, Berg iniţie o operaţie de intoxicare, printr-un fals agent, slovac de naţionalitate, pe care-l însărcină să răspândească zvonul că-n sectorul Rybna o serie de oameni îi văzuseră pe Muha şi pe-un individ care, după descrierea exterioară, putea fi agentul sovietic fugit de la gară. Mai târziu, Muha nu mai fusese zărit, în schimb, pe agentul rus fugit de la Gestapo îl văzuseră ieşind din pădure noaptea, într-un veston ud şi cu vânătăi pe chip. Informaţia, construită cu osebită atenţie de Berg, suna foarte convingător în raportul agentului. Berg nu mai telefonă la Gestapo, dar depuse la dosarul dispariţiei lui Muha raportul respectiv – pentru eventualitatea unor frecuşuri cu şefii siguranţei din Cracovia.

Berg nu se înşelase: după o zi de la dispariţia lui Muha, instalaţiile de radiocaptare semnalară un nou punct de emisie, la vreo 30 de kilometri sud-vest de Cracovia, în direcţia Zakopane. În ziua următoare, Berg detaşă în sectorul respectiv şapte grupuri mobile şi trei autoradiocaptoare. După încă o zi, se stabili cu precizie locul noului punct de emisie. Iar după o săptămână, Ania fu arestată de serviciul de contraspionaj al armatei. Vifor scăpase numai datorită unei întâmplări: soldatul care sonda cu baioneta fânul unde se ascunsese Vifor era prea înfuriat ca să procedeze după cum s-ar fi cuvenit, cu răbdare şi meticulozitate. Baioneta străpunsese de trei ori pantalonii lui Vifor, şi o dată îl zgâriase superficial la cap. Vifor se aşteptase ca, după percheziţie, locuinţa prisăcarului şi şura să fie incendiate. Aşa că stătuse culcat cu grenada în mână. N-ar fi acceptat să se predea oricum, ci le-ar fi ieşit în întâmpinare şi-ar fi aruncat în aer, o dată cu el, cel puţin cinci fascişti.

Auzea cum o băteau pe Ania şi cum răcnea ofiţerul:

— Unde-s ceilalţi, târfă roşie?! Răspunde, unde-s ceilalţi?

— Sunt singură, – răspundea Ania. – Şi nu mai zbiera la mine, că aud destul de bine.

Vifor stătea ghemuit, iar umerii porniseră să-i tremure în ritmul palmelor pe care le încasa Ania.

— Şi mai ziceţi că sunteţi europeni, – spunea Ania, – văd că obişnuiţi să bateţi femeile… aşa-i pe la voi?

— Tu eşti o târfă nenorocită, şi nicidecum femeie! – striga ofiţerul. – Culcă-te la pământ, cu faţa în jos.

— Nu-i nevoie, – îi întoarse vorba Ania, – mă puteţi împuşca şi-n faţă.

— Mai înainte de a-ţi trage un glonţ în mutră, să-mi mai dansezi puţin, târfă ordinară! – o repezi ofiţerul. – Şi-ai să vezi ce-o să mai dansezi! N-are să-ţi poată veni într-ajutor nici patria ta dragă, şi nici dragul de Stalin!

— Pe mine m-ajută şi patria, – răspunse Ania, – mă ajută şi tovarăşul Stalin, însă pe voi n-o să vă mai ajute nimeni.

Vifor îşi strânse puternic ochii, deoarece auzea cum ofiţerul lovea în fată. Şi parcă-i văzu chipul: frumos, feminin, deşi încă de copil, cu nas cârn şi ochi mari, puţin saşii.

„Ei? – se gândi el. – Oare n-a venit timpul să ies?”.

Soarta agentului de informaţii… Casablanca, baruri de noapte, dansatoare fumând în pauzele de dragoste, tolănite lângă ministrul năduşit, şi întrebându-l distrate despre secretele de stat-major, despre avioanele de aluminiu şi zborurile peste Atlantic, la un coctail pentru convorbiri cu magnaţii finanţelor; întâlniri conspirative în vile cu pereţi dubli; răpiri îndrăzneţe de ofiţeri străini; pachete groase de bancnote noi, foşnitoare, în portofolii aspre; dragostea blondelor pieptoase şi flegmatice; recrutarea subtilă – la o ceaşcă de cafea – a ambasadorilor şi miniştrilor… Doamne, cât de ridicole par toate acestea, cât de stupide, mai ales dacă în stupiditatea lor n-ar exista atâta lipsă de omenie faţă de cei care practică această meserie.

Dar să zaci în fân şi să-i asculţi cum bat o fată şi-o silesc să se culce la pământ, cu faţa în jos, iar tu să te-ascunzi mai departe în fân, neştiind cum să te-mparţi, între datorie şi omenie, între raţiune şi pornire sufletească – cum se mai poate numi asta? Iar dacă se întâmplă să glumeşti cu un om, dar să ştii că, după ce l-ai poftit la masă şi i te-ai uitat în ochi, îl vei conduce pe-o stradă învăluită de beznă şi vei fi nevoit să-l ucizi, deoarece ţi-i duşman, ce-i de făcut atunci? Sau poate c-ai fost la el acasă şi i-ai cunoscut copiii, l-ai văzut jucându-se cu fetiţa lui de-un anişor – asta cum se mai poate numi? Dar dacă trebuie să te culci cu-o femeie, făcând pe îndrăgostitul, iar în inima ta se află chipul alteia – atunci ce te faci? Dar dacă la interogatoriu se poate spune un „da”, în vreme ce eşti obligat să răspunzi, cu orice preţ, „nu”, iar după acest „nu” urmează camera de tortură, deznădejdea, groaza şi disperarea, şi după ele un coridor lung, fără sfârşit, frigul, dalele de piatră, cerul privit pentru ultima

oară, la fel ca şi zăpada şi oamenii – chiar dacă aceştia vor fi cei care te vor împuşca în ceafă, dar care-s totuşi oameni, care-n clipa cea din urmă îţi vor deveni dintr-o dată dragi, nespus de dragi – pentru că sunt ultimii oameni pe care ţi-i dat să-i mai vezi... – atunci cum se poate numi asta?

Undeva, chiar lângă şură, un automobil îşi ambală motorul, frânele scrâşniră, pocni o uşă, şi Vifor auzi pe cineva vorbind nemţeşte:

— Încetaţi, cretinilor! Ce bestialitate-i asta – să baţi o femeie!

Apoi acelaşi individ rosti blajin:

— Te rog să ne scuzi, fetiţo, pentru porcăria asta. Poftim, ia loc în maşină.

După ce-i traduseră Aniei cuvintele neamţului, acesta adăugă:

— Mi-e ruşine pentru ce-ai făcut, domnule locotenent-major. Numai un măcelar putea proceda aşa. şi nicidecum un ofiţer al armatei germane.

— Mi-au ucis fratele pe frontul rusesc, – răspunse încet locotenentul-major.

— Ţi-ai închipuit cumva că războiul este un joc de popice? Urmează-mă!

După prima zi de interogatorii, Berg îşi dădu seama că nu poate obţine nimic de la fată, urmând canoanele obişnuite de întrebări şi răspunsuri. Are să mintă, iar dacă ai s-o acuzi, va tăcea mâlc. Aşa că Berg hotărî să pornească pe altă cale – de fapt lansase un balon de sondaj chiar în clipa arestării ei. Când muştruluieşti în prezenţa arestatului pe cel care l-a prins şi l-a bătut, – asta înseamnă un început bun pentru continuarea operaţiilor de investigaţie. Berg imaginase un joc original pentru amăgirea rusoaicei: voia să se lase recrutat de ea, iar după aceea, prin intermediul fetei, să ajungă la ceilalţi componenţi ai grupului lansat în spatele frontului. Chibzuindu-şi astfel partida, o convocase pe Ania la interogatoriu noaptea, când toţi ceilalţi colaboratori din serviciul de contraspionaj al armatei plecaseră pe la casele lor, iar în toată clădirea nu mai rămăseseră decât cinci oameni: patru paznici şi colonelul.

Berg o instală pe Ania într-un fotoliu, puse reşoul electric în priză şi pregăti de ceai. Apoi se aşeză în faţa ei – atât de aproape, încât li se atingeau genunchii, – după care începu, melancolic şi zâmbitor, s-o examineze pe fată. Cât fusese ziua

de lungă, o interogase prin intermediul traducătorului, fără să-şi trădeze cunoaşterea limbii ruse. Era şi acesta un sistem, pe care Berg se baza. Apoi pronunţă molatic:

— Ne-aleserăm cu ponoasele, draga mea…

Rostise cuvintele acestea, c-un accent de pe Volga, atât de autentic şi duios, încât Ania se lipi de spătarul fotoliului.

„Este o naivitate să opui fanatismul de tipul celor de Gestapo, credinţei pline de dârzenie a bolşevicilor. Tăişul coasei se ştirbeşte, dând de cremene, – gândea Berg, mizând pe succesul noului său procedeu, după primele opt ceasuri de interogatoriu clasic, care se dovedise inoperant. Trebuie depistate alte căi. Coasa n-are spor, decât în iarba moale şi fragedă. Iar aceasta trebuie să fie cât mai deasă, încât la început coasa să se tocească, iar apoi să nu mai fie în stare să taie. Mai ales că n-ai la îndemână o gresie de ascuţit.”

— Te rog să vorbeşti încet, – coborî glasul Berg, – aici şi pereţii au urechi.

Se îndreptă spre un dulap din care scoase un picup american automat „Columbia”, puse câteva plăci şi-l porni să cânte.

Câteva clipe ascultă cu ochii închişi melodia unui tango, legănându-şi capul în ritmul muzicii.

— Ascultă, – spuse el, ridicându-şi pleoapele grele, – ascultă-mă cu atenţie. Nu vreau nici să-ţi aflu numele adevărat, nici cine eşti, nici cu cine ai legături. Am să-ncerc să te ajut, dar nu cu preţul trădării, ci cu alt preţ. Înţelegi?

Toate acestea erau atât de neaşteptate pentru Ania, încât aceasta, dând din cap, răspunse tot în şoaptă:

— Nu-nţeleg.

— Vreau să-mi răspunzi doar la o singură întrebare, – spuse Berg foarte încet, – consideri că toţi nemţii sunt alături de Hitler, sau nu?

— Nu, – răspunse Ania, – aşa ceva nu-i posibil.

— Ce părere ai, este cu putinţă ca sub epoleţii unui colonel să se ascundă un om care nu simpatizează fascismul?

— Oamenii aceştia se predau prizonieri.

— Just. Însă se pot constitui prizonieri numai cei ce se află în primele rânduri, pe front. Dar ce să facă acela – nu-i vorba despre mine, purtăm doar o discuţie liberă, nu-i aşa? care n-are cum să se predea prizonier?

— Să-l împuşte pe Hitler – iată ce poate să facă.

— Ei bine… Să zicem că nu ţi-am auzit acest răspuns. Îţi repet întrebarea mea: cum să-şi dovedească cineva antipatia faţă de fascism?

— Ce doriţi de la mine?

— Nimic, – afirmă Berg. – Acum să bem un ceai – atâta tot. Cum îţi place – mai tare sau mai slab?

— Mai tare.

— Nu se recomandă. Ceaiul tare dăunează tenului.

— Mie şi-aşa mi s-a stricat tenul, – spuse Ania, pipăindu-şi vânătaia de la ochi.

— Trebuie să-l înţelegi şi pe el. Acestui ofiţer îi murise fratele pe front, un băieţandru.

— N-a pomenit nimic că era băieţandru. A spus doar frate, şi-atât.

„Domnişoara ştie nemţeşte”, – îşi notă pentru sine Berg, dar nu lăsă să se vadă. – Mă rog, frate. Dar era sânge din sângele lui.

— Nu noi am pornit războiul.

— Şi asta e-adevărat. Nu-l justific, ci doar caut să-ţi explic de ce-a fost atât de nestăpânit.

— Vreţi să spuneţi că la dumneavoastră nu se torturează?

— La noi – nu. Doar îi împuşcăm, şi-atâta tot. La Gestapo îi torturează, dar eu nu-s gestapovist, aparţin serviciului de spionaj şi contraspionaj al armatei. Abwehr. Mai precis, fostul Abwehr. Înţelegi? N-ai auzit de această schimbare?

— N-am aflat de-aşa ceva.

— Ei, nu-i ceva atât de important, – zâmbi Berg şi privi drept în ochii fetei, – să ştii că nu-ncerc să te prind cu minciuna, nici să nu te gândeşti la aşa ceva.

Ania zâmbi şi ea, şi răspunse:

— Dar nici nu cred că-i posibil.

— Cât zahăr să-ţi pun?

— Cât mai mult, cu-atât mai bine.

— Ajung patru bucăţi?

— Puteţi pune şi cinci.

— Poftim. Să punem cinci. Eu unul, îl beau complet fără zahăr.

— De unde cunoaşteţi atât de bine ruseşte?

— Ăsta-i secretul meu, iar dac-ai să-l afli, încetează să mai fie secret. Was wissen zwei, kennt das Schwein.

Ania tăcu.

— Ai înţeles?
— Nu.
— De ce nu mă-ntrebi ce-nseamnă?
— O să-mi spuneţi şi singur, dacă-i nevoie.
— Adevărat. Asta înseamnă: ce ştiu doi, o ştie şi porcul.
— Ce fierbinte e ceaiul… opăreşte, nu-altceva.
— Nu te grăbi. Avem timp.
— Acum cât e ceasul?
— Douăsprezece.
— Mai mă ţineţi mult?
— Cât doreşti dumneata. Am ordonat să ţi se dea o plapumă.
— Mi-au şi dat-o. Mulţumesc.
— Vai de mine, n-ai pentru ce…
— Tot nu-nţeleg, ce vreţi de la mine?
— Absolut nimic, – zâmbi blajin Berg. – Vreau doar să mă las pradă imaginaţiei. Închipuie-ţi: unei agente de informaţii rusoaice – nu ţie, nu ţie, ci alteia, care-ţi este necunoscută – i se dă posibilitatea să fugă. Aşa? Ba chiar este ajutată să treacă linia frontului. Sau să realizeze o legătură prin radio, de-aici. Dar cu-o singură condiţie: să transmită serviciului de informaţii, sau statului-major, ceea ce ar fi şi mai bine, că într-una din unităţile armatei germane, o unitate din cele mai importante, se află cineva care ar vrea să intre în contact cu serviciul de informaţii rusesc. Cum crezi că vor privi bolşevicii această ofertă?
— De unde să ştiu eu…
— Bineînţeles că n-ai de unde să ştii… Doar nu-i vorba de tine, ci-mi imaginez numai. Încearcă să fantazezi şi dumneata. Ce părere ai, vor accepta să ia contact cu această persoană?
— Este imposibil să evadezi dintr-o temniţă germană.
— În principiu, bineînţeles că-i imposibil, mai ales dacă nimereai pe mâinile Gestapoului. Însă pe tine te-a prins serviciul secret al armatei. De la Gestapo nu evadează nimeni. De-acolo evadează numai agenţii dubli. Chiar nu de mult, au aranjat o evadare de soiul ăsta, din gara Cracoviei.
Berg privi fulgerător la fată vrusese să vadă cum reacţionează. Dacă avea vreo legătură cu rusul care fugise de la Gestapo, era imposibil să nu-şi dea de gol uimirea. Însă chipul ei rămăsese calm, fără urme de încordare, iar mâinile îi stăteau şi ele liniştite pe genunchi.

„Înseamnă că n-are nicio legătură cu individul, – decise Berg, – pesemne că aparţine altui grup. Datorită ei, am să lămuresc totul despre Muha. După descrierea lui, fără îndoială că fata asta e agenta pe care-o aştepta”.

Desigur, dacă Vifor i-ar fi comunicat Aniei despre arestarea lui, fata ar fi reacţionat imediat. Arestatul nu se mai teme pentru el: ci pentru ceilalţi componenţi ai grupului. Dar Vifor nu spusese nimic nimănui, deoarece îşi dădea foarte bine seama că toţi subordonaţii se vor feri de el, gândindu-se c-ar putea fi un agent al Gestapoului – fiindcă nu-i atât de lesne să scapi de la Gestapo. Aşa că hotărâse să divulge totul mai târziu, după executarea misiunii.

Această complexitate a evenimentelor, o salvă pe Ania. Iar evenimente asemănătoare, tot atât de complexe, urmau să se ivească şi-n zilele următoare – atât de multe şi atât de importante, încât vor determina schimbări fundamentale în soarta multor oameni, legaţi într-un fel sau altul de operaţia „Vifor”.

— Dar care-i garanţia că agenta rusoaică nu va primi un glonţ în ceafă? – întrebă Ania.

— Ei, asta-i chiar ridicol, – răspunse Berg, sorbind din ceai. Prima garanţie constă în posibilitatea de-a i se trage un glonţ în frunte, iar nu în ceafă. Aşa cum se procedează cu agenţii ruşi, la noi în închisoare, fără nicio judecată.

— Sunteţi mulţi care v-aţi dat seama c-a sosit sfârşitul? Da?

— Draga mea, eu nu pun întrebări directe. Îmi dau curs liber imaginaţiei, doar atât, iar tu îmi ceri nişte răspunsuri care m-ar putea costa capul.

— Bine, spuse Ania, sorbind până la fund ceaiul din ceaşcă. Sunt de acord să încerc.

Berg îşi bău şi el ceaiul, puse grijuliu ceaşca pe farfurioara din porţelan de Saxa şi zise:

— Dar ce garanţie am că n-ai să mă vinzi, în cazul insuccesului evadării, din motive independente de voinţa noastră?

— N-o să-mi cereţi nimic, înainte de evadare?

— Ba da.

— Ce anume?

— Acordul de-a folosi staţia noastră de emisiune, pentru a transmite la ai tăi, la statul-major, câteva informaţii false.

— Nu se prinde.

— Aşteaptă. Nu te-nfierbânta. Vei transmite două sau trei informaţii false, apoi îţi voi organiza evadarea, şi vei putea lua legătura cu oamenii tăi, după care să comunici la Moscova că ştirile au fost fabricate. În al doilea rând, după ce vei transmite această precizare, ai tăi vor avea posibilitatea să înceapă partida cu noi, făcându-se că ne „cred”, deşi cunosc în realitate tot adevărul. E mult mai convenabil pentru Moscova, decât pentru Berlin; ascultă-mă, scumpa mea, nu-i primul an de când lucrez la contraspionaj.

— Dar de ce-i nevoie de-o cale atât de întortocheată pentru evadare?

— Pentru că de la postul de radio-emisie se poate fugi; acolo nu-i închisoare.

— Trebuie să mai cuget.

— Cugetă.

— Nu, nu aici.

— Vrei să te-ntorci în odaia ta?

— Da.

— Bine. Poftim şi mănâncă, îi spuse Berg, scoţând o cutie de conserve, unge pe pâine, este pateu de porc.

— Mulţumesc.

— Acum, uite ce-i: este posibil ca la interogatorii să răcnesc şi să bat din picior. Va fi necesar, mă-nţelegi? Aşa că să nu te superi.

— Dar de ce nu fugiţi cu mine?

— Ca să mă-mpuşte? Nu ţin să fiu împuşcat.

— Dar vă dau toate garanţiile.

— Scumpa mea, – zâmbi Berg, – numai eu pot să-mi furnizez garanţiile necesare. Trebuie să transmit oamenilor tăi de aici asemenea informaţii, încât să convingă comandamentul sovietic de valoarea mea. Am nevoie de omul tău de legătură, care să intre imediat în contact cu centrul vostru.

— Dar ce vă împinge să vorbiţi anume cu mine, despre toate astea?

— Crezi că prindem în fiecare zi agenţi ruşi? Şi-apoi, tu reprezinţi un caz ideal, eşti radiotelegrafistă şi te pot introduce la postul nostru de emisie, înţelegi? De-aici nu-ţi pot organiza evadarea, în niciun caz.

— Aş vrea să mă gândesc, – repetă Ania.

Când ajunse în odaie, se prăbuşi cu chipul pe pat, urlă, de parcă ar fi durut-o ceva.

„Proasto, proasto, tâmpito!” – îşi spunea ea. – Nu înţeleg nimic! Proasto! Măicuţă, ce să fac, măicuţo?!”

Şi se aşternu pe plâns, un plâns în hohote, ca-n copilărie, când se considera nedreptăţită.

DIN CE ÎN CE MAI PROST

Kurt plecase cu nişte ofiţeri, undeva în direcţia Zakopane. De aceea, Vifor şi Kolea hotărâră să rămână peste noapte la Stepan: casa Krysiei era sigură – toată garnizoana ştia că gazda este în dragoste cu un soldat din Wehrmacht.

Krysia puse pe masă un ceainic mare şi-o cană cu brânză de vaci, după care se duse la culcare.

— Iac-aşa, – spuse Vifor, trosnindu-şi degetele. – Iac-aşa, fraţilor.

— Să n-o nenorocim pe copila asta, – aminti Kolea. – E-un om tare de treabă.

— Va fi în stare să reziste? – întrebă Stepan.

— Va rezista, – răspunse Vifor.

— Fără îndoială, va rezista, – întări Kolea.

— Acum am rămas fără legătură prin radio, spuse Vifor, – nu-i bine. Mă-ntreb dacă nu-i cazul să ne ducem la ai noştri după un aparat de emisie-recepţie. E drept, Căruntul a făgăduit să se gândească la asta, poate c-o să transmitem de la partizani.

— Forţele populare poloneze?

— Da. Există un batalion de flăcăi. După mine, cred că au un aparat de emisie. O să ne mai gândim. Deocamdată, uitaţi-vă care-i situaţia… Ultimele cuvinte primite de la Borodin sunau aşa: „De la data de 26, trei zile la rând…” Pe data de 26 a sosit von Stirlitz…

— Şi? – întrebă Kolea.

Vifor tăcu vreme îndelungată, apoi rosti fără să privească la Bogdanov:

— Stepane, du-te până-n tindă, – să nu cumva să ne-asculte cineva.

Bogdanov zâmbi, dădu din umeri şi ieşi din încăpere.

— Ce, n-ai încredere în el? – întrebă Kolea.

— Cum să n-am încredere… Ba am… Dacă n-aveam – nu veneam aici. Însă acum trebuie să ne gândim împreună la ce-a vrut să ne transmită Borodin.

— Tu ce crezi?

— Abia acum începe să mă frământe problema şi numaidecât mi-amintesc de Ania. Am locuit cu ea, în săptămâna din urmă, la Vojtek prisăcarul. Fata-i aşa cum spune cântecul – mititică, zglobie şi plină de gingăşie. Când se trezea dimineaţa – era cu ochii umflaţi de somn, cu gropiţe în obraji, ca un copil. Cum să-ţi zic, când mi-aduc aminte, mă chinuie ca o rană. Pe-un bărbat poţi să-l torturezi, sfârtecându-l şi-n bucăţi, nu-i cine ştie ce grozăvie. Dar o fată poate fi torturată şi necinstind-o. Câteodată mă gândesc înfricoşat: pe pământul ăsta trăiesc o mulţime de oameni, creaţi toţi după acelaşi chip şi asemănare, şi îndeobşte nu li-e dat să trăiască prea mult, dar vezi tu – ei zidesc temniţe, au învăţat să se tortureze unul pe altul, se împuşcă, procreează copii nenorociţi... Ce adevăr să mai propovăduieşti, pentru a întrona frăţia sub acest cer?

— Mai întâi ar trebui să-l spânzurăm pe Hitler. Înţelegi, fiecare jertfă, prin ea însăşi, sporeşte numărul condamnaţilor: cenuşa lui Klaas le apasă sufletele.

— Ce-i cu tine, dragule? Nu te-nvoieşti să-l spânzurăm pe Hitler?

— Ai înnebunit? Nu despre asta vorbeam. Şi-apoi, după mine, Hitler nu poate fi considerat făptură omenească. Un om mai poate greşi, să facă prostii, să fie vinovat fără voia lui pentru o seamă de nenorociri, dar un om normal, cu două picioare articulate, care a primit darul de-a judeca conştient şi de-a răzbi în viaţă datorită muncii lui creatoare, un asemenea specimen biologic n-are dreptul să organizeze lichidarea fizică a semenilor săi, numai pentru motivul că au părul creţ, nasul coroiat sau năravul de-a trăi în corturi. Hitler – e-un caz patologic. Războiul l-am şi câştigat. Ceea ce mă interesează însă – este viitorul de mâine al omenirii. Ştii, mă gândesc la acei oameni pentru care jertfele nu-s prilej de lacrimi la amintirea grelelor clipe din trecut – ci un şoc, o cutremurare ce te obligă să cugeţi la anii ce vor urma, la lumea pentru care, în momentul de faţă, Ania noastră este supusă la chinuri.

— Ce te frământă, Vifor, ce ţi-a stârnit starea asta melancolică?

— Se spune că suferinţa îl îndârjeşte pe om... Nu ştiu... Poate că nu-i tocmai aşa. Mai înainte de orice, suferinţa traumatizează psihicul. Omul care a fost supus torturii devine altul, diferit de

cei care au norocul să semene, să clădească, să întocmească şi să calculeze planuri. În 1942, la Krivoi Rog, am împuşcat un trădător… Era agent la Gestapo. Scria la ziarul colaboraţioniştilor despre „Vilna Ukraina”, înjurându-i pe blestemaţii de muscali, comuna jidovească… Într-un cuvânt, ca la carte… Nu era cine ştie ce mare lucru că scria la ziar, dar mai făcea şi pe naţionalistul antihitlerist. Câţiva de-ai noştri s-au lăsat momiţi, şi-au pierit în temniţă. M-am dus la el – era un găligan tânăr, frumuşel, gungurind în jurul unei femei pline de gingăşie şi de bunătate… Iar el convocase la o întâlnire nişte studenţi, trei băieţandri dintr-o grupare patriotică: ascultau comunicatele biroului sovietic de informaţii. Însemna că dacă nu-l executam pe loc, a doua zi trei din flăcăii noştri urmau să atârne de cârligele din camera de tortură. Şi ştii care-i culmea: nu m-am gândit atunci la cei pe care-i vânduse. Mă gândeam la trădările lui viitoare, şi-i mai văzusem şi soţia… Când am ieşit cu el, a căzut în genunchi, şi-a început să ragă ca o vită şi să repete: „Ce-o s-ajungă Lenoşka, o să rămână singură pe lume, cruţă-mă pentru Lenoşka, am să vă slujesc… Ce vină are Lenoşka, dacă bărbatul ei s-a dovedit un om de nimic… ” După cele petrecute, n-am dormit trei nopţi.

— Te-ai îndrăgostit de ea, – spuse Kolea încet, – am înţeles ce se întâmplă cu tine.

— Nu-i chiar aşa. E-aproape un copil… N-ai copii, aşa că nu poţi pricepe. Bine. Hai să ne gândim la SS-ist. Oamenii Căruntului confirmă că-i o figură de prim rang.

— Ori îi venim de hac, ori îl răpim. De-alde ăştia, nu trebuiesc scăpaţi din mână…

— Pesemne că aşa va trebui să procedăm. Dar ne aflăm în faţa unei dileme: să-l răpim, sau să-l lichidăm. Cunoşti bine hotelul „Franţa”?

— Da.

— Au acces şi civilii?

— Răzbat eu până la el.

— Nu te lăuda când porneşti la război…

— Îţi spun că răzbat.

— Urmăreşte-l o zi… Acum mai departe. Căruntul se ocupă de legăturile cu închisoarea…

— Are nevoie de bani?

— Da. Posibil să aibă nevoie.

— Facem rost.

— Stop. Despre asta voiam să-ţi vorbesc între patru ochi. Ţine legătura cu intendentul, cu Kurt, cu grupul de luptă şi cu o parte din oamenii Căruntului. Dacă va avea loc o cădere, şi încă cu zgomot – dăm peste cap toată operaţia. Dacă va fi necesară, la „expropriere” trebuie să se ducă Bogdanov.

— Singur?

— De ce singur... Să-i dai trei oameni din grupul de luptă. Mai ales că trebuie dată lovitura ori la o bancă, ori la un magazin. Dacă recurgem la „exproprierea” vreunei dughene oarecare sau a unei farmacii – ne putem da de gol în timpul operaţiei. Ce mai e nou cu intendentul?

— Mi-a transmis datele despre depozite... Au să-l transfere la Praga...

— Păcat. Când?

— Nu se ştie precis.

— Nu-i nimic. Încă ne mai este de folos aici.

— Să-l chem pe Stepan?

— Da.

Kolea ieşi în tindă. Stepan stătea lângă uşă, ascultând încordat tăcerea înfricoşătoare a nopţii. Din când în când urla câte-un câine, a morţiu, apoi se făcea din nou linişte. Liniştea specifică teritoriilor ocupate, când fiecare clipă poartă în ea aşteptarea unei împuşcături, a unui strigăt de deznădejde sau de pieire.

CALCULUL PROBABILITĂŢII

În locuinţa Căruntului, de la Varşovia, până la război, trăise un frate de-al lui – cunoscut psihiatru al oraşului. Acesta avea o fată, Maria. Când taică-său pierise în 1939, fata se mutase la Cracovia. La început locuise în casă la Căruntul, iar după ce acesta intrase în ilegalitate, Maria închiriase o cameră – avea cu ce-şi ţine zilele, deoarece moştenise de la răposatul o colecţie de monede de aur şi câteva gravuri originale din evul mediu. Maria lucrase câtva timp la universitate, dar după ce hitleriştii închiseseră universitatea – preconizând în planurile lor pentru Polonia doar şcoli elementare – se angajase ca translatoare la nodul de cale ferată. Aici îl cunoscuse pe inginerul Ignacy Dombrowsky. Inginerul avea o soră tare drăguţă, Irina, atât de drăguţă încât abia se-ncumeta să iasă pe stradă – bărbaţii urmărind-o cu privirile, în special nemţii. Şi iată că, pe când se

întorcea de la şcoală, unde urma un curs pentru asistente medicale, făcuse cunoştinţă pe stradă cu Vaclav Schmidt – slovac după mamă şi neamţ după tată – care era adjunctul directorului închisorii. Îi făcea curte Irinei de vreo doi ani – când se întâlneau roşea ca o fată, ofta, se usca de dorul ei. O iubea. Mătuşa lui Schmidt trăia la Lausanne, unde avea un magazin de încălţăminte. Ca să obţină acte pentru Irina, să plece împreună la mătuşă-sa, – dracu să-i ia de nemţi, cu închisoarea lor cu tot, – îi trebuiau treizeci de mii de mărci.

— Aici nu se poate, – îi spusese Irina, – în mijlocul brutalităţilor voastre poate fi vorba de orice, numai de dragoste nu. Aici nu mă-nvoiesc să fim împreună. Du-mă în Elveţia, unde nu se împuşcă oamenii şi unde există lacuri de azur în munţi, – şi. am să-ţi fiu soţie.

— Te duc, dar acolo ai să mă părăseşti.

— Polonezii sunt în stare de orice, – îi răspunse Irina, – în afară de încălcarea cuvântului dat.

— Dar bani? De unde să iau atâţia bani?

După arestarea Aniei, Căruntul umblase pe la toate legăturile sale: trebuiau să răzbată cu orice preţ până la închisoare. Pierduse două zile în zadar. Dimineaţa, când se întâlnise cu nepoată-sa, aceasta îi spusese:

— Ştii, nu se poate promite nimic precis, dar am să-ţi aranjez totuşi o întâlnire. După câte ştiu, directorul adjunct al închisorii, Schmidt, are nevoie de-o mulţime de bani, pentru a fi fericit cu Irina. Ar merita să stai de vorbă cu el.

Căruntul se repezi la oamenii lui de legătură, care cunoşteau cadrele administrative ale închisorii. Zi şi noapte, oamenii Căruntului întreprinseseră tot ce le stătea în putinţă pentru a stabili ceva despre Vaclav Schmidt.

Majoritatea îi comunicaseră Căruntului:

— N-are legături cu Gestapoul. Poţi să-ncerci a sta de vorbă cu el.

Alţii îi spuseseră:

— Prea se simte acolo, ca la el acasă. Unul ca ăsta poate deveni foarte uşor o momeală în mâinile Gestapoului.

— Ei? – întrebă Vifor.

— Tu ce zici? – replică pe dată Căruntul.

— Vorbeşte cu el.

— Înţeleg…

— Şi-atunci?
— Risc. Fata trebuie salvată…

Când Schmidt şi Căruntul rămăseseră singuri în cameră, acesta din urmă îi spuse:
— Ascultă, Vaclav, am aflat de povestea ta. Ajută-mă, şi-am să te ajut.
— Dar cine eşti dumneata?
— N-are importanţă. Sunt un om, care am şi eu povestea mea, asemănătoare în mare măsură cu-a dumitale. Iubesc o femeie, iar femeia asta e-nchisă în temniţa voastră. Vreau să fug cu femeia asta în munţi, la părinţii mei, – iar dumneata ai să pleci în Elveţia, unde locuieşte mătuşica dumitale.
— Cum se numeşte femeia pe care-o iubeşti?
Căruntul îşi aprinse o ţigară, slobozi fumul, spre tavan, închise ochii pe jumătate şi răspunse:
— Radiotelegrafista rusoaică.
— Ai înnebunit…
— Nicidecum.
— Imposibil, nu se poate face nimic.
— De ce?
— Fiindcă mi-i scumpă viaţa.
— N-ai să păţeşti nimic.
— Cum aşa?
— Mai întâi să-ţi dai consimţământul în principiu.
— Este ridicol…
— Bine, să admitem că primeşti un ordin de predare a femeii pentru un interogatoriu de noapte, când vei fi de serviciu. Hârtia rămâne la dumneata, şi n-ai altceva de făcut decât să execuţi ordinul.
— Imposibil…
— Nu m-ai înţeles bine. Ştiu c-ai nevoie de bani, să pleci cu Irina în Elveţia. Nu-i aşa?
— Să presupunem…
— Îţi dau banii. Treizeci de mii. Dar îmi dai femeia.
— Nu… Nu-i cu putinţă.
Irina intră în cameră – o fată cu ochi verzi, cu părul unduindu-i pe umeri, subţire şi mlădioasă ca o trestie. Se opri în prag şi spuse:
— Da, Vaclav. Este posibil, spune „da”.

Schmidt se ghemui în fotoliu, cu chipul luminat.

„Nenorocit băiat, – se gândi Căruntul, – nu-i în stare să facă nimic fără ea, e complet sub papuc”.

— Bine, Da. Dar nu pricep planul vostru…

— Asta-i altă problemă, – răspunse Căruntul – Dă-i drumul, desenează-mi schema închisorii, şi descrie-mi-i pe toţi polonezii care lucrează aici. Dă-mi şi graficul zilelor când eşti de serviciu. Am să-ţi spun eu ce-ai de făcut.

— Bine, spuse Schmidt. – Lupţi pentru dragostea dumitale, am să lupt şi eu pentru a mea. Îmi vei număra cincisprezece mii de mărci, când voi fi gata cu graficul pe care mi-l ceri. Celelalte cincisprezece, când am să-ţi predau rusoaica. Poartă numărul 622.

— Cârnă, cu gropiţe în obraji, da?

— Da. Cu gropiţe. Radiotelegrafistă.

— Nimeni nu-ncearcă să te-nşele, Schmidt.

— Nici eu nu intenţionez să-nşel pe cineva…

Irina, din uşă, se învoi la spusele neamţului:

— Are dreptate, panie, are dreptate. Dumneata lupţi pentru soarta dumitale, el pentru a lui. Aici sunt obligată să tac, altminteri nu-l socoteşte nimeni bărbat.

Ziua următoare, Vifor o petrecu în întregime cu Trompcinsky şi cu Căruntul. Înaintau încet, în „Wanderer”-ul hodorogit al lui Trompcinsky, pe străzile Cracoviei.

— Iată, – spuse Trompcinsky, – patronul magazinului este Ignacy Erihowsky. O canalie, care-i linge pe nemţi în fund. A expus şi portretul lui Hitler, ce mai, ai?

— Proprietarul noului meu loc de întâlnire are şi el în odaie portretul lui Hitler, – îl informă Căruntul, – şi strigă la fiecare colţ de stradă că-l urăşte pe Hitler. O manifestare de anomalie psihică. Mai bine ar striga că-l adoră, dar în schimb să găurească cu sula cauciucurile maşinilor nemţeşti. Ar fi mai de folos.

— N-am putea instala un radioemiţător la noul tău loc de întâlnire? – întrebă Vifor.

— Se poate. Dar n-are rost.

— De ce?

— Ne descoperă. Este în apropiere de şosea.

— Prostii. Am stat ascunşi în pădure, cu Ania, şi tot ne-au descoperit, chiar foarte uşor. Era o singură casă – şi ne-au înconjurat. Dar dacă erau vreo zece clădiri în jur – măcar zece – nu se ştie cum s-ar fi terminat lucrurile.

— S-ar fi terminat prin aruncarea în aer a celor zece case, prin împuşcarea oamenilor care le locuiau, iar tu ai fi stat la Gestapo, împreună cu Ania, – spuse Trompcinsky. – Vifor, ia uită-te, vezi intrarea aia?

— Da.

— Este o „bombă”. Un bar de noapte, cu prostituate. Am fost acolo astă-noapte: fac nişte încasări colosale. Patronul stă mai tot timpul după un fel de tejghea, unde-şi are şi seiful. În afară de asta, cred că se mai ocupă şi cu specula de medicamente. Cu Gestapoul lucrează încă de acum doi ani... Este informatorul Gestapoului, nu-l înghite nimeni din oraş pe lingăul ăsta hitlerist. Fascist şi speculant.

— Centrul ne-a însărcinat să-l lichidăm, – spuse Căruntul.

— Noaptea e periculos, – atrase atenţia Vifor. – Te reţin patrulele.

— Da, – încuviinţă Căruntul, – noaptea suntem uşor de prins.

— Stop, – îl opri Vifor, – dar dacă vom veni cu-o maşină germană? Jozef, ai putea să iei parte la afacerea asta?

— Mă cunoaşte patronul. În general, sunt foarte cunoscut în oraş.

— Am să mă ocup eu, – spuse Căruntul, – dacă-i neapărată nevoie; văd eu ce-i de făcut.

— Înţelegi, dacă se duce numai Stepan cu băieţii noştri, se demască numaidecât. De îmbrăcat avem cu ce să-i îmbrăcăm, iar de documente a făcut rost Kolea, prin intendentul său, dar pe unul de-al nostru, de l-ai îmbrăca şi-n smoking, tot îl deosebeşti de ceilalţi, chiar şi de la un kilometru.

— Da, – spuse Căruntul, – oamenii voştri sunt foarte lesne de remarcat. Habar n-au cum să se-mbrace. Îi observi de la distanţă, că se simt stingheri în hainele lor.

— Aici e banca? – întrebă Vifor.

— Da.

— Nici nu s-ar putea născoci ceva mai ideal.

— O să-i împuşte pe toţi funcţionarii, – spuse Căruntul, – pentru complicitate cu bandiţii.

— Atunci ce-i de făcut? – întrebă Vifor. – Ne oprim la ideea cu barul de noapte?

— Da, eu sunt pentru, – spuse Trompcinsky.

— Şi eu, – încuviinţă Căruntul.

— Jozef, – îl întrebă Vifor pe Trompcinsky, – n-ai putea închiria două costume de seară?

— Ba bine că nu.

— Un costum îl şi am. Trebuie să-i travestim pe băieţi. Când am început să lucrez în serviciul de informaţii, îmi aminteam totdeauna înciudat de filmele noastre de dinainte de război, care înfăţişau activitatea din ilegalitate: dacă erai ilegalist, însemna că trebuia să fii neapărat îmbrăcat în pufoaică şi să porţi cizme ponosite. Era o prostie. Ilegalistul trebuie să fie îmbrăcat elegant – nu chiar după ultimul strigăt al modei, ca să nu pară un papiţoi, – dar nici să arate ca un cerşetor. Poliţia îi reţine totdeauna pe zdrenţăroşi, în vreme ce domnilor eleganţi le îngăduie să-şi vadă de drum.

A doua zi, trei evadaţi din lagărele de prizonieri, încadraţi acum într-un grup de luptă, veniră pe seară, împreună cu Kolea, la întâlnirea cu Stepan. Pe la douăsprezece, se auziră ciocănituri în fereastră, după cum fusese convenit. Erau Vifor şi Căruntul.

— Igor Novikov, – se prezentă primul.

— Vladislav Muraviov, – spuse al doilea.

— Evgheni Nikolaev, – se recomandă al treilea.

— Luaţi loc, tovarăşi, – îi pofti Vifor. – Să stăm de vorbă.

După miezul nopţii, Kolea scoase costumele. Băieţii le îmbrăcară. Căruntul dădu din cap sceptic.

— Novikov, poate c-ar mai merge, – îi spuse el lui Vifor, când se retrăseseră în altă odaie, dar ceilalţi nici gând. Au privirile încruntate: îi înşfacă de la prima ochire. La bar trebuie să ia loc la masa de joc, să stea ceasuri întregi pentru un minut decisiv. Se vor demasca. Băieţii sunt buni pentru diversiuni, dar treaba asta cu travestiurile – nu-i pentru ei, nu-i prinde.

— Şi-atunci?... – spuse îngândurat Vifor. – Cred c-ai dreptate. Ne ducem noi trei. Tu, Stepau şi cu mine. Fugim cu maşina lui Appel. Are bilet de liberă trecere pentru noapte.

— Pe băieţii ăştia îi duc chiar azi în pădure, iar de-acolo îi trec la partizanii noştri: aşa-i mai raţional. „Şoimii” e-un detaşament mare, sunt în legătură cu el...

— Bine. Lăsăm pe mâine „exproprierea”.

PENTRU ORICE EVENTUALITATE

Berg avea un scris caligrafic. Nu-i plăcea. Îşi dădea seama că această caligrafie prea îngrijită, cu grosimi şi subţirimi în trăsături, mărturisea înclinaţiile birocratice ale executantului. N-ajunsese deodată la concluzia asta. La început Berg se făIea cu memoria lui excepţională şi cu scrisul său caligrafic. Când află părerea lui Canaris despre memoria sa, Berg porni să-şi urască scrisul, încercă să şi-l modifice, dar iniţiativa nu-i reuşi. Resemnându-se, Berg hotărî să se înfăţişeze oamenilor aşa cum era, fără să-şi mai disimuleze memoria fenomenală şi nici caligrafia scrisului. Dar îşi luă revanşa în alt chip: Berg divorţă de nevastă şi se puse pe crailâc. Oricât ar fi de ciudat, calculele sale se dovediră exacte. După un an de zile, nu se mai pomenea de el ca de-un birocrat, ci ca despre un donjuan neîntrecut, care, nu putea lipsi de la petrecerile bărbaţilor. După chiolhanurile de pomină ale colegilor, Berg avea totdeauna la îndemână un carneţel cu telefoanele, unor cucoane primitoare.

Dar viaţa e alcătuită dintr-o înlănţuire firească de evenimente: Führerul îl demisese pe Canaris, trecându-l în retragere – de altfel onorabilă, deoarece amiralului i se încredinţase dirijarea războiului economic – Abwehrul fusese subordonat Direcţiei centrale a siguranţei Reichului, a lui Kaltenbrunner, iar conducerea serviciului de cadre, din direcţia lui Kaltenbrunner, nu aprecia în chip deosebit oamenii instabili din punct de vedere moral. Dacă Berg ar fi rămas acelaşi caligraf, înzestrat cu-o memorie remarcabilă, aşa cum fusese dintotdeauna, probabil că soarta i-ar fi. rezervat un loc mai de vază în direcţia lui Kaltenbrunner. Însă el mizase pe gusturile lui Canaris. După venirea lui Kaltenbrunner, Berg se pomeni mutat la Cracovia, ca ofiţer 1-S în grupul de armate „A”, adică în funcţia de şef al serviciului de spionaj militar.

De aceea îşi asigura acum, cu-atâta grijă, fiecare pas, pentru ca nu cumva, în eventualitatea unor evenimente neprevăzute, să se trezească şi degradat.

Întreprinse prelucrarea radiotelegrafistei sovietice cu precauţie şi fără grabă; după cinci convorbiri cu Ania, îşi dădu seama că stingherea la fetei dispăruse. Presimţea, pe zi ce trecea, că propunerea lui va fi acceptată şi va putea pune mâna pe legăturile agentei. După aceea, îi va fi foarte uşor să se infiltreze până la organizaţiile ilegale. Fără să mai amintim de

nenumăratele informaţii false pe care le va furniza sovieticilor, prin centrul de radio-emisie. În acţiunea de „preparare” a rusoaicei – cea mai dificilă latură a operaţiei – nu-i trebuia decât acea necesară clipă de inspiraţie, după care totul avea să meargă ca pe roate, Berg posedând, în suficientă măsură, precauţie, îndrăzneală şi acurateţe.

După fiecare convorbire, reconstituind cu o precizie plină de scrupulozitate fiecare cuvânt rostit de radiotelegrafistă, Berg scria un munte de rapoarte, acestea urmând a fi documentele lui justificative. În plus de asta, când simţi că fata „intră în pârg”, Berg luă contact cu şeful Gestapoului din Cracovia. Se duse la sediul lor noaptea târziu, şi zăboviră amândoi îndelung asupra materialelor adunate de Berg pentru alcătuirea dosarului, intitulat convenţional „Brăduţul”. Şeful Gestapoului aprecie munca depusă de Berg. Atunci acesta înţelese să profite, şi-l rugă să telefoneze comandantului secţiei A-2, pentru a-i solicita sprijinul la perfectarea operaţiei de perspectivă la care lucra colonelul Berg.

Şeful Gestapoului îl întrebă pe Berg:

— Ia ascultă, colonele, nu eşti o figură prea importantă ca să te laşi recrutat de roşii?

— Mă flataţi, – zâmbi Berg, – socotindu-mă o figură importantă.

— Ei, să n-o luăm chiar aşa. Mai mult e vorba de-un termen de comparaţie, decât de-o accepţie. Nu mă-nţelege greşit…

— Vă-nţeleg foarte bine, – răspunse Berg, – dar am vrut să folosesc posibilitatea de-a glumi c-un om care ştie să aprecieze umorul. Este o calitate rarisimă… Am convingerea că vom realiza contacte la un nivel superior, cointeresându-i şi intrigându-i pe sovietici, dacă oferta le va parveni din partea unui colonel, şi nu a unui subofiţer. Examinând natura informaţiilor pe care le vor cere unui grad superior, ne vom da seama de cercul problemelor şi intereselor lor, vom putea estima planurile lor generale de viitor, iar nu nişte obiective imediate, de interes local – referitoare la forţa de şoc a unui regiment, sau chiar a unei divizii, dintr-unul din sectoarele frontului de-aici.

Şeful Gestapoului stătea pe gânduri, jucându-se cu nişte creioane. Din când în când îşi muşca buza de jos, şi-şi închidea pe jumătate ochiul stâng.

Berg insistă:

— Cred că dacă ne reuşeşte operaţia, Kaltenbrunner va fi mulţumit în cel mai înalt grad de iniţiativa noastră.

Era ca o invitaţie la dans: Berg îi făcea avansuri pentru obţinerea unei glorii în comun.

Şeful Gestapoului îşi aşează creionul pe sticla ce acoperea biroul, închise amândoi ochii şi ridică receptorul telefonului:

— Otto, – îi comunică el comandantului secţiei A-2, – am conceput cu Berg o operaţie foarte interesantă. Urcă până la noi, te rog, să punem la punct detaliile.

„Pe la ceasurile zece, – scria Berg, – ne-am aşezat la cină. Radiotelegrafista mă învăţa cum se opăreşte ceaiul. Susţinea că ceainicul nu trebuie să rămână în continuare pe reşou, ci să-l învelesc cu o cârpă umedă.

Întrebare. – De ce se procedează astfel?

Răspuns. – Aşa îl făcea mama. La noi, în Siberia, se pricep să opărească ceaiul ca nicăieri altundeva.

Întrebare. – Îţi place cafeaua?

Răspuns. – Nu prea, e amar.

Eu. – Trebuie spus «amară». Cafeaua e de genul feminin.

Ea. – Corespunde regulilor gramaticale?

Eu. – Ar trebui să-ţi pun doi la limba rusă.

Ea. – Mă predau.

Eu. – Amintindu-mi de formularea lui Maxim Gorki «dacă duşmanul nu se predă, trebuie nimicit», s-ar cuveni să te pedepsesc, punându-te la colţ.

Ea. – M-am gândit mult la convorbirile noastre.

Eu. – Ei, şi?

Ea. – Vă rog să mă-nţelegeţi: nu pot avea încredere în cuvântul dumneavoastră de onoare. Noi am mai dat cândva crezare unui cuvânt de onoare.

Eu. – Care noi?

Ea. – Noi – Uniunea Sovietică.

Eu. – Despre ce cuvânt e vorba?

Ea. – Cuvântul de onoare al nemţilor, din 1939.”

Berg nu mai transcrise frazele care urmară, deoarece aveau următorul conţinut:

Berg. – Al nemţilor?

Ania. – Dar al cui…

Berg. – Dacă nu mă-nşală memoria, într-unul din documentele voastre de partid, mai concret în raportul lui Stalin, se spunea: „Hitlerii vin şi se duc, însă poporul german rămâne… Nu trebuie confundat un om, cu un întreg popor.”

Însă continuarea convorbirii o reproduse integral:

„Ea. – Puteţi expedia prin mine o scrisoare comandamentului nostru.

Eu. – Ce sens ar avea?

Ea. – Va fi o garanţie suficientă pentru obţinerea unui acord.

Eu. – Dimpotrivă. N-or să te creadă.

Ea. – De ce?

Eu. – Fiindcă n-are nicio noimă. Cum se poate concepe o asemenea absurditate: un colonel din serviciul de spionaj german să transmită peste linia frontului o scrisoare, şi încă utilizând o agentă rusoaică.

Ea. – Există posibilitatea de-a lua legătura cu comandamentul sovietic şi fără a trece linia frontului. De ce să excludem această posibilitate?

Eu. – Mda… Interesant… Deşi foarte riscant. Dacă are loc o «cădere» pe teritoriul nostru – dumneata sau şefii dumitale locali – atunci nimeriţi direct în mâinile Gestapoului. Iar acolo or să vă scuture zdravăn: Gestapoul nu-i câtuşi de puţin serviciul de contraspionaj al armatei.

Ea. – Vă-nşelaţi. Pe plan local, vă pot da orice garanţie.

Eu. – Încearcă să fii mai analitică în viitor. Supune-ţi emoţiile raţiunii. Nu-i totul chiar atât de simplu, cum ţi se pare acum. Ci mult mai complicat.

Ea. – Aveţi dreptate. Dar şi să exagerăm complicaţiile – iarăşi e periculos – tot atât de periculos ca şi simplificările. Şi nu atât periculos, cât ridicol.

Eu. – Sunt dispus să mă-ntâlnesc cu omul dumitale de legătură şi să-i transmit un mesaj. Pot să-i predau – ca un avans – câteva documente dintr-un domeniu care vă interesează, şi să-ţi aduc de la el o dovadă că i le-am transmis.

Ea. – Ce anume documente puteţi să-i transmiteţi?

Eu. – Poftim, la alegere: uite, aici se află dislocarea unităţilor garnizoanei, planurile de deplasare ale forţelor armate pe teritoriul garnizoanei…

Ea. – S-ar putea să fie nişte falsuri.

Eu. – Desigur. Totu-i posibil. Mai ales dacă nu există încredere. În general, după cum se vede, trebuie să considerăm convorbirea noastră ca neavenită. Am să-ţi salvez viaţa, trimiţându-te într-un lagăr. Dar să nu mai revenim asupra propunerii mele.

Ea. – De ce?… Între altele fie spus, pot comunica conducerii dumneavoastră propunerile pe care mi le-aţi făcut.

Eu. – Este o naivitate, şi asta din trei motive: în primul rând, n-or să te creadă, în al doilea rând, are să te coste viaţa, şi, în al treilea rând, n-am să vă mai pot fi de ajutor niciodată în lupta voastră.

Ea. – Ca să intraţi în legătură cu oamenii noştri de-aici, nici nu poate fi vorba: în clipa de faţă sunt plecaţi la diverse întâlniri, şi nu ştiu unde ar putea fi acum.

Eu. – Doreşti să te trec peste linia frontului?

Ea. – Aş vrea să ştiu, mai întâi, ce informaţii false va trebui să predau alor noştri.

Eu. – Bine. Mâine ai să vezi materialele. Pot spune camarazilor mei din conspiraţie că ţi-ai dat acordul de principiu pentru a ne ajuta?

Ea. – În primul rând să examinez materialele. Apoi să-mi explicaţi ce scop urmăresc.

Eu. – Bine. Mâine dimineaţă te chem la interogatoriul obişnuit.

Ea. – La revedere.

Eu. – Noapte bună.”

A doua zi, Berg îi comunică şefului Gestapoului că rusoaica acceptase propunerea lui, ceru sancţionarea recrutării sale, şi luă imediat legătura cu sectorul operativ al statului-major al grupului de armate „Vistula”, cu rugămintea de a i se pregăti un pachet de documente false, de serioasă importanţă strategică.

VOLUMUL II

MOTIVUL REAL

La 17 octombrie 1939, un funcţionar al ambasadei engleze din Oslo scoase corespondenţa din cutia poştală, mare şi albastră, fixată pe perete, lângă porţile clădirii. După ce operă trierea corespondenţei, puse deoparte un plic alb, confecţionat cu mijloace proprii. Adresa era dactilografiată în limba germană. Numele expeditorului, ştampila poştei, mărcile sau vreun sigiliu de ceară roşie, lipseau cu desăvârşire. Funcţionarul ambasadei deschise plicul. Deoarece nu cunoştea limba germană, se limită la examinarea câtorva pagini împestriţate cu cifre, desene şi scurte adnotări la acestea. Luând cu el, pentru orice eventualitate, doi agenţi de la contraspionaj din paza ambasadei, funcţionarul se duse la ataşatul militar şi naval al Marii Britanii, contraamiralul Hector Boyds. Acesta îşi convocă translatorul, şi porniră amândoi să studieze documentul. După ce-l traduseră, automobilul cu fanionul ambasadei, un Rolls-Royce, se repezi ca o fiară spre aerodromul oraşului. Aici aştepta un avion special, cu motoarele pornite. În seara aceleaşi zile, documentul fu înmânat şefului serviciilor engleze de spionaj. În ziua următoare, studierea documentului fu încredinţată lui sir Reginald Victor Johns, profesor de astronomie şi balistică la universitatea din Aberdeen, consilier al lui Churchill pentru problemele tehnice de război. După care mai fu convocat şi sir Arthur W.M. Ellis, un cunoscut savant.

Experţii tehnici, serviciul de spionaj şi contraspionaj al armatei, cei mai importanţi comandanţi militari ai Marii Britanii, apreciară documentul ca o contribuţie inestimabilă la lupta antifascistă.

În el se relata că, la Peenemünde, pe malul mării Baltice, cel de al III-lea Reich organizase un centru pentru crearea unei „arme cu destinaţie specială”, denumită „V.Z.B.V.” Sub conducerea tânărului savant, – de douăzeci şi şapte de ani, – Wernher von Braun, la Peenemünde se întreprindeau lucrări ultrasecrete pentru construirea de proiectile-rachetă şi de rachete balistice.

Documentul de la Oslo era atât de uluitor, divulgând cele mai vitale secrete ale Reichului, încât părerile celor de la serviciul britanic de spionaj fură împărţite: unii considerau că este vorba de-o operaţie de intoxicare, extrem de subtilă, alţii cereau

acţiuni imediate. Informaţiile primite de la o sursă necunoscută nu pot fi considerate ca atare, ele ar putea fi o uneltire, o manifestare a unui nebun de geniu, o plăsmuire fantastică, o dezinformare intenţionată. A iniţia o acţiune imediată este recomandabil în dragoste şi în artă. Dar în materie de politică şi. de informaţii, ea nu poate duce decât la pierderi irecuperabile. Serviciile de informaţii, ca şi politicienii, au un singur aliat de nădejde – timpul.

La un an după primirea documentului de la Oslo, la Londra sosi o informaţie din partea unui grup al rezistenţei poloneze, condus de inginerul Anton Kaczian: pe insula Uzeda, din sectorul Peenemünde, funcţiona o bază secretă a lui Wernher von Braun, construind rachete cu „destinaţie specială”.

În 1943, informaţiile din Polonia, din ce în ce mai precise, transmise de patrioţii polonezi, au fost susţinute şi întărite de un grup al rezistenţei franceze.

Serviciul britanic de spionaj era avertizat că fasciştii, începând din decembrie 1943, vor deschide focul asupra Marii Britanii. Mai mult de atât, din surse franceze şi poloneze devenise cunoscut faptul că, în 1944, hitleriştii intenţionează să lanseze împotriva Angliei peste cinci mii de rachete purtătoare de moarte. Investigaţiile aerofotometrice, plus serviciile de informaţii ale rezistenţei franceze... belgiene, olandeze, precum şi acţiunea unui grup de comando englez, identificaseră o sută şi treizeci şi opt de rampe de lansare, pe ţărmurile nordice ale Franţei şi Olandei.

Persoanele din serviciul de spionaj al forţelor armate ale Marii Britanii, care priviseră cu-o oarecare doză de scepticism documentul de la Oslo, primiră şi ele aerofotogramele sectorului Peenemünde: pe pistele de zbor betonate, erau parcate o mulţime de avioane cu aripi extrem de scurte, semănând cu nişte bondari. În câteva locuri, se puteau distinge umbrele unor rachete de dimensiuni uriaşe, instalate vertical.

Nu mai puteau exista două păreri: Peenemünde nu era o uneltire plină de şiretenie a Gestapoului sau a lui Canaris. Era, pur şi simplu, un centru militar ultrasecret. La 18 august 1943, asupra sectorului Peenemünde se efectuă un bombardament prin surprindere. Insula fu bombardată de şase sute de „fortăreţe zburătoare”. Asupra obiectivului condus de Wernher von Braun, se lansă un milion şi jumătate de kilograme de

bombe. Laboratoarele fură în cea mai mare parte distruse, fabrica de oxigen şi staţia electrică nimicite total, iar din orăşelul constructorilor nu mai rămase decât cenuşa.

La 19 august, Ernst Kaltenbrunner sosi la Peenemünde, cu noi efective de pază SS. În toamna anului 1943, Himmler puse la dispoziţia lui Wernher von Braun un nou poligon, la Heidlager, pentru încercarea rachetelor V-2. Heidlager se afla pe teritoriul Guvernământului General al Poloniei, la sud de Varşovia, între cursurile râurilor Vistula, Visloka şi Visloky.

Acesta era realul motiv al zborului la Cracovia al generalului SS von Stirlitz. Vizitarea unor monumente străvechi constituia pentru Maxim Maximîci Isaiev doar un pretext. Este adevărat că, pentru a primi această misiune, îi fuseseră necesare nouă luni de eforturi susţinute. Şi mai înainte vreme se bucurase de reputaţia unui amator de artă, dar pentru a căpăta sarcina de încredere pe care o executa acum, trebuise să pomenească de vreo două ori despre renaşterea franceză în prezenţa lui Walther Schellenberg, şeful siguranţei SD, şi de alte două ori în anticamera de primire a lui Kaltenbrunner – stând de vorbă cu adjunctul şi vechiul prieten al acestuia.

Spionajul este un fel de ferment coagulant al memoriei. Digresiunile de mai sus răscoliră memoria celor pe care Himmler îi rugase să se ocupe de identificarea monumentelor de artă, apte de-a fi evacuate din Cracovia, Praga şi Bratislava. Iar alegerea candidatului era ca şi făcută: von Stirlitz.

TANGOUL LACRIMILOR

O, pustiul nemărginit al barurilor de noapte! O, nespusa gingăşie a tristeţii însingurate, când chelnăriţele vlăguite sting lampioanele, când mica formaţie de jazz cântă încetişor cele mai îndrăgite cântece, iar femeia de la masa învecinată ţi se pare cea mai frumoasă din lume, singura în stare să te înţeleagă! O, aşteptarea revărsării zorilor, când pe ferestrele deschise se furişează tiptil, ca un ucigaş năimit, lumina tulbure a dimineţii, purtând în unduirile ei ceva de demult. Unde-s necazurile tale, unde-s războiul, tranşeele, cadavrele împuţite, atâta vreme cât bei cele mai alese alcooluri în păhărele albastre, iar pe genunchi ţi se răsfaţă un şervet alb, bine scrobit?! Dar prieteniile, jalnice şi disperate, care se-njgheabă în pripă aici, dar cântecele pe care le ragi laolaltă cu ceilalţi, şi ţi se

pare că, niciodată şi nicăieri, nu s-a cântat mai frumos ca acum... Dar fericirea vaporoasă, când te întorci acasă şi priveşti primele raze, alb-albastre, ale soarelui de dimineaţă şi la geana galben-aurie a zorilor!

Dar toate acestea vor fi altădată mai târziu deoarece acum trebuie să stai ca o stană de piatră, să îngheţi şi să te bucuri, şi să plângi ascultând-o pe pani Ana, solista care cânta pe minuscula scenă, în lumina celor două reflectoare, despre oraşul vechi din Varşovia, cu străduţele lui liniştite, cu zorile lui sinilii, unde îndrăgostiţii se aseamănă cu nişte figurine de plastilină într-un decor de castel medieval, şi unde numai strigătul – un strigăt stingher şi disperat – te readuce în mijlocul nopţii de aici şi de acum. Dar cine strigă, pe cine cheamă? Deoarece n-au ce nădăjdui, n-au nimic la care să nădăjduiască, şi ce-ar putea nădăjdui, ascultând murmurul somnoros al Vistulei, mai ales că sunt înconjuraţi de bezna nopţii, care totdeauna a ţinut cu îndrăgostiţii.

În cabaret erau doar vreo treizeci de persoane: speculanţi, tâlhari de gază, câţiva ofiţeri din Luftwaffe în compania unor prostituate tinere, bete criţă, îmbrăcate în uniforme şcolare, croite dinadins provocator: cu fusta mai sus de genunchi, iar decolteul până la capul pieptului, şi cu mijlocul strâns de centuri late, pentru a-şi scoate cât mai mult în evidenţă sânii abia născânzi.

Căruntul şi Stepan intrară în cabaret primii. Se aşezară chiar lângă uşă – la întâia măsuţă găsită liberă: aici era aproape întuneric. Stepan era nespus de nervos, chipul i se făcuse pământiu, iar ochii îi ardeau ca de friguri, cu pupilele dilatate. Căruntul se aşează, picior peste picior, şi porni să observe zâmbitor sala, degajat, ca un client obişnuit al localului. Apoi pocni din degete, luă din mâna chelneriţei lista de băuturi, şi-şi aprinse nepăsător o ţigară.

După ei intră Vifor. O conducea la braţ pe Krysia. Se gândise foarte bine că, la operaţia pe care o întreprindeau, trebuia să fie însoţit de-o femeie – numai atunci putea fi justificată dorinţa lor de-a rămâne până la ora închiderii, când n-avea să mai fie nimeni în sală. Să te-apuci să „dai lovitura”, într-un local plin de clienţi, ar fi fost o prostie. Erai dinainte sortit eşecului. Nici să stai de unul singur, iarăşi n-ar fi fost prea cuminte, iar ca să faci pe beţivanul, incapabil să se mai ţină pe picioare – te dădeau

afară: polonezii nu-s fascişti; ce-i îngăduit fascistului, nu se admite polonezului, mai ales pe vremurile astea.

Appel – şi el vânăt la chip – o sărutase îndelung pe Krysia, în maşină, mai înainte de-a pleca cu Vifor la cabaret.

— Opreşte motorul, – îi spusese Vifor, – vom zăbovi mult.

— N-ar fi mai bine să plec, până vă-ntoarceţi?

— Nu. Cine ştie ce se mai poate întâmpla. Imediat ce va ieşi Krysia porneşte numaidecât motorul: peste două minute venim şi noi.

Krysia atrăgea privirile. Era frumoasă şi îmbrăcată cu gust, nu jerpelită ca toate femeile ce-şi făceau veacul pe-aici. Vifor păşea cu ea prin sală, îndreptându-se spre despărţitura după care se afla patronul. Era într-un costum modest, deşi, poate chiar prea modest, dacă n-ar fi purtat la butonieră, pe reverul hainei, insigna de membru al partidului nazist. Părul şi-l dăduse cu briantină. Ochelarii îl mai îmbătrâneau – aveau o ramă groasă cafenie care îi acoperea cel puţin un sfert din faţă.

Patronul cabaretului – cu portretul Führerului la butoniera vestonului – îi conduse la o măsuţă de lângă scenă.

— Aici e prea zgomot, – spuse Vifor în poloneză. – Îmi sparge timpanele.

— Poate că Frau preferă jazzul mai tare! – zâmbi patronul.

— Dânsa nu-i Frau, ci pani, – răspunse tăios Vifor.

În acelaşi timp, observă că lângă patronul cabaretului se găsea o chelneriţă care, auzindu-l vorbind de-o pani, lăsă să-i scape o strălucire a ochilor. Dar asta numai pentru o clipită.

— Uite acolo, te rog, – spuse Vifor, arătând din priviri o măsuţă de lângă perete.

De aici putea supraveghea tot localul, precum şi despărţitura patronului.

— O să vă tragă de la fereastră.

— Nu-i nimic. Sunt călit.

Vifor comandă un vin alb şi nişte brânză. Li se servi o sticlă de Moselle şi câteva felii de brânză proaspătă ţărănească. Vifor turnă în pahare, îşi puse mâna pe degetele îngheţate ale Krysiei şi spuse:

— Pani este agitată?

— Da… – răspunse Krysia în şoaptă.

— Nu trebuie să-ţi fie teamă, – şopti şi Vifor, la fel de încet. – Hai să bem vinul ăsta, în sănătatea celor care ne aşteaptă.

După ce sorbiră din vin, Vifor o rugă:

— Iar acum povesteşte-mi, micuţa mea căprioară poloneză, tot ce-aveai de gând să-mi povesteşti.

— Voiam să-ţi spun, – începu Krysia să recite textul pe care-l învăţase în ajun, – că este normal şi naiv să te înşeli prima oară, dar e o crimă de neiertat să te înşeli şi-a doua oară. Mereu mi-e teamă să nu mă înşel pentru a doua oară.

— Să dansăm, o invită Vifor, n-am dansat încă niciodată cu pani.

Căruntul şi Bogdanov beau în tăcere, schimbând din când în când câteva cuvinte fără importanţă. Arareori însă, Căruntul povestea ceva, iar Stepan pornea să râdă în hohote – după cum îl instruise Vifor. Într-un bar de noapte, omul beat trebuie să fie gălăgios în tot ce face: şi când se porneşte pe gâlceavă, şi când râde – atunci corespunde ambianţei. Dacă stă încruntat, poate da naştere la discuţii: oamenii tăcuţi şi liniştiţi nu prea sunt agreaţi în localurile de petrecere. Beţivanilor nu le plac vecinii crispaţi, treji; doresc ca toţi cei din jurul lor să fie la fel de fericiţi ca şi ei.

De măsuţa lui Vifor se apropie un locotenent-major din Luftwaffe, se înclină în faţa Krysiei şi spuse:

— Îmi pot permite s-o rog pe Fraulein, să danseze c-un soldat?

— Dar pani tocmai a dansat c-un soldat, prietene, – răspunse Vifor.

Locotenentul stătu o clipă lângă ei, legănându-se pe picioare, apoi se înclină peste măsură de exaltat în faţa Krysiei, şi se înapoie la ai săi.

Vifor dansă din nou cu Krysia.

— Îmi place tare mult să dansez, – îi spuse Krysia, – şi lui Kurt îi place dansul. Dansăm împreună până la istovire. Se dă în vânt după vals, însă mie mi-e drag tangoul. Tangoul lacrimilor.

— Ce-i asta, tangoul lacrimilor?

— Cel pe care-l cânta adeseori la radio Feoctistov-Nimuer.

— Şi despre ce-i vorba în tangoul lacrimilor?

— Spune că dansul este totdeauna o amintire. Când dansezi, îţi aminteşti neapărat de clipele trecute, de cei care au plecat;

te învăluie o tristeţe cumplită, de parcă ai fi bătrân şi nu ţi-a mai rămas nimic, decât amintirile…

Mai târziu, ofiţerii le siliră pe târfe să danseze pe scenă, iar fetele, gâfâind, dădeau neîndemânatice din picioare, strigând cu glasurile lor piţigăiate de puştoaice.

— Sărăcuţele, le deplânse Krysia, de ce le-o fi pedepsit dumnezeu în halul ăsta?

— Dumnezeu n-are niciun amestec aici, răspunse Vifor.

— Poate că le aşteaptă acasă mamele şi fraţii lor flămânzi.

— În zilele noastre nu există mame sătule, Krysia, – o dojeni Vifor – asta nu-i o justificare. Fetele se destrăbălează. Povestea cu mamele flămânde e doar un paravan, ca să-şi satisfacă poftele.

— Totdeauna bărbaţii condamna cu asprime greşelile femeilor.

— În primul rând, ele nu-s femei, ci fete. Iar în al doilea rând, ceea ce săvârşesc acum, nici nu se cheamă greşeală, ci trădare.

Krysia se înroşi deodată ca para focului. Vifor îşi puse iarăşi mâna pe degetele ei îngheţate şi spuse:

— Este o copilărie să iei asupră-ţi păcatele altora.

Pe la patru dimineaţa, barul se goli de clienţi. Rămăseseră doar doi beţivani înrăiţi. Nu mai erau în stare să se ridice de la mese, iar patronul împreună cu bucătarul se străduiau să-l împingă pe scara de ieşire.

— Acum du-te, şopti Vifor, du-te, Krysia.

Krysia oftă din adânc, se îmbufna şi, ridicându-se brusc, porni prin sală spre uşă. Vifor o conduse din priviri, apoi se sculă şi scoase din buzunar revolverul.

— Nimeni să nu mişte! porunci el.

Patronul şi bucătarul se întoarseră cu faţa spre Vifor. Clientul pe care încercaseră să-l dea afară căzu cu fruntea pe masă. Bogdanov stătea la ieşire cu grenadele în mână. Căruntul lângă el.

Patronul se moleşi deodată, şi se prăbuşi la podea.

…Când ieşiră din cabaret, lângă maşina lui Appel erau două patrule de SS-işti care examinau în tăcere actele şoferului. Krysia se lipi de perete, cu braţele desfăcute, ca răstignită.

Se lumina de ziuă. Cerul era albastru, deşi încă nu răsărise soarele.

MIEZUL NUCII

Tragedia regimului puterii personale consta în faptul că unicul aparat, în stare să înregistreze nemulţumirea poporului istovit de război, de bombardamente şi foamete, era organizaţia lui Himmler, şi, într-o oarecare măsură, serviciul de spionaj şi contraspionaj al lui Canaris. Hitler nu dorea să privească adevărul în faţă, ci cerea celor din jur, în general, şi lui Himmler, în special, numai furnizarea unor date care să-i întărească şi să-i confirme justificarea lui istorică, de Führer al poporului german. Cunoscând trăsăturile de caracter ale lui Hitler, care-i făcuse de petrecanie lui Röhm, cel mai bun prieten al său, Himmler nu îndrăznea să-şi asume riscul de-a comunica Führerului adevărul adevărat despre starea de spirit a poporului, şi-atunci se linguşea pe lângă el, dându-i numai informaţiile pe care dorea să le aibă. Într-o bună zi, în timpul raportului pe care-l prezentau lui Hitler, Canaris avusese curajul, într-o oarecare măsură, să facă o analiză obiectivă a situaţiei de pe frontul de răsărit. Führerul albise ca varul la chip, se repezise asupra amiralului, îl înhăţase de reverele tunicii cenuşii şi, cu o putere neaşteptată, îl trăsese spre el, răcnind:

— Ce vrei să insinuezi, că am pierdut războiul, scârnăvie!

Nu mult după întâmplarea de mai sus, Canaris fusese îndepărtat. Acum situaţia din ţară era dezastruoasă: o nemulţumire generală, surdă, oboseală, pesimism, prăbuşirea încrederii în idealurile naţional-socialismului, care acum trei ani păreau de neclintit. Dar faptul acesta îl cunoştea un singur om: un neînsemnat dascăl de literatură, cu pince-nez şi cu mâini frumoase şi mici, pe care şi le frământa mereu, de parcă i-ar fi fost îngheţate. Personajul se chema Heinrich Himmler, unul din veteranii partidului, persoana cea mai apropiată şi de încredere a Führerului. Ca nimeni altul îşi dădea perfect de bine seama că Reichul se rostogoleşte spre prăpastie. De aceea Himmler, observând cu luare aminte toate peripeţiile complotului antihitlerist al generalilor, n-a mai stat pe gânduri, ci a încercat să ia măsuri din timp pentru stabilirea unor contacte cu anumite cercuri din Apus prin intermediul secţiei a VI-a din Direcţia centrală a siguranţei Reichului. SD-ul se ocupa cu problemele spionajului politic. Himmler avea cunoştinţe destul de precise despre tocmelile ce se purtau la Berna între reprezentanţii lui Herder şi Dulles. Şi aşteptase liniştit desfăşurarea tratativelor.

Asta până în clipa când în rândul complotiştilor intrase şi colonelul Stauffenberg, eroul invalid, rămas cu-o singură mână, al luptelor din Africa. Iar acesta condiţionase aderarea sa, de stabilirea contactului cu organizaţia ilegală comunistă. Până atunci Himmler aşteptase liniştit, ba şi mai mult, făcuse el primii paşi, acoperind – tangenţial, bineînţeles – activitatea generalilor pentru realizarea legăturii cu Dulles. Şi asta deoarece ştia prea bine că generalii, în discuţiile lor cu Dulles, pomeniseră de Himmler ca despre unica personalitate capabilă să ajute şi să protejeze răsturnarea lui Hitler. Cel puţin aşa îl informase doctorul Langben, agentul său, care era în legătură cu opoziţia generalilor. Şi-avea toate temeiurile să-l creadă pe Langben, deoarece doctorul fusese verificat de-a lungul multor ani de servicii. Acoperirea tangenţială, de la distanţă, ca un avans făcut opoziţiei generalilor (fireşte, după ce Himmler căpătase în privinţa sa toate asigurările că numai el, şi nimeni altul, este propus de generali ca singura figură în stare să menţină Germania, după răsturnarea Führerului, în lupta împotriva bolşevismului), fusese transmisă la Stockholm de doctorul Kersten, reprezentantul personal al lui Himmler. Sosind la Stockholm, în toamna anului 1943, doctorul Kersten luase contact cu diplomatul american Abraham Hewheat (cel puţin sub numele acesta se recomandase). După câteva zile de sondaj reciproc, Hewheat îi comunicase lui Kersten că este de acord să aibă loc nişte contacte între Himmler şi anumite persoane din Statele Unite, dar numai în următoarele condiţii: desfiinţarea partidului nazist şi a SS-ului, efectuarea de alegeri libere în Germania, eliberarea tuturor teritoriilor ocupate, condamnarea criminalilor de război şi instituirea unui control asupra industriei de război a Reichului.

Doctorul Kersten îi transmite lui Himmler pretenţiile americanilor. Reichsführerul SS întrebă: ce garanţii i se vor oferi lui? Îi vor fi asigurate drepturile – nu în calitate de Reichsführer SS, sau de veteran al partidului, ci de om obişnuit, pe care să-l cheme doar Himmler?

Hewheat temporiza. Himmler urgenta. Îl trimise la Stockholm, cu avionul, pe şeful spionajului politic SS Schellenberg. Acesta preluă ducerea tratativelor cu Hewheat. Himmler, primind în fiecare zi comunicări cifrate din partea lui Schellenberg, inspecta fronturile, bea nopţile, pentru a-şi găsi somnul, se

plimba mult pe jos, – totdeauna îl iritase Canaris, cu ifosele lui aristocratice de-a face în fiecare zi călărie, – îl recitea pe Goethe, apoi pe neaşteptate uita de sine şi privea în gol, cu capul pustiu, îngăimând fel şi fel de cuvinte disparate, cel mai adesea sufixe sau terminaţii de verbe.

În cele din urmă se declară de acord cu toate propunerile americanilor, cu-o singură excepţie: condamnarea criminalilor de război.

— Nu există decât un singur fel de crime, spunea el, cele penale. Războiul, după cum spun şi duşmanii noştri ideologici, este doar o continuare a politicii, cu alte mijloace. Un om politic nu poate fi judecat, tot aşa cum nu poate fi condamnat un jucător de şah pentru că a pierdut o partidă.

Dat fiind acordul lui Himmler asupra majorităţii condiţiilor lor, agenţii americani fură îndrituiţi să tragă o serie de concluzii. Se confirma, în primul rând, opinia generală despre falimentul şi disensiunile din conducerea partidului hitlerist, în al doilea rând, seriozitatea opoziţiei generalilor, iar în al treilea rând, prezenţa lui Himmler în rolul de sprijinitor al răsturnării lui Hitler, mai ales că primea nişte condiţii pe care nici revoluţionarul conservator, care era Canaris, nu le considerase acceptabile, în timpul convorbirilor cu agenţii americani, la Istambul.

Bineînţeles, toate tratativele cu Apusul erau purtate de Himmler sub masca unor operaţii de „tatonare” a inamicului; dacă Führerul ar fi aflat despre ele, – Himmler l-ar fi putut convinge cu uşurinţă că totul nu-i decât un joc obişnuit în spionajul politic.

Cu toate acestea, la consfătuirile cu Hitler, Himmler privise de câteva ori, cu multă insistenţă, în ochii generalilor pe care-i ascultase, pe bandă de magnetofon, la el în cabinet, manifestându-şi opiniile lor antihitleriste. Odată, un general, în ai cărui ochi albaştri, puţin bulbucaţi, se uitase îndelung, se frământă, roşi, apoi păli, iar în cele din urmă zâmbi chinuit. Himmler îşi închise ochii, îşi plecă abia vizibil capul, şi zâmbi şi el. După această întâmplare, Himmler primi o informaţie care atesta că bancherul Wallenberg, mediatorul discuţiilor cu Apusul, îi spusese ideologului putsch-ului Herder:

— Să nu v-atingeţi de Himmler! Nu vă stă în cale, dacă acţiunea este îndreptată doar împotriva lui Hitler.

Totul decurse normal, până în ziua când o secţie a Gestapoului, care se ocupa de comunişti, dădu peste contactul stabilit de nucleul radical al opoziţiei cu reprezentanţii partidului comunist din Germania. Arestările se efectuară fără ştirea lui Himmler – pentru ridicarea comuniştilor nu era nevoie de aprobarea conducerii superioare. Aici era toată nenorocirea. Agenţii de rând ai Gestapoului descoperiseră, dintr-o pură întâmplare, legăturile dintre comunişti şi opoziţia generalilor. Secretul, cunoscut la Gestapo doar de Himmler, Schellenberg şi Kersten, deveni cunoscut întregului aparat. Din pricina unei întâmplări, forţa teribilă a Gestapoului ameninţa să-l zdrobească pe creatorul său care, la tribuna congreselor de partid, stătea lângă Führer, îi aplauda discursurile, îl proslăvea în luările sale la cuvânt şi, totodată, scosese la mezat viaţa Führerului, pentru a-şi asigura fericirea lui personală.

Tragedia puterii personale rezidă în negarea evoluţiei şi logicii dezvoltării ei, în refuzul de a-şi concepe noi dogme, de-a recunoaşte înfrângerea, de-a căuta căi spre victorie în noi condiţii istorice, folosind alte mijloace şi forme.

Alternativa, pentru a ieşi din acest impas, era doar una singură – putsch-ul. Himmler credea în putsch ca în unicul mijloc capabil să-i conserve, lui şi familiei sale, viaţa, fericirea şi libertatea. De aceea aştepta. Însă numai până în clipa când aparatul se consacră legăturilor stabilite de aripa tânără a complotiştilor cu comuniştii. Atunci Himmler se pomeni la o răspântie. Îşi pierdu calmul. Un om slab de înger, chiar dacă pe ecrane sau în fotografiile publicate de presă se dovedeşte a fi întruchiparea desăvârşită a puterii, nu poate lua o hotărâre precisă decât numai în cazul când are posibilitatea de a se sfătui sincer cu cei cărora le-a acordat încrederea sa. Maşinăria hitleristă avea de toate: simultaneitatea perfect pusă la punct a verigilor aparatelor de partid, militar şi de stat; o agitaţie de masă spectaculoasă, folosind o propagandă demagogică agresivă; uniuni de tineret şi de femei; asociaţii sportive şi paradele lor pline de bufonadă; manifestări şi serbări populare fără număr – de toate avea. Un singur lucru lipsea: încrederea reciprocă. Părinţii se temeau de copii, soţul de nevastă, prietenii între ei.

Himmler rămăsese singur cu îndoielile şi gândurile sale. De aceea în exterior părea mai calm ca niciodată, numai că sub

pince-nez-ul său lucirea ochilor i se cam stinsese, iar mania de a-şi freca mâinile devenise mai evidentă.

Deznodământul se produse la douăzeci iulie.

Himmler ştia multe. Însă nu ştia că Stauffenberg îşi amânase în două rânduri executarea atentatului împotriva lui Hitler, numai din pricina faptului că la Cartierul general nu se aflaseră nici Goering şi nici Himmler. Colonelul Stauffenberg aparţinea aripii stângi a opoziţiei. Şi nu era de acord să fie păstrat hitlerismul, îndepărtându-l doar pe Hitler. El cerea nimicirea hitlerismului ca atare.

La 20 iulie 1944, Stauffenberg decolă de pe aerodromul militar aflat lângă Berlin, pentru a se deplasa la reşedinţa lui Hitler, unde urma să aibă loc o consfătuire referitoare la formarea unor noi divizii de rezervă. Consfătuirea începu la ora 12 şi 30 de minute. Generalul Heusinger, schiţând liber pe harta uriaşă, întinsă pe o masă lungă, schema aproximativă a confruntărilor de pe frontul de est, analiză precis, cu formulări seci, situaţia sectoarelor separate, cele mai complicate din gigantica bătălie.

Stauffenberg, care îşi pierduse în timpul expediţiei africane o mână şi un ochi, impunându-se astfel deosebit de mult în faţa Führerului (acesta preţuind nespus manifestările de eroism), declanşă sub masă dispozitivul bombei englezeşti cu acţiune întârziată, îşi lăsă mapa cafenie, dinainte pregătită pentru explozie, cât mal aproape de Führer, se ridică şi, plecându-şi niţel capul, îi şopti lui Keitel:

— Vă rog să mă scuzaţi, trebuie să telefonez neapărat la Berlin.

Hitler privi doar o clipă la colonel, schiţând un fel de surâs, Keitel strâmbă din nas nemulţumit: nu-i plăcea să fie tulburată ordinea în timpul expunerilor responsabililor operativi din statul-major.

— Ruşii, – continuă să raporteze Heusinger, – îşi desfăşoară mai departe, la apus de Dvina, spre nord, forţele lor uriaşe. Unităţile de avangardă se află la sud-vest de Dinaburg. Dacă nu ne retragem grupul de armate de la lacul Tschud, suntem ameninţaţi de-o catastrofă.

Grandiosul şi comicul, tragicul şi bufonada – aparţin de logica fenomenelor vieţii.

Heusinger nu mai apucă să rostească niciun cuvânt: străfulgeră o flacără orbitoare, tavanul se prăbuşi, geamurile groase ale ferestrelor deschise de la bungalowul de vară zburară în ţăndări, dăngănind ca un clopot de alarmă, – în bomba colonelului Stauffenberg avusese loc o reacţie chimică, simplă şi normală.

Hitler ţâşni de pe podea – în fumăria albastră ce umpluse odaia cu o funingine amar-sărată la gust.

— Pantalonii mei noi! – porni el să răcnească adânc jignit, cu o voce puţin răguşită, – abia ieri i-am îmbrăcat!

Restul se putea asemui cu o tragi-comedie născocită de un scriitor de proză fantastică de tipul cel mai vulgar: în cinci ore după atentat, Hitler putea să cadă de la putere. Dar n-a căzut. Dacă s-ar încerca o analiză logică a prăbuşirii complotiştilor, a tentativei lor de-a acapara puterea, în acest caz, ar merita, fără doar şi poate, să fie reţinute patru observaţii: în primul rând, în privinţa caracterului naţional al nemţilor, pentru că litera unui ordin are o valoare de nestrămutat. Ordinul pe care-l pregătiseră – „Walkiria” – care permitea armatei să preia puterea în mâinile ei, nu fusese dat. În al doilea rând, complotul împotriva dictatorului nu putea fi realizat decât numai în cazul când toţi participanţii ar fi fost gata să-şi dea viaţa în numele ideii lor. Însă nici gând ca participanţii complotului generalilor să fie în acelaşi grad de fanatici ca omul împotriva căruia se ridicaseră. În al treilea rând, politicienii de profesie se confundă adeseori, în fibra lor cea mai intimă, – în funcţie de structura vederilor lor şi de manifestarea sentimentelor ce-i animă, – cu actorul de teatru. Pe scenă, actorul pierde o acţiune ce-i este străină, plânge cu lacrimi ce nu-i aparţin, rosteşte cuvinte pe care nu le-a gândit el. Politicianul, în schimb, are obligaţia să nu piardă acţiunea în care s-a angajai; pentru ca s-o câştige, trebuie să joace precis, fără greşeală. Şi, în sfârşit, în al patrulea rând: într-o ţară unde puterea se află în mâinile unor puternice aparate de partid şi de stat, complotul nu putea fi realizat cu succes decât de nişte oameni care cunoşteau la perfecţie toate resorturile ascunse ale acestor aparate. Însă aceştia n-aveau nevoie de un complot împotriva Führerului, deoarece manifestau un fanatism şi-o orbire vizibile.

Chiar în aceeaşi zi, de douăzeci iulie, principalii conducători ai complotului au fost împuşcaţi în curtea din Bendlerstrasse. Lui

Beck şi lui Stauffenberg li s-a propus sinuciderea, Beck şi-a tras un glonţ în cap, Stauffenberg a refuzat.

— Se sinucid numai cei care se simt vinovaţi. Faţă de popor, n-am nicio vină.

L-au împuşcat în urletul motoarelor de camion.

Putsch-ul se terminase.

Himmler îşi dădu seama că, atâta vreme cât Hitler şi Goering se aflau la Cartierul general de la Rastenburg, nu-i mai rămăseseră decât puţine ceasuri pentru lichidarea celor mai influenţi complotişti, despre care bănuia că era imposibil să nu fie la curent cu faptul că el, în calitate de Reichsführer, avea cunoştinţă de planurile putschiştilor. Trebuia neapărat să-i lichideze, mai înainte ca anchetatorii SS-ului să procedeze la arestarea nucleului complotiştilor, mai ales a acelora care ar fi putut dezvălui înfricoşătorul secret. De aceea împuşcarea lui Beck, a lui Stauffenberg şi a altora era doar o primă acţiune – importantă nu atât pentru că fusese iniţiată de el, cât pentru faptul că fusese întreprinsă de oamenii lui Roemer, comandantul batalionului de siguranţă „Germania Mare”, care căuta să se pună bine cu el. În schimb, câţiva militari care în aparenţă nu dădeau nimic de bănuit, dar care cunoşteau multe din resorturile ascunse ale convorbirilor de la Berna şi Stockholm, fură împuşcaţi sau siliţi să se sinucidă chiar din dispoziţia personală a lui Himmler.

Nu există călău mai înspăimântător, decât cel care vrea să-şi şteargă urmele crimelor săvârşite.

Himmler, după ce şterse de pe faţa pământului pe cei câţiva martori neînsemnaţi, la prima vedere, dar foarte bine informaţi, dezlănţui un larg val de teroare, nădăjduind să obţină astfel indulgenţa Führerului în cazul când acestuia i-ar ajunge la ureche cine ştie ce informaţie demascatoare.

De Canaris, Reichsführerul se cam temea, dar, în acelaşi timp, nu-şi prea făcea griji. Socotea că bătrânul vulpoi va înţelege că tăcerea este garanţia cea mai sigură a salvării sale. De aceea, se gândi chinuitor de mult cum să justifice arestarea amiralului şi, în general, dacă era cazul să-l aresteze sau, eventual, dacă nu era mai nimerit să-i stabilească domiciliu forţat. Canaris reprezenta o monedă de schimb avantajoasă, în jocul cu inamicul. Dar Himmler, spre norocul lui, nu apucă să întreprindă

o discuţie plină de precauţiuni cu Führerul. Acesta doar îl întrebă:

— Cum se comportă în celulă, ticălosul acela?

— Cine anume? – nu înţelese la început Himmler. – Ticăloşi s-au dovedit a fi destui de mulţi, şi fiecare se comportă altfel.

— Mă refer la Canaris.

— Încă n-au reuşit să-l bage la închisoare, – răspunse Himmler, – dar mâine am să vă raportez amănunţit despre situaţia lui. Bineînţeles că va fi interesant de văzut ce va face nemernicul de Canaris.

Şi la ora când Goebbels vorbea la radio, ironizând: „A fost o răscoală telefonică!”, şeful spionajului politic al SS-ului Walter Schellenberg îl aresta pe amiralul Canaris, fostul şef al Abwehrului. Amiralul îşi luă rămas bun de la iubiţii lui câini de vânătoare şi spuse, ştergându-şi lacrimile:

— Schellenberg, să iubeşti câinii, ei nu trădează niciodată.

Colonelul Berg află câte ceva din caleidoscopul acestor evenimente în timpul nopţii, când fu convocat de şeful Gestapoului din Cracovia. Fără să privească la colonel, acesta îi întinse tocul şi un top de hârtie.

— Scrie totul despre relaţiile dumitale cu Canaris şi cu Stauffenberg, odiosul duşman al naţiunii.

Berg pricepu: se întâmplase ceva groaznic. Acum trebuia să-şi aştepte şi el ceasul. Canaris căzuse în dizgraţie cu câtva timp în urmă, acum se afla întemniţat la Moabit. Înainte de aceste evenimente, Stauffenberg, cu care se întâlnise de câteva ori la Berlin, fusese eroul naţiunii, acum devenise, vrăjmaşul ei.

Berg scria automat, rândurile se aşterneau drepte, caligrafiate cu îndemânare, ca de obicei. Enumera zilele când se întâlnise cu Canaris şi cu Stauffenberg, dar în acelaşi timp gândea – după cum îi stătea în fire – calm şi cu exactitudine matematică.

„Se vede că jocul pe care l-am început cu fata asta, poate să devină acum, cu voia lui dumnezeu, partida mea salvatoare. De astă dată trebuie să joc cinstit cu ei, iar pentru fată să lucrez în mod serios. Pesemne că-i ultima mea posibilitate reală de a ieşi din haosul în care am nimerit. Numai să nu mă îndepărteze Gestapoul din serviciul de spionaj. Acum ar putea proceda la suprimarea ofiţerilor I-S. Sunt în stare să vadă, în fiecare din noi, un urmaş posibil al lui Canaris. Nu sunt capabili să-l aprecieze

pe patriotul Canaris, omul care, cu preţul vieţii Führerului, avea de gând să salveze milioane de vieţi germane. Nu-şi vor îngădui niciodată – datorită structurii lor inchizitoriale – să se gândească la aşa ceva. În aceasta constă puterea şi, în acelaşi timp, tragedia lor. Dacă voi porni să lucrez în mod serios cu roşii, îmi voi asigura după aceea un alibi. «Comitetul naţional al Germaniei libere» în frunte cu Paulus – desigur că nu-i o alternativă în locul lui Hitler, dar reprezintă totuşi ceva. Bineînţeles ceva naiv, extrem de naiv, dacă mă închid chiar acum. S-ar putea să recurgă şi la arestarea mea. Trebuie să pregătesc evadarea fetei. E mai bine să plece. Totuşi trebuie gândit în aşa fel, încât fata să nu rămână la SD. Îi voi cere ajutorul, să-mi dea un colaborator de-al său. Am să-i spun că armata, în aceste zile grele pentru naţiunea germană, trebuie sprijinită şi întărită cu cadre de partid verificate. O mut pe fată la staţia de radio, şi-o încredinţez esesistului. Iar când acesta se va obişnui cu rusoaica, îi strecor o prostituată oareşicare şi-l umflu cu rachiu. Funcţionarii de partid sunt atât de chinuiţi de morala puritană a lui Hitler, – care interzice membrilor de partid băutura, ba chiar şi fumatul, considerându-le un mare păcat, iar rujarea buzelor la femei, o trădare a intereselor patriei în favoarea mercenarilor plutocraţiei americane, – încât sunt convins că omul lui de la SS se va prăbuşi în braţele femeii şi-n valurile de rachiu. Fiindcă veni vorba, oare ce se află mai mult în dosul acestor interdicţii ale lui Hitler: fanatismul, ura faţă de un mod de viaţă normal sau tâmpenia? Cum de nu-şi dă seama că fructul oprit este mai dulce? Cu cât există mai puţine interdicţii în orânduirea internă a unui stat, cu atât mai greu pătrund ideologia, economia şi politica inamicului: n-au cu ce să-i tenteze pe oameni. Când acestora le este totul permis, bineînţeles în limite raţionale, – fără să binecuvântăm, în niciun caz, animalitatea, – eu unul, în calitatea mea de agent de informaţii, n-am ce face într-o astfel de ţară. Numai politicienii neghiobi, când se ivesc perioade de greutăţi, recurg la înăsprirea metodelor dictatoriale de înăbuşire a unui alt fel de a gândi sau chiar a manifestărilor de liberalism intern, şi asta fără niciun folos. Politicienii cu minte, mai slăbesc frâiele – şi-n cazul acesta, eu, agentul de informaţii, iarăşi n-am ce face. Cretinii noştri care au pierdut războiul, acum, – după salvarea Führerului pe care l-a izbăvit dumnezeu, – dirijează teroarea şi

demonstraţiile întru slava lui Hitler şi cu teama de complotişti. Arestările şi demonstraţiile nu reuşesc decât să sperie şi mai mult poporul. Iar un popor înspăimântat şi care nu gândeşte, n-are nicio şansă de izbândă.”

— Aici am scris totul, – spuse Berg. – Ce canalii, cine şi-ar fi închipuit că marinarul ăsta gurmand purta în inima lui câlţoasă atâta ură faţă de Führer.

Şeful Gestapoului se uită atent la Berg. Apoi îl întrebă:

— Dar ce vorbea Canaris, când vă invita la el?

— Eram o verigă prea neînsemnată în lanţul serviciului de spionaj militar, – îi răspunse Berg, – pe mine, personal, nu m-a invitat niciodată la ospeţele lui. Îi poftea pe şefii din conducere; Oster, Bamler, Pickenbrock. Am fost invitat numai de două ori: prima dată, când şi-a serbat ziua de naştere, cu prilejul aniversării împlinirii a cincizeci de ani. Porcul ăsta gătea extraordinar orez indian cu peşte, „Indische Reistafel”.

— La Zelendorf?

— Da. Pesemne că lucrurile acestea erau cunoscute de prietenii noştri din aparatul central ai Gestapoului: totdeauna venea acolo şi Heydrich.

— Cum îl chema pe pădurarul lui Canaris, nu-ţi aminteşti?

— Pe cine?

— Pe omul care îi organiza vânătorile de vulpi cu fanioane. Ticălosul vâna ca englezii – cu fanioane. Iar pădurarul, licheaua aia linguşitoare, îi aducea o vulpe într-un ocol anume pregătit, şi păduchiosul dumitale de marinar hăituia ca un bezmetic jivina nenorocită şi speriată… Câtă bestialitate şi făţărnicie… Ei, poate că din pricina emoţiile. Bine, eşti liber, colonele. Te rog să nu te îndepărtezi din biroul dumitale, îmi poţi fi necesar în orice clipă.

— Sunt cu totul la dispoziţia dumneavoastră. Am o ultimă rugăminte.

— Spune.

— Operaţia dumneavoastră, întreprinsă cu mine. În legătură cu spioana rusoaică, a înaintat destul de mult. Aş vrea să vă rog să-mi daţi un colaborator de la Gestapo. Suntem într-o fază când nu pot face nimic fără ajutorul Gestapoului.

Şeful Gestapoului ascunse în seif filele scrise de Berg, se întoarse la birou şi spuse:

— Am să mă gândesc mai amănunţit la spusele dumitale.

Iar în răstimpul acesta, când în Germania se dezlănţuiau valurile demonstraţiilor patriotice, când hodorogii şi puştanii, înarmaţi cu automate, mărşăluiau prin faţa Gauleiterilor şi a conducătorilor politici, când coloanele frontului muncii defilau cu lopeţi şi topoare pe umăr, când manifestanţii vociferau „Heil Hitler”, tocmai atunci avea loc şedinţa operativă a Comisiei europene consultative, şi delegatul sovietic Gusev dădea citire comunicatului comun referitor la graniţele zonelor de ocupaţie din Germania, cerând capitularea necondiţionată şi precizând că Germania va fi condusă de o Comisie aliată de control, alcătuită din comandanţii armatelor de ocupaţie.

ÎNTÂLNIREA

Mai înainte de a se duce la cabaret, Vifor stătuse cu Kolea vreo jumătate de ceas. Acesta îi raportă despre desfăşurarea urmăririi ofiţerului SS von Stirlitz.

— Îl filăm şi noi în limita posibilităţilor. Când se deplasează cu automobilul – nu te prea poţi ţine după el. Ce-i drept, cunoaştem numărul maşinii: băieţii din grupul de spionaj al organizaţiei ilegale poloneze l-au interceptat de două ori lângă Wawel şi o dată lângă biserica Maria. Era însoţit de-un ticălos oareşicare şi examina icoanele, frescele şi orga.

— E bună orga de-acolo?

— După mine, e grandioasă. Când cântă Bach în timpul slujbei, ţi se înfioară pielea pe tine, drăcia dracului, de parcă ai îngheţa.

— Vorbeşti de dumnezeu, şi-l pomeneşti pe diavol.

— Păi sunt marxist, zâmbi Kolea, iar fenomenul reprezintă de fapt unitatea contrariilor. În general, noi facem o mare greşeală.

— Care noi, şi care greşeală? întrebă Vifor. Acum îi plăcea să stea de vorbă pe îndelete cu Kolea. Înainte de a porni la acţiune, cel puţin zece minute, trebuie să te deconectezi. Întocmai ca masajul la boxeri.

— Când zic noi, mă gândesc la ai noştri, iar greşeala este atitudinea noastră faţă de creştinism.

— Ei? – surâse Vifor, – te tai de pe statul de salarii pentru discuţii religioase.

— Vorbesc serios. Maică-mea, pe vremuri, mi-a deschis ochii asupra multor lucruri, şi încă destul de convingător. În comandamentele lui Christos sunt câteva principii pe care le-am

preluat şi noi. Pe cuvânt de cinste. Să-ţi iubeşti aproapele, să nu furi, să-ţi respecţi părinţii, să nu ucizi…

— Şi mai departe? Te-ai încurcat?

— M-am încurcat.

— Cum rămâne cu întoarcerea celuilalt obraz, ca să-ţi fie şi el pălmuit?

— Nu trebuie preluat totul. Aşa cum am procedat şi cu Hegel sau cu Feuerbach. Nici de la ei n-am luat orice.

— Kolea, e timpul Ce-i cu nemernicul ăla?

— Ieri-noapte s-a plimbat de unul singur prin grădină. Apoi s-a dus la restaurantul hotelului „Franţa”.

— Şi tu?

— Am răzbătut şi eu.

— Şi?…

— A înfulecat un „Eisbein” dintr-ăla nemţesc – de picura untura în farfurie. Ciolan de porc – mâncare aleasă… A băut zdravăn.

— Cine s-a apropiat de el?

— Două prostituate de la Luftwaffe.

— Şi el?

— Ce-i eu el?

— Cum a reacţionat?

— În niciun fel. Pe una din ele a mângâiat-o pe obraz. Între altele fie spus, are ochi frumoşi, ca de câine.

— De ce crezi că potăile au ochi frumoşi?

— Aşa spune mama. Îi plac tare mult oamenii cu ochi frumoşi, ca ai câinilor.

— Ia ascultă, mereu m-am ferit să te-ntreb ce-i cu tine, oare n-ai avut tată?

Kolea zâmbi niţel:

— Se pare că nu. Când eram mic, am întrebat-o pe maică-mea. Mi-a răspuns: „Tatăl tău este cel mai minunat om de pe pământ. Ne-am rătăcit unul de altul în vremea revoluţiei. Ne-a împrăştiat viforniţa. Să-l iubeşti ca şi pe mine, şi străduieşte-te să nu mai întrebi niciodată despre el. Fiindcă mă doare nespus de mult.” Asta-i tot.

— Şi-a rămas singură?

— Da. Abia a împlinit patruzeci de ani. Băieţii de la universitate îmi spuneau: „Ai o prietenă tare drăguţă”. Duminicile, ne duceam pe terenul de tenis. Jucam tenis până mă

treceau toate apele. Pe urmă, ştii ce mă alerga: încăleca pe bicicletă şi mă fugărea pe tot terenul. Suflet de aur, maică-mea.

Vifor se uită din noi la ceas, îşi frecă tâmplele şi spuse:

— Mă gândesc c-ar fi mai bine să-l lichidezi pe esesistul ăsta.

— Ziceai să-l răpim.

— O să ne chinuim cu el. Ia gândeşte-te: unde-l duci imediat? La partizani? Nici aşa n-avem oameni de-ajuns, iar aici trebuie să-i pui şi pază. Prea costisitor. Şi-apoi – să nu compromitem operaţia principală din pricina gânsacului ăsta. Dacă-l răpim – să vezi ce zarvă se va stârni! De-altminteri, singur ai spus-o, hoinăreşte cât e noaptea de lungă, fără nicio pază. Trebuie doar să înscenăm un jaf, şi-atunci totul se va petrece în linişte.

— E clar.

— Ei, cu bine, – spuse Vifor, – să-i dăm drumul. Numai că va trebui să-l drogăm pe şoferul nostru cu valeriană – prea îi tremură mâinile ca unui sclerotic.

— Noroc, – îi ură Kolea şi bătu în lemn cu îndoitura degetului.

— Ajută?

— Ajută – trebuie să crezi. Ca şi homeopaţii. Noroc, Vifor.

După ce Vifor plecă cu oamenii lui şi zgomotul de motor al automobilului se stinse, pierzându-se în liniştea necuprinsă a nopţii, Kolea se-ntinse trosnindu-şi oasele şi, umblând prin odaie, porni să se dezbrace. Se dezbrăca, aşa cum făcea totdeauna la Moscova, umblând încolo şi încoa prin odăiţa lui, lăsând pe spetezele scaunelor, pe masă şi pe pat cămaşa, maioul, ciorapii, pantalonii. Odată fusese invitat la un coleg de şcoală – parcă prin clasa a şasea, da, chiar în a şasea. Colegul lui era băiatul unui militar de carieră, şi în familie îi dădeau o educaţie militărească: să-şi aştearnă singur patul, să-şi cârpească singur ciorapii, să-şi calce pantalonii, să-şi gătească singur de mâncare. Când Kolea i-a povestit maică-si despre toate astea, Saşenka nu i-a răspuns deocamdată nimic. Doar l-a întrebat:

— Îţi place?

— Nespus de mult.

Din clipa când băieţelul ei începuse să umble şi să vorbească, Saşenka se purtase întotdeauna cu el, de parcă ar fi fost un om în toată firea, egal, înzestrat cu gândire.

Seara i-a spus:

— Sanka, înţelegi… Mi-ai povestit de băiatul acela… poate că-i bine şi corect cum procedează el; şi dacă ţie ţi se pare că aşa trebuie să creşti, ca un spartan, ca un militar, – atunci n-ai decât să faci şi tu la fel. Numai că, eu una, n-am avut niciodată prilejul să-l slujesc pe tatăl tău. Pe bărbatul din casă. Este tare plăcut să te ocupi de bărbatul din casă, care se dezbracă umblând alandala prin odaie şi care nu se pricepe să-şi spele cămaşa, aşa cum ştiu s-o fac numai eu, femeia lui. Bineînţeles, e foarte bine când un bărbat ştie să-şi calce pantalonii, dar mie îmi este şi mai plăcut s-o fac pentru bărbatul meu sau pentru tine. Mă-nţelegi?

— Dar n-am să cresc ca un răsfăţat?

— Ştii ce, – îi răspunse Saşenka, – poţi să-ţi speli ciorapii şi să fii şi un răsfăţat în acelaşi timp. Răsfăţul nu se naşte din lenevie – ci, mai degrabă, din moleşirea inimii şi-a creierului.

— Dar ce să fac acasă?

— Iată, asta-i altă problemă. Ştii ce, e tare plăcut când într-o casă miroase a lemn proaspăt, ca într-o cabană de vânător. A lemn proaspăt tăiat. Ar fi minunat, dacă ţi-ai face rost de-un banc de lucru… Ai putea să ne meştereşti un spalier de gimnastică suedeză. Exerciţiile de înviorare, după radio, sunt un lucru bun, dar pe un spalier de gimnastică suedeză am izbuti nişte figuri de pomină.

— Şi mai ce altceva?

— Să-l înveţi pe Puşkin, pe de rost.

— Atâta doar?

— Să-l înveţi pe de rost, în întregime. Tatăl tău îl ştia pe Puşkin din scoarţă în scoarţă.

— Dar ce era tata? – întrebă încet băiatul.

— Cel mai minunat om de pe pământ, – repetă ea fraza pe care o mai rostise odată. – Cel mai minunat. Crede-mă.

— M-au întrebat la şcoală: „Aţi fost părăsiţi de tatăl tău?” Nu cumva chiar ne-a părăsit?

— Urâtă vorbă – „părăsit”… Ce-nseamnă, părăsit? Putea să nu mă mai iubească. Dragostea nu-i aer. Nu este o mărime constantă, ca o sarcină de purtat în cârcă. Dacă o simţi ca pe o sarcină, apăsându-ţi umerii, atunci nu-i câtuşi de puţin dragoste. Nimeni nu părăseşte pe celălalt în dragoste: ci, pur şi simplu, încetează să-l mai iubească, şi nu mai vieţuiesc laolaltă. Ţi-am

dat un răspuns general, înţelegi? Dar tatăl tău mă iubeşte. Şi niciodată nu va înceta să mă iubească.

În primăvara anului 1940, a văzut-o pentru prima oară plângând pe maică-sa. Într-o duminică, se întorseseră de la o cursă de alergări – Saşenka fusese cu fiu-său la vânătoare, îl învăţase să-i placă vânătoarea, alegând singură itinerariile, – se culcaseră devreme, iar dimineaţa, mai înainte de a-şi termina pregătirea lecţiei de literatură franceză (pe care o preda la cursul ţinut la Institutul de limbi străine), îi telefonară de la Comisariatul poporului pentru apărare şi-o rugară să coboare la intrarea locuinţei, unde o şi aştepta o maşină.

Maică-sa se înapoie după două ceasuri. Plânsese nespus de mult. Se culcă pe divan şi se întoarse cu faţa la perete. Kolea se aşeză lângă ea şi porni să-i mângâie capul.

— Sanka, – îi spuse ea, sughiţând de plâns ca un copil, – Sanka, avem o veste mare, plină de jale, de fericire şi de durere. Tatăl tău trăieşte.

— Unde… Unde e?

— Departe. Dă-mi poşeta.

Kolea îi aduse maică-si poşeta ei plată; Saşenka o deschise, făcând să ţăcăne dispozitivul de metal.

— Iată, – rosti ea, – astea-s ale lui.

Pe divan stăteau trei cutiuţe stacojii. Înăuntrul lor, pe căptuşeala din marochin roşu, se aflau două ordine Lenin şi ordinul Steagul Roşu de război, purtând un număr pe plăcuţa emailată de sub emblemă. Numărul era 974.

De aceea se încurcase Kolea, pentru câteva clipe, când Vifor îl întrebase de taică-său. Nimeni nu-i vorbise vreodată lui Kolea despre taică-său – nici la cadre şi nici comandanţii lui. Se vede că despre tatăl lui ştiau numai câţiva oameni din ţară. Din pricina asta, când îl întrebase şi Vifor, Kolea se crispase în sinea lui, deoarece cel mai greu lucru pe pământul ăsta este să-ţi tăinuieşti faţă de prieteni comoara la care ţii cel mai mult. Toţi cei care îi cunoşteau familia, abia îşi reţineau această întrebare, şi tuturor, chiar şi celor mai apropiaţi prieteni, le răspundea întocmai aşa cum îi răspunsese şi lui Vifor.

„Aici n-o mai am pe maică-mea, – se gândi Kolea, uitându-se la lucrurile împrăştiate prin odaie. Aici trebuie să mă descurc singur. Pentru ea era un prilej de bucurie, dar pentru alţii e

povară. Mamele se bucură totdeauna pentru copiii lor. Cât de măreţ sună numele de femeie! Ce înmănunchiere de dragoste, armonioasă şi uluitoare: faţă de bărbat şi faţă de copil.” Îşi aduse aminte de o discuţie pe care o avusese cu un tânăr pictor. Executa un portret al maică-si şi discuta despre o mulţime de lucruri cu Kolea. Cu un prilej oarecare, pictorul îi spusese:

— Ador copiii. M-aş însura şi cu-o zdrenţăroasă, numai să-mi nască un copil.

Kolea nu tăinuia nimic faţă de maică-sa. Şi-i povesti părerea pictorului. Saşenka se strâmbă scârbită:

— Doamne, ce cretin. N-ai decât să-ţi petreci noaptea cu o femeie pe care n-o iubeşti, dar să te însori doar pentru ca să-ţi facă un copil – asta-i nemernicie. Ştii, acum nu-mi mai face nicio plăcere să-l văd. Refuz să-l mai primesc în casa mea.

— Dar este un talent autentic.

Saşenka spuse:

— Tu eşti un băiat cu minte. Se poate ierta orice unui om talentat, în afară de nemernicie. Dar, dacă-ţi face plăcere să te vezi cu el, n-ai decât să continui. Sunt gata să-l suport şi eu.

— O să-ţi fie foarte greu?

— Eu nu ştiu ce-nseamnă „a fi greu de suportat”. Totul trebuie înţeles într-un singur fel – a fi un om bine crescut.

— Înseamnă că un om bine crescut poate trece peste nemernicie cu un simplu zâmbet?

— Nicidecum. Dar are posibilitatea să răspundă unui compliment fără să zâmbească şi fără să-i acorde vreo atenţie. E foarte important să ştii să priveşti la un om, fără să te uiţi la el. Ochii sunt o armă mai înfricoşătoare decât revolverul. Bineînţeles, dacă îi consideri ca o oglindă a sufletului.

— Cum să-ţi spun, mă aflu într-o situaţie jenantă. Ţi-am povestit despre cele discutate şi-mi va fi neplăcut să ştie despre cele vorbite între noi. Dacă ţi-ar fi spus direct ţie, era altă problemă. Dar părerea lui mi-a mărturisit-o doar mie. Aşa că mă-nţelegi, nu?

— Te-nţeleg. Ai dreptate, Sanka. Iar eu nu. Şi cu asta am încheiat discuţia. Da?

— Sigur că da. Mai ales c-ai avut mult haz când ai rostit formularea: „refuz să-l mai primesc în casa mea”.

— Şi ce-i atât de hazliu într-asta?

— Faptul că sună ca pe vremea ţarismului – zâmbi Kolea. – Dar e tare năstruşnic...

Kolea termină cu îmbrăcatul costumului cel nou, stătu îndelung la oglindă, înnodându-şi cravata după ultima modă, cu un nod cât toate zilele, apoi îşi turnă în palme puţină colonie, cu parfum aspru, bărbătesc, se mai examină o dată, îşi vârî în buzunar „Walther”-ul şi ieşi din casă. Se ducea să-l lichideze pe generalul SS von Stirlitz.

PATRUZECI ŞI DOUĂ DE SECUNDE

— Actele, – îi spuse un eseist din patrulă Krysiei, salutându-l pe Vifor, cu mâna la cască.

„De ce nu m-a salutat cu salutul de partid, aşa cum s-ar fi cuvenit s-o facă un esesist? – se gândi Vifor, pe când ducea mâna spre buzunar după ţigări. – De ce m-a salutat anume pe mine? Doar se vede că nu fac parte din SS. Krysia o să dea peste cap toată acţiunea – nu mai are mult până să leşine. Căruntul şi Bogdanov se ţin bine. Appel se poartă ca un băiat de ispravă. Numai mâinile îi cam tremură. Dacă în cabaret se stârneşte scandalul, trebuie să deschidem focul. Iar revolverul îl am la spate. De câte ori nu mi-am spus să-l ţin numai în buzunarul interior al vestonului. Cine putea şti că se vor ivi aici chiar în clipa asta? Minutele rezolvă în viaţă totul. Poate fi vorba şi de ani, dar vine minutul acela când totul se duce dracului. Ce-i asta – o lege imuabilă, pe care nu suntem în stare s-o cunoaştem niciodată, sau o prostie evidentă, după cum se şi dovedeşte? Şi dacă-i o întâmplare prostească, ce drept are să existe, atâta timp cât întreprindem o acţiune cinstită – pentru binele oamenilor, împotriva stârpiturilor?”

După ce examinară actele lui Bogdanov, îi restituiră Ausweisul ducând mâna la cască.

— Actele dumneavoastră, – îl rugară pe Cărunt.

Acesta, zâmbind slugarnic, le întinse permisul lui de noapte. Permisul era fals. Ce-i drept, fusese executat într-o tipografie serioasă, de nişte maiştri autentici, care înainte de război lucraseră pentru contrabandiştii internaţionali. Însă, de vreo câteva ori, patrulele SS îi ridicaseră pe posesorii unor astfel de permise „curate”, ducându-i la corpurile de gardă, de unde îi predaseră mai departe Gestapoului, pentru cercetările de rigoare.

„Ne aflăm destul de departe de cel mai apropiat comandament, – se gândi Vifor, – băgându-şi în buzunar bricheta confecţionată dintr-un cartuş. – Deci nu vor auzi împuşcăturile. Ba ar fi o prostie, sediul partidului se află în piaţă, şi este bine păzit de unităţi SS. Au motociclete şi automobile. Vor împânzi tot oraşul, aşa cum s-a întâmplat cu prilejul evadării mele. Dacă le dăm la cap, aşa pe tăcute – şi-apoi îi încărcăm în maşină? Krysia n-are acte. N-or să îndrăznească să-i ceară actele, dacă le spun că-i cu mine. Drace, cât timp a trecut? Vreo treizeci de secunde, fără îndoială. Dacă intră în cabaret, atunci porneşte tirul. Nu-i putem lua pe neaşteptate. La câte mă pot gândi în clipele astea! De-aş încerca să înregistrez ce vede şi ce aude un om în aceste treizeci de secunde, ce mai romane ar ieşi. E de ajuns să scrii doar ce aud şi ce văd acum Căruntul, Krysia, Bogdanov şi cu mine. Dar nimeni nu va scrie niciodată aşa ceva, până ce savanţii nu vor inventa un procedeu de fixare, de înregistrare, aşa cum fac cu notarea desfăşurării experienţelor de chimie. În astfel de secunde, oamenii gândesc totdeauna la fel, indiferent de naţionalitate. Tuturor le vin în minte amintirile. Amintirile – ultimul refugiu al omului ajuns la ananghie. Dacă disperarea alungă amintirile şi asociaţiile de idei – omul e pierdut. Mai cu seamă dacă este agent de informaţii.”

— Poftiţi, – spuse esesistul, înapoindu-i Căruntului permisul de noapte, – sunteţi liber. Puteţi pleca.

Între timp, un al doilea esesist se apropiase de Krysia.

— Actele dumneavoastră, pani.

— Nu le am la mine.

— Cum aşa? – se miră esesistul. – De ce?

— Dânsa este cu mine, – spuse Vifor. – Mai aveţi ceva întrebări?

Primul esesist se răţoi la Căruntul şi la Bogdanov:

— Nu v-am spus că sunteţi liberi? Puteţi pleca!

„Trebuie să-i iau chiar acum cu mine. Dacă Stiopka şi Căruntul se îndepărtează, sunt pierduţi. Patrula va intra în cabaret, – să-i tragă o duşcă în zorii zilei, – iar peste o clipă va izbucni de-acolo ca din puşcă. Dacă frânez maşina, să-i iau din drum pe oamenii mei, tot mai au destul timp să tragă în cauciucuri, şi vom fi siliţi să oprim, după nici treizeci de metri. Ei, drăcia dracului, ce prostie!”

Căruntul se scuză:

— Mulţumim. Plecăm imediat. Cât să-mi aprind o ţigară, şi plecăm imediat. Dac-am băut peste măsură şi n-am în gură biberonul cu tutun, nu mai ajung nicăieri.

Şi porni să-şi scoată din buzunar punga cu tutun uscat, mărunţit.

— Dânsa a fost invitata dumneavoastră la cabaret? – îl întrebă esesistul pe Vifor.

— Da.

— O cunoaşteţi?

— Bineînţeles.

— Mă iertaţi, dar, din păcate, nu ştiu cui mă adresez.

— În cazul acesta să vă arăt actele, – răspunse tăios Vifor.

— Da, vă rog.

Vifor scoase din buzunar o legitimaţie de ofiţer SS, carnetul de partid şi două carnete pentru decoraţii.

Legitimaţia de ofiţer şi carnetul de partid le procurase de la Kolea, iar acesta, la rândul său, reuşise să le capete de la intendentul pe care-l mituia. Carnetele pentru decoraţii le adusese Căruntul – nişte trofee de la ofiţerii căzuţi în timpul atacului de la Chorzow, o acţiune de mare răsunet a partizanilor cracovieni, când nimiciseră o întreagă garnizoană, pentru ca apoi să se retragă, fără nicio pierdere, în Slovacia, trecând peste munţii Tatrei.

„Acum e foarte important să-mi joc cu atenţie cartea, – se gândi Vifor, întinzând esesistuiui teancul de documente false. Ausweisul îl ţinea în alt buzunar. Dar acum nu mai avea dreptul să-l prezinte, deoarece la butoniera reverului purta insigna de activist de partid. Rus şi activist de partid – asta era o evidentă nepotrivire. Acum contează cum îmi vor scăpa din mână documentele false, trebuie manevrat în aşa fel încât esesistul să se aplece imediat să-mi ridice actele. Sunt obligat să lucrez cu-o precizie extremă: şi cum îi voi întinde documentele, şi cum îl voi privi drept în ochi, şi cum voi interpreta scena cea mare. când voi desface degetele, dându-i de înţeles că este vinovat de faptul că actele unui ofiţer SS au căzut pe trotuar din pricina lui. Căruntul ştie ce am de făcut: doar împreună am pus totul la cale. Dar Bogdanov o fi reţinut cele discutate? Ar fi o nenorocire cumplită, dacă şoferul nostru neamţ va apăsa pe accelerator şi va fugi la mama dracului. Iată-l c-a încremenit la volan. I s-au înălbăstrit urechile, de atâta încordare. În schimb, cât am fost în

cabaret, şi-a frecat maşina de-a făcut-o ca oglinda. Iată, caracter. Altul ar fi moţăit, ar fi încercat să citească, sau s-ar fi îndemnat să scrie o carte poştală acasă. Însă omul nostru, şi-a curăţat maşina. Când sosisem aici, era într-un hal fără de hal. Dar unde s-o fi spălat pe mâini? Are unghiile curate, ca un doctor. Aha, mănuşile. Din piele de căprioară. Băiatul nostru a lucrat cu mănuşi. Bravo lui. Numai să nu-ţi dea prin cap, Appel, băiete, s-o întinzi. Acum las să-mi scape din mâini documentele, iar peste câteva clipe o vom întinde cu toţii de-aici. Şi-o să fie bine, Appel, crede-mă."

Esesistul, ca secerat, se aplecă să ridice legitimaţia de ofiţer SS, carnetul de partid şi carnetele celor două decoraţii. Chiar din clipa când se ghemuise, zărise că legitimaţia de ofiţer era necompletată în interior. Izbuti doar să-şi ridice privirea şi să se uite, oarecum jalnic şi întrebător, la omul uscăţiv şi cu ochelari care arăta ca un ştab de la partid. Dar nu reuşi decât atât, să-l privească pe ochelarist de sus în jos. Vifor se năpusti asupra lui, ghemuindu-se, şi-l culcă la pământ.

Al doilea esesist bombănea ceva: Stepan îi astupă gura cu mâna, iar Căruntul, înşfăcându-l de-a curmezişul trupului, îl târî spre uşa deschisă a maşinii. Casca de metal a acestuia se rostogoli pe trotuar şi, înfricoşător, pătrunzător ca un clopot de alarmă, ca o sută de clopote, ca o sirenă antiaeriană, porni să vuiască, să huruie, să huruie, să huruie până ce se izbi de rigolă şi, mai zdrăngănind de câteva ori, să încremenească acolo.

Căruntul sări la esesistul pe care-l doborâse Vifor, îl ridicară împreună şi-l zvârliră în automobil peste celălalt care zăcea culcat, schimonosit, dând din picioare şi rotindu-şi chipul alb ca varul.

Vifor se repezi după cască, o luă şi-o aruncă în maşină, apoi privi atent împrejur, să nu mai fi lăsat ceva după ei.

„Acum nu-i cazul să ne grăbim, – îşi zise el. – Nu-i cazul. Ce rost are să ne grăbim, dacă actele mele false zac pe trotuar, purtându-mi amprentele digitale? În clipele acelea de emoţie şi de frică, degetele îmi deveniseră lipicioase, aşa că urmele lor sunt imprimate foarte clar, cum s-a petrecut la închisoare, când gestapovistul ăla lungan mi-a luat amprentele. Bun. Să le strâng cât mai repede. Acum e în ordine. Ce-a mai rămas? Uită-te, Vifor, uită-te cu multă băgare de seamă. Totul pare să fie în regulă, da? Sângele. Da, a scuipat sânge când l-am pus la

pământ. Nu-i bine. Şi tutunul. Ei, drăcie. Iarăşi nu-i bine. Ar fi caraghios să-i iau mănuşile lui Appel şi să mă apuc să frec pavajul. Unde am mai văzut aşa ceva – un om frecând pavajul fără mănuşi, iar în jurul lui hohotind nişte mutre porcine de fascişti? Unde oare? Ah, da! La cinema. Era un film bun, despre doctorul Mamlock. Aşa. Acum trebuie s-o luăm din loc. Nu ne-a mai rămas nimic de făcut. Interesant, cât a durat coşmarul ăsta? Întocmai: aşa apreciasem şi eu – vreo cincizeci de secunde!" Dar cu opt secunde în plus. Deci, patruzeci şi două de secunde!

Vifor sări pe scaunul de lângă Appel şi-i spuse:.

— Dă-i drumul.

Appel smuci maşina din loc, motorul se ambală, însă Appel uitase să tragă frâna de mână şi, după ce strănută şi se zgâlţâi de vreo două ori, motorul se cală.

Appel, îşi întinse încetişor piciorul stâng, pipăi îndelung pedala starterului, propti binişor vârful piciorului, apoi apăsă. Electromotorul hurui besmetic, dar nu se produse scânteia de aprindere. Se auzeau şuierând cureaua ventilatorului, sorbul aspiraţiei, dar motorul nu pornea.

— Trage şocul, – spuse Vifor cu glas subţiat, de parcă nu era al lui.

— E tras.

— Ai uitat să-l tragi.

Vifor apăsă un buton alb de pe bordul maşinii.

— Uite-aşa se porneşte, sucitule, – îl dojeni el. – Aşteaptă puţin. Încă niţel. E prea devreme. Nu te grăbi. Aşteaptă.

Vifor se întoarse şi privi la oamenii lui: Krysia era culcată, întinsă pe scaun. Bogdanov, strângând din dinţi, se ghemuise deasupra celui de al doilea sesist ca să nu-i îngăduie să strige. Căruntul îşi răsucea preocupat o ţigară din tutunul lui uscat.

— De-al tău? îl întrebă Vifor.

— Da.

— Proaspăt?

— De anul trecut.

— Îmi dai şi mie să trag un fum?

— Numaidecât.

— Ei, – îi spuse Vifor lui Appel, – dă-i drumul, băiete.

Appel îşi propti iarăşi vârful piciorului, plin de precauţie, cu-o mişcare de balerin, pe pedala starterului. Dar nu fu în stare să apese.

— Mi-e teamă, – şopti el.

— Ei, fleacuri, – spuse Vifor, – dă-i drumul. Benzina s-a evaporat de mult.

Vifor îi zâmbi şi repetă:

— Dă-i bătaie, prietene. Curaj.

Appel apăsă pe starter şi motorul, după ce strănută de vreo câteva ori, porni să uruie. Vifor chiar îşi imagină – cu-o precizie cinematografică – fumul dens-albastrui ce năvălea pe ţeava de eşapament, cum se transforma apoi în violet, iar acum, când maşina pornise la drum, nemaivăzându-se deloc, deoarece devenise incolor.

— Există totuşi un dumnezeu, – spuse Vifor, adresându-se Căruntului, râzând uscat, simţind că toată mâna stângă – de la umăr şi până-n vârful unghiilor – îi era cuprinsă de-un fior rece, subţire şi pătrunzător.

— Cum? – se miră Căruntul.

— Nimic, – răspunse Vifor. – Am glumit, într-o doară.

Ajungând la Plant, Vifor închise fereastra – sufla vântul. Pe ulicioara, care urma după stradela unde se afla frizeria în care se refugiase atunci când evadase din piaţă, la vreo nouăzeci de metri de gară, se iviră două siluete de bărbaţi. Stăteau faţă în faţă, atât de aproape încât îşi atingeau frunţile, ca nişte băieţandri gata să se-ncaiere. Lui Vifor i se năzări că bărbatul care stătea cu spatele era Kolea.

SÂNGELE

Isaiev se dusese două zile la rând, să realizeze întâlnirea, atât la biserică precum şi la restaurantul hotelului „Franţa”, şi totuşi nu obţinuse legătura. Bineînţeles nu ştia, şi n-avea de unde să ştie, că trebuia să contacteze nişte agenţi din serviciul de informaţii de front, departe de-a fi de talia lui. Dar a şti şi-a presupune – sunt două noţiuni fundamentale, fără de care un agent secret e condamnat la inevitabilă pieire. Ca orice om, un agent nu poate fi omniscient, dar, spre deosebire de toţi ceilalţi oameni, este obligat să includă, în raţionamentele sale, şi presupunerile – de multe ori învecinate cu fantezia unui Jules Verne.

De aceea, remarcând alaltăieri noapte că este filat – un filaj bizar – înfăptuit doar de-un singur om şi întărindu-şi convingerea că-i urmărit numai de acesta, şi nu de-un grup, Isaiev se rezumă la două versiuni posibile. Prima versiune: neghiobul de

Schwerer, de la secţia a IV-a a Gestapoului, hotărâse să dea dovadă de zel şi-i ataşase o „umbră” personală, după cum se cuvenea unui înalt personaj, de la centru care intra în orbita lui Schellenberg, şeful spionajului politic din Direcţia centrală a siguranţei Reichului. Desigur, era o prostie, dar din partea unui neghiob, după cum îl considera, nu fără temei, Isaiev pe Schwerer, era de aşteptat, fără îndoială, şi o asemenea acţiune. A doua versiune: agentul care trebuia să ia legătura n-avea încă suficientă experienţă (la urma urmei, nu zeii se îndeletnicesc cu arderea oalelor la cuptor). Experienţa este un lucru care se dobândeşte, dar, sincer vorbind, într-o astfel de situaţie şi într-un moment atât de decisiv, era bine să-ţi asiguri un om experimentat; deşi, se contrazicea Isaiev însuşi, era foarte posibil ca centrul să fi hotărât a recurge la această soluţie, considerând Cracovia, într-o oarecare măsură, drept un oraş de front şi, de aceea, „în plină mişcare” – refugiaţi, deplasări de trupe, greutăţi legate de conjunctura locală – iar dacă există „mişcare”, atunci se întronează şi dezordinea cea mai desăvârşită. Şi unde domneşte dezordinea – deşi şansele de „cădere” sunt mari, acestea sunt însoţite, în aceeaşi măsură, de şanse foarte reale de reuşită, cu condiţia ca agentul să fie bine ales; aici ar fi fost nevoie de un fel de Oleko Dundici, care să cunoască la perfecţie regiunea.

Aşa că Isaiev admise şi posibilitatea să fie contactat de un tânăr fără experienţă, aparţinând serviciilor de informaţii de avangardă, aşa-numitele servicii tactice, gândindu-se că misiunea pe care i-o încredinţaseră, la Berna, cei de la Moscova – deşi era o misiune dintre cele mai serioase, legată de experienţele lui Wernher von Braun care, în ultimul timp, îi năucise literalmente pe cei de la Londra cu „V”-urile lui – nu putea fi rezolvată decât numai luând contact cu serviciile de informaţii de front, întrucât cea de-a doua fază a operaţiei urma să fie decisă recurgând la sprijinul organizaţiilor de rezistenţă locale şi al paraşutiştilor din diviziile cele mai apropiate de front.

În prima zi, Isaiev nu observă la restaurant pe nimeni care să-i trezească interesul şi care, într-o oarecare măsură, să ofere vreo perspectivă pentru realizarea unui posibil contact. Nu se afla acolo niciun personaj care să corespundă descrierii convenite.

„Umbra” pe care-o purtase după el prin toată Cracovia, se lăsă descoperită când von Stirlitz trecu pe lângă biserică.

Peste noapte, mai precis chiar în faptul dimineţii, când Isaiev se întoarse la hotel şi se vârî sub plapumă, se gândi pentru prima oară, cu o curiozitate poate neaşteptată, nu la faptele sale, ci la analiza lor. Şi, cu o vădită limpezime, înţelese că faptele sale. – mai ales după examinarea atentă a acestora –, suferiseră un uriaş proces de formare în dezvoltarea lor. Chiar infiltrarea lui, în aparatul departamentului lui Himmler, îl costase enorm, fiind nevoit să depună o muncă titanică pentru a-şi păstra aparenţa aceea de om calm şi puţin distrat. Era totdeauna ca o strună încordată – pe care era de-ajuns s-o atingi cu tăişul ascuţit al unui cuţit, ca să plesnească de la sine, fără niciun efort. Acum, după ce trecuseră aproape douăzeci de ani, – singur aprecia asta, – Isaiev dobândise şi învăţase o sumedenie de „cârlige” actoriceşti pentru obţinerea aplauzelor. Uneori se îngrozea: după o jumătate de ceas de la cunoaşterea cuiva ştia totul despre omul pe care abia îl întâlnise. Odată, se dusese la un faimos ghicitor al viitorului. Asta se întâmplase la Berlin, într-o seară de toamnă, când soarele scălda cu lumina lui roşiatică şi lugubră porţile Brandenburgului; teii de pe Unter den Linden deveniseră albaştri-aurii, pretutindeni se aşternuse o linişte nespusă, domnind o frumuseţe de vis. Deasupra undelor Spreei fâlfâiau raţele, iar lângă staţia „Friedrichstraase” nişte bătrâne somnolente hrăneau lebedele roşii cu pâine uscată.

Mai întâi, intrase în micuţa cârciumioară „Zum letzten Instanz”, care se afla lângă tribunal, nu departe de locuinţa evreiască în care locuise pe vremuri Horst Wessel. Aici, Isaiev se umflă cu bere, după ce mai înainte, la recepţia de la ambasada poloneză, băuse votcă. De aceea, când ieşi din cârciumioară, era îmbujorat şi moleşit.

„Zum letzten Instanz” se traduce prin „ultima instanţă”, – se gândea el, – are haz, ce să zici. În faţa tribunalului Reichului – „ultima instanţă”. Poţi să bei aici şi la necaz şi la bucurie – după cum te-au achitat sau te-au condamnat. Mai departe de „ultima instanţă” n-ai unde să te duci. Eu însă am băut de bucurie. Interesant, aş mai putea oare vorbi ruseşte curent? Sau mi se va împletici limba în gură, ca emigranţilor albi. Bieţii de ei s-au înrăit, sunt nişte nenorociţi care îşi închipuie că numai ei îşi iubesc patria cum se cuvine. Nici n-ai cum să-i urăşti. Sunt nişte neputincioşi, nişte oameni nefericiţi, care nu-s în stare decât să

ragă împotriva noastră în timpul zilei, serile să se teamă de orice şi să plângă în fiecare noapte.”

Ghicitorul îl întrebă pe domnul Obersturmbahnführer SS cum doreşte să i se ghicească: în cărţi, în aştrii cerului sau în palmă.

— Să începem cu palma, – spuse Isaiev – aveţi nevoie de mâna stângă?

— Desigur, răspunse ghicitorul, neapărat stângă.

Mângâie îndelung palma lui Isaiev, palpând monticulele şi liniile acesteia, examinându-le de aproape, apoi înţepeni şi, închizând ochii, alintă iarăşi palma cu buricul degetelor sale reci şi puhave, după care porni să vorbească:

— Aţi trăit o viaţă complicată plină de satisfacţii şi lupte, ca un vrednic ostaş în slujba unei idei. Aţi avut o copilărie grea – îndurând multe amărăciuni, pe care poate nu le înţelegeaţi, dar ale căror taine adânci nu vă sunt nici astăzi cunoscute. Aţi văzut multe nenorociri, ba chiar şi dumneavoastră singur aţi trecut prin asemenea grele încercări. V-a izbăvit voinţa dumneavoastră, sunteţi un om dotat cu-o voinţă puternică, dar năzuinţele dumneavoastră pline de voinţă se întemeiază pe-o inimă simţitoare. Sunteţi mult prea bun. Asta-i suferinţa dumneavoastră ascunsă, întrebarea căreia încă nu i-aţi dat un răspuns. Linia minţii, care la majoritatea oamenilor însoţeşte – absolut independent liniile vieţii, la dumneavoastră s-a contopit cu acestea, pesemne ca urmare a vreunei traume suferite cândva. Mai mult ca sigur că-i vorba de un şoc legat de lupta care se dă în dumneavoastră împotriva răului în general.

„Doamne, cât de abil şi semnificativ minte omul ăsta, şi cât de mult trebuie să le placă activiştilor noştri. Modelează totul după calapodul biografiilor generale ale membrilor de partid în uniforme negre. Săracul de el, ce mi-ar mai fi putut spune, dacă veneam în civil, – se gândi Isaiev, examinând pe îndelete, odaia în care se aflau. Trebuie să-l sperii, niţel pe profetul ăsta, are să fie tare hazliu.”

— Mulţumesc, – spuse Isaiev. – Viitorul nu mă interesează. Acum, dacă doriţi, îngăduiţi-mi să vă ghicesc şi eu.

— O, este interesant.

— Daţi-mi mâna stângă.

Isaiev aruncă o privire fugitiva în palma ghicitorului, apoi i se uită îndelung drept în ochi. După aceea porni să vorbească încet:

— Aţi bolit mult în copilărie. Odată era chiar să şi muriţi. V-a scăpat tatăl dumneavoastră. După mine, cred că era vorba de-o difterie.

Ghicitorul se trase niţei înapoi. Isaiev, ca şi când n-ar fi remarcat nimic, rosti mai departe:

— La şcoală aţi învăţat foarte prost, de altfel nici n-aţi terminat-o şi aţi muncit mai mult fizic. Femeia pe care aţi iubit-o v-a părăsit demult. Şi dragostea pe care n-aţi apucat s-o cheltuiţi v-aţi revărsat-o asupra animalelor. Vreun an de zile aţi urmat la universitate. În răstimpul acesta aţi răbdat de foame, iar apoi, după ce v-aţi îmbogăţit, aţi contractat o maladie serioasă. Tiroida vă pricinuieşte cele mai mari temeri. Nu vă sfătuiesc să recurgeţi la operaţia ce vi s-a propus sau care vi se va propune. Şi nu vă faceţi speranţe în privinţa logicii formale şi a psihologiei matematice. Din punct de vedere al ideilor statului nostru – nu sunteţi un om pur – mai ales în sinea dumneavoastră. Ori nu aveţi un sânge curat, şi ascundeţi faptul acesta, ori vreuna din numeroasele dumneavoastră rude se află internată într-un lagăr de concentrare, ori aţi convieţuit cu o evreică.

Ghicitorul îşi retrase grijuliu mâna de pe masă, şi bâigui zâmbind jalnic:

— Asta nu mai e ghicitorie. Pur şi simplu îmi cunoaşteţi dosarul pe care l-am completat, săptămâna trecută, la comisia de anchetă a poliţiei.

Atunci se înspăimântase Isaiev, pentru prima oară, de-adevăratelea, deoarece, era de la sine înţeles, nu citise niciodată dosarul acestui om, ci pur şi simplu citise în el. Ochii, mâinile, chipul, chelia, strălucirea ochilor puţin bulbucaţi, praful de pe bufet şi de pe rafturile de cărţi, fotografia de pe perete a unei femei, reacţia la primele cuvinte pe care le rostise Isaiev, – într-un cuvânt, uriaşa aglomeraţie de trăsături mai mari şi mai mici, traume, manii care îl pot caracteriza pe un om datorită haloului cu care îl înconjoară, tot ceea ce îngăduie, cu-o minimă şi necesară doză de îndrăzneală, să devii un profet profesionist, asta în cel mai bun caz, şi un astrolog obişnuit, în orice alt caz, toate acestea îi furnizaseră lui Isaiev temeiurile afirmaţiilor pe care le avansase.

De aceea, încă din primii ani, când dorise să-l scape de la ananghie pe un agent secret de la Ceka, activând la Paris

împotriva elementelor iui Kutiopov, Isaiev îl ascultase plin de răbdare pe înflăcăratul şi tânărul conte Gaievski, spion al albilor, care alergase entuziasmat la el să-i comunice că un bolşevic fusese prins cu nişte materiale compromiţătoare, iar recrutarea acestuia nu mai era decât o chestie de zile, un fleac şi nimic mai mult. Atunci, insidios, Isaiev îi declarase:

— Îmi dau capul, conte dragă, că n-ai să-l recrutezi, ci el pe dumneata. Cu materiale compromiţătoare şi cu bani, oricât de mulţi, nu înrolezi agenţi de valoare – ci numai nişte cretini, absolut inutili într-o agentură de spionaj care se respectă câtuşi de puţin.

— Dar cum se obţine o recrutare, după părerea dumitale? Cum şi cu ce? – se arătă mirat contele.

— Cu inteligenţă, îi răspunse Isaiev. – Cu inteligenţă, cu idei şi cu voinţă. Făptura umană este un fenomen complex, şi trebuie analizată în toate ipostazele ei: bătrân sau tânăr, frumos sau urât, talentat sau doar sârguincios, strălucitor sau modest... Banii, femeile, materialele compromiţătoare, ţinând seama de cele de mai sus, nu reprezintă nimic, înseamnă să fii naiv şi superficial, într-adevăr superficial. Există câte un afemeiat care-i mai dur decât cremenea, în schimb, un nătântol fidel neveste-si poate suferi de cine ştie ce beteşug ruşinos. Ei, ăsta-i omul dumitale. Trebuie pornit şi de la bine şi de la rău, luând în consideraţie categoriile globale, dragă conte, şi nu de la un metal ros de rugină, bun de aruncat la fier vechi. Iar ideile, binele, răul, fiecare vârstă le consideră în felul el, diferenţiat şi nuanţat. Iată cum trebuie pusă problema. Aşa că, debarasează-te de maimuţoiul ăsta roşu. Fereşte-te de el ca de Satana, nu-ţi dai seama că ţi s-a vârât în suflet? Ceea ce se întâmplă nu-i rezultatul muncii dumitale, ci mai curând al celei depuse de el, se vede de la o poştă... Fii cu luare aminte la rădăcina lucrurilor, dragul meu conte, numai la rădăcina lor...

„Mâine va trebui să mă uit cu atenţie la filatorul meu, îşi spuse Isaiev, trebuie să-l văd la chip, şi-atunci o să lămurim totul. Nu-mi place activitatea dumnealui. Parcă-i un detectiv lipsit de creier. Ah, doamne dumnezeule, scriitorii mei dragi, câte fleacuri vă sleiesc mintea – amestecaţi laolaltă grâul cu neghina, cum spunea Spiridon Dionisievici Merkulov, ultimul prim-ministru al Rusiei albe.”

Kolea mergea pe partea cealaltă a străzii, străduindu-se să nu nimerească în raza de vedere a esesistului care păşea în faţa lui. Acesta se îndepărta din ce în ce mai mult de centru, făcea fel şi fel de lupinguri pe stradelele întortocheate, şi Kolea era tot mai alarmat, pe fiecare minut ce trecea.

„Unde să-l împuşc oare? – cugeta el. Canalia, se plimbă prin locurile unde sunt trupe sau pe unde nu se află curţi de trecere. Nu cumva o fi simţit ceva? Nu şi-a întors niciodată capul, iar la restaurant am stat în altă sală, ca să nu-l scap din ochi."

Pe la ceasurile două din noapte, când luna se apropiase mult de pământ, devenind din ce în ce mai clară şi fermecătoare, ofiţerul superior al Gestapoului, von Stirlitz, ascultând liniştea încordată a nopţii, dădu colţul străzii şi se lipi de zidul unei case. Îl auzea pe urmăritorul său încercând să păşească în vârful picioarelor, grăbindu-se după el şi trecând în fugă strada, pentru a scurta distanţa.

„E clar. Mă urmăreşte, – înţelese Isaiev. – Aici trebuie să lămuresc totul: după mine, individul nu face parte din efectivele lui Schwerer. Să-i privim chipul. Totdeauna trebuie să reuşeşti să-ţi vezi urmăritorul la faţă, când se ţine după tine ca o umbră pe străzile oraşului scufundat în linişte."

Din fugă, Kolea îşi mută „Walther"-ul din buzunarul interior al vestonului în cel lateral. Se căznea să nu răsufle, şi chiar păşea pe vârful picioarelor: „Să nu m-audă, canalia". Kolea o luă şi el pe după colţul străzii şi se ciocni faţă în faţă cu generalul SS. Lumina lunii ascundea în beznă chipul fascistului, în vreme ce pe al lui, al lui Kolea, îl scălda în bătaia razelor ei reci şi limpezi. Din cauza surprizei înlemni – nici nu mai apucă să-şi ducă mâna la buzunar după revolver. Câteva clipe statură amândoi neclintiţi: unul gâfâind, iar celălalt liniştit, cu mâinile la spate şi chipul în beznă. Şi deodată Kolea asurzi, apoi porni să audă din nou, deoarece în jurul lui – pe străzi, în cer, spre depărtarea lunii se rostogoleau cuvintele rostite de esesist. Rostise doar două cuvinte, calm, cu-o nespusă gingăşie:

— Băiatul meu!

UNDE-I ANIA?

În general, în ultimele zile, Berg nu mai ieşea din biroul său. Îşi adusese un divan moale, o plapumă şi două perne mari, apoi îl rugase pe şofer să-l aprovizioneze cu paste făinoase, crupe şi

lapte condensat. Le-ascunse într-un dulap şi continuă să trăiască aici, în biroul său zăbrelit, fără nicio ieşire.

Îşi dădea perfect de bine seama că, în aceste clipe, toţi paşii lui, toate convorbirile telefonice, legăturile şi plimbările (dacă mai aveau loc) se aflau sub controlul neadormit al Gestapoului. O singură dată, Berg îi telefonase generalului Neubut, care sosise în oraş, rugându-l să-l primească.

— Vino numaidecât, – îi propuse generalul, – chiar mă pregăteam să plec la o plimbare călare, sunt grozav de obosit şi simt nevoia să mă destind. Am un cal splendid şi pentru dumneata. Cu aghiotantul meu – este mai mult un băieţandru – mă plictisesc, în schimb cu dumneata voi avea ce discuta. Va fi o plăcere. O să trecem în revistă toate problemele ce te interesează…

Berg înţelese imediat ce primejdie reprezintă propunerea generalului de-a ieşi la plimbare călare, deşi Neubut, din partea soţiei, era oarecum înrudit cu familia lui Kaltenbrunner, şeful Direcţiei centrale a siguranţei Reichului. Gestapoul nu-i o organizaţie în care să nu conteze legăturile personale. Iar dacă Neubut avea posibilitatea să apeleze la puternica lui rudă, Berg era lipsit de orice relaţie: stătuse de vorbă cu generalul între patru ochi, Gestapoul nu avusese posibilitatea să le asculte discuţiile, deci avea dreptul să presupună tot ce dorea, atât în privinţa lui Neubut, cât, mai ales, în privinţa lui Berg.

— Vă mulţumesc, domnule general, răspunse Berg tuşind, aş fi nespus de bucuros să mă destind împreună cu dumneavoastră câteva momente, ba chiar şi un ceas, şi îmi imaginez ce cai minunaţi aveţi, dar, vai, sunt răcit. N-aţi putea să-mi fixaţi o oră, când să ne-ntâlnim pentru o chestiune foarte importantă?

— Bine. Mâine, la trei, îmi va face plăcere să te văd. Să nu prânzeşti acasă, eşti invitatul meu la un borş ucrainean.

Berg, mulţumit, puse la loc receptorul: înseamnă că, mâine la trei, Gestapoul îşi va instala aparatele de ascultare în apartamentul generalului, iar convorbirea lor îi va fi ataşată la dosar.

Prin urmare, trebuia să-şi dea toată silinţa ca discuţiile să decurgă în aşa fel încât el, Berg, să aibă numai foloase şi nu ponoase, asta în primul rând, iar în al doilea rând, să izbutească a înfrânge tăcerea vigilentă a şefului Gestapoului în privinţa

acţiunii cu agenta rusoaică, singura în stare să-l pună în contact cu roşii.

Raţiona extrem de precis: Gestapoul nu avea în clipa de faţă niciun fel de date asupra lui – nici din urmăririle lor exterioare, nici din partea celor însărcinaţi să-i asculte convorbirile telefonice, şi nici de la cei care-i scotociseră prin dosarul lui personal. În privinţa acestuia, Berg era cât se poate de liniştit: nu se băgase niciodată în intrigi. Ar fi putut să-i pricinuiască necazuri doar relaţiile lui cu femeile, după ce divorţase de nevastă-sa. Însă femeile cu care se încurcase erau ariene pursânge, cu un trecut impecabil, din familiile cele mai bune. După ce feldmareşalul Blomberg fusese îndepărtat din funcţie, numai pentru că se căsătorise cu o fostă prostituată, Berg practica legături din cele mai „curate”. În afară de asta, îşi dăduse seama că prietenele cele mai sigure nu puteau fi decât femeile încadrate în partid: nu le dădea mâna să pălăvrăgească despre legăturile lor, pentru că intrau în funcţiune legile puritane ale naziştilor. Cel mai afemeiat din Conducerea partidului hitlerist, după Goering şi Goebbels, era Kaltenbrunner. *Quod licet Jovis, non licet bovis;* Goering îşi îngăduia legături aproape pe faţă cu solistele operei vieneze, iar Goebbels, fără să se ascundă de cineva, conlocuia cu o actriţă de cinema cehă, neariană. Dar Kaltenbrunner nu-şi putea permite asemenea îndrăzneli, deoarece nu se „conducea” după principiile lui Hitler – care era posibil să creadă orbeşte în ele, sau tot atât de orbeşte să nu creadă – ci îl urma pe Himmler, care respingea fără drept de apel însăşi concepţia de credinţă, şi astfel Kaltenbrunner stătea în permanenţă la pândă. Pentru aventurile lui îşi alegea femei din aparatul de partid şi se distra cu ele după cum poftea. În activitatea serviciilor de spionaj e foarte greu să se păstreze secrete referitor la viaţa celor care lucrează în ele, cot la cot despre femeile lui Kaltenbrunner aveau toţi cunoştinţă. Prin cine ştie ce minune, era ferit de neplăceri, şi totul începea din nou. Berg imitase experienţa şefului Gestapoului. Prietenele lui din partid nu-l trădaseră, colonelul ştia acest lucru foarte precis, şi nici n-aveau să-l trădeze, deoarece acum, după atentat, conta nu numai onoarea lor, ci şi felul de viaţă pe care-l duceau. Totuşi, ferească dumnezeu, – este foarte posibil ca în aceste clipe, când se procedează la terorizarea şi anchetarea tuturor colaboratorilor lui Canaris, femeile s-o scrânteasc ă şi să divulge

totul investigatorilor dacă Gestapoul se ocupă de un om, atunci nu te poţi încrede în nimeni.

Cu toate acestea, Berg nu prea se temea de legăturile lui cu femeile: acestea erau devotate fanatic regimului, dar nici fanaticii nu-s făcuţi din piatră, au şi ei nevoie de aceleaşi lucruri pe care le folosesc (şi-i fac să trăiască) femeile şi bărbaţii obişnuiţi.

Principalul era să calmeze Gestapoul în privinţa loialităţii lui. În calitate de agent al serviciului de spionaj. Exista posibilitatea să obţină aceasta – barem într-o oarecare măsură – prin convorbirea cu Neubut. Convorbire pe care şi-o va pregăti din vreme, şi pe care se va strădui s-o poarte în aşa fel încât Neubut să-l aprobe, involuntar, în discuţiile ce le vor avea, şi care, mai mult ca sigur, vor fi ascultate de Gestapo.

Sosi la general la trei fără trei minute: conform cerinţelor etichetei. Aghiotantul îl conduse în micuţa sufragerie. După cum se agita şi după zâmbetele lui îmbietoare, Berg îşi dădu seama că băiatul era în slujba Gestapoului. Şi colonelul îl întrebă încrezător şi blajin:

— Am să fiu singur cu generalul?

— O, da, – îi răspunse aghiotantul, – o să fiţi numai dumneavoastră şi cu dânsul, domnule colonel,

Apoi plecă. Berg se plimbă prin odaie. Pe o măsuţă se afla telefonul. Berg zâmbi: „Nu-i îngăduit să fii chiar atât de naiv. Să le fie ruşine, şi eu instalam aparatura de ascultare în telefon, nu, zău aşa, prea se socotesc deştepţi, iar pe duşmanii posibili prea îi cred imbecili”.

Neubut veni cu o oarecare întârziere.

— Te rog să mă scuzi, am vorbit pe firul direct cu Rastenburgul.

— Domnule general, de-abia am intrat acum câteva minute.

— Azi vom avea o masă minunată. Ne stă la dispoziţie o oră, o oră întreagă. Ia loc aici, unde nu te bate soarele la ochi. Ce căldură, o suporţi? Borşul este delicios, nu-i aşa? Puţină votcă?

— Nu. Vă mulţumesc.

— Ai devenit antialcoolic?

— În general, n-am fost niciodată un beţivan.

— În schimb eu am să beau. S-a găsit un depozit uriaş al ruşilor şi mi-au dăruit şi mie o ladă de vodcă. De ce arăţi atât de întors pe dos? Prosit!

— Mulţumesc.

— Neapărat trebuie să guşti din usturoiul ăsta.

— Vă mulţumesc. Dar acum îmi este oarecum neplăcut să mănânc usturoi.

— De ce?

— Porcul de Canaris se dădea în vânt după usturoi. Aşa că nu-l mai pot suferi la masă dintr-un sentiment de dezgust moral.

— Da, a fost ceva monstruos.

— Eu nici până acum nu mi-am putut reveni,

— Totul, a trecut: criminalii au fost prinşi şi nu vor scăpa de pedeapsă.

— Bineînţeles. Dar nu pricep altceva: cum de-au îndrăznit?

— Kaltenbrunner se ocupă de anchetă.

— Minunat.

— Ei, ce te-aduce pe la mine? Ia spune-mi. Eşti doar un personaj extrem de descurcăreţ. Totdeauna te-ai ţinut departe de şefi. Dacă ai venit la mine, înseamnă că s-a întâmplat ceva deosebit. Ce peştişor ai prins, ce-ai urzit, ce-ai de gând să-mi propui?

— Domnule general, nu pentru asta am venit, deşi aş avea ceva în perspectivă.

— Ei, ei, spune-mi, te ascult cu toată atenţia.

— Domnule general, vă rog să interveniţi pe lângă comandament pentru transferarea mea în unităţile din prima linie, în orice funcţie.

— Ce?!

— Îmi permiteţi să fumez?

— Da, da, poftim… Ei, mai departe?

— După cele întâmplate la Cartierul general al Führerului, după demascarea perfidiei lui Canaris, mă simt răspunzător moral pentru faptul c-am lucrat în serviciul de spionaj al armatei şi n-am fost capabil să văd unde sunt duşmanii.

— Ai înnebunit? Eu am lucrat trei ani cu Witzleben şi un an cu Paulus. Trebuie să-mi aduc vreo învinuire pentru asta?

Berg înlemni de bucurie. Jucase precis: aceasta era reacţia pe care contase din partea lui Neubut.

Iar generalul continuă:

— Nu te comporta ca o babă. Şi pe mine, întocmai că pe dumneata, trădarea nemernicilor ăştia m-a înfuriat la culme! Dar n-ai să-ţi tai singur craca de sub picioare, din pricina

trădătorilor. Abia acum îmi dau seama de cauza insucceselor noastre pe front, din ultimul timp: se datorau trădării lor! Acum, după ce-am extirpat tumoarea internă, totul merge spre bine! Uită-te – tot spatele frontului s-a pus în mişcare, au loc demonstraţii populare, se observă o afluenţă uriaşă de mijloace materiale la fondul victoriei, şi câţi băieţandri – adevăraţi soldaţi, se încadrează în rândurile armatei! Berg, te comporţi ca o babă! Nu te cunoşteam aşa. Un agent de informaţii al armatei, din cei mai talentaţi – şi deodată, din senin, te-apuci să dai dovadă de-o lipsă de voinţă tipică unui intelectual!

— Domnule general, criza s-a declanşat acum cinci zile!

— De ce anume acum cinci zile?

— Deoarece mi-a fost dat să simt lipsa de încredere în mine.

— Nu mai îndruga prostii! Cine a putut să facă aşa ceva?! Ştiu prea bine cum eşti privit de comandantul grupului de armate!

— Însă neîncrederea în mine şi-a exprimat-o tocmai organizaţia pe care o consider conştiinţa statului nostru. Mă refer la Gestapo.

— Spune-mi, te rog, – îl întrebă Neubut după o oarecare pauză, – cine anume din aparatul Gestapoului nu ţi-a acordat încredere?

— Şeful conducerii cracoviene.

— Dar nu-i un aparat central.

— Pentru mine nu există nicio diferenţă între periferie şi centru.

— Ai ceva pe conştiinţă? Simţi că eşti în vreun fel vinovat? Cât de cât, chiar şi involuntar?

— Sunt gata să compar chiar mâine în faţa tribunalului – mă simt rupt faţă de patrie şi Führer. De aceea vă rog să fiu trimis în primele linii, Sunt gata să-mi răscumpăr cu sângele meu vina, – vină de primă însemnătate, într-o oarecare măsură, – c-am lucrat atâţia ani în aparatul acestui nemernic, fără să fiu în stare să-l dibuiesc.

— Uite ce… Am să discut pe două linii: oficial cu comandantul grupului de armate, iar neoficial, am să iau legătura cu Kaltenbrunner. Să ştii, Berg, te apreciez foarte mult ca agent al serviciului nostru de spionaj. Sunt dispus să lupt pentru tine, În aceeaşi măsură în care sunt dispus a ordona împuşcarea ta, dacă mi se aduce la cunoştinţă, orice, chiar şi cea mai

neînsemnată informaţie, în stare să demaşte contactele tale cu complotiştii.

— Domnule general, nu vă puteţi imagina cât vă sunt de recunoscător. Şi, totuşi, permiteţi-mi să vă las un raport scris. Este pe deplin motivat, Un autentic document. Şi credeţi-mă, deşi este scris cu cerneală, mi-a fost dictat de sângele meu de german.

— Bine, bine. Problemele importante trebuie susţinute prin hrană. N-ai apreciat arta culinară a bucătarului meu.

— ...Borşul este extraordinar. În general, îmi place bucătăria slavă.

— Puţină vodcă?

— De astă dată, da: mă simt acum ca în copilărie, după spovedanie.

— Prosit

— Prosit!

— Şi chiar astăzi, fără întârziere, apucă-te de lucru. Nu este o urare, ci un ordin.

— Am înţeles, să trăiţi, domnule general. Deşi există unele greutăţi: operaţia, vă rog să mă credeţi pe cuvânt, prezintă perspective neobişnuite. E vorba de recrutarea unei spioane rusoaice şi despre stabilirea unui contact de intoxicare, pe care să-l realizez personal, cu reprezentanţii Armatei Roşii. Operaţia nu se poate desfăşura cu succes, până ce Gestapoul din Cracovia nu va numi câţiva din agenţii săi care să mă ajute în această fază hotărâtoare. Pentru că, trebuie să vă mărturisesc, este o acţiune comună, şi nu vreau să obţin lauri numai pentru serviciul de spionaj al armatei.

— Treci la acţiune, fără întârziere! Vino-ţi în fire! Da, da! Chiar aşa!

— Domnule general, vă sunt nespus de recunoscător.

— Ei, termină, – strâmbă din nas Neubut. Urăsc să fac pe filantropul. Dar a-mi face datoria faţă de patrie este pentru mine o lege de nestrămutat. O datorie ostăşească. Mi-am îndeplinit-o totdeauna. Şi, după câte cred, sper c-ai reţinut: am să lupt pentru tine atâta vreme cât voi fi convins de ataşamentul tău faţă de patrie. Dacă va interveni ceva care să-mi zdruncine încrederea – cu aceeaşi convingere am să te dau pe mâna justiţiei.

A doua zi, pe seară, la biroul lui Berg se prezentă Hugo Schwalb, de la Gestapoul clin Cracovia. La vreo jumătate de ceas după venirea acestuia, sună telefonul. Berg luă receptorul.

— Heil Hitler! – auzi el glasul şefului Gestapoului.

— Heil Hitler! – răspunse Berg.

— A ajuns la dumneata băiatul pe care ţi l-am trimis? întrebă şeful.

— Da.

— Atunci e-n regulă.

— Cum vă simţiţi? O luăm în focuri pe rusoaică? De astă dată forţele noastre s-au dublat.

— Nu mai fă pe precautul cu mine, colonele! Cât eşti de şmecher şi de grijuliu, Berg! Îţi doresc succes.

— Mulţumesc.

— Să mă ţii la curent.

— Neapărat.

— Schwalb este un băiat cu doxă la cap.

— Da, aşa mi se pare şi mie.

— Dacă începe să-şi dea ifose, aminteşte-i că se află la ordinele dumitale, şi nu invers.

— Mulţumesc pentru încredere.

— Mai termină cu ploconelile. De când ne-am birocratizat în halul ăsta, Berg? Ai o strângere de mână din partea mea, din toată inima!

— Aşijderea şi din partea mea. Multe mulţumiri.

— Pentru ce?

— Doar aşa. Mulţumesc – şi-atât.

— Ei, cu bine. Să-mi telefonezi de la centrul de radio-emisie. Dacă nu sunt aici, să mă cauţi noaptea la hotel.

În aceeaşi zi, Ania, însoţită de Berg şi de Schwalb, fu transportată la Szkotuw – un orăşel potopit de livezi, aşezat chiar la poalele munţilor Carpaţi.

COLOSUL INVIZIBIL

Ca orişice dictatură de tip naţionalist, orbită de setea dominaţiei mondiale, bazându-se pe faimoasele principii ale superiorităţii rasiale confirmate de culoarea pielii, de forma craniului, de tăietura osebită a ochilor sau de cine ştie ce alte aiureli – diferenţierile nuanţate nemaifiind atât de însemnate – dictatura hitleristă dădea naştere în fiece zi, în fiece oră, în fiece minut unei rezistenţe spontane (asta la început), iar mai târziu,

organizate şi conştiente, atât faţă de ideile cât şi de practicile acestui uriaş aparat de opresiune a popoarelor lumii.

Maşina hitleristă militară, de partid şi de stat crea, datorită caracterului ei nelegiuit şi limitat, vicleniei sale naive, o sumedenie de eroi ai Rezistenţei care nu voiau, sau, mai bine spus, nu puteau trăi în condiţiile despotismului, cretinismului de stat şi ale dispreţului total faţă de demnitatea umană.

În lagărele de concentrare hitleriste convieţuiau cele mai felurite elemente sociale: se aflau internaţi acolo preoţi catolici; social-democraţii sufereau în aceleaşi barăci cu monarhiştii; laureaţii premiului Nobel dormeau pe aceleaşi priciuri cu ţăranii analfabeţi; copii evrei de cinci anişori erau arşi în aceleaşi cuptoare cu profesori ruşi; miniştri francezi erau torturaţi în aceleaşi celule cu pescari norvegieni.

Hitleriştii erau convinşi că, practicând lichidarea tuturor celor care aveau alte concepţii, cât de cât diferite, întăreau temelia teoriei ariene. Practica oprimării şi nimicirii în masă se aplica în aceeaşi măsură şi nemţilor care se rugau altor dumnezei. Cu cât înăspreau teroarea, cu atât mai. puternic se închega rezistenţa maselor împotriva hitlerismului. Şi asta nu numai în Germania, ci şi în toate ţările ocupate de fascişti.

Hitleriştii ignorau legile dezvoltării, considerând că dacă Führerul emana vreo neghiobie, aceasta se va şi îndeplini. Dar uitaseră că fiecare acţiune trezeşte, şi nu se poate să nu trezească, şi o reacţie.

Comandantul detaşamentului de partizani, „Şoimii”, Januzs Pszymansky, era membru al PSP – partidul socialist polonez. Înainte de război, se luase adeseori la harţă cu comuniştii. După evadarea din lagărul de concentrare, în august 1941, el încă nu putea fi de acord cu comuniştii. În toamna lui 1941, Pszymansky fugi în pădure cu trei tovarăşi de-ai săi. În iarna anului 1942, detaşamentul lui avea un efectiv de o sută de oameni. Din aceştia, patruzeci erau comunişti. În 1944, detaşamentul număra vreo şapte sute de luptători. Un comunist, devenise şef al statului-major.

„În primul rând trebuie să-i nimicim pe nazişti, spunea Pszymansky, apoi vom orândui şi treburile din casa noastră. Băieţii din partidul comunist luptă excepţional pentru Polonia – asta nu se poate nega.”

Într-o bună zi, la detaşament veni un ţăran din Jabloniwczy, se văzu cu şeful statului-major şi-i povesti că în apropierea casei sale se prăbuşise un obiect ciudat, semănând cu un avion, dar cu nişte aripi foarte scurte şi un vârf ascuţit şi lung. N-avea pilot.

Şeful statului-major îl luă cu el la Pszymansky.

— Bătrânul ne aduce o veste extrem de interesantă. Ascultă-l şi spune-ne ce-avem de făcut.

Peste un ceas, un grup de cercetaşi se repezi călare, însoţit de trei căruţe şi de bătrân, spre locul unde se prăbuşise avionul acela ciudat, cu aripile tăiate, stârnind un zgomot nemaipomenit. Pszymansky asculta Londra, şi era la curent cu proiectilele-rachetă „V”.

În timpul nopţii, aduseră maşinăria aceea în formă de peşte la cantonamentul partizanilor. Pszymansky îl convocă pe şeful statului-major şi-i spuse:

— Asculta Janek, o să procedăm în chipul următor: luăm legătura şi cu Londra şi cu Roşii... Dacă vom începe să uneltim cu unii împotriva celorlalţi, vor avea de câştigat numai nemţii. Cine o să vină primul după maşinăria asta, acela are s-o ia, N-ai să mă acuzi de naţionalism? – zâmbi Pszymansky., – Părerea mea-i că procedez corect.

— Şi-a mea la fel, – răspunse şeful statului-major.

Pszymansky întră în legătură prin radio cu Londra şi cu Statul-major de front al Armatei Roşii. Transmise coordonatele şi informă că următoarea emisie-recepţie, în care aştepta obţinerea unui răspuns conjugat al aliaţilor, va avea loc a doua. zi, la aceeaşi oră.

Dar în vreme ce radiogramele lui Pszymansky se transmiteau, esesiştii din paza uzinelor lui, Wernher von Braun apucaseră să înconjoare perimetrul în care bănuiau că se prăbuşise racheta şi declanşaseră cercetări extrem de amănunţite. Când descoperiră pe nisip urmele lăsate de rachetă şi identificară amprente de potcoave şi de cizme. SS-ul fu declarat în stare de alarmă.

Avanposturile lui Pszymansky observară coloanele fasciştilor. Pszymansky desfiinţă cantonamentul – îşi dăduse seama că-l vor prinde ca într-o cursă de şoareci, şi ordonă plecarea în munţi: acolo aveau unde găsi adăpost.

Isaiev primi de la Moscova tema noii misiuni – să afle la Cracovia tot ce era cu putinţă în privinţa „V”-ului dispărut.

Comandamentul Armatei Roşii avea de gând – în cazul când Isaiev va reuşi să stabilească dislocarea probabilă a detaşamentului lui Pszymansky, după datele aflate în posesia Gestapoului, – să atragă, în acţiunile practice ce vor urma, şi grupul ilegaliştilor polonezi ce era în legătură cu Vifor. Exista şi o oarecare doză de risc, însă un risc calculat. Iar riscul calculat, necesar, generează de obicei succesul unei acţiuni. Numai că, de data aceasta, succesul acţiunii nu se datoră lui Isaiev – Gestapoul pierduse urma detaşamentului lui Pszymansky. „Şoimii" lăsaseră pe câmpul de bătaie mai mult de jumătate din luptătorii care acoperiseră şi ţinuseră în frâu retragerea, însă nucleul principal al detaşamentului se desprinsese din încercuire şi se ascunsese în Carpaţi.

Şeful statului-major, trimis de Pszymansky, se întâlni cu Căruntul în dimineaţa ce urmă operaţiunii de „expropriere" de la barul de noapte. Fuseseră întemniţaţi împreună, sub regimul lui Pilsudsky, în 1933, şi de atunci rămăseseră buni prieteni. De la Căruntul, vestea ajunse la Vifor. Iar acesta îl atrase în respectiva acţiune pe Kolea – de vreme ce era adjunctul lui pentru problemele de informaţii...

„INTOXICAREA"

Pe Ania o instalară într-o odăiţă fără ferestre, la demisol. Când o aduseseră cu maşina, străbătând oraşul scăldat de soare, iar apoi zburaseră pe şosea, străbătând mai târziu o pădure înverzită, albastră, castanie, albă, Ania privea însetată prin ferestrele automobilului şi se gândea că, uite-acu, nu, nu chiar acum, dar după cotitură, nu, nu după asta, ci după următoarea, nu, nici aici, ci dincolo, în valea aceea, Vifor, Căruntul şi Kolea vor ţâşni în şosea cu automate şi grenade, în vreme ce Berg n-are nicio armă, iar însoţitorul lui de asemenea; băieţii vor trage în cauciucuri, automobilul se va poticni cu botul în asfalt, iar ea se va repezi la Vifor, în primul rând la Vifor, şi abia după aceea la Căruntşi la Kolea, mai întâi va sta îndelung lângă Vifor, iar el, fără-ndoială, o va săruta, şi-atunci o să-l poată săruta şi ea, şi nu va fi nimic de ruşine într-asta, şi-atunci va avea putinţa să-l îmbrăţişeze şi să-şi frece fruntea de obrazul lui aspru,

Şi totuşi, nu se ivi nimeni din pădure cu automatele în mâini, şi nimeni n-o eliberă. Automobilul intră pe porţile verzi lăsate deschise, pentru ca după aceea să se închidă la loc. O dădură jos din maşină şi-o conduseră prin curtea liniştită, sădită cu

trandafiri, spre o vilă mică şi îngrijită. Şi-acolo o închiseră în odăiţa de la demisol.

Ania îşi dezbrăcă vestonul, îl aşeză frumos pe o măsuţă, şi păşi de câteva ori înainte şi înapoi prin odăiţa curată, măsurându-i dimensiunile. Făcu asta fără să se gândească, pur şi simplu dintr-o obişnuinţă căpătată la închisoare. Apoi se culcă pe pat, aşteptând ca un om invizibil s-o strige din coridor:

— Scoală-te!

Dar n-o strigă nimeni. Stătea mai departe culcată, liniştită, şi se gândea: „Ia, hai să mai judecăm o dată totul. Acum mărturiseşte-ţi cinstit, ţie însăţi: crezi în neamţul ăsta, cel puţin unu la mie? Nu se află în consimţământul tău tacit, de-a lucra mai întâi pentru ei, iar apoi să fugi, o dorinţă ascunsă de a-ţi salva viaţa? Şi asta, agăţându-te de paiul pe care ţi l-au întins, atunci când ţi-au spus că vor să lucreze pentru noi? Ce, nu eşti în stare să răspunzi pe dată? Bine, să mai aşteptăm. Mai am timp să rabd. Numai încearcă să răspunzi precis, pentru ca în adâncul sufletului tău să nu mai rămână nicio fărâmă de îndoială.”

Ania se sculă de pe pat şi porni să se plimbe agale prin odăiţă, ducându-şi mâinile la spate, oprindu-se şi întorcându-se, din când în când, ca în front la comanda „stânga-mprejur, marş!”

Berg zăbovi îndelung cu Schwalb la precizarea şi verificarea din nou a primei radiograme de intoxicare. Aprecia iarăşi fiecare element, confrunta cu harta operativă dispunerea fiecărei unităţi, militare, mai verifica o dată scrierea numelor, admiţând deliberat greşeli în transcrierea rusă a numelor şi pronumelor nemţeşti. Totodată, se străduia să reţină suficiente dovezi incontestabile, care mai târziu să-l ajute a explica reprezentanţilor bolşevici cum fusese elaborată intoxicarea şi care era situaţia reală pe front.

— Fiindcă veni vorba, fata ţi-a dat în scris consimţământul de-a lucra pentru noi? întrebă Schwalb.

— De ce s-o jignim de la primul pas? Lasă să transmită mai întâi întreg ciclul de radiograme, şi abia după aceea o vom ruga să ne semneze un angajament. În cazul de faţă, orice pripeală ne poate dăuna. Şi-apoi nu uita, eu sunt aliatul ei, mă pregătesc să-mi trădez patria.

Schwalb pufni în râs.

— N-aş fi în stare de aşa ceva… spuse el, m-ar trăda ochii.

— Să nu spui asta nimănui, îl sfătui Berg, sună a o declaraţie despre inaptitudinile dumitale profesionale de agent de informaţii.

Mai înainte de-a pleca spre centrul de radio-emisie, Berg se dusese la şeful Gestapoului şi-i spusese:

— N-aş vrea să vorbesc faţă de colaboratorul dumneavoastră într-o chestiune personală, Pot să vă răpesc câteva minute?

— Poftim. Răpeşte-mi. Interesantă scenă. Colonelul Berg trage de timp, ca un alergător înainte de-a sprinta.

— Am o propunere.

— Aşa?

— Ce-ar fi să mă retrag din acţiunea cu rusoaica?

— Nu-nţeleg…

— Să presupunem că un oarecare Schwalb, bunăoară, o cheamă pe rusoaică în biroul meu, şi-i comunică arestarea mea. Că în aceste clipe, cât mai rapid, trebuie să lucreze cu ea câteva zile la centrul de radio-emisie, după care să fugă împreună la bolşevici. Ar fi nimerit, poate, să facă o aluzie, ba chiar să-i şi atragă atenţia, asupra tragicelor evenimente survenite recent, eventual dându-i să citească un ziar… Ce părere aveţi?

— De pe acum mi se pare că-i o neghiobie. Sau îşi va face impresia că armata noastră, în totalitatea ei, este alcătuită numai din trădători, care doar atât aşteaptă, să-şi trădeze patria, sau îşi va da imediat seama că-i trasă pe sfoară. Se poate aşa ceva? Ce-i cu dumneata, colonele?

— Trebuie să vă mărturisesc, murmură Berg cu un glas amărât şi înfundat, că ieri m-am prezentat la unul din şefii mei militari şi l-am rugat să fiu trimis în unităţile operative, în prima linie a poziţiilor noastre de luptă împotriva bolşevismului. Încă nu mi-a dat un răspuns.

Şeful Gestapoului zâmbi subţire: cu o zi în urmă, ascultase de două ori discuţia colonelului cu Neubut, îşi făcuse extrase şi le anexase numaidecât la dosar.

— Ei şi… rosti el. E-un lucru serios, foarte serios. Îţi înţeleg dorinţa. Este dorinţa fierbinte a unui german adevărat. Numai… iartă-mi francheţea întrebării: ce te-a determinat să prezinţi un asemenea raport şefilor dumitale?

„Tontul, îşi notă numaidecât Berg în sinea lui, n-am folosit nicio clipă în convorbirea cu el cuvântul «raport». Numai faţă de Neubut am pomenit despre raport. Doamne, cât de uşor se divulgă…”

— Vedeţi, – răspunse încet Berg, cu aceeaşi voce surdă, amărâtă, am avut impresia că, după trădarea mişelească a porcilor de complotişti care au ridicat mâna împotriva Führerului, aţi manifestat o anumită neîncredere în mine. Vă-nţeleg, să nu vă-nchipuiţi că sunt supărat pe dumneavoastră. Nici gând de-aşa ceva. Aş fi procedat şi eu aşijderea. Dacă nu, chiar şi mai aspru.

— Mă bucură nespus, c-ai înţeles lucrurile corect. Totuşi, să ştii că acţiunile mele, atât de necesare, n-au avut un caracter care să ofenseze demnitatea dumitale de ofiţer al măreţei noastre armate.

— Dacă era aşa, nu mă mai aflam acum în biroul dumneavoastră.

— Înseamnă că numai discuţia aceea te-a indispus?

— Da, ca să fiu sincer până la capăt. Numai ea.

— Uită toate astea.

— Este dispoziţia dumneavoastră personală, sau şi o directivă de la centru?

— Ce ţi se pare mai important?

— Şi una şi alta, în acelaşi grad.

— Ei, în cazul acesta, considera că ţi s-a acordat o dublă încredere: şi de la centru, şi din partea mea.

— Atunci îmi respingeţi propunerea?

— Care?…

— De-a mă autoexclude din acţiunea cu rusoaica.

Şeful Gestapoului se ridică şi declară:

— Colonele, drept să-ţi spun, n-am auzit această propunere.

După ce operaţia de intoxicare fu precizată şi aprobată de Berg, pe baza avizelor obţinute din partea şefului Gestapoului şi a generalului Neubut, colonelul ieşi să se plimbe prin curte cu Schwalb. Străbătură agale cărările aşternute cu nisip, păşind printre tufele de trandafiri şi glicine, Din când în când schimbau câteva vorbe, fără nicio însemnătate.

„Cum s-o scot de-aicî? – se gândea Berg. Intrarea-i păzită de-o santinelă. Portiţa care dă spre pădure are şi ea un paznic

înarmat. Fără îndoială, n-o să sară gardul, şi-atunci o împuşcă numaidecât.”

— Vine furtuna, rosti Schwalb. E prea cald.

— Dar cerul e curat şi senin, răspunse Berg. Cred că ne va ocoli.

— Îmi plac la nebunie furtunile. Limpezesc sufletul, declară Schwalb.

„Pe lângă toate astea mai este şi liric, se gândi în sinea lui Berg, Dar ce-i cu baraca aia verde? Să fie lavaboul?”

— Totuşi munţii sunt nespus de frumoşi, continuă Schwalb, niciodată nu obosesc admirându-i.

„Vila n-are decât o singură baie… cum de-am uitat de asta? Totul este genial – simplu şi clar. Fata o să fugă prin lavabou. Este construit chiar lângă gard. Trebuie scoase câteva cuie cu deştele. Dar cum s-o trimiţi acolo? Căci lavaboul e destinat corpului de gardă… Eu unul, nu pot ordona aşa ceva.”

„Pesemne, totuşi, – îşi răspunse Ania, şi în acelaşi timp simţi cum îi îngheaţă degetele picioarelor, – pesemne, totuşi, în consimţământul meu există o doză de frică, o intenţie de a-mi salva pielea. Nu pot crede nici măcar a mia parte dintr-un procent, din cele spuse de el. Ce-nseamnă asta? Ce mai urmează? Refuz – lasă să mă execute. Dar dacă vrea, într-adevăr, să stabilească un contact cu ai noştri? N-au să-mi ierte prostia, cei de la centru. Dar n-am să mi-o iert nici eu, dacă am să mă-nşel, şi colonelul se va dovedi un neamţ obişnuit – ca toţi nemţii, punându-mă să lucrez pentru el, ca apoi să-şi râdă de mine şi să mă zvârle ca pe-o javră nefolositoare. Nu. Nu. Mai bine să mă împuşte, şi gata. Nu fac nimic pentru ei.”

Berg întrebă:

— Ascultă, Schwalb, avem aici vreo cameră amenajată pentru ascultarea discuţiilor?

— Se poate amenaja oricare din ele.

— Nu aşa, eu te-ntreb dacă există vreuna gata pregătită în acest scop. Aş vorbi cu rusoaica, iar dumneata ai putea asculta. N-o fac din dorinţa de-a mă făli, te rog să mă crezi: trebuie s-asculţi doar felul nostru de-a purta discuţiile, astfel încât să devii contrastul meu în zilele când voi fi plecat, şi când vei începe să lucrezi cu ea de unul singur.

— Dau chiar acum un telefon la Cracovia, să-mi trimită de la comandament specialistul.

— Bine.

— Până diseară va fi totul gata.

— Cel mai raţional ar fi în camera ei.

— După părerea mea, cred că acolo n-o să reuşim: pereţii sunt goi, destul de groşi, ca în orice subsol. Sub pat nu-i posibil, observă canalia. Ar trebui undeva sus, nu?

— Bine, ne-am înţeles. Găseşte camera cea mai nimerită, mă bizui pe dumneata.

Schwalb plecă să ia legătura cu Cracovia, iar Berg se duse la Ania. Închise uşa cu grijă, se aşeză pe marginea scaunului, examină tavanul şi pereţii – ca nu cumva să fie vreo gură de aerisire, pentru că în ele se pot monta de minune aparatele de ascultare – după care spuse:

— Ascultă-mă cu băgare de seamă, draga mea.

— Nu vreau să vă ascult.

— Cum adică?

— M-am răzgândit.

— În ce privinţă?

— N-am să transmit nimic alor noştri.

Berg oftă obosit: de asta se temuse cel mal mult.

„Să fie posibil oare, a-mi lua rămas bun de la toate? Indiferent de ce s-o întâmpla? Nu se poate. Ştiu prea bine ce va fi. Sfârşitul este inevitabil. De ce să putrezesc într-un lagăr rusesc, când există o ieşire din toată încurcătura asta prostească? De ce să te laşi dus de curent, atâta timp cât se poate ieşi la mal, se gândea el, şi chiar dacă malul ăsta nu-mi este prea plăcut, este totuşi un mal, şi nu o mocirlă împuţită.”

Berg scoase din buzunar un ziar vlasovist împăturit în patru, în care se afla ştirea cu încercarea de atentat împotriva lui Hitler.

— Priveşte atent aici, şi Berg îi arătă cu degetul cel mic fotografia adăpostului de la Rastenburg: ferestrele sparte, tavanul prăbuşit, scaunele răsturnate, iar dincolo de ferestrele fără geamuri un mestecăniş gingaş şi fraged.

Ania se pregătise de luptă, izbutise să analizeze totul în sinea ei: cum va refuza, cum va îndura durerile şi torturile, cum va primi moartea. Însă, din pricina tinereţii şi a lipsei de experienţă în serviciul de informaţii, nu se gândise deloc cum se va

comporta Berg. Se aştepta să-l audă zbierând, înjurând, să-l vadă c-o ia la bătaie. Se aşteptă la orice, cu excepţia acestei ştiri scurte despre atentatul împotriva lui Hitler organizat de generalii Wehrmachtului, trădători de patrie.

„Când mi-a propus să lucreze pentru noi?, încercă ea să-şi amintească. Înainte de săvârşirea atentatului? Până la data de 20? Să fie oare posibil că vrea să ne ajute? Dar dacă au tipărit ziarul anume pentru amăgirea mea? Nu. Nu-i cu putinţă. Pentru ei sunt un om fără importanţă. Şi-apoi n-ar fi îndrăznit să facă aşa ceva nici pentru Vifor, dacă le-ar fi căzut în mâini, să tipărească un fals despre un atentat împotriva lui Hitler. Ar fi fost în stare să tipărească orice, numai o asemenea ştire nu. Înseamnă că lucrurile nu-s chiar atât de simple precum mi le-am închipuit. Înseamnă că-s iarăşi silită să iau o hotărâre.”

Şi Ania, ca atunci când avusese prima discuţie cu Berg, se consideră din nou o prostuţă jalnică, fără minte şi incapabilă să priceapă ceva.

Berg îşi luă ziarul din mâna ei, îl împături şi-l ascunse în buzunar, se îndreptă spre uşă în vârful picioarelor şi, deschizând-o încetişor cu cheia, ieşi brusc din odaie.

Pe seară, Schwalb îi spuse colonelului:

— Să v-arăt cum am amenajat camera de ascultare. După mine, cred că-i minunată.

— Mulţumesc. Cred că putem începe discuţia cu ea după prima şedinţă de radio-transmisie. În seara asta se vor lămuri toate problemele. Ştii, eu totdeauna m-am temut de femei. În general de toate, dar de spioane, şi încă rusoaice, în special

— Bănuiţi c-ar putea face pe nebuna?

Berg zâmbi şi-l întrebă:

— Eşti căsătorit?

— Nici gând.

— Atunci îţi iert întrebarea, atât de pură în naivitatea ei.

— Cât e ceasul?

— Mai avem timp. Aşteaptă, uite c-o duc la plimbare. Hai să mergem. Şi te rog, nu îmbrăca uniforma neagră – se teme de Gestapo ca de dracu.

— Asta mă bucură.

— Da, da, bineînţeles, e plăcut să-i înspăimânţi pe duşmani, dar necesităţile operative ne dictează alte legi,

Schwalb privi pe fereastră: Ania se plimba prin grădiniţă, aplecându-se din când în când să miroasă florile.

— Are un chip nespus de frumos, declară Schwalb, e fermecătoare.

— Ei, spuse Berg, uitându-se la ceas, e timpul. Mă duc după ea. Peste o jumătate de oră, centrul lor de radio va încerca să stabilească legătura cu agenţii din spatele frontului. Ocupă-te de radiotelegrafişti – să aranjeze totul cum trebuie. Şi binecuvântează-mă.

— Sunt ateu, domnule colonel, şi mă mândresc cu asta. Să-i lăsăm pe homosexualii ăia în sutane să ameţească mintea slavilor şi a italienilor.

— Cum, cum? pufni în râs Berg. Interesantă apreciere la adresa aliaţilor noştri! S-ar putea considera ofensaţi…

Colonelul se duse în odaia Aniei şi-i şopti la ureche, vorbind numai din vârful buzelor:

— În noaptea asta, în lavaboul de lângă gard, unde te va conduce santinela de pază, ai să găseşti scoase toate cuiele: desprinde scândurile şi fugi. Du-te în munţi. Ascunde busola asta. Până la Rybna ai treizeci de kilometri. Am să aştept veşti de la tine, în fiecare sâmbătă şi duminecă, pe banca de lângă porţile oraşului vechi, între orele nouă şi zece. Omul de legătură să-mi spună: „Complimente de la fata dumneavoastră”. Ai reţinut?

— Da.

— Atunci să mergem.

DARUL GENERALULUI SS VON STIRLITZ

„Reichsführerului SS Heinrich Himmler

Strict secret
Dactilografiat în 4 exemplare Exemplarul nr. 2
Cracovia, Direcţia Gestapo

Heil Hitler!

Reichsführer!

Am onoarea să vă raportez că lucrările pentru depistarea, selecţionarea şi aprobarea candidaţilor pentru misiunea de ofiţeri de serviciu SS la fortul Pasternyk, responsabili cu lichidarea Cracoviei, au fost duse la bun sfârşit.

Am cercetat personal dosarele a douăzeci de ofiţeri. Au fost cerute relaţii oficiale de la Direcţia centrală a cadrelor de la Berlin; pe plan local am întreprins o serie de măsuri operative care ne permit să recomandăm, cu toată răspunderea, pentru executarea acestei misiuni de înaltă încredere, doi ofiţeri SS.

Hans Liebenstein, născut în 1918, este fiul activistului nazist Richard Liebenstein, cunoscut dumneavoastră după revoluţia din Bavaria, din 1923, când acesta, împreună cu Führerul, a transmis lumii întregi năzuinţele nestrămutate ale naţiunii germane întru măreţele idei ale naţional-socialismului.

Hans Liebenstein, înţelegând să nu profite de numele şi funcţia tatălui său, a luptat totdeauna în primele rânduri ale neînfricatei noastre bătălii. A fost rănit în trei rânduri, a condus acţiunile de distrugere din Kiev şi Lvov. A primit două cruci de cavaler şi o cruce militară, precum şi medalia pentru ofensiva de la Moscova.

Este educat în cele mai bune tradiţii ale naţional-socialismului: modest, cinstit, nu bea, nu fumează, are condiţie fizică bună, este cumpătat în relaţiile cu femeile.

Gustav Libo, născut în 1922, ofiţer SS, a văzut lumina zilei într-o familie de comunişti din Hamburg. Tatăl lui a pierit în timpul răscoalei hamburgheze, iar mama sa a fost internată într-un lagăr de concentrare, unde a fost împuşcată cu prilejul unei încercări de evadare.

Tânărul a fost educat într-un orfelinat, apoi în cadrul organizaţiei «Hitlerjugend». Mai târziu a primit caracterizări excelente în organizaţia de tineret «Munca aparţine poporului». A absolvit şcoala de ofiţeri SS, a luptat doi ani pe frontul antibolşevic. A fost decorat cu trei ordine cu gradul de cavaler, două cruci militare, medalia pentru campania din Caucaz şi victoria din Crimeea.

Gustav Libo nu cunoaşte povestea naşterii lui. Este devotat ideilor marelui nostru Führer.

Anexând fotografiile lui Liebenstein şi Libo, vă comunic adresele lor: 1. Liebenstein – Cracovia, strada Sfântul Jan, nr. 26, în gazdă la particularul Hugo Grass.

2. Libo – Cracovia, strada Alfred Rosenberg, nr. 42, apartament 4.

Şeful Direcţiei siguranţei Reichului

Obergruppenführer SS J. Krüger
29. 7. 1944”

Purtând acest document în buzunar, von Stirlitz străbătea oraşul înserat, mergând în întâmpinarea fiului său. Era năduşit leoarcă. Nu fusese niciodată atât de emoţionat – niciodată, din clipa când plecase cu vapoarele albilor din Vladivostok.

Înserarea era purpurie, învăluită pretutindeni de linişte. Patrulele întâlnite – era în uniformă de general SS – încremeneau în faţa lui în poziţia de drepţi şi plecau mai departe, bătând pasul ca la paradă.

Când îl zări pe Kolea, se chirci complet, şi fu cât pe ce să-i alerge în întâmpinare. Dar se stăpâni, îşi duse mâinile la spate şi, întorcându-se, se îndreptă păşind agale spre automobilul „Maibach” pe care-l luase de la şeful Gestapoului din Cracovia, pentru a vizita împrejurimile oraşului de unul singur, fără şofer…

ŞEDINŢA

După ce Ania se aşează lângă radiotelegrafist, Berg ieşi din odaie, invitându-l şi pe Schwalb să-l urmeze, printr-un semn făcut cu ochiul.

— Ascultă, îi spuse colonelul, zău dacă n-am emoţii. N-ai ceva tare de băut?

— Trimit numaidecât după vodcă.

— Da, da, trimite, îl rugă Berg, merită să ne-mbătăm şi într-un caz şi-ntr-altul: şi dacă transmite radiograma noastră, şi dacă se lasă pradă unei crize de isterie. Hai mai repede, da?

Schwalb coborî în camera de gardă şi-i ordonă subofiţerului care stătea lângă telefon:

— Expediază pe cineva la popota ofiţerilor, să ne-aducă nişte vodcă şi ceva mai de soi pentru cină.

— Am înţeles, să trăiţi!

— Şi neapărat ceva murături.

— Neapărat.

— Să facă rost şi de bere.

— Am să mă strădui.

— Bun. Dacă rusoaica va cere să meargă la toaletă, s-o conduci personal la baraca verde, unde se află lavaboul.

— S-a-nţeles, să trăiţi!

— Să te porţi cuviincios cu ea.

— Bineînţeles.

— Ce i-ai dat să mănânce?
— O porţie din masa de seară a ostaşilor.
— E-n regulă.

Berg asculta de sus şi jubila. Schwalb îşi săpase singur groapa. Dacă evadarea rusoaicei avea să izbutească, atunci la interogatoriul tuturor celor de-aici ostaşi-radiotelegrafişti, subofiţeri şi ofiţeri, gradatul de serviciu va raporta că Schwalb, el însuşi, şi nimeni altul, ordonase să se aducă vodcă, bere şi ceva murături. Şi că Schwalb în persoană dăduse dispoziţie s-o conducă pe rusoaică la lavaboul de lângă gard, al ostaşilor.

„Am să scot cuiele din scânduri, în momentul când se va apropia sfârşitul şedinţei de emisie. Ba nu, poate că nu-i bine aşa. Ar trebui mai devreme. Cred că acum e timpul cel mai potrivit! Căci dacă rusoaica cere să meargă la toaletă chiar în clipa asta, şi descoperă că scândurile sunt prinse zdravăn în cuie, atunci are să-şi închipuie că mi-am bătut joc de ea, şi-o apucă pandaliile. Totul trebuie făcut acum. A şi început să se însereze, aşa că nimeni nu va observa c-au fost scoase cuiele. De fapt este şi greu să distingi, în plin întuneric, găurelele negre lăsate în lemn de cuiele trase afară. Cleştele îl am la mine. Da, acum se poate. Iar când am s-o duc, după şedinţa de emisie, la ea în odaie, am s-o previn că trebuie să evadeze la noapte, numaidecât după cina noastră, şi neapărat după plecarea mea de-aici. Dar nu cumva ne pripim, dacă fuge chiar astăzi? N-ar fi mai bine peste vreo trei zile? Nu, e primejdios. Esesiştii vor considera, după prima şedinţă, că fata-i în mâinile lor, şi-atunci se vor obrăznici. Da. Acum. Numai acum!” Aşa cugetă Berg, frământându-şi mintea, după care îl sfătui pe Schwalb:

— Peste cinci minute începe emisia. Du-te la ea.

Colonelul aşteptă până ce Schwalb dispăru în camera aparatelor, apoi ieşi repede pe uşa de la intrarea principală. Era întuneric beznă. Berg se îndreptă spre lavaboul verde, păşind uşurel şi grăbit, cu cleştele ascuns în buzunar.

Când auzi îndepărtatele semnale de recunoaştere emise de Borodin, Ania simţi că înţepeneşte de-a binelea. Înaintea ei, pe masă, se afla radiograma pe care trebuia s-o transmită lui Borodin, în prezenţa celor trei nemţi. Trebuia să transmită îndelungi capitole de braşoave: despre deplasarea unor divizii inexistente, despre construirea unor aerodromuri de domeniul

basmelor, despre înlocuirea câtorva regimente de tancuri din zona apropiată frontului, că se aşteaptă o divizie de tancuri SS şi sosirea unor somităţi, de la centru, pentru elaborarea noilor teme de luptă.

Nu-i nevoie să fii un mare comandant militar, ci-i de ajuns să ai aptitudinile unui simplu agent de informaţii, ca să apreciezi întreaga importanţă a acestor comunicări. Mai mult ca sigur, chiar în noaptea asta, radiograma de intoxicare întocmită de fascişti va ajunge la statul-major al Comandamentului suprem. Dacă în zona frontului agenţii sovietici izbutiseră să culeagă informaţii atât de însemnate, pesemne că aici, chiar în acest sector, Hitler intenţionează să întreprindă o acţiune deosebit de puternică. Dacă se construiesc aerodroame, noaptea, în păduri, dacă în această direcţie sunt aduse noi divizii de tancuri SS, dacă unităţi proaspete din rezervele statului-major al lui Hitler se deplasează spre poziţiile înaintate ale frontului, înseamnă că în acest sector, de-o mie de kilometri, neapărat trebuiesc aşteptate o serie de eventuale contraatacuri. Înseamnă că, dacă se va confirma radiograma – şi dracu ştie ce şiretlicuri vor mai născoci nemţii ăştia pentru a-şi susţine „intoxicarea” – este foarte posibil ca unităţi sovietice să fie transferate aici din alt sector al frontului, tocmai pentru ca fasciştii să-şi poată concentra adevăratele lor atacuri în sectorul slăbit.

Ania se gândea la toate acestea, fiind încredinţată că, imediat după recepţionarea radiogramei, Borodin va raporta şefului statului-major de front. Acesta, la rândul lui, îl va trezi pe comandantul frontului, uriaşul acela cu capul ras, care şi el va telefona de urgenţă lui Stalin. Şi, chiar de-a doua zi, va începe transferarea trupelor de întărire, împotriva unor divizii de tancuri SS şi aerodroame inexistente, şi, astfel, va rămâne descoperit un larg sector de front. Sectorul ales anume de fascişti pentru a da marea lovitură.

Dacă acest simplu agent de informaţii n-ar fi avut convingerea, sinceră şi fermă, că faptele lui, intenţiile sau chiar numai dorinţele sale lăuntrice, ale lui şi numai ale lui, ar putea pricinui pierderi incalculabile frontului, ţării întregi, izbânda s-ar fi obţinut cu mult mai multe jertfe.

Berg intră în cameră, privi atent la Ania, şi – lucru ciudat – fata îşi dori ca neamţul să nu se uite la ea atât de rece şi dispreţuitor, ci să-i încuviinţeze acţiunea: adică, bine, bine, totu-

i în regulă. Ai să fugi şi-ai să comunici alor tăi că totul n-a fost decât o operaţie de intoxicare, iar eu am să mă-ntâlnesc mai târziu cu prietenii tăi şi voi începe să le dau o mână de ajutor, aşa că fii liniştită, pentru o noapte sau două nu se va întâmpla nimic.

— Ei, dă-i drumul, spuse Berg, îţi aşteaptă mesajul.

Ania parcă-l şi zări pe Borodin, care, mai mult ca sigur, venise în odaia radiotelegrafiştilor, deoarece era tulburat: ce să se fi întâmplat cu Vifor, de tace atâtea zile în şir? Ania îşi închipui bucuria lui ascultând-o, cum se va uita la căpitanul Vîsokovski, iar acesta va ţăcăni din dinţi – în clipele de entuziasm, căpitanul avea obiceiul să ţăcăne din dinţi, coborându-şi colţurile gurii, ca un copil îmbufnat.

Şi-l imagină pe Borodin, cu piciorul pe taburet, sprijinit cu cotul pe genunchi, aprinzându-şi o ţigară şi ascultând atent textul descifrat de radiotelegrafişti.

— Hai, hai, o îndemnă Berg, pierdem timpul.

Ania vru să-i spună că Borodin ascultase în fiecare zi postul ei de radio, aşteptând să emită. Şi că, în liniile frontului, în fiecare zi, mai adăugau o jumătate de minut, ba poate chiar şi un minut întreg, peste ora convenită pentru emisie, doar-doar vor surprinde un semn de viaţă din partea grupului lor.

„Fetişcana se lasă pradă sentimentalismului, gândi Berg. Bine că n-am mai zăbovit. Nu există mai mari sentimentali ca agenţii de informaţii lansaţi în spatele frontului inamic, mai ales după ce au fost prinşi.”

Colonelul îi făcu Aniei un uşor semn cu capul, profitând de clipa în care Schwalb se dusese după o scrumieră. Apoi îşi închise ochii pentru o secundă.

Şi Ania porni să bată cifrele: „12, 67, 42, 79, 11, 55”. Şi pe măsură ce bătea în continuare cifrele trădării – cuprinsă de-o mânie deznădăjduită – cu atât mai mult se lăsa sugrumată de mârşăvia săvârşită împotriva ei însăşi.

...În micuţa sufragerie, masa fusese servită pentru două persoane. Berg stătea cu spatele la şemineul în care ardeau câteva lemne – nopţile erau reci, pătrunse de frigul acela deosebit, de august, care întovărăşeşte zilele înfierbântate din depresiunile muntoase. Pe chipul lui Schwalb, jucau pete de lumină – când lunguieţe, când abia vizibile. Apucaseră să bea

destul de mult. După vodcă, Berg pălise la faţă, iar sub ochi i se iviseră cearcăne liliachii. Schwalb, dimpotrivă, se înroşise, mişcările îi deveniseră neobişnuit de rapide, alternând în vorbire dialectul berlinez (omiţând „g”-ul, nu rostea „gut” ci „iut”, iar în loc de „gehen” se auzea „ieen”), cu fraze ruseşti.

— Cred în victoria noastră, mai mult ca niciodată până acum, declara el, ca niciodată până acum! Japonia, America de sud – Peron e-un flăcău de ispravă – trage după sine toată America de sud, ţine minte vorba mea; Spania, Portugalia, toată Europa e-nconjurată de aliaţii noştri care, dacă n-au intrat încă în război, se vor angaja cât de curând în marea bătălie. Te întrebi, de ce nu s-a manifestat până în prezent Irlanda? În niciun caz, pentru că n-ar fi pregătită! Nu! E prea devreme! Încă prea devreme! Îl înţeleg pe Führer: lasă-i să-şi facă de cap, să-i amăgească succesul vremelnic ce le miroase pe la nas. Deocamdată, nici nu-şi pot imagina ce se frământă în spatele frontului lor. N-au o unitate de monolit, aşa cum se întâmplă la noi, ci nişte îngheţuri de primăvară, gata să pornească în puhoaie. Führerul le pregăteşte o lovitură mortală, când lucrările de creare a armei supersecrete, din subteranele Reichului, vor fi duse la bun sfârşit. Această lovitură nimicitoare va determina prăbuşirea Occidentului, îl va îngenunchea, iar nouă ne va fi clar ce avem de făcut mai departe. De pe acum ştim, ce avem de făcut mai departe.

— Mă bucur nespus, ascultându-te, declară Berg, mă entuziasmează minunatul dumitale optimism. Dacă n-ar trebui să plec la întrevederea cu şeful, aş mai bea o vodcă.

— Du-te mâine. Tot ai să te-ntorci învins.

— În primul rând, ar trebui să spunem lucrurilor pe nume: nu-i vorba numai de mine, ci de noi. Nu-mi părăsesc niciodată colegii cu care întreprind o operaţie comună, iar în al doilea rând…

Schwalb izbucni în hohote:

— Vasăzică, nu-l abandonezi nici pe prietenul dumitale Canaris?!

— Se vede c-ai tras cam mult la măsea, spuse Berg, sculându-se de la masă şi simţind că însuşi destinul îl ajută să plece numaidecât. Ar fi bine să te culci niţel, Schwalb.

— Am glumit, colonele…

— Numai proştii glumesc aşa.

— Cum, cum?!

Berg se ridică de la masă şi spuse rituos:

— Am onoarea să te salut!

Schwalb mai strigă ceva în urma lui, dar Berg nu se întoarse: intră în camera radiotelegrafiştilor, îşi luă servieta cu radiograma cifrată, coborî în curte, urcă în automobil şi plecă.

Toate cele ce urmară aduseră o confirmare strălucită inteligenţei sale neobişnuite şi talentului său autentic de agent de spionaj: într-adevăr, Schwalb îl chemase pe subofiţerul de serviciu, după ce dăduse gata sticla de vodcă, şi-i comunicase:

— Mă întorc peste vreo două ceasuri.

Şi plecă în oraş. I se făcuse de femei.

Ania bătu la uşă. Când subofiţerul îi deschise, fata îi spuse:

— Trebuie să vorbesc cu colonelul Berg.

— Tu-tu-tu, făcu gradatul, imitând cu glasul său dogit claxonul unui automobil. Nu-i aici, a plecat.

Ania se mai plimbă prin cameră, apoi bătu din nou la uşă:

— Toaleta. Vreau să mă duc la toaletă, înţelegi? Să mă spăl...

Subofiţerul dădu din cap a încuviinţare, şi-o conduse pe Ania la baraca din scânduri vopsite în verde. Ania se închise în lavabou, iar gradatul, după cum îi poruncise Schwalb, rămase s-o păzească.

„De ce-or fi stând oare femeile mai mult decât noi? – se gândea el, plimbându-se pe aleea aşternută cu nisip. Lotta mea se închide totdeauna în baie pentru cel puţin o jumătate de ceas. Mi-au recomandat să mă port cuviincios cu fata asta. Că doar n-am să m-apuc să strig la ea să termine mai repede! Interesant, ce cadou să-i trimit Lottei? Pe-aici se găsesc ciorapi foarte buni, groşi, tricotaţi. Oamenii de la munte se pricep la îmbrăcămintea călduroasă, fără aşa ceva n-o duci prea mult în munţi. Bărbaţii au picioare subţiri şi sprintene, ca nişte beţe. Însă muntencele, dimpotrivă, au picioare grase şi frumoase. Drăcia dracului, cât de mult contează ca femeile să aibă picioare zdravene, grase şi îmbietoare. O femeie ca lumea, neapărat trebuie să aibă ceva care să atragă. Franţujilor le plac slăbănoagele. Naţie nenorocită, de degeneraţi. De ce-or fi nopţile de-aici atât de reci? Cade bruma, ca-n toamnele târzii. De altfel, şi la Weimar e tot atât de frig în august... Interesantă chestie, la ce mă gândesc oare, în clipele de răgaz, când nu mă gândesc la nimic? Iată, adineaori m-am gândit la ceva, dar acum? Acum mă gândesc la ce fac atunci când nu gândesc

deloc. De mult n-am mai fost după ciuperci. Geschke a adunat săptămâna trecută două găleţi de ciuperci. Erau formidabile. Se pot usca şi expedia acasă. Ce poate fi mai delicios ca o supă de ciuperci, pe vreme de iarnă. Drace, ar trebui să mănânc de seară. O duc pe rusoaică în odaie, şi-apoi mă aşez la masă. Merită să adun rămăşiţele din sufragerie. Precis că mai sunt pe-acolo nişte lucruri de pomină. Le-au adus berbec la frigare, sângerete cu brânză şi usturoi. De ce-or fi băgând muntenii ăştia atâta usturoi în cârnaţi? Put de te trăsnesc, încât nu poţi să stai în aceeaşi odaie cu ei. Dar dacă le-ai mai şi îngădui să călătorească în aceleaşi vagoane cu noi, ce s-ar întâmpla atunci?”

— Pani! strigă subofiţerul. Mai repede Pani!

Şi porni pe cărare, îndreptându-se spre baraca verde.

Şeful Gestapoului încercă să-l îmbuneze:

— Dragul meu, Berg, nu-l lua în seamă. Nu face nici cât o ceapă degerată. Am să-l oblig să-ţi ceară scuze în public. Toate astea sunt un fleac, în comparaţie cu victoria pe care am obţinut-o în acţiunea noastră comună cu radiotelegrafista rusoaică. Expediez neîntârziat reclamaţia la Berlin.

— Sper că mă-nţelegeţi de ce sunt atât de necruţător cu această glumă de beţiv, spuse Berg.

— De ce beţiv?

— Era beat.

— Stai puţin, aşteaptă, era beat?

— Da. Am luat masa de seară cu el, şi a băut atât de zdravăn, încât nu-i de mirare c-a vorbit asemenea gugumănii.

— Bine. Are să-şi primească pedeapsa, dar nu adumbri bucuria noastră comună din cauza mârlăniilor unui beţivan incapabil de-o purtare aleasă. Ce să fac, dacă unui agent de-al meu i se întâmplă să-şi uite datoria de membru de partid şi se îmbată ca un porc, ca un plutocrat evreu?!

În timpul acesta sună telefonul. Şeful Gestapoului ceru îngăduinţa să răspundă:

— Scuză-mă, colonele.

Luă receptorul. După felul în care asculta ceea ce i se raporta, Berg înţelese – rusoaica evadase. Nu se înşela. Şeful Gestapoului începu să răcnească:

— Unde-i Schwalb? Ce? Să fie găsit numaidecât! Daţi alarma! Chemaţi trupa! Cercetaţi pretutindeni! Au băut ca porcii, nemernicii! Imbecilii, netrebnicii!... Neghiobii!...

Şi în vreme ce şeful Gestapoului zbiera ca un disperat la telefon, Berg se gândea: „Desigur, cea mai mare nenorocire ar fi s-o prindă azi sau mâine, până n-apucă s-ajungă la prietenii ei. Au să-i sfârtece măruntaiele, pentru că neapărat o vor duce la Gestapo. Şi-atunci? N-o să fie nimic! Singuri şi nesiliţi de nimeni şi-au dat avizul pentru recrutarea mea de către bolşevici. Ar putea să divulge doar scoaterea cuielor. De ce a fost nevoie s-o fac chiar eu? Dar cui o să-i dea prin cap un asemenea gând? Să mă trădeze rusoaica? O acţiune nu trebuie declanşată dacă eşti dinainte convins de neşansele ei. Se cere mai mult simţ al umorului. Şi-ntr-un fel şi-n altul tot rău iese. Însă deocamdată-i bine. Acum mă duc acasă şi beau cum se cuvine, apoi mă culc şi dorm buştean până la nouă."

Şeful Gestapoului aşează receptorul la loc şi întrebă:

— Ai înţeles tot?

— A dispărut Schwalb?

— Puţin îmi pasă de Schwalb! A fugit fata dumitale.

Berg sări de pe scaun.

— Imposibil, exclamă el. Trebuie să fie o încurcătură la mijloc.

— Ah, încetează odată cu pălăvrăgeala asta despre încurcătură! A fugit! Din lavaboul ostaşilor! Acum, ţi-e clar?

— Nu, spuse ferm Berg. Nu cred aşa ceva. Schwalb personal a verificat lavaboul mai înainte de-a dispune folosirea lui de rusoaică, în loc de WC-ul ofiţerilor. Să se verifice numaidecât: să nu se fi sinucis rusoaica.

— Ce?

— Da, da. Să verifice peste tot!

— Colonele! Colonele, îţi arde de râs?! Scândurile peretelui de la lavabou nu mai aveau cuie! A fugit în munţi!

Şeful Gestapoului cuplă selectorul şi ordonă:

— Expediaţi de urgenţă la centrul de radio un grup de ghizi cu câini. Cu cei mai buni câini. Iar pe fată s-o aduceţi numaidecât la mine, imediat ce puneţi mâna pe ea. Istoria asta începe să devină interesantă, ai?

— Mai mult decât interesantă, se învoi Berg. Aveam de gând să mă duc la culcare, dar acum mi-e clar ce am de făcut, rămân cu dumneavoastră până la deznodământul final al anchetei.

— Îţi mulţumesc, colonele, răspunse şeful Gestapoului, e foarte drăguţ din partea dumitale.

…Croindu-şi drum prin tufăriş, Ania se gândea: „N-are nicio noimă să mă îndrept spre munţi. Nu cunosc locurile de-aici. Pâraiele-s secate şi mă prind cu câinii. Trebuie să ies la şosea. Fie ce-o fi! Mă aflu în Polonia, în voia soartei.”

Alerga destul de zdravăn, aşa că Ania şi apucase să ajungă la şosea, mai înainte ca garda centrului de radio să-şi îndrepte proiectoarele şi să deschidă focul – nemţii fac o risipă nemaipomenită! de cartuşe, plăcându-le efectele de paradă. Se hotărâse să fugă de-a lungul şoselei ce duce spre Rybna. Şi, dacă va avea noroc, o să oprească o maşină, de preferat militară, fiindcă acestea nu-s reţinute de patrule.

Când se ivi primul camion nemţesc, cu farurile camuflate, Ania ridică mâna. Frânele scârţâiră înfiorător. Uşa se deschise, şi fata urcă în cabina caldă, mirosind a tutun şi-a pâine mucedă.

— A, panienka, exclamă şoferul, wo gehst du hin?

— Dort, îi răspunse Ania, arătându-i cu mâna înainte, nach Krakau.

Şoferul se bucură, închipuindu-şi că fata înţelege nemţeşte, şi porni să sporovăiască fără oprire, uitându-se într-una la Ania.

— Ich ne verstehe, spuse Ania, nur wenig.

Şoferul râse, îşi luă o ţigară de după apărătorul de soare, şi-o vârî în gură cu îndemânare, şi şi-o aprinse cu o singură mână, la fel de dibaci, apoi zvârli chibritul pe fereastră, apucă volanul cu stânga, iar dreapta şi-o puse pe piciorul Aniei.

„Gata, îşi zise Ania. Îşi dă drumul. Cât să fi mers oare? Vreo cinci kilometri. Acum câinii nu-mi mai pot găsi urma. Dacă se dă la mine, trebuie să fug.”

Privi la şofer.

„Destul de bătrân, se gândi Ania, dar totuşi un porc.”

Neamţul mai îndrugă ceva la iuţeală, apoi o trase pe Ania şi începu să frâneze. Pe şosea, din faţă, trecură trei maşini. O lumină vie, albastră, îi răni ochii – pesemne că n-aveau farurile camuflate ca la camioanele militare care se fereau de bombardamente.

„Probabil mă caută pe mine, cugetă Ania. Deşi ar fi prea devreme. Dar poate că există prin apropiere vreo unitate

militară. De la centrul de radio au dat alarma, şi-acum «piaptănă» pădurile.”

Şoferul stinse farurile, o-ntoarse pe Ania spre el şi porni să-i descheie nasturii la bluză, cu degete iscoditoare şi reci. Fata se lipi de neamţ, îl îmbrăţişă pe după grumaz şi-i şopti:

— Ein Moment, bitte.

— Gut, răspunse neamţul, aber schneller. Apoi începu să-şi desfacă centironul: cabina era destul de încăpătoare şi vroia, pesemne, să-şi aranjeze lucrurile cu Ania, chiar aici la căldurică.

„Nu-i cazul să-mi iau vestonul, hotărî rapid Ania, imediat va bănui ceva. Ducă-se dracului de veston.”

Îi întinse neamţului vestonul, şi-i arătă din ochi să-l agaţe de cârligul unde se afla mantaua lui. Neamţul se opri din manevra desfacerii centurii, dădu din cap şi se întoarse să prindă vestonul. În timpul acesta, Ania deschise uşa şi ieşi din cabină. Sărind peste rigolă, se pomeni în pădure. Neamţul strigă ceva în urma ei. Cu cât fugea mai departe, cu-atât mai slab îi auzea glasul. Apoi se stinse de-a binelea.

Spre dimineaţă, şefului Gestapoului i se raportă că pădurile şi munţii înconjurători fuseseră „pieptănaţi” cu cea mai mare minuţiozitate, câinii dăduseră de urmele spioanei rusoaice, dar le pierduseră lângă şosea, iar restul cercetărilor se opriseră aici.

Patrulele de pe şosea, prevenite de Gestapo încă din timpul nopţii, verificaseră fiecare maşină, inclusiv pe cele militare. Însă rusoaica nu era nicăieri.

În ziua următoare, pe seară, Ania ajunse la Palek. Peste un ceas, Căruntul veni după ea. Chiar în aceeaşi zi o transportară la Vifor. Ania se repezi la el, i se atârnă de grumaz, iar el îi mângâia capul şi-i săruta obrajii, în vreme ce fata, nemaiputându-se stăpâni, plângea în hohote.

„Reichsführer SS
Nr. 56/37/63
Exemplarul nr. 9,

Comandamentul de
front, 7 august 1944
Strict secret!

Comandantului suprem SS şi al poliţiei din Est,
Obergruppenführerului SS Krüger,

Cracovia

Situaţia este de asemenea natură, încât numai o analiză lucidă a tuturor componentelor caracteristice momentului de faţă prin care trece Reichul poate contribui la elaborarea unor directive mai precise pentru viitor.

Renaşterea din cenuşă reprezintă suprema formă de renaştere. Vă scriu această afirmaţie, nu numai pentru a vă linişti, ci cu scopul de-a vă sublinia, o dată în plus, toată gravitatea situaţiei.

Deşi toate evenimentele se desfăşoară în sensul dorit de noi şi în avantajul nostru, şi acest lucru e limpede oricărui om înzestrat cu darul raţiunii, deşi niciodată n-am fost atât de adânc convins de certitudinea victoriei definitive a măreţei noastre opere, cu toate acestea, trebuie să analizăm, în lumina acţiunilor conjugate bolşevico-occidentale, orice deznodământ posibil, cât de amar ni s-ar părea la prima vedere.

De aceea, în conformitate cu planul anexat, aveţi datoria de a acţiona în aşa fel încât spiritul de sacrificiu şi idealurile patriotice ale ofiţerilor şi soldaţilor din SS să nu se resimtă.

În esenţă, planul nostru constă în următoarele: toate efectivele SS vor trebui reinstruite, pentru ca, în cazul unei înfrângeri, SS-ul să devină o organizaţie potenţială a răzbunării, purtând în sine chezăşia renaşterii din cenuşă – de altfel iminentă – a ideilor de neînvins ale naţional-socialismului.

Primul stadiu al măsurilor concepute prevede împărţirea întregului teritoriu al Reichului în regiuni şi sectoare de importanţă strategică. Efectivul ofiţerilor SS, imediat ce se va asimila directiva emisă de statul-major al comandamentului meu de front, trebuie să primească din partea dumneavoastră indicarea regiunilor şi sectoarelor ce i-au fost atribuite. Ajuns la faţa locului, ofiţerul SS are obligaţia să se stabilească acolo şi să obţină o poziţie legală, care să se distingă prin loialitate faţă de noul regim; în afară de asta, este de dorit ca stabilirea cadrelor noastre să aibă loc în acele centre industriale unde grupările de muncitori devotaţi idealurilor naţional-socialiste sunt cât mai puternic organizate. După aceea, ofiţerii SS au obligaţia să asigure un recensământ al comandanţilor SS, pentru ca mai târziu tot efectivul ofiţerilor SS din regiunea sau sectorul respectiv să se constituie în asociaţii ori uniuni neutre.

Al doilea stadiu, care se va înfăptui după trecerea a patru sau cinci ani, prevede efectuarea, de către ofiţerii SS, a unui recensământ al întregului corp de subofiţeri şi ostaşi SS.

Al treilea stadiu va iniţia o serie de sondaje pentru stabilirea de contacte cu noile organizaţii politice, iar apoi, ca rezultat al acestora, se va trece imediat la rezolvarea celei mai importante probleme – crearea de formaţii militare, apte să determine reconstituirea armatei.

Dacă se va lua în considerare repartizarea efectivelor SS, astfel încât, procentual, mai mult de 75% din cadrele active să fie luptători între 18 şi 35 de ani, peste zece ani vom avea formaţii SS în plină maturitate creatoare, atât din punct de vedere organizatoric cât şi partinic.

Din consideraţii binecunoscute, documentul de faţă reprezintă un secret de stat, de importanţă inestimabilă, şi trebuie imediat distrus, după ce veţi executa personal primul stadiu, cel organizatoric, prevăzut pentru început.

Heil Hitler!
Reichsführer SS
Heinrich Himmler”

În cazul când von Stirlitz n-ar fi fost la Cracovia şi n-ar fi avut legături cu Comandantul suprem din Est al Gestapoului, în calitatea sa de om de încredere al şefului spionajului SS Schellenberg, fără îndoială că nu i-ar fi fost cu putinţă să ia cunoştinţă de acest document; mai ales că fusese redactat personal de Himmler, cu ajutorul aparatului SD, şi nu mai trecuse pe la Gestapo.

TATĂ ŞI FIU

Pentru a rămâne mai multă vreme cu băiatul său, Isaiev simula o criză cardiacă. Mai zăbovi în Cracovia încă trei zile, şi, în fiecare dimineaţă şi seară, îl solicită în camera lui de la hotel pe frizerul Andriuşa Grişancikov, care deservea cadrele ofiţereşti.

Operaţia fusese precedată de-o anumită înscenare: von Stirlitz intrase în frizeria unde lucra Kolea, ofiţerii se ridicaseră în poziţie de drepţi, printr-un semn le permise să se aşeze, după care se adânci în fotoliul de lângă fereastră, cufundându-se în lectura ziarului.

— Poftiţi, îl invită Kolea, poftiţi, domnule general.

Isaiev se instală în fotoliul frizerului şi-şi închise ochii. Simţea pe chip mâinile băiatului său, iar inima-i ticăia dureros de dulce.

— Unde-ai învăţat atât de bine meseria?

— La Minsk, domnule general.

— Judecând după accent, parcă ai fi berlinez.

Kolea tăcu îndelung, dându-şi seama că, ofiţerii care-i cedaseră esesistului rândul, ascultă cele vorbite de ei.

— Sunt rus.

Isaiev îşi deschise ochii şi privi atent la băiatul lui. Tuşi uşor şi spuse:

— Interesant. Am avut ocazia să interoghez ruşi, dar niciodată să mă las tuns de ei.

— Sunt un rus loial.

— Frumos din partea dumitale.

— Mă bucură aprecierea dumneavoastră.

— Acum un masaj, te rog.

Isaiev îşi închise iarăşi ochii, deoarece mâinile fiului său îi mângâiau obrajii, îi pipăiau pleoapele, îi atingeau cu grijă nasul, îi masau tâmplele ridate, fruntea puternică, netedă şi boltită.

— Puţină apă de colonie?

— Nu. Mulţumesc – răspunse Isaiev, tot fără să-şi deschidă ochii. Dacă n-ar fi camarazii care îşi aşteaptă rândul la un meşter atât de îndemânatic, te-aş fi rugat să-mi mai faci un masaj.

— O, poftiţi, încuviinţă un ofiţer din trupele de tancuri.

— Dar vă rog, domnule Obergruppenführer, spuse un aviator din Luftwaffe.

— Mulţumesc, domnii mei, răspunse Isaiev, nu-ndrăznesc să abuzez de bunăvoinţa dumneavoastră. Iar pe dumneata… Cum te cheamă?

— Grişancikov. Andrei Grişancikov.

— Atunci uite ce-i, André, am să te rog să vii la mine la hotelul „Franţa”, camera douăzeci şi şapte, în fiecare zi. Pe la şapte dimineaţa, pentru masajul matinal şi pe la nouă seara pentru masajul celălalt.

Se întoarse din nou cu faţa către ofiţeri:

— În timpul plictisitoarelor delegaţii de serviciu, e neapărat necesar să combinăm utilul cu plăcutul.

Ofiţerii râseră slugarnic, sau era posibil ca afirmaţia generalului să li se fi părut într-adevăr hazlie: isteria respectului datorat gradului superior devine cu timpul o a doua obişnuinţă, şi-atunci, orice ar spune un ştab din conducerea SS, chiar şi o tâmpenie, pare uimitor de spiritual.

Când Kolea veni la taică-său, în ziua următoare, acesta încuie uşa şi dădu imediat drumul aparatului de radio, potrivit la un post care transmitea o muzică de jazz extrem de gălăgioasă. Aranjă ceasul deşteptător să sune peste zece minute, atât cât dura un masaj, şi porniră să vorbească în şoaptă, înfrigurați, întrerupându-se unul pe altul; dinadins nu-şi răspundeau, pentru a economisi timpul; apoi Isaiev tăcu, cuprinse mâinile băiatului într-ale sale, începu să le mângâie, şi le duse la obraji, frecându-şi-i de ele, ca în 1922, când îşi frecase chipul de minunatele mâini ale Saşenkăi.

Berg se prezentă la întâlnire singur: Kolea, Stepan, grupul Căruntului şi Vifor stabiliseră această condiţie extrem de precis. Ania, care nu mai putea fi recunoscută, atât de măiestrit se deghizase; îi transmise lui Berg tema de lucru. Îl rugă să-i comunice a doua zi informaţiile cerute. Insistă în această privinţă, deoarece Isaiev se grăbea să plece la Berlin, iar fără o nouă verificare a datelor pe care trebuia să le furnizeze colonelul, controlarea lor ulterioară ar fi fost aproape imposibilă şi nespus de riscantă.

Berg veni cu datele cerute de Ania. În timpul masajului de seară, Kolea le comunică lui von Stirlitz. Informaţiile erau autentice. Berg comisese o încălcare a regulamentului de serviciu, similară cu o crimă – dacă Gestapoul ar fi aflat cele săvârşite de Berg, ar fi trebuit să-l împuşte numaidecât.

Raţionamentul lui von Stirlitz era clar: dacă Berg intenţiona să facă un joc dublu, tinzând să se infiltreze în rândurile agenţilor ruşi de informaţii care aveau legături cu organizaţiile ilegale poloneze, chiar şi în cazul acesta n-ar fi putut transmite, nici măcar sub formă de „avans iniţial”, date atât de precise, exhaustive despre Marele stat-major al grupului de armate „A”.

La o întâlnire cu şeful Gestapoului, von Stirlitz îl întrebă – printre altele, fără să insiste – despre relaţiile cu spionajul militar de front al grupului de armate „A”.

— Eh, răspunse şeful Gestapoului, dând din mână a lehamite. Le menţinem doar în virtutea mai vechilor noastre legături cu statul-major. N-am nicio putere în această luptă împotriva birocratismului. Dacă mareşalul Keitel n-ar fi un membru de onoare al partidului nostru, aş avea într-adevăr mai multă libertate de mişcare. Dar aşa, mă simt legat de mâini şi de picioare. Relaţiile personale, relaţiile personale – cât de mult dăunează cauzei noastre…

— Nu-ţi pot fi deloc folositor, la modul concret? îl întrebă von Stirlitz.

— Vă mulţumesc, nu. Ne omoară liberalismul. Führerul se arată prea îngăduitor cu cei care s-au încumetat să ridice mâna asupra vieţii lui.

— Ce să facem! Armata-i armată. Din pricina unui mănunchi de o sută de ticăloşi, nu trebuie să ne pierdem încrederea în legiunile de ofiţeri şi generali devotaţi idealurilor Führerului. În definitiv, suspiciunea-i o rugină în stare să macine statul pe dinăuntru. N-am acordat oare încrederea noastră nelimitată unui rus, lui Vlasov, şi nu ne-a justificat-o pe deplin?

Şeful Gestapoului nu pomenise nume, iar von Stirlitz n-avea dreptul să insiste: trebuia să fie conştient, în fiece minut şi secundă, că, în cazul „căderii” sale urma să se declanşeze un întreg lanţ de căderi: aveau să fie arestaţi toţi cei pe care îi citase în discuţii, în convorbirile telefonice, în scrisorile personale sau în hârţogăraia de serviciu.

Totuşi, judecând după scepticismul pe care şi-l manifestase şeful Gestapoului faţă de toţi reprezentanţii serviciilor de spionaj militar, Isaiev îşi formase o opinie precisă. Mai înainte de orice, era clar că Berg căuta să realizeze un contact cu sovieticii, deoarece îşi dădea seama de inevitabilitatea prăbuşirii Reichului. Iar, în cel mai rău caz, dacă încerca să iniţieze o operaţie pe risc propriu, cu toate consecinţele posibile, colonelul putea fi constrâns să lucreze pentru noi – gândea în sinea lui Isaiev – şi asta la modul cel mai realist. Isaiev se pricepea de minune la asemenea „presiuni”, şi chiar îi povesti, cu amănunte, băiatului său, în ce constau procedeele corespunzătoare.

Însă, după ce Berg transmise toate datele referitoare la statul-major al grupului de armate „A”, Isaiev conchise că acesta juca cu cărţile pe faţă. Şi-i spuse băiatului său:

— Sanea, să aveţi grijă de agentul acesta – este o reuşită a voastră.

Îi înmână localizarea unui centru de radio de la o divizie de tancuri, care stătea aproape nepăzit, la marginea Cracoviei.

— Luaţi de-acolo două aparate, îi spuse el, cu unul din ele plecaţi la partizani, de unde intraţi în legătură cu centrul, folosind cifrul meu, ai reţinut? Vă vor trimite un avion, să ridice maşinăria aia neexplodată. Problema e de-o importanţă covârşitoare. Al doilea aparat îl păstraţi pentru voi. Dar nu mai staţi atât demult pe emisie, ore în şir – căci vă repereză radiogoniometrele.

Dis-de-dimineaţă, von Stirlitz trebuia să decoleze spre Berlin. Kolea se prezentă să-i facă lui taică-său ultimul masaj. Iar în odaia de la hotel se afla şeful Gestapoului: venise să-l conducă pe mesagerul Berlinului.

Acesta urmări îndelung felul în care frizerul îi masa obrajii lui von Stirlitz, apoi spuse:

— Ei, drăcia dracului, abia acum îmi dau seama cât trebuie să fie de plăcut un masaj. De unde l-aţi găsit pe individul ăsta?

— Vorbeşte nemţeşte, răspunse von Stirlitz.

— Băiete, se adresă şeful Gestapoului lui Kolea, n-ar fi rău dacă mi-ai frământa şi mie faţa.

— Cu multă plăcere, domnule general.

— Aveţi grijă de ei, spuse von Stirlitz, ar fi posibil să-i iau la Berlin: e pentru prima oară când întâlnesc un maseur de calitatea acestuia.

Von Stirlitz aruncă banii pe masă, Kolea îi vârî servil în buzunar, apoi, salutând respectuos, ieşi din odaie.

Coborând spre maşină, von Stirlitz îşi văzu pentru ultima oară băiatul: era într-o învălmăşeală de babalâci, lângă biserică, şi privea ţintă la el, atât de tulburat, încât albise la faţă ca varul.

A doua zi, un grup de luptă în frunte cu Stepan Bogdanov întreprinse un atac asupra centrului de radio al diviziei de tancuri. În schimbul de focuri pieriră trei ruşi şi doi nemţi din gardă. Aparatele de radio fură transportate la locuinţa

conspirativă a Căruntului. De aici, Stepan şi trei din oamenii lui, împreună cu şeful statului-major al detaşamentului de partizani din munţii Tatra, plecară spre locul unde „Şoimii” ascundeau „V”-ul lui Wernher von Braun.

Celălalt aparat de radio îl montară în automobilul lui Appel. Spre seară, Appel, care avea bilet de liberă trecere şi pentru noapte, plecă spre şoseaua care ducea la Zakopane. Ania îi transmise lui Borodin o radiogramă detaliată despre arestarea ei, despre Berg, despre operaţia de intoxicare, despre ofiţerii SS însărcinaţi cu lichidarea Cracoviei, despre planul lui Himmler. Transmitea toate aceste date, folosind cifrul de rezervă, grăbindu-se, muşcându-şi buzele de emoţie, simţind că-i rece ca gheaţa.

După aceea, transmise textul unei radiograme pe care i-o dăduse Vifor, şi al cărei cuprins nu-l cunoştea. Era vorba de comunicarea lui von Stirlitz, în privinţa „V”-ului. Ania se sprijini cu spatele de fotoliul maşinii şi porni s-aştepte răspunsul. Dar Borodin nu se grăbea: amână continuarea şedinţei de emisie pentru a doua zi.

VARIAŢII PE TEMA ÎNCREDERII

Informaţiile transmise de Ania îl uluiră pe Borodin. Reciti de câteva ori radiogramele, apoi luă o filă albă de hârtie şi transcrise, în ordinea gradului lor de importanţă, datele primite:

1. Ania fusese arestată;
2. Colonelul Berg, care o arestase, îşi oferea serviciile pentru a lupta împotriva hitleriştilor;
3. Ania transmisese o radiogramă de intoxicare (expediată la centru, ca prezentând o importanţă deosebită);
4. Grupul lui Vifor luase contact cu Berg;
5. Berg înmânase date asupra componenţei statului-major al grupului de armate „A” (dacă nu era un fals, aveau o valoare inestimabilă);
6. Vifor transmisese date strict secrete despre planul lui Himmler referitor la trecerea în ilegalitate a unităţilor SS – cadrele ofiţereşti şi ostăşeşti. (Datorită veridicităţii stilului, extrem de „autentic”, mirosea de la o poştă a intoxicaţie, ce-i drept, ticluită cu multă dibăcie. Informaţia nu-mi inspiră încredere. Deşi, pe de altă parte, pe cine ar încerca să dezinformeze? Tot ce-i posibil.);

7. Vifor transmisese numele ofiţerilor SS, responsabili cu lichidarea Cracoviei (Cum de izbutise să obţină asemenea date?);

8. Vifor transmisese informaţii despre colonelul Krauch, din trupele de geniu SS, autorul planului de lichidare a Cracoviei, precum şi itinerariile deplasărilor sale;

9. Vifor transmisese date despre linia fortificaţiilor de apărare de pe Oder, care de asemenea erau strict secrete;

10. Vifor transmisese date despre deplasările unităţilor de partizani;

11. Transmisese date despre şapte acţiuni de diversiune împotriva căii ferate care deserveşte linia fortificaţiilor de apărare, realizate de grupul de luptă al lui Stepan Bogdanov;

12. Vifor transmisese la centru o radiogramă, utilizând un cifru necunoscut statului-major de front. Marele stat-major primise radiograma, dar nu dăduse nicio confirmare.

Borodin îşi dădea perfect de bine seama că, imediat ce va raporta despre arestarea Aniei şi despre contactul stabilit de ea cu Berg, agent al serviciul de contraspionaj, şi nu un agent oarecare, ci având grad de colonel, întreaga activitate a grupului lui Vifor va fi pusă sub semnul întrebării, determinând o gravă suspiciune, întru totul justificată.

„Bineînţeles, tocmai asta n-au să admită. N-au să înţeleagă. Kobţov gândeşte linear: a fost arestată de fascişti? A fost. Alţi patrioţi acceptă moartea cinstit, în schimb ea a intrat în combinaţie cu fasciştii? A intrat. A transmis la centru o radiogramă de intoxicare? A transmis. E trădare? Este. Să fie rechemată şi – ei, drăcia dracului! – internată într-un lagăr de filtrare. Suntem în război, n-avem timp de zbânţuială, de analizat tot felul de nuanţe. După victorie, o să vedem noi ce-i de făcut. Dar dacă acţiunile ei sunt în folosul nostru? Asta mai trebuie şi dovedit…”

Borodin sublinie cu creion roşu toate punctele pe care le extrăsese pe fila de hârtie. Ultimul punct – radiograma adresată Marelui stat-major, transmisă într-un cifru necunoscut – îl sublinie şi cu creion albastru.

„Poate că răspunsul de la Moscova o va salva pe fată, se gândi Borodin. Dacă mă vor chema prin apelul de extremă urgenţă şi-mi vor confirma că grupul lui Vifor a contribuit

esenţial la acţiunea pe care conta Moscova, în legătură cu neamţul care aterizase la Cracovia, venind de la Berlin, în cazul acesta tabloul se schimbă total. Dacă vorbesc chiar acum cu Kobţov, o expun nu numai pe fată, ci şi pe toţi cei din grupul lui Vifor… ”

Căpitanul Vîsokovski intră în birou şi, aşezându-se, porni să se pieptene grijuliu, ajutându-se şi cu mâna – îşi netezea cu palma părul lucios, puţin cârlionţat.

— Nu se cade, Leonea, îi spuse Borodin, bărbatul trebuie să-şi aranjeze frizura la toaletă. Te dichiseşti şi te fandoseşti ca o domnişoară într-un foaier de teatru.

— Nu m-am gândit niciodată la aşa ceva.

— Păcat. N-ar strica să mai gândeşti, din când în când, şi la treburi dintr-astea.

— Din pricina radiogramei sunteţi supărat pe mine? zâmbi Vîsokovski. Zău, nu-s vinovat cu nimic. Ania noastră-i o fată ca niciuna alta, aşa că nu-nţeleg ce s-o fi întâmplat…

— Dar e posibil să nu se fi întâmplat nimic! Tare mai suntem vigilenţi cu lucrurile simple. Însă eu n-acord prea multă importanţă, doar ştii prea bine, fiecărui lucru. Bineînţeles, cu condiţia să nu fie exagerat de simplu. Pentru că atunci înseamnă că nu-i ceva în regulă!…

— Aţi transmis raportul ei la cadre?

— Mi-e un somn de moarte. Pesemne că se va schimba vremea.

— Asta-i toamna… fir-ar să fie…

— Nu-ţi place toamna?

— O urăsc.

— De ce?

— Pentru că nu mă pot duce la scaldă.

— Eu unul sunt îndrăgostit de toamnă. Pentru mine, să ştii, primăvara îşi dezleagă baierele în toamnele târzii. Anume în toamnele târzii. Şi, dimpotrivă, toamnele, iernile, începutul fiecărui an cu tristeţile lui, pentru mine se manifestă din martie, când se iveşte primăvara timpurie, iar în păduri susură pârâiaşele şi zăpada porneşte a se topi.

— Şi totuşi, e ceva care nu-nţeleg.

— Probabil că bătrâneţea. La bătrâneţe le cunoşti pe toate, te chinuie previziunile, ştii dinainte orice, oricum şi oriunde.

— Moscova n-a răspuns încă?

— Ceea ce-i mai absurd în situaţia de faţă e faptul că nu-i obligată s-o facă. Şi tare mă tem că nu-i preocupă întrebarea noastră. Ba s-ar putea să ne şi dea peste nas: nu vă băgaţi acolo unde nu vă fierbe oala.

— V-aţi şi consultat cu Kobţov?

— Cel mai scârbos lucru, continuă îngândurat Borodin, ca şi când n-ar fi auzit întrebarea căpitanului, este să te amesteci în treburile altuia. Ce părere ai? Fiindcă veni vorba, n-ai un piramidon?

— Doar aspirină.

Borodin îşi frământă fruntea.

— Nu, să ştii că aspirina, cel puţin pentru mine, nu-i bună la nimic.

— Poate sunteţi gripat?

— Dumnezeu ştie. Între altele fie spus, înainte vreme gripa se numea influenţă. Suna mai frumos. Acum tindem spre lucruri mai simple. Gripă. De ce gripă? De ce să nu-i zicem fragă? Sau mură! „Sunteţi bolnav?" „Da, ştiţi am mură."

Vîsokovski îşi dădu seama – bătrânul era înfuriat. Aşa că râse stăpânit şi porni să caute o cale de-a pleca fără să jignească, politicos.

— I-ai transmis lui Kobţov datele despre foştii prizonieri Stepan Bogdanov, Nikolaev şi Novikov?

— Bineînţeles.

— Şi ce-a răspuns? Ştie ceva despre ei?

— Nimic compromiţător. Kobţov a decis: să mai stea în verificare, după aceea se va hotărî ce-avem de făcut cu ei.

— Aşa a spus, să mai stea?

— Aşa a spus, tovarăşe colonel, să mai stea…

— Ascultă, îl întrebă Borodin, n-ai vrea să pleci cu avionul la ei, ce zici? Prin radio nu se-nţelege nimic… Dacă într-adevăr învârt pe-acolo ceva deosebit – atunci înseamnă că nu-i de glumit… Am intrat în legătură, de-aici, cu polonezii şi cu statul-major al mişcării de partizani; trebuie să primim confirmarea acţiunilor diversioniste înfăptuite de Bogdanov. Altminteri, s-ar putea întâmpla să-şi atribuie merite strălucite. Ai transmis la Moscova radiograma cu numele comandanţilor din statul-major al grupului de armate „A"?

— Desigur.

— Ce zici, primim mâine răspunsul?

— Greu de spus.

— De-aia întreb, pentru că-i greu de spus, tuşi scurt Borodin, altminteri aş fi tăcut. Cum procedezi când dai de necazuri; îţi place să-ţi manifeşti sentimentele pe faţă, cu înfierbântare sau le ţii în dumneata?

— Nu mă pot stăpâni.

— Nici eu.

Vîsokovski declară:

— Îmi place să filozofez în sinea mea. Dacă dau glas gândurilor mele în gura mare, le pierd numaidecât firul.

„Se fereşte băiatul, se gândi Borodin, ia te uită ce le mai suceşte şi-nvârteşte. Dar înţelege totul, are mintea ageră.”

— Ei, nu-i niciun păcat, spuse Borodin, se mai întâmplă şi-aşa.

— Tovarăşe colonel, când decolez?

— Eu n-am făcut altceva decât să te-ntreb dacă nu-ţi dă cumva inima ghes să te duci acolo. În ce priveşte plecarea cu avionul, asta-i o problemă de viitor. Mai aşteptăm, ne mai uităm în jurul nostru. Ai? Cum socoteşti că-i mai bine?

— Cred că va trebui să plec la ei, răspunse Vîsokovski. Altminteri compromitem întreaga operaţie. Ar fi păcat. Şi-apoi, pentru treaba asta, ne mai taie şi capul.

— Ai formulat foarte clar situaţia, spuse Borodin. Ar fi păcat. Şi ne mai taie şi capul. E limpede, foarte limpede – n-ai ce să mai adaugi…

„Nu, băiatul ăsta n-o să dea fuga la Kobţov să mă toarne, hotărî Borodin, e înzestrat cu minte şi nu-i fricos. Numai fricoşii se sperie de fleacuri. Iar băiatul a spus mai întâi «că-i păcat», şi-abia apoi şi-a amintit de pedeapsa posibilă.”

— Dar despre prima ei radiogramă, pe care aţi transmis-o la Moscova, le-aţi comunicat că-i un text de „intoxicare”?

— Nu chiar atât de categoric. Le-am comunicat că materialul, după noile date transmise de aceşti agenţi, Vifor şi Ania, s-a dovedit a fi o dezinformare, ticluită anume în acest scop de duşmanii noştri. Acum mă mai întrebi de Kobţov, şi pentru a treia oară?…

— Renunţ.

— Tardiv. Adineaori încă nu eram hotărât, în sinea mea, cum să procedez mai corect.

— Şi-acum?

— Acum m-am hotărât să cuget; când ar fi mai potrivit să te expediez la Vifor?...

Vîsokovski zâmbi subţire şi întrebă:

— Interesele operaţiei cer să nu rămână niciun martor, aici lângă dumneavoastră, la statul-major? Despre radiogramă ştim numai noi amândoi...

Borodin încruntă din sprâncene şi-i răspunse:

— Halal de tine, n-am ce zice. Ai nimerit drept la ţintă. Să ştii, înainte de război, mă socoteam umilit când trebuia să acopăr cu-o minciună o acţiune justă. Se vede că birocraţia, în primul rând, are grijă să devină aliatul celor care luptă împotriva ei. Din păcate, Kobţov nu ia aproape deloc în seamă variaţiile gradului de încredere. Eu – le acord toată atenţia.

— Sunt gata să plec şi mâine la Vifor, spuse Vîsokovski. Cred că, la faţa locului, toate lucrurile se vor clarifica mult mai lesne.

— O să stabilim împreună data plecării. Nu trebuie să ne grăbim. Agentul de informaţii se grăbeşte doar o singură dată...

— Când anume?

— Când va sosi clipa decolării, am să-ţi spun la ureche, pe aerodrom, îi răspunse Borodin. Hai să întocmim radiograma.

Vîsokovski luă tocul şi privi la Borodin. Acesta îşi frământă buzele îmbătrânite şi învineţite, oftă, dădu nedumerit din umeri, şi porni să dicteze:

— Stabiliţi cu exactitate toate datele colonelului: anul şi locul naşterii, rubedeniile, dacă a fost în URSS, funcţia, locul de muncă. Comunicaţi-le numaidecât. Imediat după recepţionarea lor, le voi raporta comandamentului. Borodin.

Vîsokovski îşi notă pentru sine, cu câtă şiretenie formulase bătrânul textul radiogramei – nu făcea niciun fel de avansuri, dar, în acelaşi timp, aproba continuarea activităţii grupului, al cărui radiotelegrafist se compromisese, judecând după regulamentele în vigoare.

„Să-l întreb, se gândi Vîsokovski, dacă-şi dă seama ce se va întâmpla cu el în cazul când se va petrece ceva grav la Cracovia? Deşi, bineînţeles, ştie ce-l aşteaptă. De aceea şi dictează astfel. Dar înţelege oare că şi eu voi păţi acelaşi lucru? Pesemne că da. De-aia pomenea despre variaţiile gradului de încredere. Aş fi cel mai nemernic dintre nemernici, dacă mi-aş închipui, chiar şi pentru o clipă, că Ania ar fi putut deveni într-adevăr o târfă fascistă. Nu se poate construi o societate bazată

pe încrederea în om, întemeindu-ne totodată pe-o totală neîncredere în el.”

— Când vine colonelul Melnikov? întrebă îngândurat Borodin.

Melnikov era comandantul SMERŞ-ului, Direcţia contraspionajului militar de front. Cinci ani trăise ilegal în Germania, doi ani luptase în Spania, iar după lagărul din Kolîma, în cele dintâi zile ale războiului, se întorsese din nou pe front ca reprezentant al Cekăi.

Borodin, vreme de doi ani, fusese adjunctul lui Melnikov la Madrid şi Barcelona, în serviciile de spionaj militar. Melnikov zăcea la spital, măcinat de-o tuberculoză. Totuşi, cineva pomenise că săptămâna viitoare se va înapoia la statul-major. Cu el, Borodin putea sta de vorbă de la om la om, ca şi cum ar fi vorbit cu sine.

— Se spune că-i este mai rău, răspunse Vîsokovski. Cei de la Ceka au fost alaltăieri să-l viziteze, scuipa sânge.

— Uite ce… Cheamă o maşină. Ne ducem la el. După părerea mea – asta înseamnă să iei o hotărâre.

ZBORUL DE NOAPTE

Radiograma lui von Stirlitz, în privinţa „V”-ului, transmisă de Ania la Moscova, fusese numaidecât comunicată locţiitorului şefului Marelui stat-major al RKKA, generalul Antonov. Acesta, la rândul lui, datorită excepţionalei ei importanţe, o remise lui Poskrebîşev, secretarul lui Stalin.

Pesemne că Poskrebîşev îi vorbise ceva lui Stalin deoarece dimineaţa, când Antonov venise la statul-major, Comandantul suprem îi spuse, susţinându-şi vorbele cu-o largă mişcare de mână, după cum îi stătea în obicei:

— Dacă n-avem de-a face cu o cacialma, informaţia este serioasă din două motive: în primul rând, din punct de vedere al perspectivelor – atât militare, cât şi politice, şi nu pentru viitorul apropiat, ci, în principal, pentru viitorul mai îndepărtat. Şi, în al doilea rând, reprezintă o temă de discuţie cu Churchill.

Stalin privi la Antonov pe sub pleoapele-i grele, niţel tumefiate – îi plăceau comandanţii militari înalţi, – zâmbi subţire cu surâsul lui straniu, şi adăugă, oarecum bănuitor:

— Dacă artileria este dumnezeul războiului, construcţia de rachete este Christosul păcii. Dar, pesemne că şeful propagandei noastre n-o să-mi ierte această formulare: poartă

în sine o nuanţă de ploconire în faţa dumnezeirii. Şi nici ateii n-au să mă blagoslovească.

În aceeaşi zi, serviciul de informaţii al Marelui stat-major luă legătura cu forţele aeriene. Era neapărat necesar ca, încă în cursul zilelor următoare, să se realizeze contactul cu partizanii polonezi din detaşamentul „Şoimii” şi cu agenţii sovietici de informaţii din grupul „Vifor”, lansat la Cracovia. După aceasta, patru agenţi de informaţii de la Marele stat-major trebuiau să decoleze cu un „Douglas”, de pe aeroportul de la Lvov, şi să aterizeze în spatele frontului, la nemţi, pe un teren dinainte pregătit de partizani, şi să încarce la bord racheta lui Wernher von Braun, pentru a o duce numaidecât la Moscova.

Din partea lui Pszymansky şi Bogdanov: ...În sectorul 44, pe un teren marcat prin opt focuri dispuse în semicerc, cu un triunghi la mijloc, începând de mâine, aşteptăm în fiecare noapte aterizarea voastră.”

Din Lvov, din partea grupului special al Marelui stat-major al RKKA, către Pszymansky şi Bogdanov: „Avionul va sosi vineri, între 23 şi 23,30”.

Din partea lui Pszymansky şi Bogdanov: „Rugăm amânaţi zborul de vineri. Ploile de toamnă au deteriorat terenul de aterizare. Decolaţi după duminică. Pregătim terenul de rezervă, cu strat de nisip”.

Din Lvov către Moscova: „Pszymansky şi Bogdanov transmit că, din cauza ploilor de toamnă terenul de aterizare nu mai corespunde. Pregătesc un teren de rezervă, cu strat de nisip. Roagă amânarea zborului pentru săptămâna viitoare. Aşteptăm indicaţii”.

Deoarece ofiţerul de serviciu de la Marele stat-major ştia că problema rachetei fusese raportată la Kremlin, Comandantului suprem, iar generalul Antonov se afla la Stalin, de la Marele stat-major se telefonă la statul-major al Comandamentului suprem.

Ofiţerul de serviciu. – Tovarăşe Gorbaciov, raportează locotenent-colonelul Savin de la Marele stat-major. S-a primit o radiogramă urgentă din Lvov.

Gurbacev. – Transmiteţi-mi-o.

Ofiţerul de serviciu. – Grupul „Racheta” cere indicaţii: terenul de aterizare al partizanilor este deteriorat din cauza ploilor. Se exprimă temerea că aterizarea ar fi acum riscantă. Roagă amânarea zborului pentru săptămâna viitoare.

Gorbacev. – Raportez imediat tovarăşului Poskrebîşev.

Peste zece minute, colonelul Gorbaciov care era de serviciu la cabinetul de aşteptare al lui Stalin, sună la Marele stat-major şi comunică:

— S-a emis părerea că amânarea zborului nu-i oportună.

— Adică, zborul să fie îndeplinit?

— Îţi repet: s-a emis părerea că amânarea zborului nu-i oportună…

— E-n regulă, tovarăşe Gorbacev. Cu bine.

— Cu bine.

Radiograma Moscovei către Lvov: „Operaţia «Racheta» trebuie realizată neîntârziat, fără a se mai amâna pe duminică”.

Din Lvov către Pszymansky şi Bogdanov: „Rugăm comunicaţi posibilităţile de aterizare, oricare ar fi ele”.

Din partea lui Pszymansky şi Bogdanov: „Terenul de aterizare este pregătit, dar nu garantăm reuşita”.

Din Lvov: „Decolăm astăzi, la ora stabilită”.

Pszymansky şi Bogdanov stăteau culcaţi pe nişte vreascuri. Dinspre pământ trăgea a frig, totul sugera apropierea primelor geruri. Cerul nu mai avea luminozitatea din nopţile precedente, însă stelele străluceau extrem de viu. Nu mai băteau în albastru, ci într-un verde pregnant, pesemne din pricina promoroacei.

— E-o prostie, Pszymansky, putem pierde totul, din cauza a două zile.

— Centrul ştie mai bine ce-i de făcut.

— De ce? se miră el. Noi suntem cei care ştim mai bine.

— Noi – cu devla noastră, răspunse Bogdanov, ei – cu-a lor.
— Totuşi este o prostie.
— N-ai un chibrit?
— Poftim.
— Bune chibrite mai au nemţii.
— Ba-s proaste. Îs din carton. Te arzi la degete cu ele. Când sosesc?
— Acuşi trebuie să apară.
— Peste trei ceasuri ai să fii la ai tăi, zâmbi în întuneric Pszymansky, şi tot pe întuneric simţi, fără să vadă, că zâmbeşte şi rusul.
— Nu-mi vine a crede, spuse Bogdanov.
— Bate-n lemn.
— De unde să iau lemn?
— Nu stai culcat pe el?
— Am bătut. Mi se va împlini dorinţa?
— Fără îndoială.
— Ia taci…
— Se-aud?
— Cred că-s ei. Luminează cadranul ceasului.
— Imediat.
— Ei sunt. La ţanc. Au sosit.
Pszymansky se sculă de pe mormanul de vreascuri, se lovi cu-o joardă peste tureatca cizmei şi ordonă:
— Aprindeţi!
Rugurile se înălţară spre cer, cu limbi ascuţite de flăcări albe. Stepan Bogdanov simţi cum tremură din toate mădularele: va încărca rechinul ăsta cu aripioare scurte şi are să zboare spre casă cu băieţii lui, apoi o să-l viziteze pe bătrân, măcar o zi, şi după aceea se va întoarce pe front şi va vorbi ruseşte, şi nu va mai şopti doar în sinea lui „Pentru patrie!”, ci va striga aceste cuvinte din toată puterea plămânilor, şi nu se va mai furişa noaptea pe străzile întunecate, ca un hoţ, şi nu va fi nevoit să vorbească băieţilor, cătând mereu împrejur, şi va învăţa să râdă din nou, şi va visa iarăşi despre ce-avea să fie, şi nu-şi va mai face zile amare pentru ceea ce a fost.
Dând dezordonat din mâini, Jurek se apropie de Pszymansky călare pe un jugan înspumat. Chipul îi tresaltă. La început, Bogdanov îşi închipui că pe faţa băiatului dănţuiau flăcările rugurilor. Dar în curând îşi dădu seama că tremurau şi genunchii

ciolănoşi ai flăcăului, care se sprijinise de pântecul calului. Şi înţelese numaidecât că se întâmplase ceva.

— Auziţi?! Pe şosea trece o coloană de tancuri. Două din ele s-au şi oprit, spuse în şoaptă Jurek, cu glas spart.

Bogdanov auzi şi el huruitul înăbuşit: şoseaua se afla la vreo trei kilometri de ei; o jumătate de ceas de mers pe jos, iar cu tancurile maximum zece minute.

Pszymansky începu să facă semne cu mâna şi să strige:

— Stingeţi focurile!

Dar, între timp, avionul trecu pe deasupra capetelor lor, vâjâind sălbatic şi îndreptându-se spre locul de aterizare.

— Nu se poate! Nu se poate! răcni Bogdanov. Se vor izbi de pământ!

— Stingeţi focurile! strigă iarăşi Pszymansky, dar de data aceasta ceva mai încet. Stingeţi-le!

Dar nu mai apucară să le înăbuşe: de undeva, din beznă, spintecând negura nopţii cu botul lui verde, „Douglas”-ul se apropia de ruguri. Se deschise o uşiţă, şi din avion sări un zdrahon mătăhălos, în combinezon de zbor.

— Salutare, fraţilor, rosti el în întuneric, de-abia am izbutit să aterizăm…

— Mai încet… – spuse Pszymansky, deşi aviatorul vorbea aproape în şoaptă, în ciuda faptului că nici nu putea fi auzit din pricina motoarelor în mers. Mai încet. Nemţii-s aici!

Încărcau racheta demontată, de parcă ar fi fost nişte roboţi; ţepeni şi ascultând încordaţi, temători, fiindcă cel mai îngrozitor lucru ar fi fost să auzi, în aceste clipe, huruitul tancurilor şi să le vezi ivindu-se pe terenul de aterizare îmbăltit de apele ploilor din zilele trecute.

— La ce distanţă sunt? îl întrebă aviatorul, pe Bogdanov.

— Aproximativ trei kilometri.

— Să fie vreo razie?

— Nu ştim nici noi.

— Băgaţi-o încet, cu grijă, fraţilor, că rupe uşa, spuse aviatorul, explicându-le ceva, prin gesturi, piloţilor care-şi lipiseră chipurile de plexiglasul cabinei de comandă.

— Câţi sunteţi? întrebă Stepan.

— Şase. Dumneata eşti Bogdanov?

— Da.

— Câţi oameni ai cu dumneata, din grupul de la Cracovia?

— Patru.

— Bun. Mi-era teamă că sunteţi mai mulţi, atunci nu-ncăpeam.

După ce „V”-ul fu vârât în fuselajul avionului şi fixat cu cabluri de oţel, aviatorul spuse:

— Ei, acuşi repede, fraţilor. Luaţi-vă rămas bun – şi plecarea.

Dar nimeni nu mai apucă să-şi ia rămas bun. Din vâlcea ţâşniră luminile farurilor: înaintau tancurile, iar după ele pâlcuri de soldaţi. Bogdanov privi la Oszymansky. Acesta-i spuse:

— Ţine minte: strada Marszalkowska, nr. 9, apartamentul 8, pe maică-mea o cheamă pani Maria.

Şi, mutându-şi automatul în dreptul pieptului, exclamă:

— Decolaţi!

După care, plecându-şi înainte trupul, alergă împreună cu restul de partizani în întâmpinarea farurilor care se apropiau din ce în ce mai mult, şi-a huruitului mereu crescând al motoarelor de tancuri

Avionul viră şi, ambalându-şi anevoios motoarele, porni să-şi ia avânt, smulgând bulgări negri de pământ ud. Dar pe măsură ce înainta, cu atât mai deznădăjduit urlau motoarele şi zdrăngănea încărcătura din fuzelaj, cu atât mai limpede înţelegeau şi piloţii, încremeniţi în cabină, şi Bogdanov, care se agăţase de-un cablu, şi oamenii lui culcaţi la podea, că avionul nu se putea desprinde, datorită pantei în care se angajase şi roţilor care se afundaseră în noroi. Avionul n-avea suficientă putere pentru decolare. Nu le mai rămânea decât o singură şansă – să vireze aparatul, micşorând turaţia motoarelor, şi să încerce a decola în direcţia opusă, pe coborâşul pantei.

Dar dintr-acolo înaintau tancurile şi soldaţii.

Piloţii încercară să întoarcă aparatul, dar avionul nu se mişca din loc. Roata din stânga se blocase în terenul moale. Motoarele urlau înfuriate. Un vânt de deznădejde biciui chipurile tuturor. Aviatorul care sărise primul pe pământ, la aterizare, fugi prin fuselaj, străbătându-l în toată lungimea, deschise uşiţa, se uită la trenul de aterizaj, înjură de mama focului, şi alergă îndărăt, bocănind cu cizmele, spre cabina de comandă.

Stepan se desprinse de la locul său, se duse după ei şi, deschizând uşa, întrebă:

— Aveţi grenade antitanc?

Unul din piloţi se întoarse, îl privi atent şi spuse:

— Trei. În lada de-aici.

Stepan luă grenadele lunguieţe, se înapoie la oamenii lui şi le comandă:

— Ajutaţi-i să-şi dezgroape roata, n-ai ce-i face... Iar eu am să-ncerc să-i reţin pe nemţi.

Bogdanov sări pe pământul ud, rece şi alergă în întâmpinarea urletului motoarelor de tanc. Alerga şi striga în bezna străpunsă de împuşcături:

— Haideţi înapoi, tovarăşi! La avion! Trebuie, împins! S-au blocat roţile! Trebuie dezgropate! Roţile! Roţile!

Striga într-una numai acest singur cuvânt, ca un descântec, striga către cei care stăteau culcaţi pe iarbă, lângă mitralieră, către cei care alergau de la un copac la altul, iar oamenii porneau îndărăt, spre avion, în vreme ce Bogdanov fugea în întâmpinarea tancurilor ce se apropiau. Le distingea siluetele întunecate, prăbuşindu-se prin gropane şi iarăşi căţărându-se, târându-se încăpăţânate în direcţia terenului de aterizare. Stepan se ghemui, îngenunche, apoi se furişă spre namilele de fler. Se temea nespus să nu-l nimerească vreun glonţ rătăcit, tocmai acum când avea asupră-i grenadele. Atunci tancurile vor răzbi până la terenul de aterizare şi totul se va sfârşi. De aceea se târî, lipit de pământ, apoi se ridică şi-aruncă o grenadă sub primul tanc. Se produse explozia, străfulgerând cu o flacără uriaşă, de un roşu întunecat. Proiectoarele de mină tresăriră, ţăcănitul automatelor se înteţi, devenind neîntrerupt şi mai şuierător, Al doilea tanc continuă să înainteze. Stepan privi în jur: dar în beznă nu fu în stare să zărească avionul, şi nici nu ştia că acesta pornise să-şi ia avântul, nu-i mai auzea urletul încordat al motoarelor, deoarece chiar în faţa lui se afla tancul. Nu-i trebuia mai mult de-un minut, ca să ajungă la terenul de aterizare. Stepan aruncă cea de-a doua grenadă. Dar tancul continuă să se târâie înainte. Atunci Bogdanov scoase un ţipăt de jale, deznădăjduit, îmbrăţişa grenada lunguiaţă, strângând-o la piept, şi se aruncă de-a curmezişul tancului. În ultima clipă, auzi din spate vâjâitul motoarelor avionului şi-şi dădu seama că aparatul se desprinsese de pământ, vru să arunce grenada, dar aluneca şi căzu, se ghemui, simţi un miros puternic de motorină, apoi chiar lângă el fierbinţeala motorului, iar după aceea fu orbit de o explozie uriaşă, roşie ca para focului. Şi-asta fu tot.

Aviatorul intră în cabina de comandă la tovarăşii lui şi, scoţându-şi casca, spuse:

— Ni s-a rupt trenul de aterizaj. Va trebui să luăm contact cu solul fără el, pe burta avionului. Transmite la Lvov. Nu cumva să explodeze drăcia asta de maşinărie. Ar fi păcat să ne înecăm ca ţiganul la mal...

CANDOAREA DISPERĂRII

De obicei, dictatorii îşi imaginează că-s unicii clarvăzători, pe când, în realitate, nu-i exclus să fie complet orbi, mai ales în momentul scăderii autorităţii lor. Democraţia presupune onestitate în aprecierea unei situaţii, regimul de dictatură personală nu presupune nimic, în afara profeţiilor dictatorului, ci subordonează caracterul obiectiv al fenomenelor, concluziilor lui subiective, lipsite de sens.

În toamna anului 1944, când dictatura hitleristă era încleştată din ambele părţi în menghina de oţel a aliaţilor, prăbuşirea celui de al III-lea Reich părea inevitabilă tuturor observatorilor obiectivi. Hitler, dimpotrivă, considera toamna anului 1944 ca momentul de început al unei noi ere – o eră ce nu mai putea zăbovi, cea a victoriei definitive asupra bolşevismului stalinist şi a plutocraţiei americane.

La 12 octombrie, la Cartierul general al lui Hitler, fuseseră convocaţi Guderian, Keitel, Jodl, von Rundstedt, Model şi Himmler. Ofiţerul de serviciu de la radiorecepţie transmitea comunicatul de pe frontul occidental: trupele aliate ale generalului Hodges, străpungând apărarea germană, intraseră în periferiile oraşului Aachen.

Hitler se deplasă înfrigurat prin uriaşul său birou, frecându-şi din când în când mâinile, apoi încremeni îndelung asupra hărţii operative şi, spre surprinderea tuturor, porni să râdă.

Hitler. – Ce să facem, domnii mei. Se vede că paradoxul este un rezultat al putrefacţiei intelectualiste, numai atunci când n-are la bază un ţel – un ţel verificat din vreme, întrevăzut şi orientat fără greş. În consecinţă, paradoxul pe care îl veţi auzi acuma, din punctul meu de vedere poartă în sine acea doză de optimism ce ne va însoţi permanent în următoarele luni de lupte glorioase. În ceasul când americanii şi englezii au pătruns în Aachenul nostru german, şi-au şi semnat condamnarea la înfrângere. Şi tocmai în ziua aceasta – vă rog pe toţi să reţineţi data de 12 octombrie – vreau să vă aduc la cunoştinţă planul

victoriei. Aşteptam ziua aceasta, aşteptam ca ultimul soldat german să părăsească teritoriile inamice, aşteptam ca linia frontului să se unească cu hotarele patriei. Ziua aceasta a venit. Numai acum, când nu mai suntem nevoiţi să ne temem de scurgerea informaţiilor prin francezi, belgieni, olandezi şi alte deşeuri fără valoare rasială, numai acum, când fiecare copac ne este aliat, iar fiecare casă – un bastion, numai acum putem da lovitura finală descompuselor democraţii din apus, cu toată puterea de care este capabilă Germania.

Vă rog să vă amintiţi, unde şi când s-a prăbuşit Franţa în 1940? Să nu-mi spuneţi că la data căderii Parisului – ar fi o prostie. Eu afirm că prăbuşirea Franţei s-a produs în ziua şi ceasul când am străbătut regiunea Ardennes, când am lăsat fortificaţiile de apărare franceze de ambele părţi ale breşei noastre nimicitoare ca pe nişte neputincioase sperietori medievale, inspirând teamă numai copiilor cu imaginaţia aprinsă.

Şi-acum, când ne despart patru ani de la această victorie, vom repeta operaţia din Ardennes. Aici, în pădurile acestei regiuni, vom zdrobi forţele unite ale anglo-americanilor, le vom dispersa şi le vom lichida pe rând, una câte una.

Von Rundstedt. – Mein Führer, intenţionaţi să propuneţi ofensiva din Ardennes cu ţelul de a restabili linia Siegfried şi, astfel, să creaţi din nou un val de fortificaţii occidental?

Hitler. – Rundstedt, îţi lipseşte total viziunea strategică a problemei. Ceea ce propui, dumneata dovedeşte o gravă miopie. Te solicit să priveşti înainte şi să întrezăreşti victoria! Aachen!? Îmi este penibil să te-ascult! Antwerpen! Da, da! Antwerpen! Principala bază a americanilor şi a englezilor, port pe care dacă izbutim să-l cucerim, înseamnă că le tăiem orice posibilitate de aprovizionare. Izolăm patru corpuri de armată, mai la nord de Ardennes, şi atunci îi nimicim în încercuirea creată! Apelul meu de anul trecut: să transformăm fiecare oraş, fiecare sat, fiecare casă din răsărit într-o cetate, deşi a stârnit rezistenţa pasivă a unor militari, s-a justificat, totuşi, şi încă strălucit! În clipa de faţă, frontul de est e stabil. Avem un răgaz: până ce bolşevicii îşi pregătesc ofensiva de iarnă, avem tot timpul ca-n toamnă să-i lichidăm pe aliaţii din occident. Şi vor da bir cu fugiţii. Şi-atunci eu am să fiu cel care am să dictez condiţiile de pace, iar nu ei mie, după cum urlă descreieraţii şi

orbii lor de propagandişti! Unei armate înfrânte îi sunt necesare cel puţin trei-patru luni ca să-şi vină în fire. Pe vreme de iarnă, cu mult mai mult. Şi aici mai trebuiesc adăugate năravurile înrădăcinate în rândurile forţelor occidentale: soldatul lor nu luptă până ce nu i se asigură zece mii de dolari, până ce nu-şi construieşte un adăpost cald, până ce nu i se aduce pe tavă cafea braziliană şi biscuiţi de la Washington. Eroismul lor trebuie asigurat din toate punctele de vedere! Eroismul soldatului german este generat de idealuri, de credinţă şi de năzuinţe curate. Aşadar, Model, eşti numit comandantul contraofensivei din Ardennes, în calitate de conducător unic al grupului de armate „B". Iar dumneata, Rundstedt, ca adversar al planurilor mele în această problemă, eşti numit responsabil cu reuşita acestei ofensive şi preiei asupra dumitale întreaga comandă operativă. Vă dau treizeci şi două de divizii de prim rang; cu ajutorul lor veţi aduce naţiunii germane victoria. Toate pregătirile trebuiesc îndeplinite acum, fără să se mai aştepte sosirea verii când ar putea fi paralizată de aviaţia inamică. Toţi comandanţii, care în funcţie de atribuţiile lor vor fi la curent cu planul ofensivei, sunt obligaţi să semneze un angajament special pentru păstrarea acestui secret de stat – amănuntele vi le expune Reichsführerul SS. Legăturile scrise dintre comandanţi se vor realiza numai prin curieri. Trupele trebuiesc deplasate spre regiunile de pornire la ofensivă numai în noaptea declanşării acesteia. Asta-i tot, domnii mei. Rog să mi se prezinte planul detaliat al operaţiilor, în cel mai scurt timp.

Şi, fără să mai privească la cineva, Hitler ieşi din uriaşul său birou. Von Rundstedt se uită la Himmler. Acesta era aplecat asupra hărţii, tuşea şi-şi freca mâinile mici şi frumoase, ca şi cum ar fi fost îngheţate.

Himmler. – Nimicind occidentul, vom obţine răgazul necesar pentru a da lovitura de graţie în Est. Şi dacă înfrângem inamicul pe frontul de Est înseamnă că-i împingem pe bolşevici îndărăt spre graniţele lor, iar înfrângerea celor din Vest înseamnă îngenuncherea lor.

Rundstedt, – În această privinţă, în imnul naţional al englezilor se exprimă un alt punct de vedere: „Nu, nu, niciodată englezul nu va fi rob..."

Himmler. – Imnurile sunt scrise pentru a fi cântate. Luptele se poartă cu alte ţeluri, despre care, cel puţin unul, pot să spun că-i

schimbarea textelor acestor imnuri. La revedere, domnii mei. Heil Hitler!

VÂNĂTOARE DE IEPURI

Vifor şi Kolea aşteptau la liziera pădurii. Revărsarea zorilor abia se încumeta să-şi dea la iveală chipul: crengile înnegrite, desfrunzite ale plopilor căpătau o culoare trandafirie, alcătuind o dâră roşiatică deasupra pădurii. Bolta cerului era plumburie, noaptea mai stăruind pe înălţimile ei. Pădurea amorţise, învăluită de linişte – aşa cum se întâmplă toamna, după primele brume, când pământul porneşte să îngheţe peste noapte, iar zăpezile încă nu s-au aşternut.

Vifor pipăi încrustaţiile de argint de pe puşca sa şi spuse:

— Arma ta e totuşi mai bună, deşi n-are ferecăturile astea preţioase.

— De ce?

— Fiindcă-i de calibru 12. Nu-mi plac puştile de 16. Sunt mai nimerite pentru cucoane. N-au destulă putere.

— Când am împlinit şaisprezece ani, maică-mea mi-a dăruit o puşcă de vânătoare calibrul 16. Aşa că sunt obişnuit cu ele.

— Ţi se potriveşte arma pe care-o ai?

— N-are importanţă.

— Ia dă-mi-o, s-o-ncerc şi eu.

Vifor luă puşca lui Kolea, şi o duse de câteva ori la umăr, apoi spuse:

— Pentru mine, patul îmi vine cam scurt.

— Ce se-aude cu Ania?

— Cam prost.

— Pleacă?

— Încă nu.

— Borodin tace?

— De ce să tacă? Aşteaptă.

— Am pregătit totul pentru Krauch.

— Ai vorbit tocmai la vreme.

— Şi de gazdă i-am făcut rost.

— Îţi dai seama, nu-i un oareşicare, ci ofiţer SS, spuse îngândurat Vifor. Mi-e teamă de esesişti, zău aşa.

— Mi-a explicat von Stirlitz, se bâlbâi Kolea. Dacă-i vorba de-un cadru SS sau de-un militar trebuie să te temi. Dar dacă avem de-a face c-un specialist civil, mobilizat la SS, atunci există ceva şanse. Înţelegi, SS-ul reprezintă, pur şi simplu, paza partidului,

nu-i în stare de nimic altceva, decât să păzească, să împuşte şi să ardă în crematorii. Au încorporat în SS minţile cele mai reduse şi fanatice. În 1922, Himmler avea numai două sute şi cincizeci de esesişti. După declararea războiului, au început să recruteze în SS ingineri, profesori, muncitori. Aceştia se pricep să şi lucreze, nu numai să ucidă. Ai cum să-i strângi cu uşa, deoarece mai şi gândesc din când în când.

— Nu-i el? întrebă Vifor, arătând cu capul la un om cu pălărie de vânător, care-şi încărca puşca din mers, în vreme ce urca poteca dinspre drum.

— El e, răspunse Kolea. Nu l-ai cunoscut?

— Ba da.

Berg se apropie de ei şi le spuse:

— Mi-aţi cerut să vin la voi, în pădure, de unul singur. Am venit. Bună ziua.

— Bună ziua.

Vifor se ridică şi-i întinse mâna lui Berg. Se salutară, strângându-şi mâinile. Apoi Berg îl salută şi pe Kolea. Stătură câteva clipe, examinându-se reciproc, apoi Berg întrebă:

— Să predau arma?

— Vei avea destul timp, îi răspunse Vifor, deocamdată să mergem în pădure, după iepuri.

— Încă nu-i sezonul, răspunse Berg, n-o s-avem ce vâna. Mai ales fără câine. Totuşi, n-am nimic împotrivă. Să mergem.

Şi plecară tustrei în pădure. Vifor şi Berg păşeau înainte, în timp ce Kolea rămase în urma lor, să stea de pândă, pentru a asigura acoperirea. Zăbovi vreo cinci minute la liziera pădurii, ascuns după un copac, să-şi dea seama dacă nu-s urmăriţi. Verdeaţa câmpului, niţel colbuită de-un spic de zăpadă, bătea în albăstrui. Cerul se luminase, devenind străveziu, iar la orizont, dincolo de pâclele nopţii încă tulburi, se bănuiau cearcănele toamnei timpurii.

„Dacă a venit cu oamenii lui, aceştia ar trebui să se ivească acum, se gândi Kolea, uitându-se la ceas. Trebuie să fi înţeles că-n pădure le-am scăpat din mână. Numai de n-or fi având câini de urmărire. Dar şi ăştia nu-s buni de nimic. De-aia i-am fixat aici locul de întâlnire, fiindcă pretutindeni sunt numai pâraie, iar mai încolo un masiv păduros de sute de kilometri, unde nu ne pot încercui. Nu mai încape nicio îndoială, a venit singur.”

Kolea o porni la iuţeală pe urma lui Vifor; se înţeleseseră mai dinainte în privinţa drumului pe care-l va apuca: prin gropane, strecurându-se prin mestecăniş, iar apoi pe costişele dealurilor, acoperite de ierburi înalte şi veştejite, bătute de brumele nopţilor.

Berg prinse să povestească:

— Am fost de câteva ori la vânători de iepuri în Rusia. Însă la noi sunt mult mai îmbelşugate.

— Vorbeşti foarte bine ruseşte.

— Am absolvit Universitatea din Moscova, aşa că nu-i nimic de mirare. Puteţi transmite la centru: din 1933 şi până în 1935 am activat la Moscova, pe lângă ataşatul militar, sub numele de Schmalschleger. Notaţi-l, e un nume greu de reţinut.

— Nu-i nevoie. Am să-l reţin. Când aud nume dintr-acestea, lungi, îmi amintesc de Mark Twain.

— De ce?

— Twain scria că unele cuvinte germane, dacă te uiţi la ele mijindu-ţi ochii, îţi apar sub forma unei şine fără sfârşit.

— Are haz.

Se opriră, auzind în urma lor trosnet de vreascuri: era Kolea care ieşea din desiş.

Berg îl întrebă:

— Aţi verificat dacă n-am venit însoţit de „umbre”?

— Nu, răspunse Kolea, pur şi simplu am rămas în urmă pentru a-mi face nevoia mică.

— Nu încercaţi să amăgiţi un agent de informaţii, spune Berg oftând. În rolul pe care i-l pregătiţi, puteţi să-i cereţi orice manieră de interpretare, numai nu-ncercaţi să-l amăgiţi. Niciodată. Sper că nu recrutaţi agenţi dintre reduşii mintal. Iar un agent isteţ pricepe numaidecât orice, şi va începe să aibă bănuieli. Spionajul prilejuieşte şi asemenea situaţii, când un fost inamic poate deveni cel mai folositor prieten.

— Ai nevoie de-un iepure pentru a-ţi stabili alibiul? – îl întrebă Vifor.

— Mi-e indiferent. Iepurele reprezintă un alibi destul de relativ, deoarece este mort, şi chiar dacă ar fi în viaţă, tot îşi va ţine gura.

— Just, spuse Vifor, şi-şi căută ţigările, înseamnă că-i cazul, după cum se spune, să luăm taurul de coarne.

— Numai că înainte de asta, haideţi să discutăm condiţiile pe care trebuie să le îndeplinească taurul, propuse colonelul, şi Kolea observă că Berg păleşte la chip şi se încruntă.

— Formulează-le dumneata, răspunse Vifor, suntem gata să te-ascultăm.

— După cum vă daţi seama şi singuri, nu-mi trebuiesc bani. Doar de-un singur lucru am nevoie: o garanţie cu greutate că, după terminarea războiului, voi fi lăsat în pace să trăiesc la casa mea. Nu-mi trebuie nimic altceva.

— Adică, te interesează numai rămânerea dumitale în viaţă?

— Oare pe dumneavoastră nu vă interesează să scăpaţi cu viaţă?

— Este o problemă cam complicată, răspunse Vifor.

— Oricât ar fi de complicată, totuşi nu-i cazul să ne amăgim singuri.

Kolea interveni şi el:

— De fapt, este destul de clar, problema asta nu poate reprezenta o temă de discuţie.

— Noi îţi garantăm viaţa şi libertatea, făgădui Vifor.

— Stop. Nici asta nu-i o discuţie în regulă. Nu ştiu cine sunteţi, nu-mi sunt cunoscute împuternicirile dumneavoastră, şi nici nu ştiu la cine să apelez în momentul când bolşevicii vor accepta capitularea noastră.

— Goebbels promite zdrobirea ruşilor încă în anul acesta.

— Convorbirea noastră capătă un caracter neserios. Ideologia n-are nicio relaţie cu spionajul.

— Ei, asta depinde de unghiul din care priveşti lucrurile.

— Bine, spuse Vifor, păşind agale mai departe prin mestecănişul tăcut şi plin de măreţie. Bine. Pesemne că dumneata ai dreptate. Avem nevoie să ne transmiţi planul fortificaţiilor de apărare de pe linia Oder-Vistula. Dacă n-ai posibilitatea să ne faci rost de acest plan, ajută-ne să punem mâna pe unul din ofiţerii SS, mai importanţi, din unităţile de geniu.

— Pe Krauch, de exemplu, adăugă Kolea, rupând un fir de iarbă veştedă. Se spune că vizitează cel mai des linia de apărare.

— Krauch se ocupă de alte probleme.

Vifor şi Kolea îşi interpretaseră la perfecţie rolul, în desfăşurarea convorbirii. Acum aşteptau reacţia lui Berg. Îşi

dădeau seama că Berg, mai mult ca sigur, n-avea de unde să presupună că le erau cunoscute problemele strict secrete ale statului german. Iar dacă se dovedea că le cunoşteau, Berg trebuia să tragă concluzia că, de la Cartierul general al Führerului, se transmiteau informaţii, ceea ce colonelul însă nu-şi putea îngădui să creadă. În această problemă, Kolea fusese ajutat de taică-său. Acesta îi explicase specificul militarului german, pe care-l cunoştea de minune: excelent iniţiator. În privinţa problemelor aflate la dispoziţia lui, organizator extrem de dotat al subordonaţilor săi, dar complet lipsit de imaginaţie întru intuirea cauzelor generatoare ale unui ordin emis de comandantul lui suprem. De aici şi imposibilitatea de a admite, chiar şi în gând numai, că ar exista oameni la Cartierul general, sau în imediata apropiere a acestuia, capabili să transmită informaţii strict secrete, de resortul Gestapoului (şi nicidecum al armatei!), organelor de spionaj bolşevice.

Berg îşi dăduse seama că atentatul împotriva lui Hitler nu fusese organizat de spionajul bolşevic sau de cel american, ci de cei care se zbătuseră să salveze ţara de invazia sovietică. În consecinţă, judeca el, nu generalii ar fi putut transmite Moscovei această informaţie capitală. Dar nici altcineva. Gestapoul şi SS aveau efective verificate şi răsverificate, personal de Himmler. Deci, despre misiunea lui Krauch, aceşti agenţi ruşi n-aveau de unde să ştie şi nici nu vor putea afla vreodată ceva.

Însă, pe de altă parte, când auzi pomenindu-se numele lui Krauch, Berg îşi aminti numaidecât că acest colonel SS execută nişte dispoziţii speciale ale Cartierului general, fără nicio legătură cu fortificaţiile de apărare. Care anume era misiunea lui Krauch, Berg nu prea ştia. Avea cunoştinţă doar de-un singur lucru: colonelul inginer SS era în posesia unor împuterniciri speciale din partea Cartierului general al Führerului.

Aşadar, Berg continuă să analizeze cuvintele ruşilor: fie că pomeniseră întâmplător un nume de care auziseră cine ştie cum, fie că bâjbâiau în jurul unui secret de nespusă importanţă pentru ei.

„Să aşteptăm să mai rostească o dată numele lui Krauch, decise Berg, pentru moment să-mi ţin gura, deşi e limpede că au lansat o întrebare de sondaj.”

— Ei, să fie sănătos, Krauch ăsta. Pe noi ne interesează linia de fortificaţii, şi nu persoana lui.

— De obicei, în privinţa liniilor de fortificaţii, este antrenat serviciul tactic de informaţii, nu-i aşa?

— Da, aşa s-ar zice…

— E clar, nu sunteţi agenţi profesionişti. Mai precis spus, aţi devenit agenţi de informaţii doar după declararea războiului. Înainte n-aţi avut ocazia să lucraţi cu spioni străini. Ştiţi în ce situaţie vă aflaţi? Întocmai ca un om de pe stradă care nimereşte în lumea studiourilor de filmare. I se pare că steaua de cinema, vedeta la modă nu-i un om ca toţi oamenii, ci-şi închipuie că trăieşte într-o altă lume. Asta-i principala greşeala de calcul. Steaua de cinema plânge şi ea noaptea, fiindcă a înşelat-o iubitul, sau pentru că nu poate avea un copil, sau pentru că, în timpul filmărilor, producătorul a strigat la ea şi-a alungat-o ca pe-o mâţă care a făcut treaba mare, – se mai întâmplă şi aşa. Am avut prilejul să lucrez cu artistele de cinema, pe care le infiltram franţujilor, în 1938. Într-un cuvânt, aveţi nevoie de încă o dovadă de devotament din partea mea. Planul liniei de fortificaţii poate servi acestui scop. Apoi, după ce veţi întreprinde verificarea corespunzătoare, mă veţi pune în legătură cu centrul dumneavoastră. Deocamdată, îmi închipui că vă daţi seama, nu mă pot încrede în gol.

Kolea observă că Vifor zâmbeşte satisfăcut.

— Ştii ce, colonele, rosti Vifor, sunt atât de bucuros în clipa de faţă, cum n-am mai fost de multă vreme. Ai expus totul extrem de precis. N-aş fi reuşit niciodată să descos astfel un interlocutor. Eşti de-o sută de ori mai priceput ca mine în activitatea de informaţii. Însă dumneata ai venit la mine, şi nu invers! Asta-i satisfacţia mea!

Vifor scoase din raniţă o sticlă cu basamac, o destupă, sorbi câteva înghiţituri, apoi i-o întinse lui Berg:

— Cinsteşte-te şi dumneata.

Berg bău ceva mai mult decât Vifor, după care îi dădu sticla lui Kolea. Acesta o deşertă toată, apoi o zvârli într-un tufiş.

— Nu sunt supărat pe dumneavoastră, spuse Berg, aprinzându-şi o ţigară, fiindcă nu m-aţi jignit deloc, aţi spus adevărul. Atâta tot. Iar adevărul îi supără numai pe proşti, sau pe psihopaţi. Bine. Să trecem la treburile noastre. Probabil că planul cu cele mai multe şanse ar fi următorul: să-l introduc pe omul dumneavoastră la mine – în serviciul de spionaj militar al grupului de armate „A”. Ba şi mai mult de-atât, sunt gata să-l

iau cu automobilul meu şi să-l plimb de-a lungul întregii linii de fortificaţii. Scopul deplasării am să-l studiez mai amănunţit, pentru a nu da de gândit Gestapoului, Vă convine o asemenea rezolvare a problemei?

„Borodin continuă să tacă. N-am primit niciun fel de indicaţii de la centru. Întârzierea-i, însă, soră cu moartea. Cui i-e frică, să nu se-apuce de jocul de cărţi. Ce cărţi? Ce caută aici cărţile de joc? Un fel de-a vorbi. Un fel de-a vorbi, popular. Iar cărţile de joc – nişte vestigii ale trecutului, nu-i aşa? numai beţivanii şi proştii dau în patima jocurilor de noroc. Ce prostii îmi mai umblă prin cap?”

— Propunerea-i interesantă, răspunse încet Vifor. Prezintă perspective. Ai la dumneata vreo fotografie de-a mamei dumitale sau de-a copiilor?

— Sigur că da… Doar suntem o naţiune de sentimentali.

— Arată-mi-o.

Berg scoase din buzunar un teanc de scrisori, legat cu o panglicuţă albastră.

— Dă-mi, te rog, totul, spuse Vifor.

Berg nu se împotrivi:

— Înţeleg. Luaţi o singură scrisoare pe care se află adresa expeditorului. Şi-o fotografie. A maică-mi cu copiii. Pe celelalte, lăsaţi-mi-le totuşi mie.

Vifor luă o scrisoare cu adresa expeditorului şi cu ştampila poştei pe timbru, luă şi o fotografie, ascunse totul în buzunar, şi spuse:

— Aşa-i bine. Iar colegul meu, el va fi persoana pe care o vei introduce în serviciul dumitale de spionaj.

Berg se uită la Kolea, dădu din cap, apoi îşi mută privirea spre Vifor, şi – printr-un impuls neaşteptat – din adâncurile memoriei sale excepţionale se ivi portretul acelui spion rus pe care-i aştepta Muha şi care fusese arestat de Gestapo, pentru ca mai apoi să evadeze din mâinile lor, în învălmăşeala din piaţă.

Colonelul, cuprins deodată de-o oboseală cumplită, se gândi deznădăjduit:

„Dacă îl predau şefului Gestapoului, sunt în stare să mă proclame erou naţional. În orice caz, pentru un asemenea cadou, mi se acordă precis o permisie la Berlin.”

— Stabiliţi locul viitoarei întâlniri, propuse Berg, şi Kolea simţi că în glasul colonelului parcă se rupsese ceva.

Vifor se uită la Kolea, apoi la Berg, şi rosti patetic:

— Băiatul acesta, şi-şi puse mâna pe umărul lui Kolea, mi-e drag ca un frate. Ţin la el, aşa cum ţii dumneata la propriii copii. E limpede?

— Bineînţeles.

— Dacă i se clinteşte şi-un fir de păr de pe cap, îţi făgăduiesc cele mai îngrozitoare neplăceri.

— Bine, spuse Berg cu acelaşi glas istovit, frânt, n-are rost să ne înspăimântăm reciproc, şi-aşa e destul de înfricoşător să trăim în zilele de azi... Mâine dimineaţă aştept. Sper că nu-i necesar să vă dau adresa mea...

— Nu, îl linişti Kolea.

— La revedere, spuse Berg.

— Rămas bun.

— Cu bine.

— O iau la stânga? întrebă Berg, după ce se îndepărtase vreo zece paşi. Nu mă prea orientez pe teren.

— Da. Mergi prin hârtoapele pe care le-am străbătut venind încoace. Ai să dai de-un drum de ţară, apoi o iei la dreapta, şi gata – ai ieşit la şosea.

— Mulţumesc.

Berg apucase să se depărteze cam multişor, când Kolea îl opri din nou:

— Ascultă, colonele, spuse acesta, străduieşte-te să afli totuşi cu ce se îndeletniceşte Krauch.

Berg dădu din cap a negaţie, şi-i răspunse:

— Nu. De-asta o să vă ocupaţi dumneavoastră. Singur.

Se îndepărtă din ce în ce mai mult, gârbovit, abia târându-şi picioarele, ca un moşneag.

„Dacă-l previn pe rusul care pare să fie mal mare în grad, să nu se arate prin oraş, probabil că se va speria, gândea Berg, se teme de mine şi nu crede nimic. Bineînţeles, nu-i un agent de spionaj de talia de care am eu nevoie. Nu-şi dă seama ce valoare reprezint pentru comandamentul lor. Pe de altă parte, la Gestapo au fotografiile lui, şi dacă îl înhaţă, oricât de tare ar fi el, sunt în stare să-l tortureze într-atât încât să mă divulge şi pe mine. Deşi nu cred. Ăsta-i din cei care tac.”

Berg îşi întoarse capul: ruşii erau tot acolo unde îi lăsase.

„Nu, e prea devreme, hotărî el. Evadarea lui de la Gestapo este singurul meu atu. E prea devreme. Trebuie să ştiu a-l vinde

pe preţ bun. Iar oamenii inteligenţi, se tocmesc numai între patru ochi.”

ÎNCERCAREA MOARTE N-ARE?...

Căruntul şi Trompcinsky îl aşteptau pe Vifor în maşină, la ieşirea din oraş. Vifor întârzia; Căruntul, agitat, se uita într-una la ceas. Trompcinsky fuma nepăsător o ţigară – în omul acesta, umorul şi calmul erau sudate laolaltă.

„Cu toţii ne plimbăm sub păienjenişul întâmplărilor, îşi spunea el. Şi-apoi, suntem cu toţii în afara oricărei logici, precum se află, de altfel şi întreg sistemul solar. Unde-i logica? Natura ne-a dăruit cu viaţă, aducându-ne pe lume, dar de ce dracu ne răpeşte, în fiecare secundă, ceea ce ne dăruieşte viaţa cea de toate zilele? Primul strigăt al noului născut – este strigătul morţii care-l aşteaptă fără zăbavă. Să te temi de moarte – e-o prostie, moartea nu există. Trăim într-o lume imaginată de noi. În copilărie, ne speriau cu viaţa de apoi, dar ar fi fost mai bine dacă ne-ar fi speriat cu ceea ce se petrece înainte de moarte, adică viaţa cu chinurile ei.”

Vifor se ivi dintr-o stradelă: avea ochelari şi purta un raglan la modă – aidoma funcţionarilor de primărie. În servieta încăpătoare vârâse două grenade şi un parabellum, ascunzându-le printre hârtiile de serviciu, la rever avea insigna de membru al partidului naţional-socialist, colţurile gurii şi le ţinea lăsate, iar sprânceana stângă zbârlită, pieziş.

— Iertaţi-mă, vă rog, spuse el suindu-se în maşină, era o razie în centru şi-a trebuit să stau ascuns în pod. Să mergem, avem de discutat.

Trompcinsky acceleră şi maşina porni din loc, smucindu-se.

— Iată despre ce-i vorba, începu Vifor, avem două adrese. Acolo locuiesc nemţii care răspund de nimicirea Cracoviei.

— Preludiul sună destul de interesant, spuse Trompcinsky. Când va trebui să le crăpăm ţestele: în seara asta sau la noapte?

— Ar fi să facem o treabă de mântuială, răspunse Vifor. Aici se încurcă lucrurile, mai mult decât ne-nchipuim. Bineînţeles e o combinaţie paralelă, pe care nu prea ne bizuim, dar trebuie să folosim orice cale, pentru salvarea oraşului. Orice cale. Chestiunea este că unul din esesiştii ăştia e băiatul unui comunist german, ucis la Hamburg, şi al unei comuniste

împuşcate într-un lagăr de concentrare. Iar el nu cunoaşte aceste fapte. Un singur om poate să i le dezvăluie – Traub.

Scriitorul îl întrebă pe Trompcinsky:

— Ascultă Jozef, îţi dai seama ce-mi ceri?

— Bineînţeles.

— Dă drumul la radio, mi-e teamă de microfoanele de ascultare, deşi ştiu foarte bine că aşa ceva nu există pe-aici – telefonul l-am deconectat, iar gurile de ventilaţie le-am controlat astăzi cu un băţ.

La radio, se transmiteau selecţiuni din operete. Era, pare-se, o înregistrare de la Viena – vocile sunau extraordinar.

— De unde ai primit informaţiile astea?

— Nu-i serios ce mă-ntrebi, pan Traub. Mai bine cheamă numaidecât Gestapoul.

— Am promis să vă ajut, fără să-mi pun în primejdie viaţa... Explică-mi cu ce-am păcătuit, de-am câştigat încrederea asta blestemată a voastră, atât de inutilă?

— Într-un singur fel, fiind scriitor.

— Puţini scriitori sunt în Germania?! De ce dracu m-aţi ales tocmai pe mine?

— În Germania, din păcate, sunt destul de puţini scriitori. Unul din ei, eşti dumneata. Toţi ceilalţi, nu-s scriitori. Sunt nazişti, fascişti, bestii.

— Dragul meu Tromb, zâmbi Traub, n-am să-ţi pot îndeplini rugămintea. Vă puteam fi de folos, numai în măsura puterilor mele. Acum văd că ne angajăm în plin roman poliţist, iar eu n-am scris decât drame psihologice, agrementate cu probleme sexuale. Iar din clipa în care Führerul a hotărât că sexualitatea descompune viitorul naţiunii – tineretul ei, am început să scriu numai gazetărie plictisitoare.

— Dragă Traub, nu-ţi voi înfăţişa alternativa refuzului dumitale. Dar dacă te încăpăţânezi să refuzi, va fi ceva îngrozitor. Din Cracovia nu va mai rămâne, pur şi simplu, decât cenuşa. Atâta şi nimic mai mult. O dată ne-ai ajutat, ne-ai fost de mare folos, ai să ne refuzi tocmai acum?

— Nădăjduiesc să nu-ţi închipui că mă sperii, amintindu-mi de ajutoarele din trecut!

— Dacă eram convins de acest lucru, te-aş fi speriat. Căci vor să-mi distrugă oraşul în care m-am născut.

— Slavă domnului, că nu-ncerci să mă minţi. Poţi să înspăimânţi pe oricine, dar nu pe-un artist, căci singur este înspăimântat de puterea imaginaţiei lui. Datorită ei, în general vorbind, este conştient că nu mai are de ce să se teamă. Scriitoru-i ca şi o femeie, dacă vrea să cedeze – o vei avea, dacă nu vrea – aştepţi în zadar.

— Scriitorule, ştii ce, nu cred că ne vei refuza.

— Tromb dragă, hai să analizăm împreună, cât mai logic: uite, mă duc la băiatul ăsta. Ce-am să-i spun? Aici mă cunosc şi câinii de pe stradă. O să telefoneze la Gestapo, iar mâine am să îndur torturile lor închis în cine ştie ce celulă.

— De ce eşti aşa de pesimist? Nu trebuie procedat astfel. Noi îţi propunem alt plan…

— Care „noi”?

— Noi – antifasciştii.

— Ei, hai, antifascistule! Să-ţi aud glasul. Măcar pentru documentarea mea.

— Planul este nespus de simplu. Mi-amintesc foarte bine, doar mi-ai spus lucrul ăsta, l-ai cunoscut şi ai stat de vorbă cu taică-său, deoarece te aflai la Hamburg, în timpul răscoalei din 1922.

— Eram. Numai că eu luptam împotriva tatălui acestui esesist. Şi nici nu-s sigur că era vorba de el. Eram de partea Republicii de la Weimar. Pe vremea aceea, nu-i simpatizam deloc pe comunişti.

— Să nu ne pierdem timpul cu divagaţii. Ai să te duci la băiatul ăsta, mai precis ai să-l întâlneşti întâmplător în faţa locuinţei sale – aici o să te ajutăm noi – ai să-l opreşti şi-ai să-i pui doar o singură întrebare: dacă nu cumva îl cheamă Libo. Bineînţeles, ai să fii în uniformă. De răspunsul lui, depinde întreaga desfăşurare a evenimentelor ulterioare.

— O să-mi spună să mă duc la mama dracului.

— Dumneata eşti maior, iar el doar locotenent. Niciodată n-o să-ţi răspundă insolent.

— Hai, să admitem… Pare destul de raţional. Mai departe? Continuă, iar eu am să te-ascult, ca să-ţi explic mai argumentat motivele refuzului meu.

— Deci, nu te va trimite la mama dracului. Te va întreba cine eşti. Ai să te recomanzi. Pe dumneata, corespondentul şi eroul de pe fronturile din Spania, Abisinia şi Egipt, te cunoaşte toată armata germană. Va intra în vorbă cu dumneata. Mai mult ca

sigur. Şi-ai să-l întrebi doar un singur lucru – dacă-şi aminteşte de tatăl lui, căruia îi seamănă nespus de mult, unul din conducătorii răscoalei din Hamburg, membru supleant al C.C. al Partidului Comunist din Germania. Ai să asişti singur la reacţia produsă de cuvintele dumitale. Restul celor ce se vor întâmpla, îl luăm asupra noastră, înţelegi? Ai o justificare – ai vrut să publici un articol despre fiul unui duşman înrăit, devenit erou al războiului. Nu eşti obligat să cunoşti secretele celor de la Gestapo; dumneata, ca om al condeiului, nu vei suscita niciun fel de bănuieli. Articolul n-are decât să fie reţinut de cenzură – nu te priveşte.

Tot ceea ce avea să urmeze, fusese gândit de Vifor, în mare amănunţime. Se instituise urmărirea casei lui Libo. Locuinţa gazdei sale n-avea telefon, stătea la cinci minute distanţă de cazarmă. Unde va pleca după discuţia cu Traub, dacă va mai avea poftă, aceasta era prima sarcină a celor ce ţineau casa sub observaţie.

Dacă va rămâne toată ziua acasă, şi nu va ieşi nicăieri, atunci se va trece la al doilea stadiu al operaţiei, pe care Vifor şi-l rezervase pentru sine. Dacă Libo avea să se ducă la Gestapo – Trompcinsky urma să-l prevină pe Traub. După care trebuia să-şi schimbe domiciliul. Dacă Libo se ducea la statul-major al unităţii sale, atunci problema rămânea deschisă. Va mai fi necesară o întrevedere a scriitorului cu Libo, iar Traub va trebui să scrie de urgenţă un articol apologetic pe care să-l publice, cu orice preţ, în ziarul al cărui corespondent era.

— După părerea mea, n-o să iasă nimic din toată fantasmagoria asta, spuse Traub. Deşi, tot ce mi-ai povestit sună destul de interesant. Pentru viitor, ar putea folosi la ceva. Ia mai expune-mi o dată planul dumitale, dar în scris. Şi stăruie mai îndelung asupra amănuntelor primejdiei care mă pândeşte. Această dorinţă nu-i generată de frică, ci de curiozitate şi precauţie raţională pentru că va trebui să-mi ascund undeva jurnalele mele de însemnări.

— Nu, e prea devreme…

— Nu ştiu ce-i aia devreme. Eu ştiu ce-nseamnă prea târziu, numai atât. Şi-apoi, în planul dumitale, există un punct fragil: n-am niciun alibi pentru mine, în privinţa acestui tată al lui Libo.

Cum arăta? Aveţi vreo fotografie de-a lui? Fiindcă nu l-am văzut niciodată în viaţa mea,

— Nu-i avem fotografia.

— Dar dacă-mi arată vreo zece fotografii şi mă-ntreabă: ia spune, care dintr-ăştia e tatăl lui Libo? Ce să le răspund?

— Eşti convins că le-a mai rămas vreo fotografie de a lui?

— Dar de ce să nu admitem şl această posibilitate?

— Este o temă la care trebuie să mai chibzuim.

— Tocmai asta-i buba.

— Există şi-un semn de întrebare: vor mai avea răgazul necesar pentru a cere fotografia de la fişierul central al Gestapoului? Chiar şi în cazul când ar exista acolo?

— Adică?

— Închid prăvălia. După toate semnele s-a dus dracului şandramaua.

— Eşti prea optimist faţă de un neamţ. Fii mai prevenitor; inima mi-i germană, iar mintea aşijderea.

— Cu cât mai repede se vor prăbuşi actualii voştri stăpâni, cu atât va fi mai bine pentru Germania.

— Vorbe, Tromb, vorbe... Valul de mânie dezlănţuit asupra conducătorilor noştri, se va revărsa şi asupra naţiunii. Oare n-o să fie aşa?

— Cred că nu.

— Eşti optimist. Un optimist incorigibil... Bine, bine, dragul meu reprezentant al unei rase inferioare, hai să încercăm să salvăm împreună Cracovia. Cel puţin, nu-mi va fi ruşine să mor. Dar fiindcă veni vorba, n-ai văzut niciodată compasul ăla cu care idioţii noştri măsoară craniile popoarelor subdezvoltate?

— L-am văzut.

— Unde?

— Când mi-au verificat dimensiunile capului.

— Iartă-mă.

— Mâine vin să te iau, da?

— Cred că nu-i nevoie. Dă-mi doar adresa, am să mă plimb pe-acolo cât va fi cazul, şi-am să pornesc la prologul romanului.

— Nu-ţi irosi vremea, plimbându-te de pomană. Libo este un om foarte punctual, se întoarce în fiecare seară de la cazarmă la aceeaşi oră, între şapte şi şapte şi un sfert.

— Dar cum am să-l recunosc?

Trompcinsky scoase din buzunar o fotografie şi-o puse pe masă.

Traub privi atent fotografia şi oftă:

— Ah, voi, antifasciştii ăştia... N-aţi putut să mi-o arătaţi mai devreme? Aş fi jucat o partidă de cărţi cu fotocorespondenţii noştri. L-aş fi rugat pe unul din ei să-l fotografieze pe Libo, şi-aş fi redactat povestea cu Hamburgul.

— De cât timp ai nevoie pentru treaba asta?

— Cel puţin două zile.

— O zi.

— Să-ncerc. Acum ia-o din loc, la revedere şi sănătate. Îl invit la mine pe fotoreporterul Wachsmann, e-un băiat tare de treabă. Mâine seară treci pe-aici. Ba nu. Nu-i nevoie. Să meargă careva din oamenii voştri, lângă domiciliul lui Libo. Sau undeva, prin preajmă. Dacă îl vede pe însoţitorul meu fotografiindu-l pe locotenentul SS, şi mă vede şi pe mine intrând în vorbă cu el, atunci să considere afacerea încheiată.

— Mulţumesc, scriitorule.

— Lasă chestiile astea. N-am nevoie de mulţumiri. O fac pentru mine. Nu vă amăgiţi cu speranţa că m-aţi tras pe sfoară în problema asta. Führerul meu drag, fantezia de scriitor şi compasele lor de lemn, ele au izbutit să mă înşele. Şi-apoi, tot vine sfârşitul, merită să mai trăieşti măcar câteva zile: voi avea ce vedea în ultimul film la care mi-e dat să asist, mai ales scenele de la urmă, înainte de apariţia cuvântului „Fine”. Numai de-un lucru îmi pare rău – nu toţi ştiu să le privească.

AH, ANIUTA, ANIUTA...

Ania trăia într-o micuţă cabană de vânătoare, departe de privirile întâmplătoare ale tinerilor, ascunsă în brădetul des al unei păduri, la adăpostul unui povârniş. La fiecare două zile, Vifor o vizita şi-i aducea de mâncare, iar în vreme ce Ania fierbea cartofii şi sfecla pe o sobă meşterită dintr-un butoi de tablă, pe care-l aşezaseră pe nişte buturugi şi-i dăduseră o gaură la mijlocul capacului, el aştepta lângă ferestruică, adâncindu-se în citirea materialelor transmise de Kolea, Căruntul şi Trompcinsky. Informaţiile erau destul de serioase, alteori contradictorii: Kolea, Căruntul şi Trompcinsky primeau această afluenţă de informaţii din partea a sute de oameni, de aceea Vifor era silit de la bun început, să le selecteze după gradul lor de verosimilitate. Înainte de toate, punea deoparte

documentele provenite de la statele-majore ale nemţilor, le analiza minuţios, comparându-le apoi cu alte informaţii. Dacă depista vreo confirmare a unuia sau altuia din factori, sau alteori confirmări duble, ceea ce era şi mai bine, atunci transcria toate acestea pe o filă de hârtie şi le sublinia cu creion roşu. Unele date, care nu obţineau o dublă continuare, dar care i se păreau importante şi verosimile din punctul de vedere al conjuncturii actuale, erau trecute şi ele pe fila de hârtie, dar subliniate cu albastru – tot aşa cum proceda şi Borodin, la a cărui şcoală învăţase.

În fiecare noapte, trebuia să prelucreze un întreg maldăr de materiale: copii de pe directivele de la diverse state-majore; noile embleme apărute pe uniformele soldaţilor, pe tancuri şi pe camioane, şi pe care oamenii din grupul de spionaj al Căruntului le desenaseră anume pentru el; trebuia să confrunte cu harta locurile unde sosiseră unităţi proaspete, unde se îngropau cabluri, să raporteze aceste date punctelor de sprijin de pe linia de fortificaţii, să presupună, iar apoi să respingă sau să admită variantele posibile ale intenţiilor inamicului, să reducă la minimum acest imens bagaj de informaţii pentru a nu sta prea mult pe emisie, iar după aceea, sfârşind prin aşteptarea acelui „noroc” din partea lui Borodin, să comunice cele mai valoroase date statului-major local.

Iar Borodin tăcea în continuare, ca mort, după radiograma în care Ania adusese la cunoştinţă arestarea ei, propunerea lui Berg de a lucra pentru bolşevici şi avertizase că textul pe care-l transmisese la centru, chiar în minutele dinaintea evadării ei, era un text „de intoxicare”. Mai mult încă, după ce solicitase toate datele referitoare la Berg... Borodin ordonase încetarea oricărei emisii, până la primirea unei aprobări speciale. Ania era convinsă că Borodin îşi exprima, în chipul acesta, neîncrederea în devotamentul ei politic.

Ania fierbea cartofii, privind într-una la Vifor, la capul lui mare şi ciufulit. Se gândea că şi Vifor se fereşte de ea, că nu i se mai uită în ochi, că stă tot timpul cu nasul în hârtii. Să nu simtă oare, că-n clipele astea, Ania are nevoie să-l ştie lângă ea? Oare să fie toţi în halul acesta de nesimţitori? Vifor îşi dă seama, fără îndoială, de sentimentele pe care Ania le nutreşte pentru el, numai un orb şi-un surd nu le-ar înţelege. Însă se fereşte, pentru că şi el şi-a pierdut încrederea în ea, îşi închipuie că dacă a fost

închisă de nemţi, şi-a pătat cinstea. Nu-i greu de înţeles de ce nu-i mai povesteşte nimic despre Berg, de ce tace Borodin, de ce nu s-a mai arătat pe-aici nici Kolea. Toate acestea îi sfârtecau inima, sub ochi i se aşternuseră cearcăne vinete, aproape că-şi pierduse somnul. În schimb, nici lui Vifor nu-i era uşor: simţea cum îi îngheaţă inima, apoi cum îl cuprind fierbinţelile, auzind-o pe Ania cum îşi frământă mâinile. Înainte, când se afla lângă ea, nu i se întâmpla niciodată aşa ceva.

— Cartofii-s gata, spuse Ania încet, acopăr ceaunul şi-l las lângă sobă. Bine?

— Mulţumesc, îi răspunse el, fără să-şi întoarcă faţa. Ai mâncat?

— Da, răspunse Ania. Eu am să mă culc.

— Bine.

Fata se duse după paravan, se dezbrăcă şi se culcă pe patul de scânduri, acoperindu-se până sub bărbie cu un cojoc de oaie, mare cât toate zilele.

„Pesemne nu se apropie de mine, gândea Ania, din pricină că se stăpâneşte, îşi înfrânează dorinţa. Se spune că bărbaţii simt mai mult nevoia femeilor, decât noi pe-a lor. Nu cunosc nimic în treburile astea, dar doresc să se apropie de mine şi să-nţeleagă că-l iubesc, că nu sunt vinovată faţă de el, şi nici faţă de toţi ceilalţi. Poate să mă şi ucidă, numai să mă creadă. Nimic nu-i mai groaznic pe lumea asta decât să nu fii crezut şi să n-ai cum să-ţi dovedeşti nevinovăţia. Ne-au învăţat că evenimentele sunt supuse logicii şi acţiunilor noastre. Ce prostie. Nu se supun nimănui. Suntem pradă împrejurărilor, ne lăsăm îndemnaţi de ele, depindem de ele şi nu putem face nimic fără îngăduinţa lor.”

Ania stătea culcată, ascultând liniştea din încăpere. Era atât de încordată, încât putea să presimtă şi clipa când Vifor îşi va aprinde chibritul. Parcă vedea cum scoate ţigara din cutie, cum pipăie cu degetele masa, deoarece ochii îi erau aţintiţi asupra documentelor, cum găseşte cutia de chibrituri, cum scoate un băţ, cum întoarce cutia pe muchie, şi cum îl aprinde cu îndemânare. Parcă zărea flacăra, mai întâi albă, apoi roşie-întunecată; parcă-l vedea ţinând îndelung chibritul departe de ţigară, şi aprinzându-şi-o abia când flacăra pornea să-i ardă degetele niţel boante; atunci îşi aprindea la iuţeală ţigara, după care stingea chibritul, legănându-l în aer, fără să se uite la el,

pentru ca apoi să-l zvârle în scrumiera încropită dintr-un cartuş de proiectil antitanc.

Vifor se sculă de la masă, se apropie în vârful picioarelor de soba stinsă, înteţi focul aruncând nişte vreascuri de mesteacăn peste tăciunii care mai mocneau sub cenuşă, apoi descoperi ceaunul şi porni să mănânce din fiertura de cartofi cu sfeclă.

Aniei îi plăcea să privească la felul de-a mânca al fiecăruia. Unii înfulecau de zor, muşcând lacomi din pâine, cu-atâta poftă, încât le rămânea urma dinţilor în miezul dărabului de jimblă. Alţii savurau, vorbeau fără de istov, cătau lung la supă sau la zacuştile de pe masă, la hribii din farfuria întinsă, la varza murată din blid, la castraveciorii din butoiaşele de lemn – aşa cum obişnuiesc să-i servească în Siberia, cu fel şi chip de înfrumuseţări în stare să trezească pofta de mâncare. A treia categorie, încerca doar să-şi astâmpere foamea, îndeplinind un ritual cotidian. Aceştia îi plăceau cel mai mult, şi nici nu-şi putea explica de ce. Maică-si, dimpotrivă, oaspeţii care apreciau felurile servite, dumicându-le fără grabă, mai zăbovind din când în când, mai povestind o snoavă, – îi făceau o mare bucurie.

„Poate că născocesc toate astea, gândea în sinea ei Ania, pentru că Vifor mănâncă aşa cum respiră. Chiar a povestit odată că nevastă-sa, înainte de-al părăsi, în loc de supă i-a pus în farfurie apa de la spălatul vaselor, iar el a sorbit din ea, fără să-şi dea seama ce mănâncă. Povestea şi râdea. În vreme ce mie îmi venea să plâng – cum de-l putuse batjocori în chipul ăsta, – iar lui îi mai ardea de râs.”

Ania îl auzi pe Vifor acoperind la loc ceaunul cu cartofi şi împingându-l lângă sobă. Apoi cum se îndreaptă spre patul îngust de fier care se afla lângă uşă, şi cum îşi scoate cizmele.

— Vifor, îl chemă încet Ania. Vifor…

Cu o clipă mai înainte, nu se gândise c-avea să-i spună pe nume. Se întâmplase fără voia ei.

— Ce-i?

— Nimic.

— De ce nu dormi?

— Ba dorm.

Vifor zâmbi.

— Atunci dormi.

Îşi scoase vestonul, îl atârnă pe spătarul scaunului, îşi luă revolverul din buzunar şi-l aşează lângă el.

— Vifor, rosti Ania şi mai încet, vino la mine,

Nu-i răspunse vreme îndelungată. Stătea încremenit, închizându-şi şi deschizându-şi ochii într-una…

— Vifor, îl chemă iarăşi Ania, vino, te rog…

…Iar după aceea se aşternu din nou liniştea, de parcă în jur n-ar mai fi fost decât cerul, de parcă-ar fi pierit şi temelia casei, şi prăpăstiile pădurii, şi murmurul pâraielor, şi şuierul besmetic al viscolului şi trosnetul vreascurilor de mesteacăn din soba încinsă, şi flăcăruia tremurândă a feştilei.

Erau amândoi alături, îngrijoraţi şi fericiţi. Şi amândoi se temeau numai de-un singur lucru – să nu se sfârşească noaptea.

— De ce plângi, prostuţo, şoptea Vifor, eu nu mi-am pierdut încrederea în tine. Te iubesc, cum ar fi posibil să nu te cred?

— Nu plâng din pricina asta.

— Dar de ce?

— Pentru că mă simt nespus de fericită lângă tine.

— Atunci zâmbeşte.

— Nu pot.

— Te rog.

— Ar trebui să mint, zâmbindu-ţi.

— Minte-mă.

— Nu vreau.

— Eşti încăpăţânată, da?

— Tare încăpăţânată.

— Să ştii că nu-mi place când plânge cineva.

— Nici mie. Termin numaidecât. Nouă ni se mai întâmplă.

— Cui „nouă”?

— Nouă, femeilor.

— De ce?

— Fiindcă nu reprezentăm o valoare în sine.

— Cum?

— N-avem o valoare în sine. Suntem făcute din coasta voastră.

— Acum zâmbeşti?

— Da.

— Arată-mi.

— Nu.

— Arată-mi.

— Sunt plânsă. Mi s-au umflat ochii. N-ai să mă mai iubeşti, aşa cum arăt acum.

— Ba am să te iubesc.

— N-ai să mă mai iubeşti, o ştiu prea bine.

— Aniuta, Aniuta…

— Când eşti plecat în oraş, nu mai sunt în stare nici să mă mişc – atâta mi-e de teamă pentru tine.

— N-am să păţesc nimic.

— De unde ştii?

— Uite că ştiu.

— Când eşti în oraş, fac rugăciuni.

— Lui dumnezeu?

— Nu. Mă rog sobei, pădurii, scaunului, mie-mi. La tot ce mă-nconjoară.

— Ajută?

— Oare n-ai simţit?

— Nu.

— Pentru că nu cunoşti obiceiul ăsta. La noi, în taiga, dacă un om porneşte la drum de unul singur, printre coline, toţi vânătorii se roagă pentru el. Neapărat. Aşa-i la noi, ne rugăm cu toţii, unul pentru altul. Într-o noapte m-am rugat pentru un unchieş de-al meu: „Pădure, dragă pădure, rogu-te, ajută-l pe unchieşul Vasia, luminează-i drumul, nu-i piti cărarea, nu-i stinge focul de vreascuri, călăuzeşte-l să mâie peste noapte lângă un pârâiaş cu apă bună. Cerule, cerule dragă, nu-ţi slobozi ploaia, nu-ngădui norilor s-ascundă stelele, căci unchieşul Vasia se poate rătăci, şi-i beteag de-un picior, şi totuşi pleacă la vânătoare, fiindcă i-am rămas în grijă, şi vrea să strângă bani să mă trimită la şcoli înalte…”

— Şi, ce-a fost după asta?

Ania îşi întoarse chipul plâns, gingaş, luminos către Vifor, şi-i spuse în şoaptă:

— Acum mi-aduc aminte: era pe la două şi jumătate, în toiul nopţii, ornicul ticăia pe perete. Iar când s-a înapoiat unchieşul Vasia, râdea în hohote, povestindu-mi că în noaptea cu pricina dăduse peste el o ursoaică hoinară, trezindu-l din somn. Şi parcă l-a îmboldit cineva, ajutându-l să-şi ia puşca. Însă eu ştiam cine l-a îmboldit.

— Tu?

— Nu… Pământul. Un vreasc pornise să trosnească, vatra focului îl împroşcase cu scântei. Îi fripsese şoldul – şi-atunci s-a trezit. Mă rugasem pentru el, pădurii şi cerului.

— Eşti o vrăjitoare.

— Pentru alţii vrăjitoare, pentru mine nimic.

— Dar de când ai pornit să te rogi pământului şi cerului pentru mine? Încă de la început?

— Nu.

— Dar de când?

— De pe vremea când eram întemniţată.

— De ce?

— Nu-mi dau seama… Acolo îmi aminteam mereu de tine. De nimeni altcineva, nici de răposata maică-mea, aici de taică-meu, nici de unchieşul Vasia…

Ania porni iarăşi să plângă.

— Ce-i cu tine?

— M-am acoperit de ruşine pentru toată viaţa – am fost la Gestapo, am transmis radiograma ticluită de ei.

— Încetează, spuse Victor. Nu te mai chinui, ascultă şi uită numaidecât: şi eu am fost la Gestapo.

— Când?

— M-au arestat din prima zi. Nu-ţi aminteşti c-am venit la întâlnire abia după o săptămână?

— Ba da.

— În tot timpul ăsta eram la Gestapo.

— Cum aşa… şi-ai scăpat?…

— Am evadat în piaţa gării… E-o întreagă poveste. Într-un cuvânt, am fugit din mâinile lor.

— Dar de ce…

— Ce anume?

— De ce n-ai spus nimic?

— Fiindcă trebuia să-mi execut misiunea. După ce-am s-o duc la bun sfârşit – voi spune totul.

— Şi n-ai spus nimănui?

— Nimănui.

— Nici lui Kolea?

— Nici lui.

— Înseamnă că n-aveai încredere în noi?

— Cred în voi toţi, aşa cum cred în mine.

— Atunci… de ce… ai tăcut?

— Încă nu ţi-ai venit în fire? N-ai priceput că oamenii de la centru au încetat să mai aibă încredere în tine? Dar în cazul

meu, ce-ar fi făcut? Mai ales că eram comandantul grupului. Nu ţi se părea că şi eu îmi pierdusem încrederea în tine, nu-i aşa?

— Ba da.

— Ar fi trebuit să ne înapoiem. Iar ca să formezi un nou grup – e nevoie de-o lună de zile. Pentru transmiterea legăturilor – tot o lună. Punerea lor la punct – iarăşi o lună. Şi ce se-ntâmpla atunci cu oraşul? Pentru mine, cel mai important era să trec la acţiune – ce-avea să mi se întâmple după aceea, nu mai conta. Mă-nţelegi?

Ania nu răspunse.

— Dormi, fetiţa mea?

Ania iarăşi nu răspunse.

Vifor începu să-i mângâie părui, grijuliu, plin de gingăşie.

Ania nu dormea. Îşi amintea îngrozită de cuvintele lui Berg, care-i vorbise despre organizarea evadării unui spion rus, în piaţa gării. Totul fusese ticluit de Gestapo, după ce mai întâi îl recrutaseră. Îi precizase şi data întâmplării. Iar Ania se pomeni amintindu-şi: Vifor venise la întâlnire, tocmai în ziua aceea.

Dimineaţa, Vifor plecă în oraş. Ania confruntă din nou afirmaţiile lui Berg cu spusele de peste noapte ale lui Vifor. Acesta încercase s-o convingă că în oraş nu poate păţi nimic. Atunci, Ania, interpretând greşit dorinţa lui fierbinte, bărbătească de-a o linişti, judecând după mintea ei, intră în legătură cu centrul şi-i transmise lui Borodin tot ce aflase despre arestarea lui Vifor de către Gestapo şi despre evadarea lui. După aceea, îşi scoase parabellumul, introduse un cartuş pe ţeavă, şi porni să aştepte lângă masă, încremenită ca o stană de piatră…

LIBO

— Poftiţi, Herr Traub, poftiţi vă rog.

— Mulţumesc, locotenent Libo.

— Ce vă aduce la mine?

— Curiozitatea.

— Adică? Libo îl lăsă pe Traub să treacă înaintea lui, aprinse lumina din locuinţă, examină rapid ferestrele, să vadă dacă perdelele albastre de camuflaj erau trase. Apoi, cu un gest, îl invită pe Traub să ia loc.

— Am să-ţi explic totul.

— Sunt măgulit că dumneavoastră, un ziarist atât de cunoscut celor de pe front, binevoiţi să vă interesaţi de modesta mea persoană. Pe vremuri v-am citit şi cărţile.

— O!

— Am apreciat în chip deosebit măiestria scrisului dumneavoastră, dar eram uimit de personajele pe care le creaţi, nişte oameni dezechilibraţi, zbuciumaţi. Nădăjduiesc că îmi veţi ierta sinceritatea mărturisirii, dar corespondenţele dumneavoastră de pe front mi se par mult mai izbutite.

— Îţi mulţumesc şi pentru atât.

— Mai întâi o întrebare: de unde vă este cunoscut numele meu? Ce doriţi, cafea sau bere?

— O cafea, dacă se poate.

— Numaidecât v-o prepar.

— În ceea ce priveşte numele dumitale, spuse Traub încet, uitându-se la spatele esesistului, te rog să mă crezi, nu ştiam de el, mai bine zis nu eram convins că dumneata eşti Libo.

Locotenentul se întoarse şi-l întrebă pe Traub, surâzând:

— Sunteţi mistic?

— Întrucâtva… Cum să-ţi spun, de fapt nu eram sigur că dumneata eşti chiar Libo în persoană. Însă mi-a trezit curiozitatea, uluitoarea dumitale asemănare cu un alt Libo. Pesemne că era tatăl dumitale – unul din conducătorii răscoalei comuniste de la Hamburg, din 1923.

Libo continua să se ocupe de fiertul cafelei. Mesteca ritmic cu linguriţa într-un ibric mare şi alb. Apoi, extrem de atent, cu o mişcare elegantă şi precisă, scoase linguriţa, o ţinu câteva clipe deasupra ibricului, ca nu cumva să păteze, apoi o aşeză pe-un şerveţel de hârtie.

Se întoarse cu cele două ceşti în care turnase cafeaua; una din ele o dădu lui Traub, iar pe cealaltă şi-o puse în faţă, după care se tolăni în fotoliu şi întrebă:

— De unde cunoaşteţi lucrurile astea?

— Îl ţin foarte bine minte pe tatăl dumitale. I-am luat cândva un interviu.

— Semănăm?

Traub zăbovi o secundă, apoi răspunse:

— Dintr-un anumit punct de vedere – uimitor.

— Din ce punct de vedere?

— E ceva insesizabil.

— Am impresia că-i o confuzie, domnule maior.

— Dacă nu-mi spuneai că te numeşti Libo, ar fi putut fi vorba şi de-o confuzie. Dar acum sunt convins, nu mai încape nicio îndoială, nu-i posibil să te confund cu altcineva.

— În ce anume îi semăn tatălui meu?

— Mersul, felul de a-ţi ţine capul, ovalul feţei, multitudinea de amănunte semnificative. Toate acestea îmi îngăduiesc să cred în asemănarea voastră perfectă. Mi-l aduc nespus de clar aminte. La vremea aceea mă uimea: era o personalitate puternică – un duşman, un duşman serios, dar un om dotat cu o voinţă colosală.

— Era blond?

— Nu tocmai blond… În niciun caz blond. Dacă nu mă-nşală şi memoria, era însă deschis la păr şi la faţă, aşa cum eşti şi dumneata. Cel mai mult mi s-au întipărit în retină ochii lui, forma gurii, felul de-a se comporta. Este uimitor cât de pregnant îi semeni. Dar tatăl dumitale nu mă interesează – era un duşman al naţiunii…

— Domnule maior, v-aş ruga să vă alegeţi expresiile…

— Nu eşti de acord că unul din conducătorii răscoalei comuniste de la Hamburg poate fi considerat duşman al naţiunii?

— În primul rând, sunteţi obligat să-mi dovediţi că sunt băiatul acelui Libo. După aceea vom încerca să stăm de vorbă despre aprecierea activităţii sale.

— Locotenente, să ştii că prea puţin mă interesează genealogia dumitale. Pentru mine, cel care prezintă interes, eşti dumneata. Formarea dumitale, – unul din glorioşii luptători SS, băiatul… acelui Libo, – zâmbi Traub, – aşa să-i spunem, nu? N-ai nimic împotrivă?

— Câtuşi de puţin.

„Calmul acesta exagerat, fie că este manifestarea unei cutremurătoare emoţii, – se gândea Traub, amestecându-şi zahărul în cafea, – fie că reprezintă adevărata faţă a unui om de gheaţă, a unui om mort, a celei mai înfricoşătoare fiare de pe lumea aceasta.”

— Hai, dragul meu, dă-i drumul – îl rugă Traub zâmbind, scoţându-şi din buzunar bloc-notesul şi stiloul, – povesteşte-mi despre dumneata. Meseria mea-i să-i proslăvesc pe ostaşi, singurii oameni cinstiţi de pe faţa pământului.

— Mă bucură s-aud această afirmaţie din partea unui ofiţer şi ziarist.
— Aşadar…
— Dar unde se află mama mea?
— N-am cunoştinţă.
— După câte ştiu, sunt orfan.
— Şi n-ai aflat, niciodată, nimic despre părinţii dumitale?!
— Absolut nimic.
— Nu vi s-a povestit despre ei?
— Cine să-mi povestească?
— Comandanţii dumitale.
— Nu.
— Probabil că eşti membru de partid.
— Dar dumneavoastră?
— Dintotdeauna am simpatizat cu mişcarea.
— Bun, însă eu, dintotdeauna am luptat pentru ea.
— Bravo! Iată un răspuns frumos.
— Nu-i un răspuns, ci adevărul adevărat.
— Încă o dată bravo! Cu toate acestea. Îmi dau seama că nu prea eşti vorbăreţ. Povesteşte-mi despre viaţa dumitale de luptător: frontul, unde şi pentru ce ai fost decorat, camarazii, episoade de bătălie. Un ostaş e obligat să fie reţinut, dar în acelaşi timp trebuie să respecte şi presa.
— Ei, atunci… după ce-am absolvit şcoala de ofiţeri SS… am fost trimis pe frontul de Est, cu o misiune specială din partea comandamentului trupelor SS. Pentru îndeplinirea cu succes a misiunii, ostaşii care se aflau în subordinea mea, precum şi eu, am fost decoraţi prin voinţa patriei şi a Führerului. Mai doriţi o cafea.
— Nu. Mulţumesc. Mi-ajunge una.
— Dar e cafea naturală.
— Mi-am dat seama.
— Cu ce vă mai pot fi de folos?
— Cu nimic mai mult. Iartă-mă dacă te-am sâcâit, locotenente, răspunse sec Traub, îţi urez noroc. Toate cele bune.
— Domnule maior, datorită faptului că mă aflu într-o misiune specială, sunt obligat să vă rog a mă însoţi la comandanţii mei.
— N-am înţeles!

— Am obligaţia de-a mă prezenta cu dumneavoastră la comandanţii mei. Oricine intră în contact cu mine, trebuie înfăţişat conducerii. Aceasta-i dispoziţia statului-major al Reichsführerului SS.

— Locotenente, eşti în toate minţile? N-ai decât să raportezi comandanţilor că ai fost vizitat de maiorul Traub, corespondent de război. Dacă v-a mai fi necesar, voi fi convocat pentru explicaţii.

— Vă-nţeleg, domnule maior, dar cu toate acestea trebuie să mă supun ordinelor.

„Nu cumva ăsta-i sfârşitul? – se gândi Traub. Ce nerozie! Doamne, groaznic poate să fie tânărul acesta. Nu-i om. I-a pierit orice urmă de omenie. E-o fiară. Nu. Nici măcar atât. O maşinărie diabolică. Dar poate că-i mai bine aşa – tot nu mai aveam răbdare s-aştept sfârşitul coşmarului... Mă părăsiseră forţele."

— Locotenente, mi se pare ciudat ceea ce se petrece, spuse Traub ridicându-se, îmi plac glumele, dar numai atunci când nu depăşesc limitele respectului reciproc.

— Domnule maior Traub, răspunse Libo, ridicându-se şi el, nu mă siliţi să recurg la forţă.

— Dar întreci orice măsură.

— Domnule maior, nu mai repet invitaţia.

„Ce să fac cu matahala asta? – se gândi Traub. După cum se vede, trebuie să mă duc cu el."

— Ei, ce să-i faci, se străduí el să zâmbească, să mergem. Dacă insişti cu-atâta stăruinţă, n-am să mă iau cu dumneata la bătaie.

— Mulţumesc, domnule maior, vă sunt adânc recunoscător, m-aţi înţeles cum se cuvine.

Libo n-avea telefon. În locuinţa lui fuseseră prevăzute două butoane – unul pentru semnalul de alarmă, celălalt pentru chemarea maşinii de la Gestapo. Locotenentul apăsă pe cel de-al doilea.

...Şeful Gestapoului îi prezentă lui Traub câteva fotografii şi-l întrebă:

— Interesantă drăcie, maiorule. Ia arată-mi, care-i tatăl lui Libo?

Traub privi cu atenţie fotografiile şi spuse:

— De fapt, în asemănarea lor era ceva imperceptibil...

— Surprinzător. Scriitorilor, scriitorilor, nu-mi pot stăpâni admiraţia pe care v-o port. De-am avea şi noi, agenţii de informaţii, memoria voastră. Ei, care din ăştia e tatăl băiatului nostru? Mă interesează din punct de vedere pur profesional.

„Nu, nu-i printre ei, – gândea Traub, – toate fotografiile astea sunt de prin 1930, judecând după haine. Ce-o fi vrând? Ce nevoie are de toată înscenarea asta? Libo nu-i aici. Niciunul nu seamănă cu locotenentul. Dacă ar fi, l-aş recunoaşte numaidecât, prin asemănarea cu băiatul."

— Libo nu-i printre oamenii ăştia.

— Care Libo?

— Bătrânul.

— Cel căruia i-ai luat interviul, pe baricadele din Hamburg?

— Da. Da. Despre el e vorba.

— Nu-ţi aminteşti, cum îl mai chema?

— Nu mai ţin minte, zău aşa. Doar Libo, şi-atât.

— Precis?

— Din păcate, da. Oare nu cumva l-am amăgit, fără să vreau, pe băiatul dumneavoastră?

Şeful Gestapoului săvârşi o eroare de neiertat – nu fu capabil să-şi stăpânească nervii. Dacă s-ar fi putut stăpâni, cine ştie care ar fi fost evoluţia ulterioară a evenimentelor. Dacă îl elibera pe Traub, cerându-şi scuze, dacă-l punea sub urmărire, dând astfel peste firele în stare să-l conducă spre Trompcinsky, Vifor şi Căruntul, nimeni n-ar mai fi garantat pentru soarta Cracoviei. Dar nu-şi putut stăpâni nervii. Îl izbi pe Traub cu pumnul peste gură, şi porni să răcnească:

— Canalie! Canalie vânzătoare de ţară! N-a existat niciun Libo. Pe comunistul din Hamburg îl chema Boll. Există doar un singur Libo, numele pe care i l-au dat băiatului la orfelinat, ai înţeles? Scoală! Răspunde numaidecât, ticălosule! Cine ţi-a furnizat datele despre Libo? Cine? Aici nu le cunosc decât eu! Ei?!

După ce Traub fu condus la celulă, Libo îl întrebă pe şeful Gestapoului:

— Domnule Brigadeführer, se află măcar vreo fărâmă de adevăr în spusele lui Traub?

Şeful Gestapoului sufla din greu şi-şi ştergea faţa cu batista.

— Da, băiatule, îi răspunse el, da. Şi nu numai o fărâmă de adevăr, ci tot ce-a spus e-adevărat. Dar asta n-aruncă nicio

umbră asupra ta. Tu, tu eşti fiul credincios al naţiunii, eşti fiul poporului. I-ai vorbit cuiva despre misiunea ta?

— Nimănui, domnule Brigadeführer.

— Te cred, fiule. Îţi mulţumesc. Ne-ai fost de mare ajutor. Mulţumesc.

— Mama mea – era şi ea un duşman?

— Tu ştii, niciodată nu te-am minţit. Nu te pot minţi nici acum – eşti fratele şi camaradul meu de partid: maică-ta a fost şi ea un duşman, întocmai ca tatăl tău.

— Trăieşte?

— Nu, spuse şeful Gestapoului, uitându-se ţintă în ochii de oţel, liniştiţi ai lui Libo, după care repetă: – Nu. După ce încercarea ei de atentat asupra adevăratului tău părinte – Führerul nostru – a dat greş, a fost internată într-un lagăr de concentrare. Avea toate posibilităţile să fie mama unui german de nădejde, să te educe şi să te crească. Dar te-a părăsit şi-a fugit la duşmani. Te-a condamnat să fii lipsit de mângâiere, să nu ştii ce-nseamnă o mână de mamă. A fost împuşcată la prima încercare de evadare. Iar pe tine te-a luat, în grija lui, Führerul. Nu-i aşa, fiule?

— Da, domnule Brigadeführer.

— Reichsführerul SS îţi cunoaşte povestea, are toată încrederea în tine şi se mândreşte cu asemenea oameni. Noi nu ne putem minţi unul pe altul. Iartă-mă, te rog, că-ţi spun adevărul desparte părinţii tăi. Dar nu sunt în stare să mint. Mă-nţelegi?

— Înţeleg.

— Inima ţi-i cuprinsă de mâhnire?

— Mâhnire? Pentru cine?

— Frumos ai vorbit, fiule, foarte frumos ţi-ai mărturisit gândurile. Dacă vei dori să te mai vezi cu mine, vino oricând, la orice oră din zi şi din noapte. Casa mea îţi este deschisă. Iar acum, du-te, voi avea o mulţime de treburi şi de necazuri.

— Heil Hitler!

— Heil Hitler, fiule, Heil Hitler!

Libo se întoarse acasă, cu acelaşi pas măsurat cu care se înapoiase de la cazarma SS, atunci când îl strigase Traub. Intră în locuinţă, aprinse lumina, având grijă să controleze perdelele albastre de camuflaj, strânse de pe masă cele două ceşti de

cafea, le spălă, le aşează la loc în dulap, apoi spălă şi linguriţa, o şterse şi-o puse şi pe ea în dulap, după care intră în baie şi se împuşcă.

În ziua următoare, nemţii dezlănţuiră ofensiva din Ardennes, dând peste cap armatele aliate.

Mesajul personal şi strict secret al premierului Churchill adresat mareşalului Stalin.

„Luptele deosebit de grele ce se desfăşoară pe frontul nostru, ar putea determina, în orice moment, decizii din cele mai grave din partea Comandamentului suprem. Cunoaşteţi foarte bine, din experienţa dumneavoastră personală, cât de alarmantă se poate prezenta situaţia când trebuie să aperi un front foarte larg, după pierderea temporară a iniţiativei. Generalul Eisenhower ar dori, şi-ar trebui să afle, în linii generale, intenţiile dumneavoastră, întrucât acestea vor influenţa cele mai importante decizii ale sale şi ale noastre. După cum ne comunică trimisul nostru, mareşalul Tedder, comandantul suprem al forţelor aeriene britanice, ieri seara se mai afla la Cairo, reţinut de condiţiile meteorologice nefavorabile. Dacă n-a reuşit încă s-ajungă la dumneavoastră, aş fi mulţumit să-mi transmiteţi dacă ne-am putea bizui pe o largă ofensivă rusească pe frontul Vistulei, sau pe oricare altul, în cursul lunii ianuarie şi în orice alt moment pe care, în limitele posibilului, veţi binevoi să-l stabiliţi. Aceste informaţii nu vor fi transmise nimănui, cu excepţia feldmareşalului Brook şi a generalului Eisenhower, şi aceasta cu condiţia respectării celui mai strict secret. Consider această acţiune, ca extrem de urgentă.”

VERIGILE UNUI LANŢ

Melnikov, atunci la spital, când scuipa cheaguri negre de sânge, îi spusese:

— Borodin, doar nu eşti copil. S-ar putea să ne ia la rost pentru severitatea cerinţelor prezentate de noi, dar aş fi vrut să văd cum s-ar fi aranjat lucrurile fără SMERŞ, în 41 şi 42, când ne retrăgeam, la fel şi în 43, când treburile iarăşi nu mergeau prea bine, şi în 44, când au apărut tâlharii lui Bandera, şi în 45, când va trebui să ne ocupăm de agenţii Gestapoului şi de SS, chiar pe teritoriul Germaniei. Cine va primi misiunea lichidării lor? Tot noi – SMERŞ-ul, serviciul de contraspionaj. Nu-mi prea vine să cred

că direcţia politică a SMERŞ-ului va admite versiunea transmisă de grupul de la Cracovia.

— Dar aici este cu totul altă problemă… E vorba de oamenii mei, îi cunosc. Şi dacă Vifor are încredere în Ania – înseamnă că există temeiuri puternice pentru asta.

— Altă problemă, altă problemă… Doar nu eşti copil, Borodin: radiograma de intoxicare, ticluită de Gestapo, n-a fost transmisă de ea? A fost. Unu la mână.

— Dar unde-i „doi la mână”? Se află în posesia mea. Fata a evadat cu ajutorul lor, şi ne propune combinaţia cu colonelul Berg din serviciul de contraspionaj al armatei germane. Ăsta nu-i un fleac. Aşa că nu-ţi mai pregăti şi-al doilea deget, – „doi la mână” este în favoarea mea.

— Ce-mi place la tine, Borodin, e gingăşia ta de caracter.

— Şi eu te preţuiesc, tot pentru gingăşia caracterului, dar nu în asta constă esenţa problemei.

— Ba da, şi-n asta. În 43, am lăsat să fugă un individ destul de şmecher, propunându-i să mă recruteze. Vrei să afli, mai precis, cum i-am dat drumul? N-a fost o simplă evadare, ci i-am organizat un întreg spectacol. Iar după aceea am pus mâna pe toată reţeaua, şi-am stabilit şi-o legătură serioasă cu centrul lor. I-am dus mai mult de-o jumătate de an; vreme de şase luni am primit de la ei, aproape în fiecare săptămână, armament şi oameni de legătură. Parcă tu n-ai organizat combinaţii dintr-ăstea? Să-ţi amintesc atunci de troţchistul tău de la Valencia, dacă ai uitat cumva?

— Acela era un om de nimic, un troţchist descompus, în schimb aici e vorba de Ania.

— Ania, Ania… Ce-mi tot descânţi cu fata asta? Ania este Ania, iar colonelul Berg din contraspionajul german, rămâne tot Berg.

— Şi-atunci ce propui?

— Ce face Marele stat-major, în privinţa radiogramei transmise de fată, în cifrul lor, ce face, tace?

— Tace.

— Este unicul tău atu. Atâta timp cât nu primeşti un răspuns de la Moscova, consideră că te-ai consultat cu mine, iar dacă vor continua să tacă, ia legătura în mod oficial cu Kobţov, bagă-l pe fir.

— Parcă nu-l cunoşti…

— Şi ce-i cu asta?...

— Îţi imaginezi că va propune numaidecât ceva?

— Îmi imaginez. Mai preţuieşte dialectica?

— Ba bine că nu. Kobţov o să dea totul peste cap.

— Şi va proceda foarte corect, zâmbi Melnikov, iar în ce priveşte dialectica, nu uita de unitatea contrariilor. Luptă-te. Cine are dreptate – va învinge.

— Deocamdată am să mă lupt cu el, şi-am să câştig.

— Dar ce-i cu Vifor al tău – a dat în mintea copiilor? Îl ştiam băiat serios. Şi, la urma urmei, învingătorii nu-s traşi niciodată în faţa judecăţii.

— Dar ce-i cu tine, te temi de Kobţov?

Melnikov îşi crâmpoţi buzele-i albe, reţinându-şi un acces de tuse, chipul i se învineţi, apoi închise ochii, stând cu ei aşa câtăva vreme, după care îşi veni cu greu în fire. Răsuflând pe nas, cu multă băgare de seamă, îi spuse lui Borodin:

— Mă tem numai de-un singur lucru: nu cumva Berg ăsta să-i fi tras pe sfoară pe oamenii noştri, iar Cracovia să sară în aer. Şi va fi o porcărie nemaipomenită, că n-am fost în stare să salvăm oraşul. Iată de ce mă tem. Doar nu eşti copil, aşa că mă-nţelegi.

— Am să-ncerc astăzi o tatonare la Marele stat-major.

— Ce, nu le-ai raportat nimic?

— Mai întâi am venit la tine.

— Şi se mai bârfeşte că serviciile de informaţii nu se împacă bine cu cele speciale.

— Ba Melnikov şi cu Borodin se împacă de minune.

Melnikov privi la Borodin cu ochi aprinşi, strălucitori. Îi făcu un semn cu degetul, să se apropie. Borodin se aplecă. Melnikov, ducându-şi la gură batista, îi şopti:

— Domnule agent secret, încearcă să afli de la vracii ăştia cât mai am de trăit, e-n regulă?

— Nu ţi-e bine, ai înnebunit?

— Boroda, lasă-te de glume. Nu-s copil. Sunt un Cekist bătrân, uns cu toate alifiile. Hai... Du-te... Încearcă. Aş evada de-aici, dar mi-e teamă să nu-i molipsesc pe alţii. Doctorii îşi ţin gura, nu-mi spun nimic. Aş vrea să ştiu ce formă am – contagioasă sau negativă?

Borodin plecă din cameră. Se înapoie după o jumătate de ceas, se aşeză lângă prietenul lui şi-şi netezi îndelung halatul pe care i-l dăduseră la intrarea în spital.

Melnikov îi mărturisi deschis:

— Dacă veneai băţos şi fălos, şi începeai să mă baţi pe umăr, cum a făcut instructorul nostru de partid, aş fi înţeles imediat – s-a zis cu mine!

— Mi-au spus că poţi să-ţi faci ieşirea din spital, îi răspunse Borodin, dar că totul va depinde numai de tine, şi nu de ei.

— Nerozii! S-au ascuns de mine, nu mi-au spus o vorbuliţă. Îţi mulţumesc, Borodin. Am s-o întind de-aici. Fir-ar să fie de boală, lasă c-o învăţ eu minte…

— Mâine trec pe la tine.

— Dacă poţi…

— Pot. Şi-am să vin şi poimâine.

— Ascultă, dar unde ţi-i căpitanul?

— Vîsokovski?

— Da.

— La statul-major.

— Trimite-l la grupul lui Vifor. Dă-i toate împuternicirile.

— Fără să mai aştept veşti de la Moscova?

— Mai aşteaptă o zi, cel mult două.

Când Borodin se înapoie la centru, îl aşteptau trei noutăţi: prima – ordinul Comandantului suprem pentru declanşarea ofensivei pe toate fronturile, pentru a veni în ajutorul aliaţilor care luptau în Ardennes; a doua – Cartierul general al armatei îi decorase pe toţi membrii grupului „Vifor” cu ordinul Lenin, pentru reuşita operaţiei „Racheta”. Iar cea de-a treia – aceasta se afla în faţa lui Vîsokovski: radiograma transmisă de Ania, în care comunica totul despre arestarea lui Vifor de către Gestapo, cum evadase, şi faptul că, despre această evadare, îi vorbise colonelul Berg.

— Ei, ce să-i faci… – rosti Borodin, înapoindu-i radiograma lui Vîsokovski, după care porni să-şi frece fruntea, – hai, dragule, du-te la ei. Ce mai calea valea, trebuie să decolezi în cel mai scurt timp. Iar în privinţa acţiunilor de-acolo, – zău, crede-mă, nu-ţi pot da reţete de-aici. Ai să devii dublura lui Vifor, şi gata… Ai să preiei toate legăturile stabilite de el. A mai rămas, acolo, un singur om în afara oricărei bănuieli – Kolea, pe el să te bazezi. Am impresia că se petrece ceva care sună fals, dar care poate să genereze o situaţie tragică, fără ieşire. Însă oamenii

noştri de-acolo nu-s nişte ticăloşi. Chiar de mi-ai tăia capul – continui să am încredere în ei, nemaiţinând cont, obiectiv raţionând, că totul pare să fie mai mult decât un dezastru.

Vîsokovski nu mai izbuti să ia legătura cu Vifor, în sectorul unde fusese lansat cu paraşuta, avea loc un schimb de focuri, iar un om necunoscut, pesemne rănit, se aruncase în apele râului fiind urmărit de câinii agenţilor de la Gestapo. Oamenii din grupul de spionaj al Căruntului procedaseră la interogarea martorilor oculari. După descrierile lor, necunoscutul părea să fie căpitanul Vîsokovski.

SPECIALISTUL

Berg aşteptă o săptămână, să vadă ce va rezulta din ofensiva declanşată în regiunea Ardennes. Dacă înaintarea trupelor lui Model şi von Rundstedt avea să fie impetuoasă şi încununată de succese, în cazul acesta, în calitatea lui de agent de spionaj militar experimentat, trebuia să conchidă că, într-adevăr, se ivise acea cotitură a războiului, despre care Goebbels trâmbiţase cu surle şi tobe. Atunci, era silit să recurgă la predarea lui Kolea şi a lui Vifor pe mâinile Gestapoului. Bineînţeles, Berg îşi dădea seama că era o acţiune riscantă, din toate punctele de vedere. Dar colonelul obosise, obosise de moarte în jocul lui dublu, aşa că, uneori, începea să nu mai asculte de glasul raţiunii şi se lăsa pradă simţurilor.

După imaginile filmate din jurnalele cinematografice „Die deutsche Wochenschau”, care înfăţişau prizonieri americani şi „Panzergrenadieren” germani bine dispuşi, zâmbitori, după apelurile triumfătoare adresate poporului de către Goebbels şi Streicher, lui Berg îi căzu în mână un ordin de zi al lui Model, în care sta scris: „am reuşit să stingherim ofensiva pe care inamicul o planificase împotriva patriei noastre”. Şi-atunci totul fu hotărât definitiv. Berg consideră că aprecierea lui Modei era suficientă pentru a determina raţiunea să-i şoptească: ultima tentativă dăduse greş. Fusese o contraofensivă a disperării, fără nicio perspectivă. Ostaşii germani încă nu înţeleseseră acest lucru, însă colonelul Berg îl estimă cu precizie. Şi, după lectura frazei lui Model, îl convocă numaidecât pe agentul cu numele conspirativ „Otto”. Agentul cu numele de mai sus era – Kolea.

— Uite ce-i, spuse Berg, după ce ieşiră să se plimbe pe stradă, comunică-i şefului dumitale să nu se mai arate prin oraş.

Gestapoul are fotografia lui, şi-l caută tot atât de febril ca şi pe radiotelegrafista voastră.

— De unde poate să aibă Gestapoul fotografia şefului? – se miră Kolea.

Berg se uită doar o clipă la el şi înţelese imediat totul: lucrase destulă vreme în serviciile de contraspionaj împotriva ruşilor, ca să-şi dea seama de situaţia în care se afla şeful grupei bolşevice.

— Ascultă, îl rugă el pe Kolea, aranjează-mi o întâlnire cât mai urgentă cu şeful dumitale.

Berg avea convingerea că, după o întrevedere între patru ochi, îşi va întări poziţia pentru viitor – agenţii de spionaj ştiu să aprecieze autenticele talente, specializate în traficarea secretelor.

— Bine, încuviinţă Kolea. Am să mă ocup.

— Acuma mai departe… Am primit unele date despre ofensiva pe care o pregătesc ruşii. Nu eşti la curent?

— Nu.

— Ai transmis datele despre linia de fortificaţii Vistula-Oder?

— Ce-i cu ele?

— Nimic. Numai că mă interesa cum au ieşit fotografiile.

— Bune.

— Nu te supăra pe mine, dar în cazul acesta întemeiază-te pe experienţa mea îndelungată: fotografiile trebuiesc neapărat transmise oamenilor voştri. Informaţiile prin radio sunt incomplete şi, în afară de asta, primejdioase.

— Şi ce ai de gând, vrei să-ţi propui candidatura pentru trecerea liniei frontului?

— Spune-mi, te rog, suspiciunea este o trăsătură naţională a caracterului rus, sau a fost achiziţionată în decursul ultimilor ani? – îl întrebă Berg zâmbitor.

— Probabil că vrei să pomeneşti de vigilenţă, – zâmbi drept răspuns Kolea.

— Nu, despre suspiciune e vorba, numai despre suspiciune.

Kolea se opri locului şi spuse:

— Colonele, e multă vreme de când n-ai mai auzit cum scârţâie zăpada sub picioare?

— Cum, ce?

— Nimic, îi răspunse Kolea, dar pur şi simplu, e pentru prima oară, de când a început războiul, că iau aminte la scârţiitul zăpezii sub tălpile cizmelor; sună minunat de frumos!

— Stai prost cu încălţămintea. Poate să-ţi fac rost de nişte cizme noi.

Kolea zâmbi din nou.

— Nu, îi întoarse el vorba, cizmele nu-s bune. Mulţumesc.

— De ce râzi?

— Uite-aşa mi se întâmplă câteodată.

— Câţi ani ai?

— La noi, un an de război se socoteşte cât trei.

— Puţin.

— Dar dumneata cât ai propune?

— Un an pentru un secol.

— Colonele, spuse pe neaşteptate Kolea, am nevoie de Krauch.

Merseră, în tăcere, mai multe minute la rând. Oraşul, de parcă ar fi presimţit că-l paşte o primejdie, se învăluise în alb-negru, ca într-un giulgiu.

— Complicată treabă.

— Ştiu.

— Când aveţi nevoie de el?

— Chiar acum.

— Greu de adus la îndeplinire o asemenea cerinţă…

— De unde aţi primit informaţiile despre pregătirea ofensivei noastre?

— Adică?

— Prin serviciile de spionaj aerian, tactic sau de la centru?

— M-am învăţat să nu acord prea multă încredere informaţiilor de la centru.

— De ce?

— Sunt prea mulţi domni cu fantezie pe-acolo. Şi-n afară de asta, răstoarnă totul, cu dosul în sus, în funcţie de hachiţele Führerului, după cum îi trăsneşte prin cap să aprecieze datele obiective.

— Nu-i rău…

— Zău?

— Sigur că nu-i rău…

— Păi vezi dumneata… Din cauza acestui „nu-i rău” eşti acum la Cracovia, iar eu lucrez pentru voi.

— Chiar dacă Führerul vostru nu dădea totul peste cap, noi tot eram aici…

— Dumneata eşti un om plin de tact.

— Fiindcă n-am pomenit nimic despre activitatea dumitale?

— Bineînţeles.

— Totuşi m-am gândit şi la asta, spuse Kolea. Dacă-i vorba să spunem adevărului pe nume…

— Ştii, suprema tactică a bunului agent de spionaj este să nu divulge tot ce gândeşte.

— Contemporaneitatea ne sileşte la utilizarea acestei strategii. Dar pentru viitor, am vrea ca tactica supremă să constea în contrariul celei de acum: ce gândeşte omul, aia să şi vorbească.

— Aşa a vrut şi Christos.

— Dar Christos n-a avut la dispoziţie un stat şi-o armată, aşa cum le avem noi.

— Interesant… Statul şi armata să fie pentru relaţiile pe faţă între oameni, să-şi vorbească unul altuia numai ceea ce gândesc?

— Ai fraţi, colonele?

— Nu.

— Nici surori?

— Nici.

— Şi eu aşijderea. De aceea îmi imaginez atât de precis cum trebuie să fie relaţiile frăţeşti.

— Doamne, ce de mai visători aveţi printre voi..

— Ni s-a mai spus aşa ceva…

— Cine?

— Era un scriitor englez, pe care-l chema Herbert Wells.

— Cum aşa, te cunoşti cu el?

— Îl cunosc foarte bine.

— Unde l-ai întâlnit?

Kolea zâmbi din nou:

— Colonele, ăsta-i un secret, spuse el. În orice caz, ceea ce-ţi mărturisesc, precis c-a fost aşa: ne-a numit pe toţi – visătorii de la Kremlin… Cum rămâne cu Krauch?

— Trebuie să mă gândesc. Când mă văd cu şeful dumitale?

— Mâine dimineaţă.

— Bine. Nu te-ntreb unde. Pesemne c-ai să te pricepi să organizezi cât mai abil întâlnirea.

…Prima întrebare, pe care Vifor i-o adresă lui Berg, se referea la Traub.

— Pentru mine este o noutate, răspunse colonelul. Nu ştiam nimic despre păţania lui Traub.

— Cum să aflăm amănunte?

— Imposibil. Gestapoul nu ne îngăduie accesul la ei.

— Şi ce se poate face?

— Nimic.

— Cum să-l ajutăm?

— Dumneata vrei să cobori luna de pe cer? Nu mă angajez să-ţi îndeplinesc o asemenea dorinţă. Să-l lăsăm pe Traub, deşi mi-e milă de el, – era un ziarist de mare talent. Să ne întoarcem la oile noastre. L-am rugat pe Otto să-ţi transmită să nu te mai arăţi prin oraş, tovarăşe Popko…

Vifor îşi stinse agale ţigara, după care spuse:

— Iar dumneata îmi afirmai că n-ai acces la Gestapo.

— E pentru prima oară când eşti sincer cu mine,

— Nu prima, ci a treia. Dar nu despre asta e vorba.

— Dar despre ce?

— Ce facem cu Traub şi cu Krauch?

— Nu-i chiar aşa. Acum e vorba de dumneata.

— Da?

— Da. Îţi dai seama ce-o să se-ntâmple, dacă dosarul dumitale de la Gestapo cade pe mâna ruşilor? Au să te dezavueze. Nu-i aşa? Ba şi mai mult de-atât, le-ai ascuns acest lucru până şi colaboratorilor dumitale – nici Otto nu ştie nimic.

— Comandamentul meu va afla la timpul cuvenit despre toate astea, colonele. Nu-mi purta de grijă, rogu-te. Aşa cum nu ţi-a mers figura cu Muha, n-o să-ţi meargă nici cu mine. Te cunosc prea bine de la Muha: eu l-am împuşcat – acuma nu mai are niciun rost să-ţi ascund adevărul. Dar toate aparţin trecutului, aşa că nu te mai mira: dumneata ai atuurile dumitale, eu pe-ale mele. Cu deosebirea că ale mele sunt mai tari. Ajută-ne în privinţa lui Krauch.

— Ai luat legătura cu centrul dumitale?

— Nu.

— Faci foarte bine că-mi spui adevărul. A avut loc interceptarea unei emisii, ce-i drept de foarte scurtă durată. Aşa că schimbaţi locul de unde emiteţi, deoarece este reperat.

— Unde?

— Deocamdată nu-ţi pot spune precis, dar pe undeva la nord-vest de Cracovia, la vreo treizeci de kilometri.

„Exact, îşi notă pentru sine Vifor, cabana de vânătoare-i chiar acolo. Dar Ania nu putea emite de capul ei. Despre ce-o fi vorba?”

— Nu-s oamenii noştri, declară Vifor, totuşi îţi mulţumesc, vom ţine cont de informaţia dumitale. Probabil c-au transmis partizanii, sau s-ar putea să fie vreo defecţiune în aparatura voastră.

— Ultima presupunere trebuie exclusă.

„Să se fi întâmplat vreo nenorocire cu Ania?! îi străfulgeră lui Vifor prin gând. Fata-i singură acolo! O emisie de scurtă durată! S-o fi prins cumva din întâmplare*?”*

— Eşti chiar atât de convins? Aparatura voastră să fie perfectă?

— Absolut.

— Intru chiar astăzi în legătură cu centrul. Mâine, fie eu, fie careva din oamenii mei, îţi vom transmite noile teme.

— Bine.

— Când vei analiza problema lui Krauch?

— Până mâine aranjez eu ceva. Otto va fi anunţat la vreme şi-o să-ţi comunice chiar dumitale… Cu Krauch trebuie să procedăm simplu, fără prea multe sofisticării… Am să-ncerc să găsesc o soluţie…

— Bine.

— La revedere.

— Rămas bun.

„Dar dacă Traub l-a divulgat pe Trompcinsky? se îngrozi Vifor. Iar Trompcinsky să-i fi dus la cabana din pădure? Nu. Imposibil. Niciodată n-ar face una ca asta. Polonezul ăsta e de fier, nu poate fi înfrânt cu una cu două. Nu-i în oraş, în clipa de faţă – aşa că trebuie să mă duc să-l previn să se-ascundă, şi s-o luăm pe Ania. Căruntul are gazde de rezervă.”

În momentul când Vifor deschise uşa cabanei de vânătoare, dintr-o smucitură, Ania se sculă de la masă şi-i spuse lui Trompcinsky care se afla în spatele lui:

— Aşteaptă afară.

— N-avem timp, Ania, o opri Vifor, vorbim mai târziu.

— Lasă-l afară, vorbi iarăşi Ania, şi Vifor zări în mâna ei parabellum-ul.

„Pentru Borodin. Cele transmise de Ania sunt adevărate. Am fost la Gestapo. Pentru a putea evada, m-am lăsat recrutat. Mâine am o confruntare cu Ania şi cu Berg. Rog aprobaţi continuarea misiunii, care acum intră în faza decisivă. Garantez salvarea Cracoviei. Am fost, sunt şi voi fi comunist. Primiţi datele despre Berg, comunicate de colonel lui Kolea…”

Iar în încheiere: „Statul-major al hitleriştilor are informaţii despre mişcările de trupe de pe frontul nostru. Berg le apreciază ca o pregătire în vederea unei posibile ofensive. Luaţi măsuri, întrerup emisia. Revin la noapte. Vifor”.

Kobţov îi înapoie lui Manşicov radiograma, dădu din cap, tuşi niţel, apoi spuse:

— Aţi încurcat-o – este evident… În asemenea situaţii, şeful meu n-ar mai fi stat la îndoială să aprecieze cum se cuvine zăpăceala asta.

Borodin.

— Dar tu? – îl întrebă Borodin. Tu, ce zici?

— Nu mă dezic de părerile şefului meu. Dar tu?

— Ştii ce, răspunse tărăgănat Borodin, totdeauna m-am străduit să nu mă abat de la obligaţiile serviciului nostru, dar să-mi afişez atât de deschis devotamentul personal faţă de şefi, ar fi să dau dovadă de lipsă de modestie. Nu găseşti?

— Nu.

— Te priveşte, asta-i treaba ta, dădu din umeri Borodin.

— Adică?

— Hai să luăm legătura cu comandamentul.

— Bine zici. Dar ce să le spunem? Ce propui?

— Dar tu?

— Ei, asta-i bună: că nu ne-om juca de-a baba-oarba!

— Între altele fie spus, nu-i niciun păcat, e-un joc tare plăcut. Din când în când nu strică să-l joci.

— Şi asta-i adevărat.

— Da, numai că dincolo, – şi Borodin arătă cu capul spre radiogramă, – în spatele frontului, sunt oamenii noştri. Şi nu le arde de joacă. Cu viaţa altora nu te joci de-a baba-oarba.

— Vorbe, vorbe, strâmbă din nas Kobţov, încep să nu-mi mai placă formulările astea pretenţioase. Îi dai într-una cu oamenii. Oameni şi iarăşi oameni. Doar ştii că-s zămisliţi de crocodili.

— Îmi pare bine că-i preţuieşti pe clasici. Numai că oamenii noştri au o misiune. Salvarea Cracoviei. Iar eu şi cu tine, în privinţa acestei probleme, răspundem în aceeaşi măsură. Sau nu-i aşa? Sunt dispus să le transmit numaidecât o radiogramă, să treacă linia frontului îndărăt, şi să se prezinte la tine pentru verificare.

— Nu-i lipsit de sens.

— Atunci facem aşa?

— Da. Chiar aşa.

— Bine. Scriu pe loc textul a două radiograme. Prima: treceţi neîntârziat linia frontului în sectorul cutare o să stabilim împreună unde anume. Iar a doua o scriu altfel. Am s-o întocmesc aşa: continuaţi acţiunea, asiguraţi executarea misiunii ce v-a fost trasată, pentru salvarea Cracoviei. Pe care o aprobi, pe-aia o expediez. Dar la dosar o să anexăm ambele texte. E bine? Pentru ca în clipa când Cracovia va sări în aer, să putem da amândoi explicaţiile necesare. Ei, cum rămâne?

Kobţov scoase o cutie de „Ducesa Flohr”, o deschise, îi oferi şi lui Borodin, şi-şi aprinseră amândoi ţigările, fără să se piardă din ochi.

„Lasă că-i bine aşa, să mai fiarbă în zeama lui, gândea Borodin, trăgând adânc fumul în piept. Altminteri nu se poate. Fiindcă stă deoparte, la pândă, iar eu sunt un mieluşel nevinovat. Lasă că-i bine aşa. O să-i fie de folos.”

Kobţov gândea altfel: „Iată canalia! Mă joacă pe degete. Dacă îi accept propunerile – oricare din ele, atunci mă leagă de mâini şi de picioare. N-o să-mi taie capul, în cazul când nemţii se vor atinge de Cracovia. Ce-i drept, există totuşi o nuanţă: dacă îl rechem pe Vifor, pentru verificare, înseamnă, c-am lăsat spatele frontului descoperit. Iar dacă a fost recrutat de Gestapo şi le dezvăluie toată operaţia, atunci o să răspundă Borodin. Mai bine mă las păgubaş, decât să m-aleg cu ponoasele”.

— Ascultă, tovarăşe colonel, rosti Kobţov, trăgând adânc din ţigară, dar de ce dracu ne-am apucat să răscolim toată neghiobia asta birocratică? Conducerea ne-nvaţă s-avem încredere în om. Nu cumva îţi închipui că n-am încredere în tine?

Hotărăşte singur, şi gata. Cum consideri că-i necesar, aşa să şi procedezi.

— Adică, dai îndărăt?...

— Eu?

— Nu tu, ci pisicul de după colţul casei.

— Ciudată făptură mai eşti. Ai venit să te consulţi, nu-i aşa?

— Exact.

— Ei, atunci te sfătuiesc să procedezi după cum îţi şopteşte conştiinţa ta revoluţionară.

— Dar ţie ce-ţi şopteşte conştiinţa ta revoluţionară?

— Uite, aşa-mi suflă la ureche, să am încredere în tine. Numai în tine. De oamenii tăi, răspunzi personal, nu-i aşa? Atunci acordă-le toată încrederea. Dar pe răspunderea ta.

Borodin se duse apoi la Melnikov. Acesta îl ascultă, citi textul ambelor radiograme, după care scrise pe colţul celei care-i cerea lui Vifor să-şi continue acţiunea: „De acord. Comandantul serviciului de contraspionaj – SMERŞ – al frontului, colonel Melnikov”.

— Dar să-i arăţi neapărat lui Kobţov aprobarea mea, căci îmi închipui că s-a şi apucat să te încondeieze la dosar. Şi comunică-i din partea mea: l-am cunoscut pe colonelul Berg, dacă într-adevăr a lucrat la Moscova sub numele pe care ni l-a transmis Vifor. Chiar am băut de vreo două ori cu el, la recepţiile ambasadei germane de pe stradela Leontiev. După descrierea pe care ne-o face Vifor al tău, el trebuie să fie. Este un agent de prima mână, şi prezintă cele mai serioase perspective. Cu el se poate merge departe, chiar până la Berlin. Războiul este pe sfârşite. Trebuie să ne gândim şi la ce va fi după...

Appel se apropie de locuinţa lui Krauch şi-l rugă pe şoferul din SS să-l lase pe el să facă serviciul de zi, pentru a fi liber la noapte.

— Ştrengarule, îl luă peste picior esesistul, mare ştrengar îmi mai eşti.

— Nu-s un ştrengar oarecare, îi răspunse Appel palid la chip, ci un ştrengar cu kaiserfleisch.

Şi-i întinse esesistului o bucată de slănină afumată şi fiartă.

— Zău, tare aş vrea să fiu liber în noaptea asta.

— Bine. Preia schimbul. Să spui că maşina mea este la atelier.

Întorcându-se la statul-major, Borodin porni să scrie un raport adresat mareşalului care comanda frontul, comunicându-i că la Cracovia acţiona un grup de agenţi de informaţii de la Marele stat-major, având misiunea să salveze oraşul de la distrugerea totală pe care o proiectaseră nemţii. De aceea, intenţia comandamentului de a scoate oraşul din raza bombardamentelor şi a luptelor de stradă se putea bizui pe jurământul dat de comandantul grupului. Acesta garanta că oraşul nu va fi aruncat în aer.

Krauch deschise portiera automobilului, se aşeză greoi lângă şofer, îi dădu buna ziua şi-i ordonă:

— La Gestapo.

— Am înţeles, să trăiţi, domnule colonel.

— Ce-i cu sacii ăia din spate?

— Nu-s saci, domnule colonel.

— Dar ce sunt?

— Nişte canistre, acoperite cu saci.

— Şi ce ai în portbagaj?

— Ulei pentru schimb şi cauciucurile de rezervă. Obişnuiesc să car cu mine toate rezervele, domnule colonel.

— Foarte bine faci, numai să ai grijă să nu miroasă urât în maşină.

— O, nu, nu, domnule colonel, – apoi Appel se uită la kilometraj şi adăugă: Permiteţi să trec pe la staţia de alimentare?

— De ce n-ai făcut-o până acum?

— Vă rog să mă iertaţi, domnule colonel, dar n-am avut timp.

— Este departe?

— Nu, nu, la cinci minute de-aici, domnule colonel.

— Ei, dă-i drumul, aprobă Krauch, strâmbând din nas. Dar unde-i şoferul meu personal?

— Are ceva de reparat la atelier, domnule colonel.

Appel apăsă pe accelerator, imediat după ce depăşiră punctul de control. Esesiştii de acolo luaseră poziţie de drepţi, salutându-l pe Krauch. Colonelul le răspunsese, ridicând puţin mâna stângă. Când îşi lăsă mâna în jos, Krauch simţi ceva rece la ceafă. Încercă să se întoarcă. În spatele său se afla un individ

în uniformă germană, fără epoleţi, care-şi sprijinea revolverul de ceafa lui.

— Ce scamatorie mai e şi asta? – întrebă colonelul,

— Nu-i nicio scamatorie, răspunse Kolea, dându-şi jos de pe genunchi sacii, zii slavă domnului, Krauch, pentru dumneata războiul s-a terminat,

Berg îi comunicase lui Vifor amplasamentul exact al tuturor posturilor de control din jurul oraşului. Kolea calculase, la mare amănunţime, distanţele şi durata lor de parcurgere. Aşa că Appel îl scoase din oraş pe Krauch, trecând chiar pe la postul de control de unde pornea drumul care-i ducea la Căruntul. Apoi se îndreptară spre Kyszlycza, unde avea să aibă loc întâlnirea conspirativă…

Krauch se târa pe podeaua beciului întunecos, unde-l transportaseră, şi striga ca din gură de şarpe:

— Sunt inginer, numai un biet inginer, n-am nicio legătură cu milităria! Nu mă omorâţi, vă rog, nu mă omorâţi!

Kolea încerca să-l domolească:

— Las-o mai încet. Nimeni n-are de gând să te ucidă.

— Sunteţi german, nu-i aşa? Spuneţi-mi că sunteţi german. Doar vă aud, şi-mi dau seama că sunteţi german! De ce toate astea?! Spuneţi-mi, vă rog!

— Sunt rus, îi răspunse Kolea, nu mai ţipa în halul ăsta, sunt rus, pe cuvântul meu de cinste… Hai, linişteşte-te, zău aşa, linişteşte-te. Am nevoie de dumneata viu, şi nu mort. Ai să rămâi în viaţă, dacă o să-mi predai schema de minare a Cracoviei, metodele concepute pentru distrugerea oraşului, momentul şi posibilitatea de prevenire a exploziei.

— Bine, bine, fac orice, vă dau schema, v-o aduc aici, vi le-aduc pe toate…

— Ai să ni le desenezi chiar aici şi acum.

— Şi n-o să mă omorâţi după aceea? Să ştiţi că-mi sunt cunoscute şi schemele pentru distrugerea oraşului Praga – tot eu le-am conceput, numai eu le cunosc! Nimeni nu le ştie, în afară de mine. Sunt inginer, a trebuit să mă supun ordinelor, îl urăsc pe Hitler! Sunt numai un biet inginer!

Kolea zâmbi şi-l întrebă:

— Cum s-ar zice, dumneata eşti un specialist, da?

— Da, da! Aveţi dreptate, sunt un specialist! Un specialist civil. Ştiu să construiesc, deoarece specialitatea mea-i construcţia… Numai nemernicii ăştia de fascişti m-au silit să distrug… Numai ei, ei! Aveam de gând doar să construiesc, să construiesc şi nimic altceva…

— Bine, suntem înţeleşi. Desenează-mi schemele de distrugere elaborate pentru Cracovia şi Praga. Ne eşti necesar viu. Aşa că încetează o dată cu tremuriciul ăsta, te rog, încetează, ce dumnezeu, eşti bărbat, domnule Krauch, şi-i mai mare ruşinea…

După cum îi sfătuise Berg, grupul de acoperire din serviciul de spionaj al Căruntului duse maşina lui Appel pe un drum de ţară. Acolo simulară o explozie de mină antitanc. Şi, întrucât în portbagaj se aflau cinci canistre cu benzină, maşina lui Appel explodă, răbufnind puternic, după care arse ca o grămadă de vreascuri uscate. Iar în automobil se găseau cadavrele a doi trădători aflaţi în slujba poliţiei, care cu o zi mai înainte fuseseră executaţi prin împuşcare din ordinul organizaţiei ilegale. În consecinţă, exista un alibi perfect; Gestapoul n-avea motive să intre în panică şi să modifice cu înfrigurare schemele reţelei pentru declanşarea aruncării în aer a Cracoviei. Înscenarea cu explozia maşinii, în care trebuia să se afle Krauch, nu oferea niciun temei pentru luarea unor măsuri de asigurare suplimentare.

În orice caz, aşa considera Vifor.

FIECARE CU SOARTA SA

După ce Appel şi Krysia, împreună cu Krauch şi trei agenţi de-ai Căruntului, fură expediaţi în munţi, la partizani, – s-aştepte acolo sosirea Armatei Roşii, – Kolea, Vifor, Ania, Trompcinsky şi Berg se întruniră în pivniţa locuinţei conspirative a Căruntului.

Vifor. – Ania, vrei să-l întrebi pe colonel despre cele întâmplate cu mine?

Ania. – Nu-i nevoie. Am primit toate datele de la Borodin.

Berg. – Fata mea, n-aveam cum face altfel.

Vifor. – De ce?

Berg. – Fiindcă atunci îmi jucam rolul serios.

Kolea. – O recrutare de intoxicare?

Berg. – Da.

Vifor. – Când ai renunţat la intenţia iniţială?

Berg. – Când mi-am dat seama că sfârşitul este inevitabil. Să mint că, de la început, am fost împotriva regimului – ar fi o prostie şi nedemn pentru mine. Am fost de partea regimului, până în clipa când am înţeles că-i condamnat la pieire.

Ania. – Ştii ce-nseamnă să urăşti?

Berg. – N-am cunoscut niciodată acest sentiment. Totdeauna mi-am îndeplinit numai datoria.

Vifor. – Ania, colonelul ne-ajută cinstit. S-a verificat.

Berg. – Ce să-i faci… Eu, unul, o-nţeleg.

Kolea. – Numai atât, o-nţelegi?

Berg. – A înţelege pe cineva – înseamnă a-i recunoaşte dreptatea.

Vifor. – Gata, a sosit timpul! Berg, pleci împreună cu trupele voastre. Ai să fii contactat, mai târziu, de oamenii noştri. Îţi vor prezenta o jumătate din fotografia asta. Uite-o. Îţi restituim jumătate din familia dumitale. Copiii rămân la dumneata, iar restul la noi. Cel care îţi va înapoia jumătatea rămasă nouă, înseamnă că-i trimisul nostru.

Berg. – Frumos din partea dumitale, ştii să-ţi păstrezi umorul.

Vifor. – La revedere, Berg.

Berg. – Domnilor, în calitate de agent de spionaj, trebuie să vă mărturisesc deplina mea admiraţie pentru munca pe care aţi înfăptuit-o. V-a ajutat şi dumnezeu. La revedere. Spune-mi, Otto, să te aştept aici, sau afară?

Kolea. – Aşteaptă-mă aici.

Vifor. – Kolea, vino mai la o parte…

Kolea. – Bine.

Vifor. – Kolea, dragul meu, ţi-a dat documentele?

Kolea. – Da. Sunt delegat de comandamentul grupului de armate „A” pe lângă statul-major al Armatei de eliberare a Rusiei, la Vlasov, care se află acum la Praga.

Vifor. – Kolea, scumpule, să te ţii bine. Asta-i tot ce-ţi pot spune. Destul de banal, dar ce să-i faci…

Kolea. – Îţi mulţumesc, Vifor.

Vifor. – Pentru ce?

Kolea. – Doar aşa.

Vifor. – Şi eu îţi mulţumesc. Ai reţinut totul?

Kolea. – În fiecare sâmbătă, de la orele nouă la zece, lângă intrarea hotelului „Adlon”, mă va aştepta omul nostru de legătură.

Vifor. – Un om cu două cornete de cartofi prăjiţi. Parola…

Kolea. – Am reţinut-o.

Vifor. – Dacă se întâmplă ceva – treci linia frontului…

Kolea. – Dacă se întâmplă ceva – să-i spui maică-mi… că tata…

Vifor. – N-are să se-ntâmple nimic. Ai să-i comunici personal.

Kolea. – Atunci, să ne despărţim.

Vifor. – Noroc, dragule, scumpul meu Kolea. Rămas bun…

Kolea. – Noroc, viforaşule, rămâi cu bine…

— Ania…

— Ce-i?

— Fetiţo, acum ai să te duci la locuinţa conspirativă a lui Palek.

— Nu.

— Cum?

— Nu plec nicăieri de lângă tine.

— Micuţa mea, hai să nu facem circ cu ordinele. Că n-am să-ncep să-mi dau ochii peste cap şi să gunguresc: „Îţi ordon!”. Ania, te rog, te rog din tot sufletul, şi nimic mai mult.

— Iar eu, te rog să mă laşi cu tine.

— Ce te-a apucat?

— Te iubesc.

— Nu-i politicos din partea noastră, să-i lăsăm s-aştepte…

— N-are importanţă…

— Ania, omul meu drag şi scump, bun şi cârn, şi plin de pistrui… Trebuie să pleci…

— Ştii, adeseori mă gândesc, ne-au învăţat să rostim cuvinte frumoase şi alese, şi de fiecare dată totuşi, ne jignim unul pe altul. Nu-i greu deloc, să-l jigneşti pe aproapele tău. Cu gândul, cu zâmbetul, cu privirea. Şi cel mai uşor este să obideşti o femeie.

— Ce tot îndrugi acolo? La ce te referi?

— La faptul că, pur şi simplu, dacă rămân singură, nu mai am pentru cine trăi.

— Dar am să mă-ntorc. Toţi o să ne-ntoarcem. Întâmpinăm tancurile noastre şi ne înapoiem.

— Războiul nu se desfăşoară în conformitate cu mersul trenurilor.

— Atunci, uite ce-i…

— Nu plec nicăieri de lângă tine. Am să mă ţin după tine ca un câine. Dacă doreşti poţi să mă şi împuşti.

— E-o prostie, Ania.

— Ei şi, n-are decât...

Vifor îşi ghemui umerii şi oftă din adânc:

— Cum să-ţi demonstrez că-i absurd şi inutil?

— Foarte simplu.

— Adică?

— Să nu mai discutăm. Să mă iei eu tine.

Vifor se-ndreptă spre Căruntul şi-i spuse:

— Tovarăşi, vă rog pe toţi, verificaţi-vă ceasurile. Mâine, la orele două din noapte, îi aşteptăm pe-ai noştri... Avem misiunea să tăiem cablul electric de declanşare a exploziei.

La unsprezece noaptea, când trupele nemţeşti se retrăgeau pe şoseaua Cracoviei, la trei sute de metri de ele, pe câmpul acoperit de zăpadă, Vifor, Ania, Trompcinsky, Căruntul şi oamenii lui, îmbrăcaţi în halate albe de camuflaj, lucrau la cablul electric. Săpau pământul îngheţat şi-l cărau cu saci albi, în pădure. Răzbăteau cu greu prin glodul sângeriu, îngheţat bocnă, zgrunţuros şi întunecat, spre cablul de care depindea viaţa sau moartea Cracoviei. Groapa de acces devenea din ce în ce mai largă şi mai adâncă, Apoi, Vifor simţi cu vârful degetelor sale rebegite ecranajul cablului. Se culcă pe spate, cu faţa în sus, şi zări cerul, iar pe cer, printre puzderia de stele, chiar lângă el, chipul palid al Aniei.

— Totul e-n regulă, fetiţa mea, spuse el izbucnind în plâns. Daţi-mi cleştele, fraţilor, să-l tăiem. Ăsta-i cablul.

Căruntului îi tremurau mâinile şi-i clănţăneau dinţii în gură. Plângea şi el, smiorcăind.

„Personal şi strict secret!
Din partea premierului I. V. Stalin, preşedintelui F.D. Roosevelt.

Azi, 15 ianuarie, am avut o întrevedere cu mareşalul Tedder şi cu generalii din suita sa. Am convingerea că acţiunea de informare reciprocă a dat rezultate mai mult decât satisfăcătoare. De ambele părţi, răspunsurile obţinute au corespuns pe deplin necesităţilor. Trebuie să vă împărtăşesc plăcuta impresie pe care mi-a inspirat-o mareşalul Tedder.

După patru zile de la începerea operaţiilor ofensive pe frontul sovieto-german, am posibilitatea să vă comunic că, în ciuda timpului nefavorabil, ofensiva armatelor sovietice se desfăşoară mulţumitor. Întreg frontul central, din Carpaţi şi până la Marea Baltică, se deplasează spre vest. Cu toată apărarea disperată a germanilor, trupele lor sunt nevoite să bată în retragere. Nu mă îndoiesc, că germanii vor fi obligaţi să-şi disperseze rezervele între cele două fronturi, ceea ce va duce la abandonarea ofensivei lor de pe frontul de vest. Mă bucur că, drept urmare a situaţiei create, situaţia armatelor aliate din vest va fi mult uşurată şi va grăbi declanşarea ofensivei proiectate de generalul Eisenhower.

În ceea ce priveşte forţele armate sovietice, puteţi avea certitudinea că, neprecupeţind greutăţile existente, vor face tot ceea ce este posibil pentru obţinerea unei maxime eficienţe a atacului pornit împotriva trupelor germane.

15 ianuarie 1945”

La fortul Pasternyk zbârnâi telefonul. Se suna de la statul-major de campanie, care părăsise încă de ieri Cracovia.

— Liebenstein, striga şeful Gestapoului, lichidează oraşul ăsta păduchios, trupele noastre s-au evacuat aproape în întregime!

Liebenstein ordonă esesiştilor din corpul de gardă:

— Porniţi motoarele, plecăm!

Se apropie de masa de comandă şi apăsă pe butoanele stacojii. Zăbovi câteva clipe, aşteptând explozia. Însă deflagraţia nu se produse. Liebenstein făcu ochii mari, trase adânc aer în piept, şi apăsă din nou pe butoane. Şi iarăşi nici urmă de explozie”

În clipa următoare începu să sune telefonul.

— Ei?! răcnea şeful Gestapoului. Ce trageţi de timp?

— Am declanşat toate circuitele. Dar explozia nu se produce…

— Cum? Aţi înnebunit?

— Domnule Brigadeführer…

— Mobilizează întreg corpul de gardă, ai acolo o sută de ostaşi SS, şi porniţi de-a lungul cablului electric! Pe toată întinderea lui! E clar?!

„Mesaj personal şi strict secret!

Din partea d-lui Churchill, către mareşalul Stalin.

Vă mulţumesc pentru mesaj şi mă bucură nespus faptul că mareşalul Tedder v-a produs o impresie plăcută.

În numele guvernului Maiestăţii Sale şi al meu personal, doresc să vă exprim recunoştinţa noastră şi să vă felicit cu prilejul giganticei ofensive pe care o întreprindeţi pe frontul de Est.

Fără îndoială, planurile generalului Eisenhower vă sunt acum cunoscute, şi v-aţi dat seama că întârzierea realizării lor s-a datorat ofensivei lui von Rundstedt. Am convingerea că luptele de pe frontul nostru vor continua fără oprire. Grupul de armate britanice 21, de sub comanda feldmareşalului Montgomery, a declanşat astăzi ofensiva în sectorul aflat la sud de Roermond."

Auzind vestea străpungerii frontului şi amănuntele despre înaintarea impetuoasă a armatelor ruseşti comandate de mareşalii Jukov şi Koniev, reacţia lui Hitler a fost una din cele mai neaşteptate. Comunicatul de mai sus i-a fost transmis Führerului în timpul mesei: dacă treburile Reichului o cereau, Hitler îşi întrerupea şi prânzul.

Bormann, care prânzea cu dânsul în ziua aceea, se aştepta să-l vadă sărind de la masă – aşa cum făcea totdeauna în asemenea ocazii – şi să dea fuga în camera alăturată, unde se aflau ofiţerii statului-major. Iasă Bormann rămase cu gura căscată, căci Hitler nici nu se clinti de la locul lui, ci doar se aplecă deasupra farfuriei, zăbovi câteva clipe, ca încremenit, apoi împinse la o parte sfecla fiartă cu ceapă şi spuse:

— Aş dori foarte mult o cafea... Ce amănunt interesant, câinele meu Blondi este şi el vegetarian, îl urmăresc de multă vreme. Dacă animalele, prin instinct, au devenit vegetariene, înseamnă că există ceva raţional în hrana exclusiv vegetală.

Când i se servi cafeaua, Hitler sorbi o înghiţitură, după care schiţă un început de zâmbet:

— Mi-aduc aminte, am fost cândva la o tabără a tineretului din „Arbeitsdienst". M-au înconjurat o mulţime de tineri cu feţe bronzate, frumoase. Şi mă gândeam: ce de tâmpenii se mai petrec în industria noastră cinematografică! Regizorii îşi aleg pentru rolurile principale numai cretini – nişte gârbovi, zbârciţi la

chip, urâţi şi pociţi. Să fie Germania lipsită de eroi frumoşi? Oare tinerii din tabăra aceea nu puteau deveni stele de cinema? Cred c-ar fi un experiment din cele mai interesante, dacă vor participa în filmele noastre chiar eroii din viaţă: ostaşii de pe front, deţinuţii din lagărele de muncă silnică, muncitorii din industrie. Numai criticii sunt de vină. Nişte rataţi, vrednici de dispreţ. Nu tot ei l-au criticat şi pe Weber! Criticii lui au murit, iar Weber trăieşte şi astăzi! Oare nu tot nişte critici dintr-ăştia au scornit ideea că Isus ar fi fost evreu. O tâmpenie, când este bine ştiut că era fiul unui legionar roman. Sfârşitul războiului, va fi sfârşitul evreilor. Asta da! Ce ziceţi de cafea? Nu-i prea tare?

— E delicioasă, declară Bormann înmărmurit,

— Dar pentru că veni vorba, nu mai sunt în stare să citesc „Volkischer Beobachter”. Rosenberg denaturează limba germană. Peste puţină vreme vom asista la apariţia unui „Volkischer Beobachter” în ediţie baltică. Este inadmisibilă spurcarea limbii noastre cu nişte cuvinte de provenienţă destul de suspectă. Rosenberg şi-a făcut educaţia în Lituania, iar lituanienii sunt nişte porci, o naţiune detracată pe care bolşevicii au folosit-o cum au vrut şi când au vrut.

— Am să-i spun lui Rosenberg, mein Führer…

— Să nu faci asta. Este nespus de sensibil. De ce să-l jigneşti? Trebuie să găsim un procedeu mai delicat, ca să-l sprijinim fără să-şi dea seama, însă neapărat trebuie făcut ceva, deşi dumnezeu îi ajută numai pe cei care se ajută singuri.

Hitler privi lung la zaţul cafelei, rămas pe fundul ceştii, răsuflă din greu, umerii i se gârboviră, iar pielea tâmplelor fremătă cuprinsă de un tic nervos. Îşi atinse tâmpla cu degetul, îşi retrase mâna speriat, apoi se uită la Bormann, să vadă dacă îi remarcase clipa de spaimă, răsuflă din nou, zâmbi chinuit şi spuse:

— Să mi se aleagă un film. Un film bun şi vesel.

Führerul se ridică, şi Bormann simţi cum i se strânge inima. Hitler arăta ca un hodorog, era gârbovit şi-şi târa un picior, mâna dreaptă îi tremura, iar chipul îi încremenise într-un zâmbet vinovat, blajin.

— Între altele, fie spus, continuă Hitler, Saukel mi-a povestit cândva o istorie foarte interesantă… Zicea că majoritatea fetelor rusoaice, aduse în Germania la lucru, când au fost supuse vizitei medicale, s-au dovedit a fi virgine. Iarăşi o formă de barbarie –

să-ţi păstrezi virginitatea... Ei bine... Bine... Aşadar, să vedem filmul...

Vifor rezistă aproape două ceasuri. Dacă n-ar fi aşteptat ivirea tancurilor ruseşti, n-ar fi putut rezista nici atâta. Era rănit în piept, în stomac şi la ambele picioare... Ania zăcea lângă el, fără cunoştinţă. Chipul ei alb, liniştit, frumos, fără niciun rid, s-ar fi zis că străluceşte. Căruntul stătea prăvălit în zăpada înroşită de sângele scurs: o schijă de brand îi sfârtecase mâna chiar de lângă umăr. Un glonţ îl omorâse pe Trompcinsky, scoţându-i un ochi. Toţi ceilalţi căzuseră în luptă, iar esesiştii năvăleau de pretutindeni. Vifor ar mai fi rezistat, dar de pe acum zăpada începu să i se pară trandafirie, nu, nu trandafirie, ci chiar neagră; nu, nu neagră, ci de culoarea mâlului nisipos de pe malurile Niprului; dar nu, zăpada i se păru iarăşi albă, zgrunţuroasă, şi-atunci porni să tragă din nou rafale scurte şi drept la ţintă, iar apoi simţi o lovitură năprasnică în grumaz – şi încetă să mai vadă şi să-şi dea seama de ceea ce se întâmplă cu el. Şi nu mai trase niciun glonţ.

Însă în răstimpul acesta esesiştii începură s-o ia la fugă. Tancurile ruseşti, treceau gonind pe şosea.

Freissler, preşedintele tribunalului Reichului, intră în sală urmat de membrii completului de judecată: erau toţi în mantii negre, cu toci colţurate pe cap, iar pe piept cu stema Reichului. Toată lumea se ridică. Numai Traub nu se putu scula; îl săltară de subţiori doi poliţişti.

— Heil Hitler! – strigă Freissler.

Glasul îi era răsunător, iar pe gură îi ieşeau aburi alburii: în clădirea tribunalului popular al celui de al III-lea Reich încetaseră de mult să mai facă focul.

— Pentru trădare de patrie, pentru transmitere de planuri secrete inamicului, individul Traub este condamnat la moarte.

La 16 aprilie 1945, Traub fu decapitat.

ÎN LOC DE EPILOG

La Praga ploua mărunt. Vltava spumega la picioarele podului Karlovy, pescăruşii ţipau răutăcios, coborau deasupra undelor, zăboveau acolo o clipă, apoi îşi luau din nou zborul, înălţându-se spre bolta plumburie şi joasă a cerului învolburat.

Kolea se afla în odaia de la hotel a lui Berg. Asculta emisiunea postului de radio Moscova. Printre ţiuituri şi paraziţi, glasul

Patriei răzbătea până la el. Mereu dădea fuga spre uşă, asculta câteva momente – să-şi dea seama că nu-i nimeni pe coridor. Berg locuia la hotelul rezervat ofiţerilor din SD şi Gestapo – şi nimeni n-asculta emisiunile Moscovei, putând fi acuzat de lipsă de patriotism.

Înapoindu-se lângă aparatul de radio, Kolea încremeni locului, deoarece îl auzi foarte clar pe crainicul Levitan:

— Pentru îndeplinirea cu succes a misiunii încredinţate de Comandamentul armatelor sovietice, în lupta noastră împotriva cotropitorilor germano-fascişti, maiorul Burlakov Andrei Fiodorovici şi sublocotenentul Lebedeva Evghenia Sergheievna au fost decoraţi post-mortem cu ordinul Lenin…

Kolea bătea străzile învăluite de bezna nopţii pragheze. Vântul şi ploaia îi mângâiau chipul. Ploaia era călduţă, aşa cum se întâmplă primăvara, iar lui Kolea i se părea că are un gust sărat, ca stropii apei de mare. Oraşul era străbătut de tancuri, iar megafoanele transmiteau numai marşuri naziste. Fanfarele răsunau însă într-un oraş pustiu: ora stabilită de comenduirea Pragăi trecuse, iar locuitorii nu mai aveau voie să iasă pe stradă.

Lângă hotelul „Adlon”, Kolea se opri şi porni să citească atent comunicatele comenduirii, lipite pe peretele aspru şi cenuşiu. Dar nu era în stare să vadă nici peretele şi nici textele afişate; de fapt, în clipa aceea, nu mai vedea nimic, absolut nimic, ci doar auzea ultimul cuvânt rostit de Levitan: „post-mortem”. Încă nu putea înţelege, nu îndrăznea să şi-i închipuie pe Vifor şi pe Ania morţi. Era doborât şi copleşit de vestea ascultată, atât de nefericit, încât nici nu-l zări pe ofiţerul SD care se plimba pe lângă intrarea hotelului, ţinând în mână două cornete cu cartofi prăjiţi. Ofiţerul se opri lângă Kolea şi-l întrebă:

— N-aveţi cumva o brichetă? La a mea s-a terminat benzina…

Kolea se întoarse, îl salută pe ofiţer şi-i întinse bricheta. Ofiţerul îşi aprinse ţigara, trase adânc fumul în piept, apoi spuse:

— Plouă şi tot plouă la Praga… Când o să mai fie şi vreme însorită?

Kolea răspunse, tărăgănindu-şi vorbele, cu fraza stabilită pentru parola de recunoaştere:

— Mai devreme sau mai târziu, timpul o să se-ndrepte… Cred că se va însori în curând…

Ofiţerul care purta uniforma SD-ului zâmbi uşor şi-i înapoie lui Kolea bricheta:

— Mulţumesc, spuse el, m-ai scos din încurcătură… De-abia am aterizat, şi nu cunosc deloc oraşul. Poate ai să te-nvoieşti să-mi serveşti de ghid în seara aceasta!

— Va fi o cinste pentru mine, domnule Gruppenführer, îi răspunse Kolea, după care porniră agale pe străzile înnoptate ale Pragăi.

Ploua cu găleata, ca şi mai înainte. Trecu o coloană de tancuri. Apoi se aşternu liniştea. Paşii răsunau pe caldarâm, răsfrângându-şi ecoul de zidurile încordate şi bănuitoare ale clădirilor.

— Mâine, la aceeaşi oră, spuse încet ofiţerul SD, lângă podul Karlovy, au să te aştepte trei oameni. Parola-i la fel. Iar răspunsul aşijderea…

Redactor: ALEXANDRA DOBROTĂ
Tehnoredactor: NICOLAE M. MIHĂILESCU

Apărut 1973; Coli de tipar 13;
C.Z. pentru bibliotecile mari 8,93;
C.Z. pentru bibliotecile mici 8.
Tiraj 91 700 + 10 + 140.

Tiparul executat sub comanda nr. 20 903 la
Combinatul Poligrafic „CASA SCÂNTEII”,
Piaţa Scânteii nr. 1, Bucureşti
REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA